



AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ



İlknur DENİZ

ÇOCUKLARA AİT KİŞİSEL VERİLERİN TÜRK MEDENİ KANUNU VE KİŞİSEL
VERİLERİN KORUNMASI KANUNU KAPSAMINDA KORUNMASI

Özel Hukuk Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2021



AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ



İlknur DENİZ

ÇOCUKLARA AİT KİŞİSEL VERİLERİN TÜRK MEDENİ KANUNU VE KİŞİSEL
VERİLERİN KORUNMASI KANUNU KAPSAMINDA KORUNMASI

Danışman

Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ

Özel Hukuk Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2021

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

İlknur DENİZ'in bu çalışması, jürimiz tarafından Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Agah Kürşat KARAUZ (İmza)

Üye (Danışmanı) : Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ (İmza)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Güven YARAR (İmza)

Tez Başlığı: Çocuklara Ait Kişisel Verilerin Türk Medeni Kanunu Ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Korunması
--

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 07/06/2021

Mezuniyet Tarihi :/....../20...

(İmza)
Prof. Dr. Suat KOLUKIRIK
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Çocuklara Ait Kişisel Verilerin Türk Medeni Kanunu ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Korunması” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

İlknur DENİZ



T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ



SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	İlknur Deniz
Öğrenci Numarası	20175225035
Enstitü Ana Bilim Dalı	Özel Hukuk
Programı	Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans () Doktora () Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ
Tez Başlığı	Çocuklara Ait Kişisel Verilerin Türk Medeni Kanunu Ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Korunması
Turnitin Ödev Numarası	1606246097

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 183 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 14/06/2021 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 14

alıntılar dahil % 21'tür.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımca yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

15/06/2021

(imzası)

Danışmanın Unvanı-Adı-Soyadı

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
KISALTMALAR LİSTESİ	vi
ÖZET	viii
SUMMARY	ix
ÖNSÖZ	xi

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK KAVRAMI, ÇOCUK ÜZERİNDE SAHİP OLUNAN VELAYET HAKKI, ÇOCUĞUN EHLİYETİ VE KİŞİLİK DEĞERLERİ

1.1. Çocuk.....	1
1.2. Çocuk Üzerinde Sahip Olunan Hak: Velayet Hakkı	4
1.2.1. Velayetin Anlamı.....	4
1.2.2. Velayet Hakkına Sahip Olanlar	6
1.2.3. Velayet Hakkının Kapsamı.....	7
1.2.4. Velayet Hakkının Kullanılmasındaki İlkeler	10
1.2.4.1 Çocuğun Üstün Yararının Korunması	11
1.2.4.2. Çocuğun Olgunluğu Ölçüsünde Fikirlerinin Alınması.....	12
1.2.5. Velayet Hakkı Kapsamında Çocuğun Korunması.....	13
1.3. Çocuğun Ehliyet Durumu.....	15
1.3.1. Hak Ehliyeti	15
1.3.2. Fiil Ehliyeti	16
1.3.2.1. Tanımı ve Koşulları	16
1.3.2.2. Çocukların Fiil Ehliyeti Bakımından Sınıflandırılması.....	19
1.3.2.2.1. Tam Ehliyetsiz Çocuklar	19
1.3.2.2.2. Sınırlı Ehliyetsiz Çocuklar.....	22
1.4. Çocukların Kişi Varlıkları Üzerinde Sahip Oldukları Hak: Kişilik Hakkı.....	23
1.4.1. Kişilik Kavramı	23
1.4.2. Kişilik Hakkı	25
1.4.3. Kişilik Hakkının Nitelikleri	25
1.4.4. Çocukların Sahip Olduğu Kişilik Hakkının Kapsamı	27

1.4.4.1.Maddi Bütünlüğe İlişkin Değerler	28
1.4.4.1.1. Yaşam	28
1.4.4.1.2. Vücut Bütünlüğü	29
1.4.4.1.3. Sağlık	30
1.4.4.2. Manevi Bütünlüğe İlişkin Değerler	31
1.4.4.2.1. Özgürlük	31
1.4.4.2.2. Şeref ve Haysiyet	31
1.4.4.2.3. Ehliyetler	33
1.4.4.2.4. Ad	33
1.4.4.2.5. Resim ve Ses	34
1.4.4.2.6. Özel Hayat Alanı	35
1.4.5. Kişilik Hakkına Yönelik Gerçekleştirilen Saldırıları	39
1.4.5.1. Genel Olarak	39
1.4.5.2. Maddi Bütünlüğe Yönelik Saldırıları	39
1.4.5.3. Manevi Bütünlüğe Yönelik Saldırıları	42
1.4.6. Kişilik Hakkı İle Kişisel Verileri Oluşturan Ortak Değerler	49

İKİNCİ BÖLÜM

KİŞİSEL VERİ VE KİŞİSEL VERİ KAVRAMI İLE İLGİLİ TEMEL AÇIKLAMALAR

2.1. Genel Olarak	50
2.2. Tanımı	52
2.3. Unsurları	56
2.3.1. Bilgi	56
2.3.2. Kimliği Belirli Veya Belirlenebilir Gerçek Kişi	57
2.3.3. Bilginin Kişiye İlişkin Olması	60
2.4. Kişisel Verilerle İlgili Mevzuattaki Düzenlemeler	61
2.4.1. Uluslararası Düzenlemeler	61
2.4.2. Ulusal Düzenlemeler	64
2.5. Kişisel Verilerin Hukuki Niteliği	66
2.5.1. Kişilik Hakkı	67
2.5.2. Mülkiyet Hakkı	68
2.5.3. Fikri Mülkiyet Hakkı	69
2.6. Türleri	70
2.6.1. Hassas Olmayan Veriler	70

2.6.2. Hassas Veriler.....	70
2.7. Kişisel Verilerin İşlenmesi	73
2.7.1. Kişisel Verilerin İşlenmesi İle İlgili Bazı Kavramlar	75
2.7.1.1. Veri Sorumlusu.....	75
2.7.1.2. Veri İşleyen	76
2.7.1.3. Veri Kayıt Sistemi	77
2.7.2. Kişisel Verilerin İşlenmesine Hakim Olan İlkeler	77
2.7.2.1. Hukuka ve Dürüstlük Kurallarına Uygun Olarak İşleme	78
2.7.2.2. Doğru ve Gerekliğinde Güncel Olma	79
2.7.2.3. Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar İçin İşlenme.....	79
2.7.2.4. Amaca Bağlı, Sınırlı ve Ölçülü Olma.....	80
2.7.2.5. Amaç için Gereken Süre Kadar Muhafaza Edilme	81
2.7.3. Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Hukuka Uygunluk Sebepleri.....	82
2.7.3.1. Genel Nitelikteki Verilerin İşlenmesine İlişkin Hukuka Uygunluk Sebepleri	82
2.7.3.1.1. Açık Rıza	83
2.7.3.1.2. Açık Rızanın Aranmadığı Haller	88
2.7.3.1.2.1. Kanunlarda Açıkça Öngörülmesi	88
2.7.3.1.2.2. Rıza Açıklayamayacak Durumda Olan Bir Kişinin veya Bir Başkasının Hayatı veya Beden Bütünlüğünün Korunması İçin Zorunlu Olması	90
2.7.3.1.2.3. Sözleşmenin Kurulması Veya ifasıyla Doğrudan İlişkili Olma	92
2.7.3.1.2.4. Veri Sorumlusunun Hukuki Yükümlülüğünü Yerine Getirebilmesi İçin Zorunlu Olma	93
2.7.3.1.2.5. Veri Sahibi Tarafından Alenileştirilmiş Olma.....	93
2.7.3.1.2.6. Veri İşlemenin Bir Hakkın Tesisi, Kullanılması veya Korunması İçin Zorunlu Olması.....	95
2.7.3.1.2.7. Veri İşlemenin İlgili Kişinin Temel Hak ve Özgürlüklerine Zarar Vermemek Şartıyla Veri Sorumlusunun Meşru Menfaatleri İçin Zorunlu Olması.....	95
2.7.3.2. Hassas Verilerin İşlenmesine İlişkin Hukuka Uygunluk Sebepleri	96

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOCUKLARA AİT KİŞİSEL VERİLER, BU VERİLERE YÖNELİK SALDIRILAR VE BU SALDIRILARA KARŞI BAŞVURULABİLECEK HUKUKİ YOLLAR

3.1. Çocuklara Ait Kişisel Veri Kavramı	98
3.2. Çocukların Kişisel Verilerine Yönelik Saldırıları	98
3.2.1. Saldırının Kim Tarafından Yapılabileceği	101
3.2.1.1. Ana Baba ve Kardeş Tarafından Yapılan Saldırıları	101

3.2.1.2.Üçüncü Kişiler Tarafından Yapılan Saldırıları.....	108
3.3.Saldırıları Karşı Başvurulabilecek Hukuki Yollar.....	111
3.3.1.Genel Olarak.....	111
3.3.2.Kişisel Verilerin Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Korunması.....	115
3.3.2.1.Veri Sahibinin Hakları.....	115
3.3.2.1.1.Bilgi Edinme Hakkı.....	116
3.3.2.1.2.Verilerin Düzeltilmesini, Silinmesini, Yok Edilmesini İsteme Hakkı.....	117
3.3.2.1.3. İtiraz Hakkı.....	121
3.3.2.1.4. Zararın Giderilmesini İsteme Hakkı.....	122
3.3.3. Veri Sahibinin Hak Arama Yöntemleri.....	122
3.3.3.1.Ver Sorumlusuna Başvuru.....	122
3.3.3.2.Şikayet.....	124
3.3.4. Kişisel Verilerin Türk Medeni Kanunu Kapsamında Korunması.....	125
3.3.4.1. Genel Olarak.....	125
3.3.4.2. Hukuki İşlem Yoluyla Gerçekleştirilen Saldırıları Karşı Korunması.....	125
3.3.4.3. Saldırıları Karşı Korunması.....	126
3.3.4.3.1.Kişilik Hakkına Yönelik Saldırıları Hukuka Uygunluk Sebepleri.....	129
3.3.4.3.1.1.Kişinin Rızası.....	129
3.3.4.3.1.2.Daha Üstün Nitelikte Özel Yarar.....	131
3.3.4.3.1.3. Üstün Kamu Yararı.....	132
3.3.4.3.1.4. Kanunun Verdiği Yetki.....	134
3.3.4.3.2. Saldırıları Karşı Açılacak Davalar.....	135
3.3.4.3.2.1. Saldırıya Son Verme (Durdurma) Davası.....	135
3.3.4.3.2.2. Saldırı Tehlikesinin Önlenmesi Davası.....	136
3.3.4.3.2.3. Saldırının Hukuka Aykırılığının Tespiti Davası.....	137
3.3.4.3.2.4. Maddi Tazminat Davası.....	138
3.3.4.3.2.5. Manevi Tazminat Davası.....	140
3.3.4.3.2.6. Vekaletsiz İş Görmeden Kaynaklanan Dava.....	141
3.3.4.3.3. Kişisel Verilere Yönelik Hukuka Aykırı Saldırıları Yönelik Çocukların Davacı Olma Ehliyeti.....	143
3.3.4.3.3.1. Genel Olarak.....	143
3.3.4.3.3.2. Saldırının Ana Baba Tarafından Gerçekleştirilmesi Durumunda Başvurulabilecek Hukuki Yol.....	146
3.3.4.3.4. Yetkili Mahkeme.....	148
SONUÇ.....	151

KAYNAKÇA.....	155
Ö Z G E Ç M İ Ş.....	168



KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABAD	: Avrupa Birliği Adalet Divanı
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Roma, 4 Kasım 1950
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
B.	: Başvuru
Bkz	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
C	: Cilt
CD	: Ceza Dairesi
CGK	: Ceza Genel Kurulu
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.	: Esas
EOÜSBD	: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
EÜHFD	: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HHY	: Hasta Hakları Yönetmeliği
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İKÜHFD	: İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İÜHFD	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İÜMHAD	: İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi
K.	: Karar
KVKK	: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

md	: madde
MÜHFHAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
Pgf	: Paragraf
R.G.	: Resmi Gazete
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
T.	: Tarih
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: 6098 sayılı 11 Ocak 2011 tarihli Türk Borçlar Kanunu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: 5237 sayılı 26 Eylül 2004 tarihli Türk Ceza Kanunu
TMK	: 4721 sayılı 22 Kasım 2001 tarihli Türk Medeni Kanunu
TNBHD	: Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon
Yarg	: Yargıtay
YÜHFD	: Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
vd	: ve devamı

ÖZET

Günümüzde teknolojinin de gelişmesine paralel olarak kişiler hiç tanımadığı, dünyanın diğer ucunda yaşayan kişilerle ilgili bilgiler elde edebilmektedir. İlk bakışta bu durum sakıncalı olarak görülme de esasında bu verilerin dijital hafızadan hiç silinmediği, kişilerin yaşamları sona erse dahi dijital hafızada yer alacakları, pazarlamacılık faaliyetleri kapsamında şirketlere satılabileceği ve hatta kötü niyetli kişilerce elde edilmesi durumunda istenmeyen sonuçlar doğuracak şekilde kullanılabileceği göz önüne alındığında kişisel verilerin üçüncü kişilerle paylaşılması dikkat edilmesi gereken bir husustur. Bu kapsamda ülkeler kişilerin verilerinin etkin bir şekilde korunabilmesi için iç hukuklarında ve uluslararası alanda düzenlemeler yaparak verilerin işlenmesini çeşitli kurallara bağlamasının yanı sıra korunmasını sağlayan hükümler de öngörmüşlerdir. Kişiler, verilerinin işlenmesi ile ilgili olarak bağlayıcı olan hukuk kurallarının uygulanmasını talep edebilecek ve olumsuz bir durum ile karşılaştıklarında koruyucu hükümlerden faydalanabileceklerdir. Ancak kişisel verileri kendi iradesi dışında ana babası, kardeşi veya üçüncü kişiler tarafından kullanılan çocuklar çoğu zaman yetişkinler kadar etkin bir koruma mekanizmasını işletebilecek yetenekte değildirler. Üstelik bu veriler dijital hafızadan silinmediğinden henüz hayatının çok erken bir döneminde kişisel verileri paylaşılan çocukların ileriki dönemde bu durumdan psikolojik olarak olumsuz etkilenebilecekleri de göz ardı edilmemelidir.

Çalışmamızın amacı çocukların kişisel verilerinin Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Medeni Kanunu kapsamında korunması ile ilgili hükümlerin değerlendirilmesidir.

Birinci bölümde çocuk üzerinde sahip olunan velayet hakkı ve çocukların kişilik hakkını oluşturan kişilik değerleri üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde kişisel veri kavramı açıklanmış, uluslararası ve ulusal mevzuat hükümleri üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümde çocukların kişisel verilerine yönelik gerçekleştirilebilecek saldırılar örneklendirme yoluyla açıklanmış, bu saldırılara karşı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Medeni Kanunu kapsamında başvurulabilecek hukuki yollar üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kişisel veri, kişilik hakkı, çocuk, çocukların kişisel verisi, velayet.

SUMMARY

**PROTECTION OF CHILDREN'S PERSONAL DATA WITHIN THE
SCOPE OF THE TURKISH CIVIL CODE AND THE LAW ON THE
PROTECTION OF PERSONEL DATA**

Nowadays, in parallel with the development of technology, people can obtain information about people they do not know at all and live on the other side of the world. At first glance, this situation may not be seen as objectionable, considering that these data are never deleted from digital memory, they will be stored in the digital memory even if their lives are over, can be sold to companies within the scope of marketing activities, and even if they are obtained by malicious people, personal data can be used in a way that will cause unwanted results. Sharing it with people is a matter to be considered. In this context, countries have envisaged provisions that ensure the protection of individuals' data as well as binding various rules in their domestic law and in the international arena in order to effectively protect their data. Individuals will be able to demand the implementation of binding legal rules regarding the processing of their data and benefit from protective provisions when faced with an adverse situation. However, children whose personal data are used against their will by their parents, siblings or third parties are often not capable of operating an effective protection mechanism as adults. Moreover, since these data are not deleted from digital memory, it should not be ignored that children whose personal data are shared at a very early stage in their lives may be psychologically negatively affected by this situation in the future.

The purpose of our study is to evaluate the provisions regarding the protection of children's personal data within the scope of the Personal Data Protection Law and the Turkish Civil Code. In this context, personal values and personal data of children were determined and ways of protecting them were emphasized.

In the first part, the custody right of the child and the personality values that constitute the personality right of the children are emphasized.

In the second part, the concept of personal data is explained and the provisions of international and national legislation are emphasized.

In the third part, the attacks that can be carried out against the personal data of children are explained by way of example, and the legal remedies that can be applied within the scope of the Law on Protection of Personal Data and the Turkish Civil Code are discussed.

Keywords: Personal data, right of personality, child, children's personal data, custody.



ÖNSÖZ

Kişisel veri; kişileri diğer kişilerden ayırt eden ve kişileri belirleyici kılan bilgiler olarak tanımlanabilmektedir. Kişileri belirleyici kılan bilgiler çoğu zaman kişilerle ilgili pek çok hususu da içerisinde barındırmaktadır. Dolayısıyla bu bilgilerin üçüncü kişilerle paylaşılması veya tarafından işlenmesi karşılaşılabilecek pek çok olumsuz durumu da beraberinde getirmektedir. Kişisel verileri işlenen veya üçüncü kişilerle paylaşılan kişinin çocuk olması durumu ise üzerinde hassas ve dikkatlice durulması gereken bir husustur.

Çocukların kişisel verileri ana babası, kardeşi veya üçüncü kişiler tarafından işlenebilmekte, diğer kişilerle paylaşılabilir. Çocukların kişilik gelişiminin zarar görmemesi ve toplumda sağlıklı bir birey olarak büyüebilmesi için kişisel verilerinin korunması hususuna özenli bir şekilde yaklaşılmalıdır.

Çalışmamızın amacı çocukların kişisel verilerin korunması bakımından özel nitelikteki Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve genel nitelikteki Türk Medeni Kanunu hükümleri değerlendirilerek etkili bir mekanizma öngörülebilmesinin sağlanmasıdır.

Çalışmamızın birinci bölümünde çocuk üzerinde ana babanın sahip olduğu velayet hakkı üzerinde durularak çocuğun gelişimi için ana babanın üzerinde düşen yükümlülükler belirlenmeye çalışılmış, kişisel verilerinin korunmasının velayet hükümleri kapsamında nasıl değerlendirilebileceği hususuna ışık tutulmaya çalışılmıştır. Ardından çocuğun sahip olduğu kişilik hakkı ve bu hakkı oluşturan değerler açıklanarak kişilik değerleri içerisinde, kişisel verilerin yeri belirlenmeye çalışılmıştır.

İkinci bölümde kişisel veri kavramı açıklanmış, uluslararası ve ulusal mevzuattaki düzenlemelere değinilmiştir. Ardından kişisel verilerin işlenmesi kavramı açıklanarak Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında korunan kişisel verilerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kanun kapsamında kişisel verilerin işlenmesi ile ilgili olan hukuka uygunluk sebeplerine yer verilerek hangi durumlarda veri işleme faaliyetini meşru sayılacağı üzerinde durulmuştur.

Son bölümde ise çocukların kişisel verilerine yönelik ana baba, kardeş veya üçüncü kişiler tarafından gerçekleştirilebilecek saldırılar üzerinde durulmuştur. Bahsedilen bu saldırılar sınırlı sayı ilkesine bağlı olmayıp örneklendirme yoluyla sayılmıştır. Dolayısıyla somut olay kapsamında gelişen durumlara göre saldırılar çeşitlilik kazanabilecektir. Saldırıları açıklandıktan sonra saldırılara karşı başvurulabilecek hukuki yollar belirlenmeye çalışılmıştır. Saldırının kim tarafından yapıldığı, çocuğun ehliyet durumu gibi hususlar değerlendirilerek çocukların kişisel verilerinin hem KVKK hem de TMK kapsamında korunması için başvurulabilecek hukuki yollar açıklanmıştır.

Yüksek Lisans Programı boyunca danışmanlığımı üstlenerek beni onurlandıran, bu süreçte büyük bir titizlikle her türlü değerli fikri ve desteği vererek çalışmamın son haline gelmesini sağlayan, öğrencisi olmaktan gurur ve mutluluk duyduğum Sayın hocam Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ' ye teşekkürlerimi borç bilirim.

Tez çalışmamın başından sonuna kadar desteklerini esirgemeyen, her daim yanımda olan annem ve babama teşekkür ve minnetimi sunarım.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK KAVRAMI, ÇOCUK ÜZERİNDE SAHİP OLUNAN VELAYET HAKKI, ÇOCUĞUN EHLİYETİ VE KİŞİLİK DEĞERLERİ

1.1. Çocuk

Hukukumuzda pek çok kanunda çocuk ile ilgili hükümlerin yer almasına karşın, çocuk kavramı ile ilgili üzerinde mutabakata varılmış açık bir tanım bulunmamaktadır. Günlük dilde kullandığımız anlamıyla çocuk, bir ana ve babadan türeyen, onların yavrusu olan kişi olarak ifade edilebilir. Türk Dil Kurumu’nda yapılan çocuk tanımını incelediğimizde çocuk; “Küçük yaştaki erkek veya kız, soy bakımından oğul veya kız, evlat, bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız¹” olarak tanımlanmaktadır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’ ye göre çocuk; daha erken yaşta ergin olma durumu hariç olmak üzere, on sekiz yaşına kadar olan her insan² olarak ifade edilmiştir. Evlenme veya mahkeme kararıyla ergin olma durumları hariç olmak üzere on sekiz yaşına gelmemiş her insan bu sözleşme kapsamında çocuk sayılacaktır.

Çocuk Koruma Kanunu’na göre; daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişiler bu kanun kapsamında çocuk sayılacaktır³. Çocuk Koruma Kanunu, BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’ de ifade edilen çocuk tanımından ayrılarak, evlenme veya mahkeme kararı ile ergin olmuş olsa dahi on sekiz yaşını doldurmamış her kişiyi kanun kapsamında koruma altına almıştır⁴.

Doktrinde de çocuk ile ilgili olarak çeşitli tanımlar yapılmıştır. Doktrindeki bir yazara göre çocuk; belli bir ana babadan türeyen, on sekiz yaşından küçük ve henüz erginliğini kazanmamış kişi olarak ifade edilmektedir⁵. Başka bir yazara göre çocuk; tam ve sağ doğum anından, ergin olma anına kadar olan dönemdeki gerçek kişi olarak tanımlanmaktadır⁶.

¹ Türk Dil Kurumu, [https://sozluk.gov.tr/\(Erişim](https://sozluk.gov.tr/(Erişim) Tarihi:30.01.2020)

² Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme md.1.

³ Çocuk Koruma Kanunu md.3/1-a: “Çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişi”.

⁴ Grassinger, Gülçin Elçin, Küçüğün Kişi Varlığının Korunması İçin Alınacak Tedbirler, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2009, s.51.

⁵ Serozan, Rona, Çocuk Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017, (Çocuk), s.3, Remzi Demir: “Türk Medeni Kanunu’na Göre Çocuğun Kişiliğinin Korunması”, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.9, S.2, 2019, s.s. 271-303, s.274.

⁶ İnan, Ali Naim, Çocuk Hukuku, İstanbul, 1968, s.10.

Türk Medeni Kanunu kapsamında çocuk; ana babaya soy bağıyla bağlı olan ve onların soyundan gelen, onlardan türeyen kişi olarak ifade edilmektedir⁷. Medeni hukuk anlamında çocuk kavramı soy bağıını belirlemek amacıyla kullanılmasının yanı sıra, koruma altında olan ve kendisine ayrıcalıklar tanınan küçüğü tanımlamak için de kullanılmaktadır⁸.

Çocuk, TMK kapsamında çoğunlukla “küçük” ifadesinin yerine geçecek şekilde kullanılmaktadır⁹. Ancak bu hususa dikkatle yaklaşılmalı ve çocuk kavramı ile küçük kavramı birbirinden ayırt edilmelidir. Çünkü Türk Medeni Kanun’u kapsamında her küçük çocuk olsa da her çocuk küçük değildir¹⁰. Daha önce de ifade ettiğimiz üzere; medeni hukuka göre çocuk, soy bağı ile ilişkilendirilerek tanımlanmaktadır. Bu kapsamda ana babaya soy bağı ile bağlı olan kişiler altı yaşında olabileceği gibi altmış yaşında da olabileceğinden, küçük kavramı her zaman çocuk kavramının karşılığı olarak kullanılamayacaktır¹¹. Doktrinde çocuk ve küçüğün farklı anlamlarda kullanılması gerektiği ifade edilse de çalışmamızda çocuk kavramı küçüğü de kapsayacak biçimde kullanılacaktır.

Çocukluk, kişiliğin kazanılması ile başlamaktadır¹². Kişilik, tam ve sağ doğmak koşuluyla, doğum anında kazanılmaktadır. TMK md.28 hükmüne göre kişiliğin tam ve sağ doğum şartıyla başlaması doktrinde bazı tartışmalara sebep olmuştur. Madde hükmünde düzenlenen bu şartın geciktirici şart mı yoksa bozucu şart mı olduğu hususunda farklı görüşler mevcuttur. Geciktirici şart olduğunu savunan yazarlara göre¹³; cenin doğumdan önce annenin

⁷ Demirci, Günseli, Türk Medeni Hukukunda Çocuğun Korunması, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2010, s.6; Taşkın, Özden Özer, Velayette Çocuğun Üstün Yararı İlkesi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 2006, s.6; Sert Sütçü, Selin, “Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması”, Kişisel Verilerin Korunması Alanında Yeni Gelişmeler Sempozyumu, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s.195.

⁸ Demirci, s.4; Taşkın, s.6.

⁹ Çelik, Cemil, “Çocuk Kavramı ve Medeni Hukuk Açısından Çocuk Haklarının Tarihsel Gelişimi”, e- Akademi, Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, S.36, Şubat 2015, pgf:7, <http://www.e-akademi.org/>; Demirci, s.6.

¹⁰ Çelik, pgf:12.

¹¹ Çelik, pgf: 13.

¹² Balo, Yusuf Solmaz, Uluslararası İlkeler Işığında Çocuk Koruma Kanunu ve Uygulaması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009, s.49; Taşkın, s.7; Sert Sütçü, s. 196.

¹³ Dural, Mustafa/Öğüz, Tufan, Türk Özel Hukuku, Cilt II, Kişiler Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020, s.21; Oğuzman, M. Kemal, /Seliçi, Özer/Oktay-Özdemir, Saibe, Kişiler Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020, s.11.

bir parçası durumundadır ve anneden ayrı bir kişiliğe sahip değildir¹⁴. Tam ve sağ doğum olmaksızın geciktirici şart gerçekleşmiş olmadığından ceninin bu sürede kişilik hakkı bulunmamaktadır ve istisnalar haricinde cenine bir hakkın kazanılması veya kullanılmasında bir kayyım atanmayacaktır¹⁵. Bozucu şart görüşünü savunan yazarlara göre; cenin tam ve sağ doğum anına kadar kişiliğe sahiptir, tam ve sağ doğumun gerçekleşmemesi durumunda bozucu şart gerçekleşmiş olacak ve kişilik hakkı sona erecektir¹⁶. Bu görüş kapsamında ceninin kişiliği ana rahminde düştüğü andan itibaren koruma altında olacaktır. Bozucu şart görüşü tarafımızca da benimsenmektedir.

Çocukluk da kişinin tam ve sağ doğmasıyla birlikte başlamış olacaktır. Kişi, tam ve sağ doğum anından, ergin olma zamanına kadar çocuk kabul edilecektir¹⁷. Çocuk doğum anından itibaren yetişkinlerle aynı oranda kişilik ve kişilik hakkına sahip olacaktır¹⁸. TMK hükümleri kapsamında erginlik; on sekiz yaşın doldurulmasıyla kazanılmaktadır. Ancak kanun kapsamında kişi on sekiz yaşını doldurmamış olsa dahi evlenmekle veya mahkeme kararıyla ergin kılınabilecektir¹⁹. Dolayısıyla kişinin on sekiz yaşını doldurması, evlenmesi veya mahkeme kararıyla ergin kılınması hallerinde çocukluk sona erer. Erginliğin kazanılması ile çocuk, küçük olma statüsünden çıkıp tam ehliyetli statüsü kazanır ve üzerinde sahip olunan velayet ve vesayet hakkı sona erer²⁰.

Çocuklar bedensel, zihinsel ve parasal yönden güçsüz durumda olduklarından, korunmaya muhtaçtırlar²¹. Başka bir deyişle çocuklar ihtiyaçlarının karşılanması için başkalarının yardımına ve bakımına muhtaç, temel haklarını öne süremeyecek ve ana babasının her türlü baskısına maruz kalabilecek durumda olduğundan çocukların hukuksal

¹⁴ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.11; Grassinger, s.54.

¹⁵ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.13; Grassinger, s.54.

¹⁶ Grassinger, s.54.

¹⁷ Taşkın, s. 10; Serozan, Çocuk, s. 12; Çocuk kavramını, TMK kapsamındaki küçük kavramının yerine geçecek şekilde kullandığımızdan, burada çocukluğun ergin olmakla birlikte sona ereceğini kabul etmekteyiz. Çocuk ana babaya soy bağı ile bağlı kişi olarak kabul edildiğinde kişi hayatının her döneminde o ana babanın çocuğu sayılacağından, hayatı boyunca bu kapsamda olması gerekecektir. Ancak çalışmamızın amacı bakımından bu durum uygun olmadığından biz çocuk kavramını küçük kavramı yerine kullanmakta ve çocukluğun sona erme zamanının kişinin ergin olması olduğunu kabul etmekteyiz.

¹⁸ Özdemir, Hayrunnisa/ Ruhi, Ahmet Cemal, Çocuk Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012, s.20.

¹⁹ **Türk Medeni Kanunu Madde 11/2:** Evlenme kişiyi ergin kılar. ; **Türk Medeni Kanunu Madde 12 -** Onbeş yaşını dolduran küçük, kendi isteği ve velisinin rızasıyla mahkemece ergin kılınabilir.

²⁰ Dede, Emine, Tıp Hukukunda Çocuk Hastaların Hakları, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s.23.

²¹ Serozan, Çocuk, 4.

olarak korunması gerekmektedir²². Bu sebeple çocukların korunmasıyla ilgili olarak hem uluslararası hem de ulusal mevzuatımızda çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Uluslararası alanda 20 Kasım 1989 tarihli BM Çocuk Hakları Sözleşmesi çocukların korunmasıyla ilgili olarak atılan adımların başında gelmektedir. Türkiye söz konusu bu sözleşmeyi 09.12.1994 tarihinde onaylamış, sözleşme 27.01.1995 tarihinde bir kanun olarak ülkemizde yürürlüğe girmiştir²³. Ulusal mevzuatımızda başta Anayasa olmak üzere birçok kanunda da koruma altına alınmıştır. Çocuğun korunmaya muhtaç durumda olması sebebiyle Anayasal olarak “sosyal devlet” ilkesi kapsamında koruma altındadırlar²⁴. Ayrıca Anayasa md. 41 hükmü çerçevesinde de çocuklar açıkça koruma altına alınmıştır²⁵. Çocuklara haklar sağlanmasının bir uzantısı olarak devlet, çocuğun ana babasına karşı sahip olduğu haklarını kullanmasını sağlamak, çocuğun korunmasıyla ilgili olarak yasal koşulların da oluşması halinde kendiliğinden müdahale etmek ve çocuğu korumakla yükümlüdür²⁶. Söz konusu bu yasal düzenlemelerin yanı sıra İş Kanunu, Türk Ceza Kanunu ve ayrıntılı olarak inceleyeceğimiz Türk Medeni Kanunu kapsamında çocukların korunmasına yönelik hükümler yer almaktadır.

1.2. Çocuk Üzerinde Sahip Olunan Hak: Velayet Hakkı

1.2.1. Velayetin Anlamı

Türk Medeni Kanunu md.335-351 hükümleri arasında düzenlenen velayet; küçüklerin ve istisnai durumlarda ergin kısıtlı çocukların kendilerine ve mallarına özen gösterme, bu kişileri koruma ve temsil etme hususunda ana babanın yükümlülükleri ve sahip oldukları hakların tümüdür²⁷. Doktrinde velayet çocuğun aile içinde korunması hususu içerisinde de

²²Girgin, Ömer Ali / Gönal, Seray: “Çocuğun Kişisel Verilerinin Sosyal Medyada Ebeveyn Tarafından Paylaşılmasının Hukuki Sonuçları”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Yıl:11, S.44, Ekim 2020, s.s. 99-127, s.104.

²³ Özdemir/Ruhi, s.13

²⁴ Özdemir/Ruhi, s.6.

²⁵ **Anayasa Madde 41** – Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. 18 Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar. (Ek fıkra: 7/5/2010-5982/4 md.) Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir. (Ek fıkra: 7/5/2010-5982/4 md.) Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.

²⁶ Özdemir/Ruhi, s. 2.

²⁷ Akıntürk, Turgut/ Ateş, Derya: Türk Medeni Kanunu- Aile Hukuku, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2021, s.406; Dural, Mustafa/ Ögüz, Tufan/ Gümüş, Mustafa Alper : Türk Özel Hukuku Cilt III- Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2021, s.361; Serozan, Rona, “Çocuğun Kişi Varlığının Aile Hukuku Alanında

açıklanmaktadır²⁸. Velayetin asıl amacı, çocuğun korunması ve çocuğun üstün yararının gözetilmesidir²⁹. Velayet; “çocuğun kişi varlığının korunması”, “çocuğun mal varlığının korunması”, “çocuğun temsil edilmesi” bölümlerinden oluşmaktadır ve velayetin asıl işlevi çocuğa bağımsız bir kişilik kazandırmaktır³⁰.

Çocuklar doğdukları anda kişilik kazanmaktadır ancak kendi başına karar verebilme yeteneğine sahip bağımsız bir insan olarak toplum hayatına katılincaya kadar ana baba tarafından korunmaya ve yönlendirilmeye muhtaç durumdadırlar³¹. Ana babanın söz konusu bu görevi yerine getirebilmesi kanun koyucu tarafından verilen velayet hak ve yetkisinin kullanılması ile mümkün olabilecektir³². Dolayısıyla velayet; çocuğun kendi başına karar verebilme yeteneğine sahip bağımsız bir insan olarak topluma kazandırılması amacıyla ana babaya verilen hak ve yetki olarak tanımlanabilecektir. Başka bir ifadeyle velayet; küçüklerin ve bazı durumlarda ergin kısıtlı çocukların korunması amacını güden, onların kişiliğine, mallarına özen göstermek, çocuğu temsil etmek hususunda ana babaya yüklenen görevler ve bunların çocuğun yararına ve hakkın özüne uygun biçimde yerine getirilmesini sağlayan yetkileri içeren kurumdur³³. Çocuk bu hak kapsamında kişiliğine saygı gösterilmesini, kendi olgunluğu ölçüsünde hayatını düzenleme serbestisi tanınmasını ve bu hususta fikirlerinin alınmasını ana babasından talep edebilecektir³⁴.

Türk Medeni Kanunu md.335/1 hükmü, ergin olmayan çocukları velayete tabi olarak belirlediğinden; on sekiz yaşını doldurmamış, evlenme ya da mahkeme kararıyla ergin

Korunmasında Yetersizlikler” Prf. Dr. Kenan Tunçomağ’a Armağan, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Eğitim Öğretim ve Yardımlaşma Vakfı, İstanbul, 1997, s. 385; Özdemir/Ruhi, s.755; Kapancı, Kadir Berk/Başoğlu, Başak, “Çocuğun Medeni Hukuk Kuralları Çerçevesinde Şiddete Karşı Korunması”, MÜHFHAD, C.22, S.1, 2016, s.s. 347-364, s.348; Çetiner, Selma, “Velayet Müessesinin Tarihi Gelişimi ve Hukuki Niteliği”, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ’a Armağan, C. 19, Özel Sayı, 2017, s.s. 25-46, s.42.

²⁸ Balo, s.56.

²⁹ Taşkın, s.28; Akıntürk /Ateş, s. 407.

³⁰ Serozan, Çocuk, 250; İncel Şahin., Saliha, Türk Aile Hukukunda Çocuğun Kişi Varlığının Hukuki Açıdan Korunması, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2016, s.111; Karaca, Hilal, Velayetin Kapsamı Ve Hükümleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015, s.25.

³¹ Akyüz, Emine, Çocuk Hukuku Çocukların Hakları ve Korunması, Pegem Yayıncılık, Ankara,2020, s.129.

³² Akyüz, s.129.

³³ Akyüz, s. 222.

³⁴İmamoğlu, S. Hülya, Çocuğun Kişiliğinin Ana Babaya Karşı Korunması, AÜHFD, C.54, S.2, 2005, s.s. 183-218, s.192; Akyüz, s.130.

olmamış küçükler velayet kapsamında olacaktır³⁵. Dolayısıyla velayet süreye bağlıdır ve çocuğun ergin olmasına kadar devam etmektedir³⁶. Bu kuralın bazı istisnaları mevcuttur. Örneğin; çocuğun ergin olmasından sonra kısıtlanmasını gerektiren bir hal ortaya çıktığında TMK 335/2 hükmü kapsamında yeni bir vesayet rejimi kurulması yerine eski velayet rejimi sürdürülecektir³⁷. Ancak bu durumun tam tersi de söz konusu olabilmektedir. Çocuk ergin olmasa da ana babanın güçsüzlüğü veya sorumsuzluğu sebebiyle elinden alınması durumunda hakim tarafından velayet kaldırılıp çocuğa vasi atanmasına karar verilebilecektir³⁸.

1.2.2. Velayet Hakkına Sahip Olanlar

Türk Medeni Kanunu md. 335 hükmünde³⁹ de belirtildiği üzere; velayet hakkı kural olarak ergin olmayan veya istisnai hallerde ergin olsa da kısıtlanmış olan çocuğun ana babasına aittir⁴⁰. Ana babaya soy bağı ile bağlı olan çocuğun yanı sıra evlat edinilmiş ergin olmayan çocuk üzerinde de evlat edinen ana babanın velayet hakkı bulunmaktadır⁴¹.

Çocuğun doğum anında ana babanın evli olması halinde doğumla birlikte velayet hakkı kendiliğinden kazanılır⁴². Evlilik birliği içerisinde veya evlilik birliğinin sona ermesini izleyen üç yüz gün içinde doğmuş olan çocuklar bu kapsamda değerlendirilecek ve bunlar üzerindeki velayet hakkı doğum anında kendiliğinden kazanılacaktır⁴³. TMK md. 336 hükmü çerçevesinde ana babanın çocuğun doğumu veya evlat edinilmesi ile kazandıkları velayet hakkı evlilik devam ettiği müddetçe birlikte kullanılacaktır⁴⁴. Evlilik birliği devam ediyor olsa da ortak hayata son verilmiş veya ayrılık hali gerçekleşmiş olması hallerinde velayet hakkı hakim tarafından ana babadan herhangi birine verilecektir⁴⁵. Evlilik birliği devam ederken eşlerden birinin ölmesi durumunda TMK md.336/3 hükmü çerçevesinde velayet hakkı sağ

³⁵ Özdemir/Ruhi, s. 755.

³⁶ Serozan, Çocuk, s. 251.

³⁷ Serozan, Çocuk, 251.

³⁸ Serozan, Çocuk, 251.

³⁹ **Türk Medeni Kanunu Madde 335-** Ergin olmayan çocuk, ana ve babasının velâyeti altındadır. Yasal sebep olmadıkça velâyet ana ve babadan alınamaz. Hâkim vasi atanmasına gerek görmedikçe, kısıtlanan ergin çocuklar da ana ve babanın velâyeti altında kalırlar

⁴⁰ ⁴⁰ Dural/Öğüz/Gümüş, s.361; Serozan, Çocuk, s.254; Özdemir/Ruhi, s.755.

⁴¹ Akıntürk/Ateş, s.407; Serozan, Çocuk, s.254.

⁴² Dural/Öğüz/Gümüş, s.361; Akıntürk/Ateş, s.407.

⁴³ Akıntürk /Ateş, s. 407.

⁴⁴ Akıntürk/Ateş, s.408; Dural/Öğüz/Gümüş, s.361; Serozan, Çocuk, s.254; Özdemir/Ruhi, s.755.

⁴⁵ Dural/Öğüz/Gümüş, s.361-362; Serozan, Çocuk, s.254; Özdemir/Ruhi, s.756.

kalan e e ait olacaktır⁴⁶. Yine aynı hüküm çerçevesinde; evliliğin boşanma ile sona ermesi halinde çocuğun kendisine bırakıldığı taraf velayet hakkına sahip olacaktır⁴⁷. Son yıllarda yargı kararlarında yer alan “ortak velayet” düzenlemesi ile evlilik birliği sona erse de hakim tarafından gerekli düzenlemeler yapılarak ana baba  ocuk üzerinde ortak velayet hakkına sahip olmaktadır⁴⁸.

Çocuğun doğum anında ana babanın evli olmaması halinde TMK md.337 hükmü çerçevesinde velayet anaya ait olacaktır⁴⁹. Ancak ananın; “küçük”, “kısıtlı” veya “ lm  ” olması durumunda hakim tarafından çocuğun menfaatine göre vasi atanır veya velayet hakkı  ocuk ile tanıma veya babalık davası yoluyla soy ba ı kurmuş olan babaya bırakılır⁵⁰.

1.2.3. Velayet Hakkının Kapsamı

Ana babanın  ocuk üzerinde sahip olduğu velayet hakkının kapsamı TMK md.339⁵¹ vd. hükümlerinde düzenlenmiştir. Velayet hakkı sınırsız de ildir⁵². Söz konusu bu hak; çocuğun yüksek yararı, çocuğun olgunluğu ölçüsünde görüşlerinin alınması, devletin müdahale ve denetim yetkisi ile sınırlandırılmı tır⁵³. Velayet hakkının kullanılmasındaki asıl amaç çocuğun üstün yararının korunmasıdır⁵⁴. Bu kapsamda TMK md.339/1 hükmünde de

⁴⁶ Dural/   z/G m  , s.362; Serozan,  ocuk, s.254;  zdemir/Ruhi, s.756.

⁴⁷ Dural/   z/G m  , s.362; Serozan,  ocuk, s.254;  zdemir/Ruhi, s.756; Akıntürk/Ateş, s.408.

⁴⁸ Doktrinde ortak velayet hakkını savunan görüşe göre; TMK md.182/2 ve TMK 336/3 hükümlerinde yalnızca velayetin kendisine bırakıldığı taraftan bahsedilmekte, ortak velayeti yasaklayan herhangi bir ifade bulunmamaktadır. Dolayısıyla söz konusu bu maddeler geniş yorumlanarak çocuğun menfaatinin gerektirdiği ölçüde ortak velayete hükmedilmelidir. Bkz: Erdem, Mehmet, Aile Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s.173-174; B kel Koç, Merve, Ortak Velayet, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstit  s ,  zel Hukuk Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2020, s. 63-64.

⁴⁹ Dural/   z/G m  , s.362;  zdemir/Ruhi, s.756.

⁵⁰ Dural/   z/G m  , s.362;  zdemir/Ruhi, s.756.

⁵¹ **Türk Medeni Kanunu Madde 339-** Ana ve baba, çocuğun bakım ve eğitimi konusunda onun menfaatinin göz önünde tutarak gerekli kararları alır ve uygularlar.  ocuk, ana ve babasının sözünü dinlemekle yükümlüdür. Ana ve baba, olgunluğu ölçüsünde çocuğa hayatını düzenleme olanağı tanırırlar; önemli konularda olabildiğince onun düşüncesini göz önünde tutarlar.  ocuk, ana ve babasının rızası dışında evi terkedemez ve yasal sebep olmaksızın onlardan alınamaz. Çocuğun adını ana ve babası koyar.

⁵² Dede, s. 37.

⁵³ Dede, s. 37.

⁵⁴ Dural/   z/G m  , s.364; Gültekin, Esra, “ ocu un Kişilik Hakkının Ana-Baba Tarafından Sosyal Medya Aracılığıyla İhlalinin Hukuki Görünümü”,  ocuk Ve Medeniyet, C.3, S.5, 2018, s.s. 103-143, s.109.

açıkça belirtildiği üzere ana baba velayet hakkını kullanırken çocuğun menfaatini gözeterek gerekli kararları almalı ve uygulamalıdır.

Velayet hakkı kapsamında ana babaya bir takım yükümlülükler yüklenmesinin yanı sıra çocuğun da yerine getirmesi gereken bazı yükümlülükler düzenlenmiştir. Ana babasının sahip olduğu bu hak kapsamında çocuk; “ana babasının sözünü dinlemekle” ve “ana ve babasının rızası dışında evi terk etmemek” ile yükümlü kılınmıştır. Çocuğun velayet hakkı kapsamında ana babasının sözünü dinleme yükümlülüğü çocuğun istekleri tümüyle göz ardı edilerek, onur kırıcı yaklaşımlarda bulunarak veya özgürlüğüne dokunularak kötüye kullanılmamalıdır⁵⁵.

Velayet hakkının ana baba için getirdiği yükümlülükler ise daha kapsamlı olarak düzenlenmiştir. Bu hakkın asıl amacı çocuğa bağımsız bir kişilik kazandırmak, onu geleceğe hazırlamak olduğundan⁵⁶ ana babaya bu hususta birçok sorumluluk düşmektedir. Velayet hakkı kapsamında ana baba:

- Çocuğun adının konulması
- Çocuğun yerleşim yerinin belirlenmesi
- Çocuğun bakımı, eğitimi, mesleki eğitimi, dini eğitimi,
- Çocuğa hayatını düzenleme olanağı tanınması
- Çocuğun temsil edilmesi
- Çocuğun mallarını yönetme ve kullanma

Hususlarında sorumlu kılınmıştır. Konumuz bakımından çocuğa hayatını düzenleme olanağı tanınması ve çocuğun temsil edilmesi hususları üzerinde durmakta fayda vardır.

Çocuğa hayatını düzenleme olanağı tanınması TMK md. 339/3 hükmü kapsamında ana babanın yerine getirmesi gereken bir yükümlülük olarak düzenlenmiştir. Madde hükmü kapsamında; ana baba çocuğun olgunluğu ölçüsünde ona hayatını düzenleme olanağı tanınmalı ve önemli konularda imkan verdiği ölçüde çocuğun düşüncesini göz önünde tutmalıdırlar. Söz konusu bu düzenlemenin amacı çocuğun kendi kişiliğini geliştirme, kendi başına kararlar alabilme ve özgür olabilme alışkanlığı edinebilmesinin sağlanmasıdır⁵⁷. Çocuğa bu hakkın tanınması onun olgunluğu ölçüsüne bağlı kılındığından henüz kendi hayatını düzenleme ve

⁵⁵ Özcan Büyüktanır, Burcu Gülseren: Çocuğun Kişilik Hakkı ve Çocuğun Kişilik Hakkının Hukuka Aykırı Fiillere Karşı Korunması, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s.267.

⁵⁶ Dede, s. 36.

⁵⁷ Dural/Öğüz/Gümüş, s.364.

kendi kararlarını alabilme olgunluğuna erişmemiş çocuklar bakımından bu olanağın varlığından bahsedilemeyecektir⁵⁸. Ancak çocuğun yeterli olgunluğa erişmesi halinde ana baba çocuğa bu hakkı tanımakla yükümlü kılınmıştır.

Velayet hakkı çerçevesinde; çocuk üzerinde velayet hakkı devam ettiği ve ana babanın çocuğu temsil yetkisi alınmadığı müddetçe ana baba, çocuğu üçüncü kişilere karşı hukuki işlemlerde temsil edebilirler⁵⁹. Çocukların ana baba tarafından temsil edilmesi, çocuğun fiil ehliyeti ile ilişkilidir. Ayırt etme gücü bulunmayan çocuklar “tam ehliyetsiz” olacak ve bu çocuklarla ilgili olan işlemler yasal temsilcileri tarafından gerçekleştirilecektir⁶⁰. Çocuğun ayırt etme gücüne sahip olması durumunda ise çocuk “sınırlı ehliyetsizler” grubuna girecektir ve sınırlı ehliyetsizlerin yapmasına izin verilen işlemleri tek başına yapabilecektir⁶¹. Çocuğun ayırt etme gücüne sahip olması halinde yapılan işlemlerle ilgili olarak mümkün olduğunca çocuk bilgilendirilmeli, görüş ve düşüncelerine başvurulmalıdır⁶². TMK md. 343 hükmüne göre; velayet altındaki çocukların fiil ehliyeti, vesayet altında bulunan kişinin ehliyeti gibidir. Ana baba TMK md. 342 hükmü çerçevesinde üçüncü kişilere karşı çocuklarının yasal temsilcisi konumunda olacaklardır ve yine aynı hüküm çerçevesinde çocuğun temsili ile ilgili olarak vesayet makamının iznine bağlı hususlar dışında kısıtlıların temsiline ilişkin hükümler uygulanacaktır⁶³. Yasal temsilci olan ana baba, çocuğun ehliyet durumuna göre; tam ehliyetsizlerin temsili veya sınırlı ehliyetsizlerin temsili ile ilgili hükümlerde belirlenen esaslara tabi olacaktır⁶⁴.

Velayet hakkı kapsamında ana baba çocuğu okul, hastane, banka, mahkeme gibi sosyal yaşama dahil alanlarda maddi manevi çıkarlarını koruyacak şekilde yasal temsilci sıfatıyla temsil edebileceklerdir⁶⁵. Ana babanın velayet hakkını birlikte kullanması durumunda çocuğun temsili birlikte gerçekleştireceklerdir ve çocuk ile ilgili yapılacak hukuki işlemlerde her ikisinin de rızası aranacaktır⁶⁶. Velayet hakkına ana babadan sadece

⁵⁸ Dural/Öğüz/Gümüş, s.364.

⁵⁹ Karaca, s. 38.

⁶⁰ Kapancı/ Başoğlu, s. 361.

⁶¹ Serozan, Çocuk, s.96; Zevkliler, Aydın/Havutçu, Ayşe/ Ertaş, Şeref /Acabey, M. Beşir / Gürpınar, Damla: Medeni Hukuk (Temel Bilgiler), Turhan Kitabevi, Ankara, 2018, s.356.

⁶² Karaca,s. 38.

⁶³ Dural/Öğüz/Gümüş, s.366; Akıntürk/Ateş, s.415.

⁶⁴ Dural/Öğüz/Gümüş, s. 366.

⁶⁵ Akyüz, s. 261.

⁶⁶ Dural/Öğüz/Gümüş, s.367; Özdemir/Ruhi, s.759.

birinin sahip olduğu durumlarda ise bu hakkın sahibi olan kişi çocuğun yasal temsilcisi olacaktır⁶⁷. Ana babanın temsil yetkisinin çerçevesi çocuğun üstün yararına göre belirlenmektedir. Ana babanın çocuğu temsil yetkisi velayetin kapsamına uygun şekilde çocuğun yetişmesi ve mallarının temsil edilmesi ile sınırlandırılmıştır⁶⁸. Ana babanın velayet hakkı kapsamında çocuğun yasal temsilcisi sıfatıyla yaptıkları işlemlerden TMK md. 343/2 hükmü çerçevesinde çocuk kendi mallarıyla sorumlu olacaktır⁶⁹.

Bu hususta son olarak belirtmemiz gerekir ki daha sonra da üzerinde duracağımız üzere⁷⁰; şahsa sıkı sıkıya bağlı olan hakların kullanılmasında çocuğun temsili söz konusu olmayacak, çocuk ayırt etme gücüne sahip olması durumunda bu hakları tek başına kullanabilecektir⁷¹.

Velayet hakkı kapsamında ana babanın çocuk üzerindeki egemenlik hakkı ile çocuğun üstün yararının çatışması durumuna değinmekte fayda vardır. Ana baba velayet hakkı kapsamında çocukların kişisel bilgilerini koruma görevinin sorumlusu olmasının yanı sıra aynı zamanda bu bilgilerin anlatıcısı konumunda kabul edilmektedir. Ana babanın çocuğa ilişkin kişisel bilgileri anlatması ile ilgili olarak çocuğun kişiliğinin zarar görmesi durumunda çocuğun üstün yararı ile ana babanın velayet hakkı ile sahip olduğu çocuk üzerindeki egemenlik hakkı çatışacaktır. Burada hangi değere üstünlük tanınması gerektiğinin belirlenmesi, çocuğun kişisel verilerinin ana baba eliyle korunması ve ana babanın bu verilere yönelik bir saldırı gerçekleştirmesi durumunda nasıl hareket edilmesi gerektiği hususunda yol gösterici olacaktır. Velayet hakkı ana babanın sahip olduğu ancak ana babanın yararına değil çocuğun yararına olan bir haktır. Dolayısıyla çocuk ile ilgili olan meselelerde velayet hakkı kapsamında üstünlük tanınması gereken unsur çocuğun üstün yararı olmalıdır. Ana babanın velayet hakkı kapsamında sahip olduğu egemenlik hakkını kullanırken çocuğun bir zarara uğraması durumunda; çocuğun üstün yararı ana babanın egemenlik hakkından daha öncelikli kabul edilerek çocuğun korunması için gerekli önlemlere başvurulabilecektir.

1.2.4. Velayet Hakkının Kullanılmasındaki İlkeler

Velayet hakkı kapsamında ana baba çocuğun kişi varlığının ve mal varlığının korunması hususlarında da sorumlu kılınmıştır. Velayet hakkının asıl amacı daha önce de

⁶⁷ Özdemir/Ruhi, s. 759.

⁶⁸ Akyüz, s.261.

⁶⁹ Akıntürk/Ateş, s.418; Özdemir/Ruhi, s. 759; Dural/Öğüz/Gümüş, s.367.

⁷⁰ Bkz: 1.3.2.2.1.

⁷¹ Akıntürk/Ateş, s.418; Özdemir/Ruhi, s.761; Dede, s.41.

bahsettiğimiz üzere çocuğun yetiştirilmesi, korunması ve ona bağımsız bir kişilik kazandırılması olduğundan ana baba bu hususlarda gerekli sorumluluklarını yerine getirmelidir. Ana baba bu sorumlulukları yerine getirirken çocuğun üstün yararının korunması ve çocuğun olgunluğu ölçüsünde fikirlerinin alınması ilkelerine uymakla yükümlüdür⁷². Ayrıca çocuğun üstün yararı ve olgunluğu ölçüsünde dinlenmesi, devletin müdahale ve denetim yetkisi ile birlikte velayet hakkının sınırı olarak da ifade edilmektedir⁷³.

1.2.4.1 Çocuğun Üstün Yararının Korunması

Velayette ana baba ve çocuk arasında çift taraflı bir ilişki mevcuttur ve iki tarafın menfaatinin yarıştığı durumlarda çocuğun yararı öncelikli olarak korunmaktadır⁷⁴. Bu kapsamda çocukların korunması ile ilgili temel ilkelerden biri olan “çocuğun üstün yararı” kavramı karşımıza çıkmaktadır. Çocuğun üstün yararının korunması aynı zamanda ana babanın sahip olduğu velayet hakkının sınırını çizen bir ilkedir⁷⁵. Çocuğun üstün yararı kavramı ile anlatılmak istenen; somut bir durumda çocuğun maddi, manevi, ekonomik, sosyal açıdan korunması, eğitim öğretim hakkının sağlanması ve kültürel açıdan gelişmesini sağlayacak olanaklar sağlanmasıdır⁷⁶. Söz konusu bu kavram çocuk yetişkin olsaydı kendisini ilgilendiren bir hususta menfaati doğrultusunda nasıl karar verecek ise çocuk için karar veren kişinin de bu yönde karar vermesi olarak da tanımlanmaktadır⁷⁷. Çocuğun üstün yararı; çocuğun yaşı, bulunduğu sosyal çevre, yaşadığı ortam gibi hususlar bakımından değişiklik göstereceğinden göreceli ve varsayıma dayalı bir kavram olarak kabul edilmektedir⁷⁸.

⁷² Dede, s. 36.

⁷³ Akyüz, s. 223.

⁷⁴ Şahin, s. 123.

⁷⁵ Grassinger, s. 65; Yarg. 2. HD. T. 16.09.2020, E. 2020/2674, K. 2020/3845 (erişim tarihi: Karar sayılı kararında “*Kuşkusuz velayet kendisinde bulunan anne veya babanın, çocukla ilgili yapacağı her türlü iş ve işlemde çocuğun üstün yararını koruması gerektiği tartışmasızdır.*” ifadesine yer verilerek ana babanın velayet hakkını kullanırken her durumda çocuğun üstün yararını gözetmesi gerektiği belirtilmiştir.

⁷⁶ İnan, Ali Naim, Çocuğun Korunmasında Medeni Kanunumuzun İlkeleri ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşmede Hak Grupları, İstanbul Üniversitesi Cumhuriyet’in 75. Yıl Armağanı, İstanbul, 1999, s.712, , Haydaroğlu, Hale, Türk Medeni Hukukunda Çocuğun Kişilik Hakkının Korunması, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2020, s.7; Grassinger, s.59.

⁷⁷ Grassinger, s. 59-60.

⁷⁸ Grassinger, s. 58.

Çocuğun üstün yararı her somut olay bakımından değişiklik göstereceğinden sınırları belirli değildir⁷⁹. Dolayısıyla somut olay kapsamında bu kavram değerlendirilerek karar verilmelidir.

Türk Medeni Kanunu md.339 hükmü kapsamında çocuğun üstün yararı; velayetin kullanılmasında belirleyici ve sınırlayıcı bir ölçüt olarak belirlenmiştir⁸⁰. Çocuk Hakları Sözleşmesi md.3 hükmünde de belirtildiği üzere; çocuğu ilgilendiren her durum veya kararda çocuk bakımından en iyi olan yol tercih edilmelidir⁸¹. Çocuğun üstün yararının korunması ilkesi çerçevesinde; çocuğun yaşı, cinsiyeti, eğitimi, bakımı, ailesinin konumu gibi hususlar göz önüne alınarak somut olaya göre çocuk için en iyi yol tercih edilmelidir⁸².

Çocuğun üstün yararının gözetilmesi ilkesi çerçevesinde ana baba çocuğun yararını en iyi şekilde korunmasını sağlamalı ve bu hususta gerekli önlemleri almalıdır. Söz konusu bu ilke yalnızca ana baba ve çocuk arasındaki menfaatlerin çatışması halinde değil, çocuğun menfaati ile üçüncü kişilerin menfaatinin çatışması durumunda da uygulanabilecektir⁸³. Bu kapsamda çocuğun menfaatinin üçüncü kişilerin menfaati ile çatışması durumunda ana baba çocuğun korunması için gerekli önlemleri yasal temsilci sıfatıyla alabileceklerdir. Çocuğun üstün yararı ilkesi çerçevesinde hareket edilirken çocuğun yalnızca şu anki yararı değil, gelecekteki yararı da gözetilerek hareket edilmelidir⁸⁴. Çocuğun geleceğini etkileyecek, gelecekte mutsuz olmasına sebep olabilecek nitelikte kararlar değil, çocuğun içinde bulunduğu toplumsal çevre de gözetilerek hayatı boyunca memnuniyet duyabileceği kararların verilmesi amaçlanmalıdır.

1.2.4.2. Çocuğun Olgunluğu Ölçüsünde Fikirlerinin Alınması

Ana baba TMK md. 339/3 hükmü çerçevesinde; çocuğun olgunluğu ölçüsünde ona hayatını düzenleme olanağı tanınmalı, önemli konularda çocuğun düşüncesi göz önüne alınmalıdır⁸⁵. Ana babanın rehberliğinde çocuğa kendi kararlarını verebilme olanağının tanınması, çocuğun gerekli düşünsel olgunluğa erişmesine faydalı olacaktır⁸⁶.

⁷⁹ Gültekin, s. 110.

⁸⁰ Akyüz, s. 227.

⁸¹ Taşkın, s. 19.

⁸² Karaca, s. 83.

⁸³ Taşkın, s. 21.

⁸⁴ Serozan, Çocuk, s. 65; Taşkın, s. 23.

⁸⁵ Dural/Öğüz/Gümüş, s. 364.

⁸⁶ Akyüz, s. 227.

Ana babanın çocuğun fikirlerini almasının sınırı kanun hükmü tarafından çocuğun gerekli olgunluğa erişmiş olması ile sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla çocuğun fikri alınırken çocuğun olayı veya durumu anlayabilme, sağlıklı karar verebilme yeteneklerinin gelişmesine paralel olarak hareket edilmelidir. Çocukların yaşına ve düşünsel olgunluğuna uygun olan hususlarda fikri alınmalı, görüşlerine başvurulmalıdır.

1.2.5. Velayet Hakkı Kapsamında Çocuğun Korunması

Çocuğun fiziksel, ruhsal, ahlaki, sosyal ve zihinsel gelişimi ve korunması ana baba tarafından velayet hakkı kapsamında gerçekleştirildiğinden, bu hususların tehlikeye düşmesi halinde kanun koyucu TMK md.346 vd. hükümleri çerçevesinde çocukların korunması için alınacak önlemleri düzenlemiştir. TMK md. 346 hükmüne göre; “ çocuğun menfaatinin, gelişmesinin tehlikeye düşmesi halinde ana baba duruma çare bulamaz veya bu duruma güçleri yetmezse hakim tarafından gerekli önlemler alınacaktır”. Bu kapsamda; çocuğun kişi varlığının korunması ile ilgili; sağlık, eğitim gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmaması, çocuğun şeref ve haysiyetini zedeleyici davranışlarda bulunulması, çocuğun uygun olmayan durumlara zorlanması gibi durumlarda çocuğun kişi varlığı tehlikeye düştüğünden TMK md.346 hükmü çerçevesinde hakim tarafından uygun önlemler alınacaktır⁸⁷. Ayrıca doktrinde çocuğun TMK md.339 ve md.340 hükümlerine göre ana babası karşısında kişiliğine saygı gösterilmesine yönelik taleplerin velayet hakkı kapsamında düzenlenen söz konusu bu koruyucu önlemler aracılığıyla gerçekleştirilebileceği ifade edilmektedir⁸⁸.

Çocuğun menfaatinin ve gelişiminin tehlikeye düşmesi, çocuk için ana baba tarafından gerekli korumanın sağlanamaması hususunda ana babanın kusurlu olup olmadığı ile ilgili bir ayırım yoktur. Hakim tarafından alınacak uygun önlemlerle çocuğun yararına yönelik tehlikenin giderilmesi ve çocuğun korunması amaçlanmaktadır⁸⁹. Dolayısıyla bu önlemlerin amacı ana babayı cezalandırmak değil, çocuğu korumak olduğundan ana baba kusursuz olsa dahi TMK md.346 vd. hükümlerine göre uygun önlemler alınacaktır⁹⁰.

Çocuğun korunması amacıyla kanun koyucu tarafından düzenlenen önlemler iki gruba ayrılarak incelenmektedir⁹¹. Birinci gruptaki önlemler çocuğun aile içinde korunmasını sağlayan ve daha hafif nitelikte iken; ikinci gruptaki önlemler çocuğun ana baba yanından

⁸⁷ Dural/Öğüz/Gümüş, s. 371.

⁸⁸ İmamoğlu, s. 194.

⁸⁹ İmamoğlu, s. 194.

⁹⁰ Dural/Öğüz/Gümüş, s.371; Akıntürk/Ateş, s.436; Akyüz, s.266.

⁹¹ Akyüz, s. 267.

alınıp başka yere yerleştirilmesini, velayet hakkının kaldırılmasını öngören daha ağır nitelikte önlemlerdir⁹².

Çocuğun aile içerisinde korunmasını sağlayan önlemler TMK md.346 hükmü kapsamında “uygun önlemler” ifadesi kullanılarak düzenlenmiştir. Bu kapsamda alınabilecek önlemler hakim tarafından “takdir yetkisi” kullanılarak belirlenecektir. Hakim takdir yetkisini kullanırken somut olay çerçevesinde Çocuk Koruma Kanunu ve çocuklarla ilgili diğer mevzuat hükümlerini dikkate alarak karar vermelidir⁹³.

Çocuğun içinde bulunduğu durumun ağırlığına göre hakim tarafından alınacak uygun önlemlerin yeterli olmadığı anlaşıyorsa; daha ağır nitelikteki çocuğun ana baba yanından alınmasını öngören önlemler alınacaktır. TMK md.347⁹⁴ hükmü kapsamında; ana baba çocuğun bedenen veya fıkren gelişmesi için gerekli özeni göstermez, çocuğun eğitimi ve tedavisi için kendilerine yüklenen görevleri yerine getirmez, çocuğu çalışmaya veya kanuna aykırı işlere zorlarsa hakim tarafından müdahale edilerek çocuk onlardan alınarak başka bir aile yanına veya kuruma yerleştirilecektir⁹⁵.

Çocuğun korunması amacıyla alınan önlemlerden sonuç alınamaması veya en baştan bu önlemlerin alınmasının yeterli olmayacağının anlaşılması durumunda TMK md.348 hükmü kapsamında velayetin kaldırılmasına karar verilecektir⁹⁶. Velayetin kötüye kullanılması durumunda çocuğu korumak amacıyla başvurulacak son çare velayetin kaldırılması önleminin alınmasıdır⁹⁷. Daha hafif nitelikteki önlemlerin alınması yoluyla çocuk için mevcut olan tehlike önlenilecekse çocuğun ana babasından alınmasına hükmedilmemelidir⁹⁸. Velayetin kaldırılması önlemi alınabilecek en ağır nitelikte önlem olduğundan kanun kapsamında bu durumu gerektiren sebepler açıkça belirlenmiştir⁹⁹. TMK md. 348 hükmüne göre;

⁹² Akyüz, s. 267-268.

⁹³ Ayrıntılar için bkz: Akyüz, s. 273-280.

⁹⁴ **Türk Medeni Kanunu Madde 347-** (1)Çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede bulunur veya çocuk manen terk edilmiş hâlde kalırsa hâkim, çocuğu ana ve babadan alarak bir aile yanına veya bir kuruma yerleştirebilir. (2)Çocuğun aile içinde kalması ailenin huzurunu onlardan katlanmaları beklenemeyecek derecede bozuyorsa ve durumun gereklerine göre başka çare de kalmamışsa, ana ve baba veya çocuğun istemi üzerine hâkim aynı önlemleri alabilir.

⁹⁵ Akıntürk/Ateş, s. 437.

⁹⁶ Akıntürk/Ateş, s.438; Dural7Öğüz/Gümüş, s.354; Akyüz, s.290.

⁹⁷ Kapancı/Başoğlu, s. 355.

⁹⁸ Demir, s. 280.

⁹⁹ Akıntürk /Ateş, s. 438.

- Ana babanın deneyimsizlik, hastalık, başka bir yerde bulunma veya buna benzer sebeplerle velayet görevini gereği gibi yerine getirememesi
- Ana babanın çocuğa yeterli ilgiyi göstermemesi veya çocuğa karşı olan yükümlülüklerini ağır biçimde ihmal etmesi durumlarında hakim tarafından velayetin kaldırılmasına karar verilebilecektir.

1.3. Çocuğun Ehliyet Durumu

1.3.1. Hak Ehliyeti

Hak ehliyeti; kişilerin haklara ve borçlara sahip olabilme yeteneğidir¹⁰⁰. Hukuk düzenimizce hak ehliyetine sahip olmak bakımından eşitlik ilkesi geçerlidir¹⁰¹ ve tüm insanların hak ehliyetine sahip olduğu kabul edilmektedir¹⁰². TMK md.28/2 hükmü kapsamında çocuk, hak ehliyetini tam ve sağ doğmak koşuluyla ana rahmine düştüğü andan itibaren sahip olacaktır.

Hak ehliyetine sahip olma bakımından kişiler arasında herhangi bir ayırım gözetilmemiş, her insanın hak ehliyetine sahip olduğu kabul edilmiştir¹⁰³. Hak ehliyetine sahip olunması bakımından kişilerin ayırt etme gücüne sahip olması koşulu aranmamaktadır. Dolayısıyla kişiler ayırt etme gücüne sahip olmasalar da tam ve sağ doğmak koşuluyla hak ehliyetine sahiptir. Çocuklar da ayırt etme gücüne sahip olup olmadıklarına bakılmaksızın tam ve sağ doğmaları şartıyla hak ehliyetine sahiptirler. Ancak TMK'da belirlenen bazı hükümlerde hak ehliyeti ile ilgili olarak bir takım sınırlamalar öngörülmüştür. TMK hükümlerinde hak ehliyetinin çocuklar bakımından sınırlandığı haller:

- Ergin kılınma talebinde bulunma hakkı: TMK md.12 hükmü kapsamında on beş yaşının doldurmuş olan çocuklar mahkemeden ergin kılınma talebinde bulunabilecektir¹⁰⁴.
- Evlenme ehliyeti: Türk Medeni Kanunu md.124 hükmü kapsamında kişilerin evlenebilmeleri on yedi yaşını doldurma şartına bağlanmıştır¹⁰⁵. Dolayısıyla TMK

¹⁰⁰Dural/Öğüz, s.39; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.41; Zevkliler/Ertas/Havutçu/Acabey/Gürpınar, s.80; Özdemir/Ruhi, s.30.

¹⁰¹ Akipek, Jale G. / Akıntürk, Turgut/ Ateş, Derya, Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, Beta Basım Yayın, İstanbul 2020, s.274.

¹⁰² Özcan Büyüktanır, s. 38.

¹⁰³ Dural/Öğüz, s.39-40; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.40.

¹⁰⁴ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.276.

¹⁰⁵ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.276; Dural/Öğüz, s.41; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.44.

md.124/2 hükmünde belirlenen olağanüstü evlenme izni bulunan durumlar dışında kişiler on yedi yaşını doldurmadan evlenemeyeceklerdir.

- Vasiyetname veya miras sözleşmesi yapma ehliyeti: Kişilerin vasiyetname düzenleyebilmeleri için TMK md.502 hükmü kapsamında ayırt etme gücüne sahip ve on beş yaşını doldurmuş olmaları şartı aranmaktadır¹⁰⁶. Dolayısıyla çocukların vasiyetname düzenleyebilmeleri için on beş yaşını doldurmuş olmaları ve ayırt etme gücüne sahip olmaları gerekmektedir. TMK md.503 hükmü kapsamında miras sözleşmesi yapabilmek için de ayırt etme gücüne sahip olmak ve ergin olmak koşulları arandığından çocuklar miras sözleşmesi ile ölüme bağlı tasarruflarda bulunamayacaklardır.
- Vasi olmak: Türk Medeni Kanunu md.413 hükmü kapsamında vasi olabilmek için ergin olma şartı arandığından çocuklar vasi olarak tayin edilemeyecektir.
- Dinini seçme özgürlüğü: Velayet hakkı kapsamında ana baba çocuğun dini eğitimini belirleme hakkına sahiptir. TMK md.341 hükmüne göre ergin olan kişilerin din seçme özgürlüğü olduğu belirtildiğinden çocuklar ergin oluncaya kadar kendi dinlerini seçemeyeceklerdir.
- Kefil olma, vakıf kurma, önemli bağışlamalarda bulunma: Ergin olmayan veya vesayet altında bulunan kişilerin kendileri ve onlar adına kanuni temsilcileri kefil olma, vakıf kurma ve önemli bağışlamalarda bulunma hakkına sahip değildir¹⁰⁷. Dolayısıyla çocuklar ve onlar üzerinde velayet veya vesayet sahibi olanlar, çocukların adına kefil olma, vakıf kurma ve önemli bağışlamalarda bulunma işlemlerini yapamayacaklardır.

1.3.2. Fiil Ehliyeti

1.3.2.1. Tanımı ve Koşulları

Fiil ehliyeti; kişilerin kendi fiilleri ile hak sahibi olabilmesi ve borç altına girebilmesi olarak tanımlanmaktadır¹⁰⁸. Hak ehliyeti çocuğun kişi olması sebebiyle kendiliğinden sahip olduğu bir ehliyet iken fiil ehliyeti belirli niteliklere sahip olmak şartıyla sahip olduğu ehliyettir¹⁰⁹. Çocuklar fiil ehliyetine doğuştan sahip değildir¹¹⁰ ve bu sebeple bazı istisnai

¹⁰⁶ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.277; Dural/Öğüz, s.41; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.44.

¹⁰⁷ Dural/Öğüz, s.42; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.44.

¹⁰⁸ Dural/Öğüz, s.48; Serozan, Rona, Medeni Hukuk, Genel Bölüm- Kişiler Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2011, (Medeni Hukuk), s.391; Akyüz, s.109.

¹⁰⁹ Serozan, Medeni Hukuk, s. 391; Demirci, s. 15.

¹¹⁰ Akyüz, s. 109.

durumlar haricinde yasal temsilcisi olan velisi veya vasisi aracılığı ile hak kazanabilir ve borç altına girebilir. Hukuk düzeni tarafından ancak ilişkilerini mantıklı olarak yürütebilme ve hukuk kurallarına uygun hareket etme yeteneği bulunan kişilerde fiil ehliyetinin varlığı kabul edilmektedir¹¹¹. Çünkü mantıklı kararlar veremeyen kişiler günlük hayatta istismar edilmeye açıktırlar ve bu yüzden korunmaları gerekmektedir¹¹².

Fiil ehliyeti gerçekleştirdikleri fiillerin sonuçlarını anlayabilecek ve serbestçe hareket edebilecek düşünce yapısı ve iradeye sahip olan kişilerde bulunabilir¹¹³. Bu kapsamda fiil ehliyetinin üç unsuru bulunmaktadır¹¹⁴. Bunlar:

- Ayırt etme gücüne sahip olmak
- Ergin olmak
- Kısıtlanmamış olmak

olarak belirlenmektedir. Söz konusu bu üç unsurun birlikte bulunduğu kişiler “tam ehliyetli” sayılmaktadırlar.

Kişilerin fiil ehliyetine sahip olup olmadığının belirlenmesinde ilk olarak bakılacak unsur ayırt etme gücünün varlığıdır. Ayırt etme gücü; kişinin mantıklı ve makul şekilde hareket edebilme, gerçekleştirdiği fiillerin sebep ve sonuçlarını idrak edebilme yeteneğidir¹¹⁵. Başka bir tanıma göre ayırt etme gücü; kişinin fiil ve işlemlerinin nedenlerini, sonuçlarını, kapsamını ve etkilerini seçebilme, buna uygun olarak davranabilme yeteneğidir¹¹⁶. Ayırt etme gücüne sahip olmayan kişiler “tam ehliyetsiz” olarak sayılmakta iken ayırt etme gücü bulunan ancak henüz ergin olmamış veya kısıtlanmış olan kişiler “sınırlı ehliyetsiz” sayılmaktadır¹¹⁷.

Türk Medeni Kanunu md.13 hükmüne göre; yaş küçüklüğü, akıl zayıflığı, akıl hastalığı, sarhoşluk veya buna benzer sebeplerle akla uygun davranma yeteneğinden yoksun olmayan herkesin ayırt etme gücüne sahip olduğu ifade edilmektedir. Bu kapsamda ayırt etme gücünün varlığı için aranan en önemli unsur “akla uygun davranma yeteneği” olarak belirlenebilecektir. Akla uygun davranma hem davranışın sebep ve sonuçlarını doğru olarak

¹¹¹ Dural/Öğüz, s. 49.

¹¹² Dural/ Öğüz, s. 49.

¹¹³ Dural/ Öğüz, s. 48.

¹¹⁴ Serozan, Medeni Hukuk, s. 391; Akipek/Akıntürk/Ateş, s. 287.

¹¹⁵ Dural/ Öğüz, s. 57.

¹¹⁶ Akyüz, s. 111.

¹¹⁷ Serozan, Medeni Hukuk, s. 391.

kavramayı hem de bu kavrayışa uygun şekilde hareket etmeyi kapsamaktadır¹¹⁸. Kişiler arasında eğitim, çevre, psikolojik gelişme, toplumsal köken yönünden farklılıklar bulunduğundan ayırt etme gücünün varlığı her somut olay için ayrı ayrı değerlendirilip belirlenmelidir¹¹⁹.

Kanun kapsamında ayırt etme gücünü ortadan kaldıran haller; “yaş küçüklüğü”, “akıl hastalığı”, “akıl zayıflığı”, “sarhoşluk” veya bunlara benzer akla uygun davranma yeteneğini ortadan kaldıran haller olarak belirlenmiştir. Madde hükmü incelendiğinde söz konusu bu sebeplerin sınırlı sayı ilkesine bağlı olarak belirtilmediği dolayısıyla genişletilebileceği anlaşılmaktadır. Bu kapsamda kanunda sayılan sebepler dışında, kişilerin davranışlarının sebep ve sonuçlarını kavramasını ve buna uygun olarak hareket etmesini engelleyen haller ayırt etme gücünü ortadan kaldıran haller olarak belirlenebilecektir.

Çocuklar bakımından ayırt etme gücünün varlığında dikkat edilmesi gereken husus yaş küçüklüğüdür. TMK md.13 hükmünde yaş küçüklüğü sebebiyle akla uygun davranma yeteneğinden yoksun olma ayırt etme gücünü kaldıran bir hal olarak belirlenmiştir. On sekiz yaşına gelen bir kişinin ayırt etme gücüne sahip olduğu aksi ispat edilebilen kanuni bir karinedir¹²⁰. Çocuklar yaşlarının küçük olduğu dönemde ayırt etme gücünden yoksundur ancak ilerleyen yaşlarında gerçekleştirdikleri fiillerin anlamlarını kavramaya ve buna uygun olarak hareket etmeye başlar¹²¹. Bu kapsamda çocukların ayırt etme gücüne sahip olup olmadığı her somut olaya göre hakim tarafından belirlenmelidir¹²².

Fiil ehliyetinin belirlenmesinde aranan bir diğer unsur ergin olmaktır. TMK md.11 hükmü kapsamında erginlik on sekiz yaşın doldurulmasıyla kazanılmaktadır¹²³. Ancak TMK’da düzenlenen istisnai durumlarda kişiler on sekiz yaşını doldurmadan ergin olabilmektedir. Söz konusu bu istisnai durumlar:

- Evlenme: TMK md.11/2 hükmü kapsamında on sekiz yaşından önce evlenen kişiler evlenme yoluyla erginlik kazanacaktır¹²⁴.

¹¹⁸ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.55; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.289-290; Akyüz, s.110.

¹¹⁹ Akyüz, s. 111.

¹²⁰ Haydaroglu, s.21; Berki, Şakir, “Türk Medeni Kanunu’nda Rüşt”, AÜHFD, C.22, S.1, 1966, s.s. 239-260, s.243.

¹²¹ Dede, s.32.

¹²² Akipek/Akıntürk/Ateş, s.292; Akyüz, s.111; Dede, s.32.

¹²³ Serozan, Çocuk, 92; Dural/ Ögüz, s. 53; Oğuzman /Seliçi/Oktay Özdemir, s.67.

¹²⁴ Serozan, Çocuk, 92.

- Ergin kılınma: TMK md. 12 hükmü kapsamında on beş yaşını doldurmuş olan küçük, kendi isteği ve veli veya vasisinin rızası ile mahkemece ergin kılınabileceklerdir¹²⁵.

Bu kapsamda kişiler, on sekiz yaşını doldurma, evlenme veya mahkeme tarafından ergin kılınma yoluyla ergin olabileceklerdir. Dolayısıyla ergin; on sekiz yaşını doldurmuş ya da kanunda öngörülen başka bir yolla ergin duruma getirilen kişi olarak tanımlanabilecektir¹²⁶. Daha önce de bahsettiğimiz üzere çocukluğun sona ermesi ergin olma ile olduğundan, çocuklar öngörülen bu sebeplerden herhangi biri sebebiyle ergin olmaları halinde çocukluk hali sona erecek ve fiil ehliyetine sahip olacaklardır.

Fiil ehliyeti için aranan son unsur kısıtlı olmamaktır. TMK md. 405-408 hükümlerinde kişilerin hakim kararıyla kısıtlanmaları düzenlenmiştir ancak çocuklar kanundan dolayı kısıtlı olduklarından söz konusu bu hükümler kapsamında kısıtlanmış olmaları aranmayacaktır¹²⁷.

1.3.2.2. Çocukların Fiil Ehliyeti Bakımından Sınıflandırılması

1.3.2.2.1. Tam Ehliyetsiz Çocuklar

Ayırt etme gücüne sahip olmayan kişiler tam ehliyetsizdir¹²⁸. Hukukumuzda tam ehliyetsizlerle ilgili bir yaş sınırı öngörülmemiştir¹²⁹. Ayırt etme gücünden yoksun olan kişi, küçük veya kısıtlı veya ergin olabilir¹³⁰. Dolayısıyla henüz ergin olmamış ayırt etme gücünden yoksun çocukların yanı sıra ergin olmuş ancak ayırt etme gücünden yoksun olan kişiler de tam ehliyetsiz sayılacaktır.

Alman Hukuku'na göre; yedi yaşından küçük çocuklar ve sürekli olarak akli melekelerinden yoksun olan kişiler tam ehliyetsiz kabul edilmektedir¹³¹. Türk Hukuku'nda ise çocukların durumu ile ilgili herhangi bir yaş sınırlaması yapılmamıştır. Dolayısıyla çocuklar

¹²⁵ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.70; Serozan, Çocuk, s.93.

¹²⁶ Özdemir/Ruhi, s.35.

¹²⁷ Akyüz, s. 110.

¹²⁸ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.82; Dural/Öğüz, s.69; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.305; Akyüz, s.113.

¹²⁹ Karauz, Agah Kürşat; Çokkaş Yakup, "İlk Ve Orta Dereceli Okullarda Öğrencilerin Birbirlerine Verdikleri Zarardan Kaynaklanan Sorumluluk Esasları", SÜHFD, C.28, S.1, 2020, s.s.37-74, s.48.

¹³⁰ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s. 82.

¹³¹ Elgün Toğrul, Emel Şeyda, Medeni Usul Hukuku Bağlamında Dava Ehliyeti, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2019, s.191.

bakımından akla uygun karar verme yeteneğinin yani ayırt etme gücünün varlığına göre değerlendirme yapılarak ehliyet durumu belirlenebilecektir.

Türk Medeni Kanunu md. 335 hükmüne göre, hakim başka bir vasi atanmasına karar vermemişse, ergin olan ancak kısıtlanmış çocuklar da ana babasının velayeti altında olacaktır. Bu kapsamda tam ehliyetsiz kişi küçük ise ana babasının velayeti altında olacak ve onun adına hukuki işlemleri ve yargılama işlemleri gibi işlemlerde çocuğu temsil etme görevini üstleneceklerdir¹³². Tam ehliyetsiz kişinin ergin olması durumunda da kanunda belirtilen sebeplerden dolayı kısıtlanmış olduğundan, hakim tarafından başka bir vasi atanmasına karar verilmedikçe yasal temsilcisi velayet hakkına sahip olan ana ve babası olacaktır.

Türk Medeni Kanunu md. 15 hükmü kapsamında tam ehliyetsiz kişilerin yaptığı hukuki işlemler hukuki sonuç doğurmayacaktır¹³³. Söz konusu bu işleme yasal temsilcisinin izin veya onay vermesi işlemi hukuka uygun hale getirmez¹³⁴. İşlemin geçerli olarak gerçekleştirilmesi için yasal temsilci tarafından yeniden yapılmalıdır¹³⁵.

Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmasında yasal temsilcinin çocuğu temsil edip edemeyeceği hususunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar; bizzat hak sahibi tarafından kullanılabilen, kural olarak temsil yoluyla kullanılamayan haklardır¹³⁶. Bu haklar başkasına devredilemeyen, mirasçılara intikal edemeyen, şahıs varlığı haklarından¹³⁷. Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar malvarlığı haklarından olmadığından, üçüncü kişilere devri, intikali, rehni veya haczi mümkün değildir¹³⁸. TMK hükümleri kapsamında şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların neler olduğu açıkça belirtilmediğinden, hangi hakların bu kapsamda değerlendirilebileceği hakkın özelliklerine bakılarak tespit edilmektedir. Doktrinde bu hakların özelliklerinden yola çıkılarak, şahsa sıkı sıkıya bağlı hak niteliğinde olan bazı haklar belirlenmiştir. Buna göre; “hak ehliyeti, ergin olma talebi, kişilik hakkı ve bu hakkın ihlalden doğan davalar, ad üzerindeki hak, cinsiyet değişikliği sebebiyle nüfus sicilinde değişiklik isteme hakkı, dernek kurma, derneğe üye olma ve üyelikten çıkma hakkı, nişanlanma, evlenme, boşanma, soy bağının reddi, ölüme bağlı tasarruf yapma” gibi haklar

¹³² Akipek/Akıntürk/Ateş, s.307.

¹³³ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.308; Dural/Öğüz, s.69; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.83; Serozan, Çocuk, s.94.

¹³⁴ Akyüz, s.113; Dural/Öğüz, s.69; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.309; Serozan, Çocuk, s.94.

¹³⁵ Akyüz, s. 113.

¹³⁶ Ertaş, Şeref, “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, TNBHD, S.106, 2000, s.s. 1-12, s.1.

¹³⁷ Ertaş, s. 1.

¹³⁸ Ertaş, s. 1.

şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar olarak kabul edilmektedir¹³⁹. Kural olarak; tam ehliyetsizler ayırt etme gücüne sahip olmadıklarından kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları bizzat kendileri kullanamayacaklardır¹⁴⁰. Bu hakların kullanılmasında temsil ilkesi mümkün olmadığından tam ehliyetsiz adına yasal temsilci de bu haklarla ilgili herhangi bir tasarrufta bulunamayacaktır¹⁴¹. Ancak her durumda bu kuralın uygulanması tam ehliyetsiz kişinin zarara uğramasına yol açabilecek niteliktedir. Mevcut her durumda bu kuralın uygulanması kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olan kişilik hakkına yönelik herhangi bir saldırı gerçekleştirilmesi durumunda tam ehliyetsiz kişinin çıkarlarının büyük ölçüde tehlikeye düşmesine yol açacaktır¹⁴². Tam ehliyetsiz kişilerin kişiye sıkı sıkıya bağlı hakların hem bizzat hem de yasal temsilci tarafından kullanılamaması haktan yararlanamaması sonucunu doğuracak ve hakkın varlığını ortadan kaldıracaktır¹⁴³. Açıklanan sebeplerle; somut olay çerçevesinde tam ehliyetsizin çıkarının yasal temsile cevaz verilmemesine oranla daha üstün olduğu durumlarda yasal temsilcinin bu hakları kullanmasına izin verilmelidir¹⁴⁴.

Davada taraf olma ehliyeti hak ehliyeti ile özdeş olarak kabul edildiğinden, hak ehliyetine sahip her gerçek ve tüzel kişi davada taraf olabilecektir¹⁴⁵. Dava ehliyeti, taraf ehliyeti ile aynı anlamda olmayıp fiil ehliyeti ile özdeş olarak kullanılmaktadır¹⁴⁶. Kişilerin dava ehliyetine sahip olup olmadığı fiil ehliyetlerine göre belirlenecektir. Tam ehliyetsiz çocuklar, doğdukları anda hak ehliyetine sahip olduklarından, davada taraf olma ehliyetine de sahip dava ehliyetine sahip değildirlir¹⁴⁷. Söz konusu bu kişiler tek başlarına dava açamaz ve hali hazırda açılmış olan bir davayı tek başlarına yürütemezler. Tam ehliyetsiz çocuklara karşı dava açılmasında herhangi bir kısıtlama yoktur ancak bu çocukların yargılama işlemlerini

¹³⁹ Ertaş, s. 2.

¹⁴⁰ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.318; Dural/Öğüz, s.79; Elgün Toğrul, s.195.

¹⁴¹ Akipek/Akıntürk/Ateş, s. 318; Serozan, Çocuk, s.94; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.90; Akyüz, s.113.

¹⁴² Dural/Öğüz, s.80; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.90.

¹⁴³ Elgün Toğrul, s. 197.

¹⁴⁴ Dural/Öğüz, s.83; Elgün Toğrul, s.201; Tolunay Ozanemre, Hatice, Ayırt Etme Gücünden Yoksunun Haksız Fiil Sorumluluğu, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2004, s.53.

¹⁴⁵ Yılmaz, Ejder, “ “Çocuk Hakları” Açısından: Çocuğun Davada Temsilinin ve İradesinin Önemi”, DEÜHFD, C.11, Özel Sayı, 2009, s.s. 819-841, (Çocuk Hakları), s.824.

¹⁴⁶ Yılmaz, Çocuk Hakları, 825.

¹⁴⁷ Elgün Toğrul, s.191; Epözdemir, Rezan, Taraf Ehliyeti, Adalet Yayınevi, 2017, s.28.

yürütme yetkisi olmadığından dava açma ve yürütme işlemlerini çocuk adına yasal temsilcisi yapacaktır¹⁴⁸.

1.3.2.2.2. Sınırlı Ehliyetsiz Çocuklar

Türk Medeni Kanunu md. 16 hükmü kapsamında ayırt etme gücüne sahip küçükler veya kısıtlılar fiil ehliyeti bakımından sınırlı ehliyetsizlerdir¹⁴⁹. Henüz on sekiz yaşını doldurmamış kişiler ayırt etme gücüne sahip olmaları durumunda sınırlı ehliyetsiz olarak kabul edildiğinden¹⁵⁰; ayırt etme gücüne sahip çocuklar sınırlı ehliyetsiz olarak kabul edilecektir. Sınırlı ehliyetsizlerin yaşları ile ilgili herhangi bir düzenleme öngörülmemiştir. Dolayısıyla somut olay ve durum çerçevesinde, kişilerin akla uygun karar verebilme yeteneği, ayırt etme gücü olup olmadığı değerlendirilerek ehliyet durumu belirlenmelidir. Somut olay çerçevesinde çocuğun, olayları akla uygun şekilde kavrayıp nedenlerini ve sonuçlarını belirleyebilmesi ve mantıklı kararlar verebilme yeteneğinin bulunması durumunda sınırlı ehliyetsiz kabul edilecek ve kanunun izin verdiği işlemleri tek başına yapabilecektir.

Sınırlı ehliyetsizler, kural olarak ehliyetsiz, istisnai durumlarda ise ehliyetli sayılırlar¹⁵¹. Dolayısıyla bu kişiler kural olarak borçlandırıcı işlem veya tasarruf işlemlerini tek başlarına yapamaz, yasal temsilcilerinin iznine veya icazetine ihtiyaç duyarlar¹⁵². Ancak TMK md. 16 hükmü kapsamında söz konusu bu durumun bazı istisnaları belirlenmiştir. Buna göre sınırlı ehliyetsizler; “karşılıksız kazanma” ve “şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmak” hususunda yasal temsilcilerinin iznine veya icazetine ihtiyaç duymazlar¹⁵³. Ancak kanun kapsamında yasal temsilci ile birlikte kullanılması öngörülen evlenme, ergin kılınma, evlat edinilme ve nişanın bozulması gibi hususlarda yasal temsilcinin rızası gereklidir¹⁵⁴.

¹⁴⁸ Akyüz, s. 116; ElgünToğrul, s. 193.

¹⁴⁹ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.322; Dural/Öğüz, s.84; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.95; Zevkliler/Ertas/Havutçu/Acabey/Gürpınar, s.93; Zeytin, Zafer/ Ergün, Ömer, Türk Medeni Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, s.86; Elgün Toğrul, s.191; Kurt, Ekrem, “Türk Hukukunda Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar ve Hukukî Sonuçları”, İKÜHFD, Y. 2016, S. 15 (2), s.s. 121-187, s. 131.

¹⁵⁰ Akipek/Akıntürk/Ateş, s. 322.

¹⁵¹ Dural/Öğüz, s. 85.

¹⁵² Dural/Öğüz, s.85; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.324; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.97; Arpacı, Abdülkadir, Kişiler Hukuku(Gerçek Kişiler), Beta Basım Yayın, İstanbul, 2000, s.85; Elgün Toğrul, s.154.

¹⁵³ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.324; Dural/Öğüz, s.91-94; Akyüz, s.95; Zevkliler/Ertas/Havutçu/Acabey/Gürpınar, s.92; İnan, Ali Naim: Türk Medeni Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014(Medeni Hukuk), s.144; Haydaroglu, s.63.

¹⁵⁴ Dural/ Öğüz, s. 93.

Sınırlı ehliyetsiz çocukları dava ehliyeti bakımından incelediğimizde; ayırt etme gücüne sahip çocuklar sınırlı dava ehliyetine sahiptir. Bir başka ifade ile sınırlı ehliyetsiz olan çocuklar, kanunun izin verdiği istisnai durumlar haricinde dava ehliyetine sahip değildir¹⁵⁵. Sınırlı ehliyetsiz kişiler kural olarak yasal temsilcilerinin rızası ile dava açabilir ve bir davada davalı olması durumunda da yasal temsilcisi tarafından temsil edilir¹⁵⁶. Ancak TMK md. 16 hükmü kapsamında sınırlı ehliyetsiz çocuk şahsa sıkı sıkıya bağlı olan haklarını yasal temsilcinin iznine veya icazetine gerek duymaksızın kullanabilir, bu haklarla ilgili davaları tek başına yürütebilir¹⁵⁷. Söz konusu bu istisnai durumlarla ilgili dava ve işlemlerde çocuk, yasal temsilcisinin iznine veya icazetine gerek duymaksızın tek başına hareket etme yetkisine sahiptir¹⁵⁸. Bu kapsamda kişilik hakkı ile ilgili olan meselelerde; bu haklar şahsa sıkı sıkıya bağlı nitelikte olduğundan çocuk ana babasının rızasını ihtiyaç duymadan bu hakla ilgili olan işlemleri yürütebileceği gibi hakkın niteliği itibarıyla çocuk adına ana baba tarafından bu hak kullanılamayacaktır¹⁵⁹. Ancak bazı hallerde çocuğun korunması amacıyla kişilik hakkı ile ilgili meselelerde ana babanın rızası aranmaktadır¹⁶⁰. Örneğin; kişiliği koruyucu davalar açma, acil tıbbi müdahaleye izin verme gibi hallerde şahsa sıkı sıkıya bağlı olan hak sınırlı ehliyetsiz çocuk tarafından kullanılabileceği gibi ana baba da çocuk adına ve hesabına kullanabilecektir¹⁶¹.

1.4. Çocukların Kişi Varlıkları Üzerinde Sahip Oldukları Hak: Kişilik Hakkı

1.4.1. Kişilik Kavramı

Hukuki anlamda hak ve borçlara sahip olma iktidarını belirtmek amacıyla, kişi teriminden ayrı olarak bir de kişilik terimi kullanılmaktadır. Kişilik, kişi ile birlikte kişinin hukuken korunmaya değer olan maddi, manevi ve hukuki varlıklarının tümünü ifade eder¹⁶².

¹⁵⁵ Yılmaz , Çocuk Hakları, s. 826.

¹⁵⁶ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.98.

¹⁵⁷ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir s.105; Akyüz, s.118; Dural/Öğüz, s.93; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.327; Zevkliler/Ertas/Havutçu/Acabey/Gürpınar, s.92; İnan, Medeni Hukuk, s.144; Yılmaz, Çocuk Hakları, s.826; Elgün Toğrul, s.158.

¹⁵⁸ Yılmaz, Çocuk Hakları, s. 826.

¹⁵⁹ Karaca, s. 42.

¹⁶⁰ Karaca, s. 42.

¹⁶¹ Karaca, s. 42.

¹⁶² Dural/Öğüz, s.9; Erdemir, İrem, Kişilik Hakkının İnternet Ortamında İhlali, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk (Medeni Hukuk) Anabilim Dalı, Özel Hukuk Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019, s.3.

Kişilik dar anlamda ve geniş anlamda kişilik olmak üzere iki farklı şekilde kullanılmaktadır. Dar anlamda kişilik; “kişi” anlamında kullanılmaktadır¹⁶³.

Geniş anlamda kişilik; kişinin hukuken sahip olduğu tüm ehliyetleri, hukuksal durumunu ve kişisel durumlarını içine alan bir kavramdır¹⁶⁴. Kişi kavramı yalnızca hak ehliyetini karşılar nitelikte iken; kişilik kavramı hem hak ehliyeti hem de fiil ehliyetini içine almaktadır. Bir başka ifadeyle kişi, hak ehliyetine sahip varlıklar şeklinde tanımlanabilirken kişilik; kişiyi içine alan ve kişinin sahip olduğu hukuki değerlerin ve kişisel durumların tümünü içine alan bir kavram olarak tanımlanmaktadır¹⁶⁵.

Doktrinde, kişilik kavramından anlaşılması gerekenin geniş anlamda kişilik olduğu savunulmaktadır. Bu görüşe göre kişilik; kişi olma sebebiyle sahip bulunan hak ve fiil ehliyetlerini, hak süjesi olma itibarıyla buna bağlı maddi ve manevi varlıklarını ve kişisel durumunu içine alan bir kavramdır¹⁶⁶.

Kişilik kavramı esas olarak bazı unsurlardan oluşmaktadır. Bu unsurlar:

1. Kişinin Ehliyetleri: Kişinin hukuk süjesi olması sebebiyle sahip olduğu hak ve fiil ehliyeti.
2. Kişinin Kişisel Durumları: Gerçek kişinin toplum ve aile içindeki nitelikleri. Örn: bekar, evli, boşanmış, nişanlı olması gibi nitelikler.
3. Kişinin Maddi Varlıkları: Kişinin hayatı, sağlığı, vücut bütünlüğü gibi unsurlar.
4. Kişinin Manevi Varlıkları: Kişinin dini inancı, şeref ve haysiyeti, toplum içindeki itibarı, fikri faaliyetleri, ismi, fotoğrafı, hayat sırları gibi unsurlar.
5. Kişinin İktisadi Varlıkları: Kişinin ticari itibarı, meslek sırları, ticari sırları gibi unsurlar.

Doktrinde¹⁶⁷ kişilik kavramının genel unsurları bu şekilde belirlenmişse de bu unsurlar sınırlayıcı nitelikte değildir. Kişilerin, kişilik kazanıldığı esnada kişilerin sahip oldukları değerlerin yanı sıra, zamanla kişinin toplumda kazandığı değerler, teknolojik gelişmeler gibi sebeplerle ortaya çıkan unsurlar, kişilik kavramının kapsamını genişletmektedir.

¹⁶³ Akipek/Akıntürk/Ateş, s. 234.

¹⁶⁴ Akipek/Akıntürk/Ateş, s. 235.

¹⁶⁵ Akkurt, Sinan Sami, Sosyal Medyada Gerçekleşen İhlaller Karşısında Kişilik Hakkının Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s.34.

¹⁶⁶ Akipek/Akıntürk/Ateş, s. 235.

¹⁶⁷ Akipek/Akıntürk/Ateş, s. 235-236.

Gerçek kişiler bakımından kişiliğin başlangıcı ve sona erme anını değerlendirdiğimizde; TMK md.28/1 hükmüne göre; “Kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle sona erer.” Söz konusu hükme göre kişilik doğumun tamamlanması ve çocuğun doğmasıyla başlayacaktır. Kişiliği sona erdiren sebepler ise; ölüm, ölüm karinesi ve gaiplik karinesi olarak kabul edilmektedir¹⁶⁸.

1.4.2. Kişilik Hakkı

Kişilik hakkı TMK TBK md. 58’de düzenlenmiş ancak kanunda kişilik hakları ile ilgili herhangi bir tanıma yer verilmemiştir. Doktrinde kişilik hakkı ile ilgili yapılan tanımlar incelendiğinde kişilik hakkı; kişinin kişi olması nedeniyle sahip olduğu, kişiliğini serbestçe geliştirmesine olanak tanıyan ve toplum içindeki saygınlığını temin eden tüm kişisel değerleri üzerindeki şahsa bağlı mutlak haktır¹⁶⁹. Gerçek kişilerin yanı sıra tüzel kişiler de kişilik hakkına sahiptir¹⁷⁰.

Kişilik hakkı, kişiliği oluşturan unsurların herhangi birine karşı saldırı olması durumunda hak sahibine bu saldırıları engelleme, bu saldırılardan kaçınma yetkisini vermektedir. Çocuğun tam ve sağ doğumu ile kişilik hakkı başlayacağından bundan sonra çocuk kişilik hakkından feragat edemediği gibi üçüncü kişiler tarafından gerçekleştirilen saldırılara karşı da tam koruma altında olur¹⁷¹.

Kişilik hakkı, kişiliğin ortaya çıkmasıyla yani; gerçek kişilerde sağ ve tam doğumla, tüzel kişilerde ise kuruluşun tamamlanmasıyla kendiliğinden kazanılır. Kişiliğin sona ermesiyle de kendiliğinden sona erer.

1.4.3. Kişilik Hakkının Nitelikleri

Kişilik hakkını diğer haklardan ayıran bir takım özellikler mevcuttur. Bu özellikler:

¹⁶⁸Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.17; Bilen, Selim, Basın Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018, s.6.

¹⁶⁹ Bilen, s.7; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.171; Karabağ Bulut, Nil, Medeni Kanunun 23. Maddesi Kapsamında Kişilik Hakkının Sözleşme Özgürlüğüne Etkisi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2014, s.57; Serozan, Rona: “Kişilik Hakkının Korunmasıyla İlgili Bazı Düşünceler”, İÜMHAD, C.11, S.14, 1977, s.s. 93-112; Dural/ Öğüz, s. 100.

¹⁷⁰Aka, Beyza, “Sosyal Medyada Kişilik Hakkı İhlalleri ve Korunma Yolları”, İzmir Barosu Dergisi, Mayıs 2017, s.s. 231-287, s.235.

¹⁷¹ Gültekin, s. 112.

Kişilik hakkı mutlak haklardandır: Haklar ileri sürülebilecekleri çevreye göre; mutlak haklar ve nispi haklar olmak üzere ikiye ayrılır. Mutlak haklar; herkese karşı ileri sürülebilen ve herkes tarafından ihlal edilebilen, zamanaşımına uğramayan haklardır¹⁷². Nispi haklar ise; belirli kişi veya kişilere karşı ileri sürülebilen ve ancak söz konusu belirli kişiler tarafından ihlal edilebilen haklardır¹⁷³. Kişilik hakkı da mutlak haklar kapsamında yer aldığından kişilere, bu hakkına saygı gösterilmesini isteme ve kişilik hakkına diğer kişiler tarafından müdahale edilmesi halinde bu müdahaleyi engelleyebilme yetkisi vermektedir. Kişilik hakkı, mutlak hak olması sebebiyle sahibine hakka uygun hareket edilmesini isteme yetkisi verirken; üçüncü kişilere ise bu hakka uygun davranma yükümlülüğü getirmektedir¹⁷⁴.

Kişilik hakkı şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır. Dolayısıyla bu hak niteliği itibariyle yalnızca hak sahibi tarafından kullanılabilir, üçüncü kişiler eliyle kullanılamaz. Kişilik hakkı kullanma yetkisine göre; doğumla birlikte kendiliğinden kazanılan, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardandır¹⁷⁵. Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, nitelikleri itibariyle sağlar arası işlem ve ölüme bağlı tasarruf işlemlerine konu olmazlar. Dolayısıyla, kişilik hakkı da sağlar arası işlem veya ölüme bağlı tasarruf işlemine konu edilemez¹⁷⁶.

Kişilik hakkı, kişinin doğumu ile kazanılacak ve kişinin ölümü ile de sona erecektir. Dolayısıyla kişilik hakkının mirasçılara intikali gibi bir durum söz konusu değildir. Bu kapsamda ölen kişinin yakınlarının, ölen kişinin şeref ve haysiyetine, cesedine yapılan saldırıları bertaraf etme yetkisi kişilik hakkının devredilmesi gibi anlamlandırılmamalıdır. Söz konusu bu hak, ölen kişinin yakınlarının bizzat sahip olduğu kişilik hakkı kapsamında değerlendirilmektedir¹⁷⁷. Ayrıca kişinin ölmeden önce kişilik hakkını öne sürmesi durumunda mirasçıları bundan faydalanabilecektir¹⁷⁸. Doktrindeki bir görüşe göre; bazı kişilik değerlerinin parayla ölçülmesinin mümkün olması sebebiyle söz konusu bu değerlerin kişinin

¹⁷² Zeytin/Ergün, s.64; Zevkliler/Havutçu/Ertaş/Acabey/Gürpınar, s.41.

¹⁷³ Zeytin/Ergün, s.64.

¹⁷⁴ Ayan, Mehmet/ Ayan, Nurşen, Kişiler Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s.94.

¹⁷⁵ Hafizoğulları, Zeki, İnsan Hakkı Olarak Kişilik Hakkı ve Kişilik Haklarının Korunması, AÜHFD, C.46, S.1-4, 1997, s.s. 1-40, s.4.

¹⁷⁶ Ayan /Ayan, s. 94.

¹⁷⁷ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.349; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.173.

¹⁷⁸ Bilen, s. 11.

ölümünden sonra mirasçılara intikal edeceği, külli halefiyet ilkesi gereğince de mirasçıların bu değerlere saldırı olması durumunda tazminat talep edebilecekleri kabul edilmektedir¹⁷⁹.

Kişilik hakkı çok yönlü bir haktır, salt medeni hukukun kapsamı ile sınırlı kalmayıp, Anayasa, ceza hukuku, ticaret hukuku normlarıyla da koruma altına alınmıştır¹⁸⁰. Kişilik hakkı genel anlamda TMK md. 23-25 hükümlerince ve TBK md. 58 hükmünce koruma altına alınmasının yanı sıra kamu hukuku anlamında Türk Ceza Kanunu'nun ilgili normlarıyla da güvence altına alınmıştır. Söz konusu hükümlerin yanı sıra 5187 Sayılı Basın Kanunu, 2954 Sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu, 6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun, 4982 Sayılı Bilgi Edinme Kanunu'nun ilgili hükümlerince de kişilik hakkı koruma altına alınmıştır. Dolayısıyla kişilik hakkının ihlali durumunda salt medeni hukuk normlarının korumasıyla sınırlı kalmayıp, uygun düştüğü ölçüde diğer kanunlarda düzenlenen normların korumasından da yararlanılabilecektir

1.4.4. Çocukların Sahip Olduğu Kişilik Hakkının Kapsamı

Kişilik hakkı, kişiliği oluşturan insani değerlere ilişkin haktır¹⁸¹. Kişilik hakkı doğumla birlikte kazanıldığından çocuklar doğdukları andan itibaren yetişkinlerle aynı oranda kişiliğe ve kişilik hakkına sahip olurlar¹⁸². Kişilik hakkı TMK' da düzenlenmiş olmasına karşın açık bir tanım yapılmamış, kavramın kapsamını belirlemek doktrin de yargı kararlarına bırakılmıştır. Bu sebeple kişilik hakkının kapsamı zamanın ihtiyaçlarına göre değişmekte, günlük yaşantımızdaki gelişmelerle birlikte kapsamı genişlemektedir. Doktrinde sınırlayıcı bir belirleme olmamakla birlikte; kişilik hakkının kapsamına giren değerler belirlenmiştir. Kişiliğin maddi, manevi ve iktisadi yönlerinin olduğu göz önüne alındığında; kişilik haklarının kapsamını; maddi bütünlüğe ilişkin değerler, manevi bütünlüğe ilişkin değerler ve iktisadi bütünlüğe ilişkin değerler olarak belirlemek mümkündür¹⁸³.

Doktrinde kişilik hakkının kapsamının daha iyi anlaşılabilmesi böyle bir sınıflandırma yapılmış olsa da, yapılan tanım sınırlayıcı değildir. Bu hak, üzerinde geçerli olduğu kişisel

¹⁷⁹ ¹⁷⁹ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.172; Serozan, Rona/ Engin, Baki İlkay, Miras Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s.125.

¹⁸⁰ Ayan /Ayan, s. 95.

¹⁸¹ Serozan, Medeni Hukuk, s. 411.

¹⁸² Akyüz, s. 64; Serin, s. 10.

¹⁸³ Zevkliler/ Havuçtu/ Ertaş Acabey/ Gürpınar, 95.

değerlerin tümünü kapsayan çerçeve bir ifadedir¹⁸⁴. Bu çerçeve kişisel nitelik taşıyan her türlü değeri içinde barındırmaktadır¹⁸⁵. Bu kapsamda kişilik hakkı; bir kişinin, kişi olarak sahip olduğu hukukça korunan hayat, vücut bütünlüğü, sağlık, özgürlük, isim, şeref, haysiyet, ticari itibar gibi kişilik değerlerinin tümünü ifade eder. Yaşanan teknolojik gelişmeler, elektronik veri kaydı imkanının artması gibi durumlar sebebiyle kişilik hakkının korunması ihtiyacı artmış, bu da söz konusu çerçevenin buna paralel olarak gelişmesini sağlamıştır¹⁸⁶. Gelecekte yaşanacak teknolojik gelişmeler ve toplum hayatının buna paralel olarak değişimi, kişilik hakkının kapsamını belirleyen çerçevenin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

1.4.4.1.Maddi Bütünlüğe İlişkin Değerler

1.4.4.1.1. Yaşam

Yaşam; kişinin, kişi olması sebebiyle sahip olduğu en önemli kişilik değeridir ve bu değer hukuk düzenince koruma altına alınmıştır¹⁸⁷. Yaşam hakkı, kişinin yaşamına yönelik kendisinin veya üçüncü kişinin gerçekleştireceği saldırılardan korunması esasını getirmektedir¹⁸⁸. Yaşam hakkı; en temel hak olarak uluslararası mevzuatta İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde¹⁸⁹, ulusal mevzuatımızda da Anayasa md. 17'de hüküm altına alınmıştır. Anayasa md. 17'ye göre; "Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir." BM tarafından kabul edilen Çocuk Haklarına Dair Sözleşme uyarınca; taraf devletler çocuğun yaşam hakkına sahip olduğunu kabul eder, çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için gereken azami çabayı gösterir hükmüne yer vermek suretiyle çocuğun yaşam hakkını güvence altına almıştır¹⁹⁰.

¹⁸⁴ Karaman, Şebnem, Basın Özgürlüğünün bir Sınırı Olarak Kişilik Hakkı, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2018, s.82.

¹⁸⁵ Karaman, s. 82.

¹⁸⁶ Serozan, Medeni Hukuk, s. 411.

¹⁸⁷ Oğuzman /Seliçi/Oktay-Özdemir, s.176.

¹⁸⁸ Gürbüz, Meral, Kişilik Hakkı Açısından Tıbbi Genetik Analizler, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk (Medeni Hukuk) Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2011, s.61.

¹⁸⁹ İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi Madde 3 -Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği herkesin hakkıdır.

¹⁹⁰ **Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 6: 1-** Taraf devletler, her çocuğun temel yaşama hakkına sahip olduğunu kabul ederler. **2-** Taraf devletler, çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için mümkün olan azami çabayı gösterirler.

Kişiye en temel hak olan yaşam hakkı tanınmadığı müddetçe diğer kişilik değerlerinden beden tamlığı, şeref ve haysiyet gibi kavramların anlamı kalmayacaktır¹⁹¹. Kişilerin yaşam hakkı üzerinde tasarrufta bulunmaları mümkün olmadığından; yaşam hakkına yönelik müdahaleler kişinin rızası olsa dahi hukuka aykırı sayılmaktadır¹⁹². Ayrıca kişinin kendi yaşamı üzerinde mutlak tasarruf yetkisi de bulunmamaktadır¹⁹³. Bu durumun en önemli kanıtı olarak doktrinde hukukumuzda ötenazi kavramının kabul edilmemiş olması örnek verilmektedir¹⁹⁴.

1.4.4.1.2. Vücut Bütünlüğü

Vücut bütünlüğü, kişilik hakkını oluşturan temel değerler arasında yer alarak hukuk düzenimiz tarafından mutlak olarak korunmuştur. Anayasa md. 17/2'ye göre; “Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz.” Ayrıca vücut bütünlüğü TBK md.56'da da tazminat sorumluluğu kapsamında koruma altına alınmıştır. TBK md. 56'ya göre “Hâkim, bir kimsenin bedensel bütünlüğünün zedelenmesi durumunda, olayın özelliklerini göz önünde tutarak, zarar görene uygun bir miktar paranın manevi tazminat olarak ödenmesine karar verebilir.”

Kişilik hakkı kapsamında değerlendirilen vücut bütünlüğü kavramı, kişilerin maddi vücut bütünlüğünün yanı sıra; ruhi-psişik bütünlüğü de kapsamına almaktadır¹⁹⁵. Bu kapsamda kişilerin ruhi bütünlüklerine yönelik saldırı gerçekleştirilmesi durumunda kişiler, kişilik hakkı ile ilgili düzenlemelerden faydalanabileceklerdir.

Yaşam hakkından farklı olarak, vücut bütünlüğüne yönelik gerçekleştirilen müdahalelerde kişinin rızası, müdahalenin türüne bağlı olarak hukuka aykırılığı ortadan kaldırmaktadır¹⁹⁶. Kişinin fiziki ve ruhi değerleri vücut bütünlüğü kavramına dahildir ve

¹⁹¹ Zorlu, Süheyla, İnternet Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali ve Korunması, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2010, s.48.

¹⁹² Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.177.

¹⁹³ Bkz: Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.177-178.

¹⁹⁴ Bilen, s. 15.

¹⁹⁵ Özdemir, Hayrunnisa, Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009, s.146; Helvacı, Serap, Gerçek Kişiler, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2017, (Gerçek Kişiler), s. 109-110.

¹⁹⁶ Gürbüz, s. 64.

kişiliği oluşturan değerler kapsamında korunmaktadır¹⁹⁷. Kişinin rızası olmaksızın vücut bütünlüğü üzerinde yapılacak her türlü müdahale kişilik hakkına saldırı niteliğindedir ve bu saldırı neticesinde cezai ve hukuki sorumluluk doğmaktadır¹⁹⁸.

1.4.4.1.3. Sağlık

Sağlık, kişilik hakkını oluşturan değerler arasında yer alarak hukuk düzenimizce korunma altına alınmıştır. Sağlık hakkı, kişilerin maddi manevi varlıklarını sürdürebilmeleri için gerekli olan en önemli kişisel değerlerinden biridir ve Anayasa md. 56 hükmünde de güvence altına alınmıştır¹⁹⁹. Kişilerin sağlık hakkı, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi md. 25 hükmünde²⁰⁰ temel insan hakkı olarak kabul edilmiştir. Söz konusu bu husus, Yargıtay kararlarında da yer almış, sağlık hakkının kişilerin bir “güvence hakkı” olarak tanımlandığı üzerinde durulmuştur²⁰¹. Korumanın kapsamı bakımından fiziksel sağlık ve ruhsal sağlık arasında bir fark bulunmamaktadır²⁰². Kişinin vücut bütünlüğüne herhangi bir müdahale olmaksızın, vücudun işleyişine yönelik yapılan saldırılar kişilik hakkına saldırı niteliğindedir ve haksız fiil hükümlerince korunmaktadır²⁰³.

Sağlık kavramı ile ilgili olarak çocukların sağlık bilgilerinin korunması üzerinde durmakta fayda vardır. Ayırt etme gücüne sahip olmayan çocukla ilgili olarak herhangi bir ayırım olmamasına karşın, ayırt etme gücüne sahip olan sınırlı ehliyetsiz çocuğun esasen sağlık bilgilerinin gizli tutulmasını talep etme hakkının olduğu ifade edilmektedir²⁰⁴. Çünkü tıbbi müdahalenin gerçekleştirilmesi hususunda hastanın hekime koşulsuz olarak güven duyması gerekmektedir. Ancak sağlık durumu ile ilgili bilgilerin ana babası ile paylaşılacağı endişesini

¹⁹⁷ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.179.

¹⁹⁸ Ayan /Ayan, s. 99.

¹⁹⁹ Yılmaz, Berfin Işık, “Tıbbi Müdahalelerde Hekimin Aydınlatma Yükümlülüğü”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı:98, Mart, 2012, s.s. 389-410, (Aydınlatma Yükümlülüğü), s. 390.

²⁰⁰ İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi md. 25: “ 1. Herkesin kendisinin ve ailesinin sağlık ve refahı için beslenme, giyim, konut ve tıbbi bakım hakkı vardır. Herkes, işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, yaşlılık ve kendi iradesi dışındaki koşullardan doğan geçim sıkıntısı durumunda güvenlik hakkına sahiptir. 2. Anaların ve çocukların özel bakım ve yardım görme hakları vardır. Bütün çocuklar, evlilik içi veya evlilik dışı doğmuş olsunlar, aynı sosyal güvenceden yararlanırlar.”

²⁰¹ Yarg. HGK, T. 21.10.2009, E. 2009/13-393, K. 2009/452 K. (erişim tarihi:20.09.2019) <https://karararama.yargitay.gov.tr/> .

²⁰² Ayan/ Ayan, s. 99.

²⁰³ Zeytin/ Ergün, s. 89.

²⁰⁴ İmamoğlu, s. 212.

taşıyan çocuk, bazı durumlarda çekince duyabilecek ve tedavi olmaktan kaçınabilecektir²⁰⁵. Ancak Türk Hukuku'ndaki düzenlemeleri incelediğimizde; hastanın küçük olması halinde ana babasının tedaviye rıza göstermesi gerektiğinden, çocuğun sağlık durumu ile ilgili ana babanın aydınlatılması gerekmektedir²⁰⁶. Dolayısıyla çocuğun sağlık bilgilerinin ana babaya karşı korunması söz konusu olamayacaktır. Ancak, ana babanın bilgilendirilmesi çocuğun menfaatini ciddi ölçüde tehlikeye düşürecekse bilgi vermekten kaçınılabileceği kabul edilmektedir²⁰⁷.

1.4.4.2. Manevi Bütünlüğe İlişkin Değerler

1.4.4.2.1. Özgürlük

Özgürlük kavramı, kişilere insan olmaları sebebiyle tanınan ve kişiden ayrılamayan değerleri içine almaktadır²⁰⁸. Özgürlük; Anayasa md. 12 ve Kişinin Temel Hakları ve Ödevleri başlıklı bölümündeki çeşitli hükümlerle koruma altına alınmıştır. Anayasa'da yer alan hükümlerin yanı sıra, özgürlük kavramına TMK md. 23 hükmünde açıkça yer verilerek, kişiliği oluşturan manevi değerler kapsamında koruma altına alınmıştır. Söz konusu hükme göre; "Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlayamaz." Bu kapsamda herkes yaşamsal faaliyetlerini serbestçe düzenlemek ve kendi geleceği ile ilgili olarak serbestçe belirlemek hakkına sahiptir²⁰⁹.

Kişilik hakkını oluşturan manevi değerler arasında yer alan özgürlük kavramının içerisinde; kişilerin hareket özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, herhangi bir işi yapma özgürlüğü, sözleşme yapma özgürlüğü, malvarlığında tasarrufta bulunma özgürlüğü gibi değerler yer almaktadır²¹⁰. Söz konusu değerler hem kişilik hakkı kapsamında hem de Anayasa kapsamında koruma altına alınmıştır. Bu değerlerin ihlali durumunda cezai ve özel hukuk yaptırımları öngörülmüştür.

1.4.4.2.2. Şeref ve Haysiyet

Şeref; başkasının, birine gösterdiği saygının dayandığı kişisel değer²¹¹ olarak tanımlanmaktadır. Başka bir deyişle şeref, kişilerin toplumsal yaşamda sahip oldukları manevi

²⁰⁵ İmamoğlu, s. 212.

²⁰⁶ İmamoğlu, s. 212.

²⁰⁷ İmamoğlu, s. 212.

²⁰⁸ Zevkliler/Havutçu/Ertaş/Acabey/Gürpınar, s.98.

²⁰⁹ Oğuzman /Seliçi/Oktay-Özdemir, s.188.

²¹⁰ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.188; Zeytin/Ergün; s.90.

²¹¹ <http://sozluk.gov.tr/erişim> tarihi: 29.07.2019)

değerlerin bütünüdür. Haysiyet ise; kişilerin toplumsal ilişkileri neticesinde elde ettiği saygınlığı ifade etmektedir.

Şeref ve haysiyet; kişinin insan olması sebebiyle sahip olduğu ve yaşamı sırasında toplum içerisinde elde ettiği değerlerlerdir²¹². Şeref ve haysiyet, hem ahlaki şeref ve haysiyeti, hem de toplumsal şeref ve haysiyeti bünyesinde barındıran genel nitelikli bir kavramdır²¹³. Şeref ve haysiyet kavramı, kişinin icra ettiği meslek veya sanat sebebiyle elde ettiği itibar ve saygınlığı da içine almaktadır²¹⁴.

Kişilerin şeref ve itibarı Anayasa md.17 hükmünde yer alan “manevi varlık” kapsamında değerlendirilmektedir. Bunun yanı sıra şeref ve haysiyet kişinin insan olması sebebiyle sahip olduğu kişilik değeridir ve bu bakımdan kişilik hakkı kapsamında hukuk düzenince korunmaktadır. Çocuklar da insan olması sebebiyle doğum anından itibaren herkes gibi şeref ve haysiyete sahiptir²¹⁵. Söz konusu bu korumanın kapsamı yalnızca genel anlamda şeref kavramı ile sınırlı olmayıp, kişinin belirli bir meslek veya sanata sahip olması dolayısıyla sahip olduğu şeref ve haysiyeti de içinde barındırmaktadır²¹⁶. Ayrıca şeref kavramı nispi niteliktedir ve kişinin içinde bulunduğu çevreye ve zamana göre değişiklik gösterebilmektedir²¹⁷. Dolayısıyla kişinin şeref ve haysiyetine saldırı niteliği taşıyan davranışlar da kişinin içinde bulunduğu çevre ve zamana göre değişmektedir. Bu kapsamda hakim, kişinin şeref ve haysiyetine saldırı niteliği taşıyan bir fiilin gerçekleşip gerçekleşmediğini içinde bulunulan zaman ve çevreye göre belirleyecektir²¹⁸. Şeref ve haysiyete saldırı niteliğindeki fiillerin kişinin adı ile hedef alınarak yapılması şart olmayıp, kişinin adı kullanılmasa da kişiler tarafından tanınmasına yarayacak işaretlerin kullanılarak

²¹² Kılıçoğlu, Ahmet M., Basın Yoluyla Saldırlardan Hukuksal Sorumluluk, Turhan Kitabevi, Ankara, 2016, (Hukuksal Sorumluluk), s.87; Serdar, İlknur, Radyo ve Televizyon Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali ve Kişiliğin Korunması, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1999, s.33; Dural/Öğüz, s.130; Arpacı, s.133; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.190; Zevkliler/Havutçu/Ertaş/Acabey, s.99; Oktay, s. 21.

²¹³ Demir, Esra Peker, İnternet Aracılığı İle Kişilik Haklarına Saldırı, İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2014, s. 10.

²¹⁴ Erdemir, s. 13.

²¹⁵ Özcan Büyüktanır, s. 143.

²¹⁶ Dural/ Öğüz, s. 133.

²¹⁷ Arpacı, s. 134.

²¹⁸ Dural/Öğüz, s. 131.

yapılması da yeterlidir²¹⁹. Bu saldırıların tümü kişilik hakkına saldırı niteliğinde olup hukuki yaptırımlarla koruma altına alınmıştır.

1.4.4.2.3. Ehliyetler

Ehliyetler; hak ehliyeti ve fiil ehliyeti olarak ikiye ayrılmaktadır. Daha önce de işaret edildiği üzere; hak ehliyeti, kişi kavramının karşılığı olarak kullanılan, kişinin tam ve sağ doğmakla kazandığı hak ve borçlara sahip olma gücünü ifade etmektedir²²⁰. Fiil ehliyeti ise; kazanılması için ayırt etme gücü, erginlik ve kısıtlı olmama koşulları aranan, kişinin hak edinebilme ve borç altına girebilme ehliyetini ifade eder. Bir başka tanıma göre fiil ehliyeti; kişinin yasal temsilciye ihtiyaç duymaksızın doğrudan kendi iradesi ve eylemiyle hukuksal sonuçlar doğurma yeteneğidir²²¹. Bu değerler TMK md. 23’de “Kimse, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez.” Hükmüne yer verilerek kişilik hakkı kapsamında koruma altına alınmıştır.

1.4.4.2.4. Ad

Ad, toplum içerisinde bireyi diğerlerinden ayırmaya yarayan, kişinin kimliğini tayinde ilk başvurulacak olan kelime veya kelime grubudur²²². Ad; kişinin diğer kişilerden ayırt edilmesini sağlayan önad ve soy addan oluşmaktadır ve kişiliği oluşturan değerler arasında yer almaktadır²²³. Adın işlevi kişilerin mensup olduğu aileyi belirlemek ve kişileri bireyselleştirerek birbirlerinden ayırt edilmelerini kolaylaştırmaktır²²⁴.

Kişinin adının yanı sıra, kişinin müstear adı ve lakabı da ad kavramı içerisinde ele alınarak koruma altına alınmıştır. Müstear ad; bir kimsenin gerçek kimliğini gizlemek maksadıyla belirli bir faaliyette bulunduğu sırada kullanmış olduğu addır²²⁵. Lakap ise; kişiye üçüncü kişiler tarafından belli bir özelliği nitelenerek konulmuş olan addır. Kişinin takma adı ve lakabı da şartlarının oluşması halinde korunmaktadır²²⁶.

²¹⁹ Oğuzman /Seliçi/Oktay-Özdemir, s. 194.

²²⁰ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.41; Dural/Öğüz, s.39.

²²¹ Serozan, Medeni Hukuk, s. 391.

²²² Akipek/Akıntürk/Ateş, s. 420; Ayan/Ayan, s.157; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.116.

²²³ Zeytin /Ergün, s.90.

²²⁴ Akipek/Akıntürk/Ateş, s. 421; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s. 116..

²²⁵ Dural/Öğüz, s.170; Arpacı, s.167; Helvacı, Gerçek Kişiler, s. 176.

²²⁶ Zeytin/Ergün, s. 90.

Türk ve İsviçre hukukuna göre ad üzerindeki hak; bir kişilik hakkıdır. Ad üzerindeki hakkın mutlak hak olması sebebiyle kişinin adına saldırı olması durumunda kişi bu kapsamda korunacak ve saldırının kusurlu olması halinde de tazminat talep edebilecektir. Kişinin rızası olmaksızın veya göstermiş olduğu rızanın sınırı aşılarak adının kullanılması, paylaşılması gibi durumlarda kişisel verilerin ve kişilik hakkının ihlali söz konusu olmaktadır²²⁷. Kişinin adı üzerindeki hakkının ihlalinde somut olaya göre özel hayatın gizliliği veya şeref ve haysiyetin ihlali de söz konusu olabilecektir²²⁸. Somut olay çerçevesinde adın nerede, nasıl, hangi amaçla kullanıldığına bakılarak değerlendirme yapılması gerekmektedir. Ancak her durumda kişinin rızası olmaksızın veya KVKK kapsamında sayılan hukuka uygunluk sebepleri olmaksızın adının kullanılması, paylaşılması gibi durumlarda kişisel verilerin ihlali söz konusu olacaktır.

Kişilik hakkı ve KVKK kapsamında düzenlenen hükümlerin yanı sıra kişinin adı üzerindeki hakkı TMK md. 26'da hükme bağlanarak koruma altına alınmıştır. TMK md. 26'ya göre; "Adı haksız olarak kullanılan kişi buna son verilmesini; haksız kullanan kusurlu ise ayrıca maddî zararının giderilmesini ve uğradığı haksızlığın niteliği gerektiriyorsa manevî tazminat ödenmesini isteyebilir." TMK md.26 hükmünün dışında kalan saldırılara karşı kişilik hakkı ile ilgili hükümlerden yararlanılarak adın korunması yoluna gidilebilecektir²²⁹. Buna göre kişinin adı üzerinde sahip olduğu hak bir kişilik hakkıdır ve ihlal edilmesi halinde kişi bu ihlalden korunmayı, ihlalin giderilmesini ve uğradığı manevi zararın tazminini isteyebilecektir.

1.4.4.2.5. Resim ve Ses

Kişinin resmi üzerindeki hakkı da kişilik hakkı kapsamında koruma altına alınmıştır. Kişilik hakkı olarak korunan resim kavramının içerisinde kişinin fotoğrafı, bir filmde yer alan görüntüsü, bir kişi tarafından yapılmış resmi, karikatürü gibi kişinin tanınmasını sağlayan unsurlar da yer almaktadır²³⁰. Kişinin resmi, onun kişiliğini yansıtan ve diğer insanlardan ayırt edilmesine fayda sağlayan önemli kişilik değerlerinden biridir²³¹. Kişinin rızası olmaksızın resminin çekilmesi ve yayınlanması, resmin kullanım amacına bakılmaksızın kişilik hakkına

²²⁷ Akkurt, s. 286.

²²⁸ Akkurt, s. 287.

²²⁹ Oğuzman Seliçi/Oktay-Özdemir, s.138.

²³⁰ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.197; Kazancı, Behiye Eker, "Kişilerin İzinsiz Görüntülerinin Alınmasının TCK md. 134 Çerçevesinde Korunması", Dokuz Eylül Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 1, 2007, s.s. 131-164, s.134; Yüzer, Dilara, 1982 Anayasası'nda Basın Özgürlüğü Karşısında Kişilik Hakkı ve Korunması, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013, s. 112.

²³¹ Dural/Öğüz, s. 142; Serdar, s. 44.

saldırı niteliği taşımaktadır. Kişiler, kişilik hakkının sağladığı korumadan faydalanarak; resimlerinin yapılmasını, çekilmesini, basılmasını, çoğaltılmasını ve yayınlanmasını yasaklama yetkisine sahiptirler²³². Tam ve sağ doğumdan sonra çocuğun her türlü fotoğrafının üçüncü kişilerle paylaşılması fiilen yasal temsilcinin tasarrufundadır. Ancak yasal temsilci söz konusu bu tasarruf yetkisini çocuğun menfaatine uygun olacak şekilde kullanmalıdır. Çocuğun üstün yararına aykırı, çocuğu istismar edici, küçük düşürücü, özel hayat alanını ihlal eden paylaşımlar velayet hakkının kötüye kullanılması anlamına gelmekle birlikte aynı zamanda çocuğun kişilik hakkını da ihlal etmektedir²³³.

Kişinin toplumsal bir olayda çekilmiş bir fotoğrafta tesadüfen yer alması, kamuya mal olmuş kişilerin kamusal alanlarda fotoğraflarının çekilerek yayınlanması gibi durumlarda kişilik hakkı ihlali söz konusu değildir ve bu kapsamda sorumluluk doğmamaktadır²³⁴. Ancak topluluk halindeyken çekilen bir fotoğraftan özellikle bir kişi çıkarılarak o kişinin fotoğrafının reklam amacıyla kullanılması kişilik hakkına saldırı niteliğindedir.

Kişinin sesi de kişilik hakkını oluşturan değerler kapsamında koruma altına alınmıştır. Kişinin sesinin kullanılması ile ilgili olarak da aynı esaslar geçerlidir.

1.4.4.2.6. Özel Hayat Alanı

Kişiler, toplum içinde yaşamının gereksinimi olarak birbirleri ile sürekli bir ilişki içerisinde ve bu ilişki çerçevesinde birbirleri hakkındaki faaliyetleri ve olayları öğrenmeleri kaçınılmazdır. Ancak kişiler, kendi yaşantılarına dair bilgileri kimlerle paylaşacağı ile ilgili olarak tercih hakkına sahiptir. Doktrinde özel hayat ile ilgili olarak farklı tanımlar mevcuttur. Bir tanıma göre ise özel hayat kişilerin yalnızca çok yakınlarıyla birlikte paylaştığı ilişkilerden oluşan hayat alanıdır²³⁵. Özel hayat, kişinin maddi manevi varlığını sürdürerek gelişimini sağlaması amacına hizmet ettiği gibi aynı zamanda kişinin yaşamını etkileyecek kararlar alma ve bu kararları uygulama serbestisini de kapsamaktadır²³⁶. Kişilere tanınan özel

²³² Zevkliler/ Havutçu/Ertaş/Acabey, s.100; Serdar, s.44.

²³³ Akkurt, s. 301-304.

²³⁴ Ayan,/Ayan, s. 95; Zeytin/Ergün, s. 90.

²³⁵ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.201-202.

²³⁶ Kaya, Mine, Elektronik Ortamda Kişilik Hakkı İhlalleri ve Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 42.

hayat hakkı, kişiyi bir bütün olarak kapsayarak üçüncü kişilerle olan ilişkilerinde herhangi bir dış müdahale olmaksızın kişiliğini geliştirmesi amacına hizmet etmektedir²³⁷.

Özel hayat kişilik hakkı kapsamında korunmasının yanı sıra Anayasa md. 20 hükmü ile de koruma altına alınmıştır. Anayasa md. 20'ye göre; “ Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.” Bu kapsamda özel hayatının korunması ve özel hayatına ilişkin bilgilerin başkaları ile paylaşılmamasını isteme konusunda herkes hak sahibidir. Ulusal mevzuatımızın yanı sıra uluslararası mevzuat hükümlerince de özel hayat kavramı koruma altına alınmıştır. Bu kapsamda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi md.8 hükmüne göre; “1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. 2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.” İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi md.12’de “Kimsenin özel yaşamına, ailesine konutuna ya da haberleşmesine keyfi olarak karışamaz, şeref ve adına saldırılamaz. Herkesin bu gibi karışma ve saldırılara karşı yasa tarafından korunmaya hakkı vardır.” Hükmüne yer verilerek özel hayat kavramı korunmuştur. Söz konusu düzenlemelerle özel hayat hem uluslararası mevzuatta hem de Anayasa’da düzenlenmiş, ayrıca özel olarak kişilik hakkı kapsamında yer alarak korunmuştur.

Doktrinde özel hayatın korunması hususu alan teorisi esas alınarak incelenmiştir. Bu kapsamda kişilerin hayat alanı başkalarına açık olup olmamasına göre; “kamuya açık alan”, “özel hayat alanı” ve “gizli alan” olarak üçe ayrılmaktadır. Kişiler bu alanlarda üçüncü kişiler ve kamu otoritesinin gözetiminden uzak, diledikleri gibi yaşama hakkına sahiptirler²³⁸.

Kamuya açık alan; diğer insanlarla birlikte yaşanmış ya da kişinin kendisinin aleniyet kazandırdığı, herkes tarafından bilinmesinde sakınca bulunmayan hayat alanıdır²³⁹. Bu hayat

²³⁷ Kazancı, s.136.

²³⁸ Avcı, Feyzullah, Ceza Yargılamasında Özel Hayatın Gizliliği Hak ve Hürriyetinin Hukuka Aykırı Olarak Elde Edilen Deliller Nedeniyle İhlali, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2006, s.7.

²³⁹ Ayan/Ayan, s. 96; Dural/Öğüz, s.138; Helvacı, Gerçek Kişiler, s.122; Arpacı, s.141; Tandoğan, Haluk, “Şahsiyetin Akit Dışı İhlallere Karşı Korunmasının İşleyiş Tarzı ve Basın Yoluyla Olan İhlallere Karşı Korunması”, AÜFHD, C.20, 1963, s.s. 1-36, s.26; İmre, Zahit, “Şahsiyet Haklarından Şahsın Özel Hayatının ve

alanındaki aleniyet kamuya açık yerlerde yaşanması veya kişinin bu bilgilerin öğrenilmesine rıza göstermesi sebeplerinden kaynaklanmaktadır²⁴⁰. Bu alana ilişkin bilgiler herkes tarafından bilindiği veya kişinin kendisi tarafından aleniyet kazandırıldığı için bu bilgilerin başkalarına açılanması kişilik hakkına saldırı sonucunu doğurmaz. Dolayısıyla kamuya açık alana dahil olan bilgiler TMK’ nın kişilik hakkını koruyucu hükümleri kapsamında sayılmamaktadır²⁴¹. Ancak bu bilgilerin kişiyi küçük düşürmek veya kişinin şeref veya haysiyetini zedeleyecek şekilde kullanılması durumunda kişilik hakkına saldırı söz konusu olur ve hukuki sorumluluk doğar²⁴².

Özel hayat alanı; herkese açık alanlarda gerçekleşmeyen, kişinin kendisine belli yakınlıkta olan kişilerle paylaştığı olayları içeren hayat alanıdır²⁴³. Özel alana girme hakkı veren yakınlık birlikte yaşama, birlikte çalışma gibi nedenlerden kaynaklanabilir²⁴⁴. Özel alandaki bilgileri öğrenme hakkı yalnızca kişinin bu bilgileri paylaştığı “yakın” kavramına dahil olan kişiler için söz konusudur²⁴⁵. Dolayısıyla bu bilgilerin yakın kavramı içerisinde yer almayan üçüncü kişilerce öğrenilmesi ve başkalarına aktarılması kişilik hakkına saldırı sonucu doğurur. Kişilik hakkına yönelik saldırı; gerek bu alana yönelik bilgilerin araştırılması ve öğrenilmesi, gerekse bu bilgilerin başkalarına açıklanması yoluyla gerçekleşmektedir²⁴⁶. Ayrıca yakın kavramı içerisinde yer aldıkları için bu bilgileri öğrenen kişilerin “sır saklama yükümlülükleri” vardır ve bu kapsamda sözleşmesel bir ilişki bulunmasa dahi, öğrendikleri bilgileri yakın sayılmayan üçüncü kişilerle paylaşamazlar²⁴⁷. Aksi halde kişilik hakkına saldırı söz konusu olacaktır. Ancak başka bir görüşe göre; özel hayat alanında gerçekleşen olayların yakın sayılan kişilerce başkalarına aktarılması hukuka aykırı sayılmaz²⁴⁸. Çünkü özel hayat alanında gerçekleşen ve belli kişilerle paylaşılan olayların başkalarına aktarılacağına bilinip öngörülmesi gerekmektedir²⁴⁹.

Gizliliklerinin Korunmasına İlişkin Meseleler”, İHFM, C.39, S.1-4, 1974, (Şahsiyet), s. 149; Kılıçoğlu, Hukuksal Sorumluluk, s. 119.

²⁴⁰ Zorlu, s. 61.

²⁴¹ Helvacı, Gerçek Kişiler, 122.

²⁴² Ayan/Ayan, s. 104.

²⁴³ Dural/Öğüz, s. 138.

²⁴⁴ Ayan/Ayan, s. 106.

²⁴⁵ Ayan /Ayan, s. 106.

²⁴⁶ İmre, Şahsiyet, 154.

²⁴⁷ Arpacı, s.141; Ayan /Ayan, s. 107.

²⁴⁸ Kılıçoğlu, Hukuksal Sorumluluk, s. 132.

²⁴⁹ Kılıçoğlu, Hukuksal Sorumluluk, s. 132.

Gizli alan(sır alanı); kişinin yalnızca kendisinin bildiği, güvendiği belli kişiler dışındaki herkese kapalı tuttuğu hayat alanıdır²⁵⁰. Bir olay veya durumun gizli alana(sır alanı) girebilmesi için objektif ve sübjektif olmak üzere iki şart bulunmaktadır. Objektif şart; olay veya durum herkes tarafından izlenebilir ve bilinebilir olmamasıdır²⁵¹. Buradaki herkes kavramına, kişinin güvendiği belli sayıda kişiler dışında kalan üçüncü kişiler girmektedir²⁵². Objektif şartın gerçekleşebilmesi için ayrıca gizli alana dahil bilginin bilinmeyen bir olay veya davranış olması gerekmektedir²⁵³. Kişiyle ilgili olan bilgi daha önceden aleniyet kazanmışsa artık gizli alana dahil olduğundan bahsedilemeyecektir. Ancak aleniyet kazanan olay veya durum çok eskide kalmış ve unutulmuşsa, bunun tekrar hatırlatılması kişinin gizli alanının ihlali niteliğinde olacaktır. Sübjektif şart ise; kişilerin olay veya durumu gizli tutma iradelerinin mevcut olmasıdır²⁵⁴. Kişilerin güvendiği kişilerle paylaşması gizli tutma iradesinin ortadan kalktığı anlamına gelmemektedir²⁵⁵. Burada gizli tutuma iradesinin varlığı, kişinin güvendiği kişiler dışında kalan herkese karşı mevcut olmalıdır. Kişilerin evlilik hayatı ile ilgili sırlar, kişinin cinsel hayatı ile ilgili bilgileri, düşünceleri ve inançları²⁵⁶, kişinin e-posta adresi ve şifresi²⁵⁷, yazışmaları, geçmişte kalan sabıka kayıtları gizli alan içerisinde yer almaktadır. Kişi, dertleşmek amacıyla bu alana dahil bilgileri çok yakın hissettiği kişilerle paylaşabilir. Ancak bu alana dahil olan bilgileri öğrenen kişi bunları başkalarına doğrudan ya da dolaylı olarak aktaramaz aksi halde kişilik hakkına saldırı söz konusu olur²⁵⁸. Ancak bilinmesinde kamu yararı bulunan durumlarda; gizli alan ve özel alana dahil olan bilgilerin paylaşılması hukuka aykırılık teşkil etmez²⁵⁹. Mesleki olarak söz konusu bilgileri öğrenen kişilerin de yukarıda açıklandığı üzere sır saklama yükümlülükleri söz konusudur ve bu yükümlülüğü ihlal etmeleri halinde hem hukuki hem de cezai sorumlulukları söz konusu olacaktır.

²⁵⁰ Kılıçoğlu, Hukuksal Sorumluluk, s. 121; Serdar, s. 40; Bilen, s. 23.

²⁵¹ Kılıçoğlu, Hukuksal Sorumluluk, s.; Serdar, s. 41.

²⁵² Kılıçoğlu, Hukuksal Sorumluluk, s. 124.

²⁵³ Kılıçoğlu Hukuksal Sorumluluk, s. 124.

²⁵⁴ Kılıçoğlu, Hukuksal Sorumluluk, s. 125; Serdar, s. 41.

²⁵⁵ Kılıçoğlu, Hukuksal Sorumluluk, s. 127; Serdar, s. 42.

²⁵⁶ Ayan/Ayan, s. 108; Bilen, s. 23.

²⁵⁷ Soysal, Tamer, “Elektronik Posta Yoluyla Kişilik Haklarına Müdahaleden Doğan Hukuki Sorumluluk”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl:65, Sayı:1, 2007, s.s. 144-167, s.149.

²⁵⁸ İmre, Şahsiyet, 156.

²⁵⁹ Yüzer, s. 109.

1.4.5. Kişilik Hakkına Yönelik Gerçekleştirilen Saldırıları

1.4.5.1. Genel Olarak

Kişisel bütünlüğe ilişkin saldırılar hukuki işlem yoluyla gerçekleştirilebileceği gibi, üçüncü kişilerin haksız eylemleri sonucunda da gerçekleştirilmektedir. Kişilik hakkının haksız şekilde ihlali, maddi bir fiile veya söz, yazı veya belgelerle gerçekleştirilerek maddi olmayan bir fiile de dayanabilir²⁶⁰. Kişiliğe yönelik üçüncü kişilerce haksız bir saldırı olması durumunda hukuk düzenimizce sağlanan koruma TMK md.24 ve md.25 hükümlerince düzenlenmiştir. TMK md.24 hükmünde kişilik hakkına yönelik saldırılardaki temel ilke belirlenmiştir; TMK md.25 hükmünde ise saldırıya karşı hangi davaların açılacağı hükme bağlanmıştır.

Türk Medeni Kanunu md.24 hükmüne göre;

“Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir.

Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır.”

Türk Medeni Kanun’u md.24 hükmü kişinin maddi, manevi, iktisadi bütünlüğüne ilişkin değerleri ve yaşadığı dönem şartlarına göre şekillenen, hakimin takdir edeceği kişilik değerlerinin tümünü koruma altına almaktadır. Bu kapsamda kişilik hakkı saldırıya uğrayan kişiler, saldırıda bulunulmamasını isteme ve yapılan saldırılara karşı koruma talep etme hakkını kullanabilecektir.

1.4.5.2. Maddi Bütünlüğe Yönelik Saldırıları

Kişilerin maddi bütünlüğüne ilişkin değerler; hayat, sağlık ve vücut bütünlüğünden oluşmaktadır. Bu kapsamda hayat, sağlık ve vücut bütünlüğü değerlerinden herhangi birine hukuka aykırı müdahalede bulunulması durumunda kişilik hakkı ihlali gerçekleşecek ve müdahalede bulunanın sorumluluğu söz konusu olacaktır. Anayasa md.17 hükmünde kişilerin yaşama hakkı ve vücut bütünlüğü koruma altına alınmıştır. Bunun yanı sıra TBK md.56 hükmü ve TMK md.24 hükmü söz konusu bu değerlere hukuka aykırı müdahale gerçekleşmesi durumunda uygulanacak yaptırımları düzenlemektedir.

²⁶⁰ Kılıçoğlu, Hukuksal Sorumluluk , s.12.

Hayat, sağlık ve vücut bütünlüğü değerleri kişilik hakkının maddi yönünü oluşturduğundan, kişilerin bu değerler üzerindeki hakkı mutlak haktır ve herkese karşı ileri sürülebilir niteliktedir. Kişilerin rızası olmaksızın söz konusu bu değerlere yapılan müdahaleler kural olarak hukuka aykırıdır. Ayrıca bu değerler üzerindeki hak kamu düzenine ilişkin olduğundan, bunlara yönelik gerçekleştirilen müdahaleler, kişinin rızası ile her zaman hukuka uygun hale gelmez²⁶¹. Kişinin rızasının müdahalenin hukuka aykırılığını ortadan kaldırabilmesi için rıza, hukuka, ahlaka ve kamu düzenine aykırı olmamalıdır²⁶².

Vücut bütünlüğüne yönelik yapılan müdahalelerde durum biraz daha farklıdır. Buna göre; vücut bütünlüğüne yönelik müdahalelerde rızanın hukuka aykırılığı ortadan kaldırıp kaldırmayacağı müdahalenin neye ilişkin olduğuna ve müdahalenin türüne bağlıdır²⁶³. Bu kapsamda kişilerin vücut bütünlüğüne yönelik yapılan tıbbi müdahalelerin hukuka uygunluğu bir takım şartlara bağlıdır. Tıbbi müdahale; kişinin fiziksel ya da ruhsal rahatsızlıklarını önlemek, teşhis veya tedavi etmek amacıyla yapılan her türlü müdahale olarak tanımlanabilir²⁶⁴. 8.5.2014 tarih ve 28994 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan Hasta Hakları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik md.4 hükmüne göre tıbbi müdahale; “tıp mesleğini icraya yetkili kişiler tarafından uygulanan, sağlığı koruma, hastalıkların teşhis ve tedavisi için ilgili meslekî yükümlölükler ve standartlara uygun olarak tıbbın sınırları içinde gerçekleştirilen fizikî ve ruhî girişim” olarak tanımlanmıştır²⁶⁵. Tıbbi müdahaleler esasen insan vücudu üzerinde gerçekleştiğinden kişilik hakkının ihlali sonucu doğurur ve hukuka aykırıdır²⁶⁶. Tıbbi müdahalenin kişinin vücut bütünlüğü, sağlık ve yaşam değerlerini koruma amacıyla yapılmış olması hukuka aykırılık unsurunun ortadan kaldırmaz²⁶⁷. Ancak söz konusu hukuka aykırılığı ortadan kaldıran bir takım durumlar mevcuttur. Kişiler üzerinde yapılan tıbbi müdahalenin hukuka uygun sayılabilmesi için;

²⁶¹ Dural/ Öğüz, s. 104.

²⁶² Dural /Öğüz, s. 104.

²⁶³ Dural/Öğüz, s. 105; Gürbüz, s.64.

²⁶⁴ Şenocak, Zarife, “Küçüğün Tıbbi Müdahaleye Rızası”, AÜHFD, C.50, S.4, 2001, s.66; Ş. Işık Yılmaz, Aydınlatma Yükümlölüğü, s.391.

²⁶⁵ Aynı yönde tanım için bkz: 1.8.1998 tarih ve 23420 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan Hasta Hakları Yönetmeliği md. 4/g : “Tıbbi müdahale: Tıp mesleğini icraya yetkili kişiler tarafından uygulanan, sağlığı koruma, hastalıkların teşhis ve tedavisi için ilgili meslekî yükümlölükler ve standartlara uygun olarak tıbbın sınırları içinde gerçekleştirilen fizikî ve ruhî girişimi ifade eder.”

²⁶⁶ ²⁶⁶ Kahraman, Zafer, “Medeni Hukuk Bakımından Tıbbi Müdahaleye Hastanın Rızası”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.7, S.1, 2016, s.s. 479-510, s.480; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.367..

²⁶⁷ Dural/Öğüz, s. 106.

“müdahalenin yetkili kişilerce uygulanması”, “hastanın aydınlatılmış rızasının alınması” ve “müdahalede bulunulurken tıp mesleğinin gerektirdiği özen yükümlülüğüne uygun davranılması” gerekmektedir²⁶⁸. Doktrinde başka bir görüşe göre; “hastanın rızası” ve “hastanın hayatını kurtarma amacı” müdahalenin hukuka aykırılığını ortadan kaldırmaktadır²⁶⁹. Diğer bir görüşe göre ise; “hastanın rızası” ve “müdahalenin tedavi amacıyla, tıp biliminin kurallarına uygun olarak yapılması” hukuka aykırılığı ortadan kaldıran hallerdir²⁷⁰. Tıbbi müdahaleye yönelik verilen rıza Hasta Hakları Yönetmeliği(HHY) md.4/h hükmünde; “Kişinin tıbbi müdahaleyi serbest iradesiyle ve bilgilendirilmiş olarak kabul etmesi” olarak tanımlanmıştır. Söz konusu hüküm doğrultusunda rızanın geçerli olabilmesi için, kişi yapılacak tıbbi müdahale ile ilgili olarak açıkça bilgilendirildikten sonra serbest iradesi ile müdahaleyi kabul etmiş olmalıdır. Aksi halde rıza geçerli olmayacak, yapılan müdahale kişilik hakkına saldırı teşkil edecektir. Tıbbi müdahaleye verilen rıza, kişinin fiil ehliyetine sahip olması ve TBK md.23 hükmünde belirlenen sınırın aşılmasından dolayı geçersiz olacaktır²⁷¹. Tıbbi müdahaleye ilişkin rıza gösterilmesi kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olduğundan, kural olarak sınırlı ehliyetsiz de olsa rıza bizzat müdahalede bulunulacak hasta tarafından açıklanmalıdır ancak yasal temsilcinin katılımında fayda vardır²⁷². Ancak HHY md.24/1 hükmü ile Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun md.70 hükmüne göre; hastanın küçük veya kısıtlı olması halinde yasal temsilcinin rızası aranmaktadır. Ancak doktrindeki bir görüşe göre; küçüğe yapılacak müdahaleye ilişkin yasal temsilcinin rızasını arayan hükümler ayırt etme gücüne sahip olmayan küçükler için uygulanmalı; küçüğün ayırt etme gücüne sahip olması durumunda küçük kendisi rıza gösterebilmelidir²⁷³. Hastanın ayırt etme gücüne sahip olmaması halinde ise rıza yasal temsilci tarafından açıklanacaktır ancak hastanın müdahalenin önemi, anlamı ve sonuçlarının kavrayacak durumda olması halinde rıza kendisinden alınmalıdır²⁷⁴.

Hasta Hakları Yönetmeliği md. 24/7 hükmüne göre; müdahalede bulunulacak hastanın rızasını açıklamasının mümkün olmaması halinde, örneğin hastanın bilinci kapalı

²⁶⁸ Kaya, Mine, “Hekimin Hastayı Aydınlatma Yükümlülüğünden Kaynaklanan Tazminat Sorumluluğu”, TBB Dergisi, S.100, 2012, (Tazminat Sorumluluğu), s.48.

²⁶⁹ Akipek/Akıntürk/Ateş, s. 367.

²⁷⁰ Dural/Öğüz, s. 106.

²⁷¹ Ayiter, Nurşin, “Şahsiyet Hakları Açısından Organ Nakli”, AÜHFD, C.25, S.1, 1968, s.s. 137-144, s.140.

²⁷² Dural/Öğüz, s. 106.

²⁷³ Şenocak, s. 80.

²⁷⁴ Kaya, Tazminat Sorumluluğu, 54.

olarak hastaneye getirildiği ve hayati tehlikesinin bulunduğu durumlarda istisnai olarak hastanın rızası aranmaksızın tıbbi müdahale hukuka uygun olacaktır²⁷⁵.

1.4.5.3. Manevi Bütünlüğe Yönelik Saldırılar

Kişilerin manevi bütünlüğünü oluşturan değerler; şeref ve haysiyet, ad, resim, ses, özgürlük, ehliyetler, kişinin sırları ve özel hayat alanından oluşmaktadır. Söz konusu bu değerlere ilişkin yapılan hukuka aykırı müdahaleler kişilik hakkı ihlali sonucu doğurur ve müdahalede bulunanın sorumluluğuna yol açar.

Şeref ve haysiyete yönelik yapılan müdahaleler, kişiyle ilgili asılsız isnatlarda bulunulması, kişiye yönelik iftira ve hakarete bulunulması, kişiyle ilgili bir olay veya durumun basın yoluyla ve kitle iletişim araçlarıyla aktarılması, kişiye yönelik eleştiri yapılması gibi durumlarda gerçekleşebilmektedir²⁷⁶. Çocuğun şeref ve haysiyeti; çocuğu küçük düşürecek nitelikteki fiiller gerçekleştirilmesi, çocuğun karalanması veya aşağılanması sonucunu doğuracak verilerin başkaları tarafından kullanılıp paylaşılması veya istismar edilmesi yollarıyla ihlal edilebilecektir²⁷⁷. Söz konusu müdahalelerin, kişinin üçüncü kişilere karşı oluşturduğu niteliklerden bazılarının olmadığı veya eksik olduğu fikrini uyandırması durumunda, müdahale hukuka aykırı sayılmakta ve kişilik hakkı ihlali gerçekleşmektedir²⁷⁸. Kişilerin şeref ve haysiyetine yönelik olarak gerçekleştirilen eylemin kişilik hakkına saldırı niteliği taşıyıp taşımadığı belirlenirken objektif esaslara göre değerlendirme yapılarak karar verilecektir²⁷⁹. Bu hususla ilgili olarak salt kişinin kendisini aşağılanmış hissetmesi yeterli olmayıp gerçekleştirilen eylem objektif olarak da kişinin şeref ve haysiyetine saldırı niteliği taşımaktadır²⁸⁰.

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte kişilerin internet ve sosyal medya platformlarını kullanımının artması beraberinde bu alanda kişilik hakkına yönelik gerçekleştirilen saldırıları da arttırmıştır. İnternet ortamının kişilere sağladığı ulaşılabilirlik, yaygınlık ve haber ve fikirlerin depolanmasındaki kolaylık dikkate alındığında yayımlandığı tarihte belirli ağırlık eşiğini aşmayan veya kişinin eylemlerinden kaynaklanan haberlerin internet ortamında uzun

²⁷⁵ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.367.

²⁷⁶ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.388.

²⁷⁷ Serin, Hüseyin, “Sosyal Medyada Çocuk Hakları İhlaller, Ebeveynler ve Öğretmenler Farkında Mı?”, EOÜSBD, C.20, Özel Sayı, 2019, s.s. 1005-1031, s.7.

²⁷⁸ Dural/Öğüz, s. 132; Serdar, s. 75.

²⁷⁹ Aka, s. 240.

²⁸⁰ Aka, s. 240.

süre kalması da kişilerin şeref ve itibarını zedeleyici niteliktedir²⁸¹. Sosyal medyada paylaşılan tweet adlı düşünce yazıları, fotoğraflar, videolar, blog yazıları veya bunlara ilişkin yorum yapılması yoluyla kişilerin şeref ve haysiyetine yönelik saldırı gerçekleştirilmektedir²⁸². İnternet ortamında gerçekleştirilen şeref ve haysiyete yönelik saldırılar kişilik hakkına aykırılık oluşturmalarının yanı sıra kişisel verilerin korunması hakkı ile de bağlantılı olarak değerlendirilmelidir.

Kişilere yönelik eleştiride bulunulması durumunda da şeref ve haysiyete müdahale söz konusu olabilmektedir. Eleştiri kural olarak hukuka aykırı değildir, yapılan eleştiri sert olsa dahi kişilik hakkı ihlaline yol açmamaktadır; ancak eleştirinin hukuka aykırı müdahale niteliğinde olmaması için; gereksiz yere onur kırıcı olmamalı ve yapıldığı anda bilinen durum objektif olarak yansıtılmalıdır²⁸³. Söz konusu bu esasları gözetmeksizin, kişi hakkında kötü izlenim oluşturmak, kişiyi kötülemek için yapılan eleştiriler hukuka aykırıdır ve kişilik hakkı ihlali sonucu doğurmaktadır.

Kişiliğin manevi bütünlüğünü oluşturan bir diğer değer “özel hayat alanı” dır. Özel hayatın gizliliği, kişinin manevi varlığını geliştirmesi bakımından büyük öneme sahiptir²⁸⁴. Kişilerin belli şahıslar dışındaki herkese saklı tuttuğu, açıklamak istemediği özel hayatının yayın konusu yapılması kişilik hakkına saldırı niteliği taşımaktadır. Bu kapsamda hukuk düzenimizde özel hayat TMK md. 24 hükmü kapsamında korunmaktadır ve kişilerin özel hayatının öğrenilmesi ve üçüncü kişilere aktarılması kural olarak hukuka aykırıdır²⁸⁵. Özel hayat alanına yönelik saldırılar bakımından kamuya mal olmuş kişiler ile sıradan kişiler bakımından farklılık bulunmaktadır. Bu kapsamda kişinin özel hayat alanına ilişkin yapılan müdahaleler kişilik hakkı ihlali oluşturmaktadır ancak kamuya mal olmuş kişilerin özel hayat alanı daha dar olduğundan²⁸⁶ devlet adamları, sanatçılar gibi kamuya mal olmuş kişilerle ilgili bir takım istisnalar bulunmaktadır²⁸⁷. Kamuya mal olmuş kişilerin özel hayat alanı daha sınırlı

²⁸¹ AYM, T. 03.03.2016, B.2013/5653, R.G.24.08.2016/29811, s.8.

²⁸² Aka, s. 240.

²⁸³ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.390, Serdar, s.80.

²⁸⁴ Yüzer, s. 111.

²⁸⁵ İmre, Şahsiyet, 148-153.

²⁸⁶ Kazancı, s. 133; Yüzer, s.110; Acabey, Beşir, “Basın Özgürlüğü ve Bu Özgürlüğün Bir Sınırı Olarak Kişilik Hakkı”, Yaşar Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.8, Yıl:2013, Özel Sayı, Prof. Dr. Aydın Zevkliler’e Armağan, s.s. 1-54, s.28.

²⁸⁷ Dural/Öğüz, s.139; Hafizoğulları, Zeki/ Özen, Muharrem: “Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar”, Ankara Barosu Dergisi, C.67, S.4, 2009, s.s. 9-22, s.17.

olarak kabul edilmekle birlikte bu kişilerle ilgili olarak mutlak olarak kamuya mal olmuş kişiler ve nispi olarak kamuya mal olmuş kişiler şeklinde ikili bir ayırım yapılmaktadır²⁸⁸. Mutlak olarak kamuya mal olmuş kişiler; toplumdaki yerleri, makamları veya faaliyetleri sebebiyle sürekli olarak kamunun ilgisini çeken kişilerdir²⁸⁹. Nispi olarak kamuya mal olmuş kişiler ise sadece belli bir olayla ilgili olarak sınırlı bir zaman diliminde toplumun ilgisini çeken, olayın üzerinden belli bir zaman geçmesi ile de unutulan kişilerdir²⁹⁰. Nispi olarak kamuya mal olmuş kişilerin tanınmışlıkları sadece belli bir olay ve süre ile sınırlı olduğundan olay güncelliğini yitirdiğinde bu kişiler sıradan insan kategorisine geri dönerler²⁹¹.

Mutlak olarak kamuya mal olmuş kişilerin özel hayat alanlarına yönelik korumanın kapsamı ile normal vatandaş için sağlanan korumanın kapsamı farklı olacaktır. Ancak kamuya mal olmuş kişi kavramı çocuklarla ilgili olarak daha sınırlı değerlendirilmelidir²⁹². Kamuya mal olmuş çocukların özel hayat alanı, çocukların korunması gerekliliğinden hareketle kamuya mal olmuş yetişkinin özel hayat alanına oranla daha geniş kabul edilecek ve bu alanın habere konu olma ölçütleri daha farklı belirlenecektir²⁹³. Kamuya mal olmuş çocukların veya kamuya mal olan ana babanın çocuklarının özel hayat alanı yetişkinlere göre daha fazla korunmalıdır. Dolayısıyla kamuya mal olmuş çocukların özel hayatları ile ilgili yapılan haberler, dar bir çerçeveye ile sınırlandırılacaktır.

Özel hayat alanına ilişkin müdahaleler; telefonla rahatsız edilme, basın yoluyla özel hayatın ihlali, kişinin haberi olmaksızın resim veya filmini çekme, kişinin özel konuşmalarını gizlice dinleme, özel hayatı dedektif aracılığıyla araştırma, kişinin telefonlarının dinlenmesi, mektupları, mesajları, elektronik postalarının açılması ve okunması, kişinin özel hayatının izni olmaksızın film ya da kitap konusu yapılması, kişinin mesleki ve ticari sırlarının öğrenilmesi ve üçüncü kişilerle paylaşılması şeklinde gerçekleşebilmektedir²⁹⁴. Kişilerin özel hayatlarına yönelik müdahalelerle ilgili olarak basın yoluyla gerçekleşen ihlaller üzerinde durmakta fayda vardır. Kişilerin düşünce ve kanaat özgürlüğü Anayasa md.25 hükmü ile koruma altındadır ve bu özgürlüğün kullanılmasının en olağan yollarından biri basındır²⁹⁵.

²⁸⁸ Kurt, Müjde, “Kamuya Mal Olmuş Kişi Kavramı” AÜHFD, C.66, S.3, 2017, s.s. 581-604, s.585.

²⁸⁹ Kurt, s. 585.

²⁹⁰ Kurt, s. 585.

²⁹¹ Kurt, s. 585.

²⁹² Özcan Büyüktanır, s. 205.

²⁹³ Özcan Büyüktanır, s. 205.

²⁹⁴ Dural/Öğüz, s.140; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.202; Serdar, s.90.

²⁹⁵ Acabey, s. 2.

Basın özgürlüğü kapsamında kişiler belirli bir olay, kişi, durum hakkındaki düşünce ve kanaatlerini genellikle gazete, kitap, dergi, broşür gibi basılmış bir eser yoluyla açıklamaktadır²⁹⁶. Kanaatimce gelişen teknoloji ve internetin yaygın kullanımının bir sonucu olarak elektronik ortama taşınan gazete, dergi gibi düşünceyi yayma araçları da kişilerin düşüncelerini yansıttığı basın aracı olarak değerlendirilebilecektir. Demokratik toplumlarda basının en önemli işlevi kamuyu ilgilendiren olay ve konularda bilgi vermek, açıklama ve eleştiri yapmak, değer yargıları sunarak toplumu aydınlatmak, kamuoyu oluşturmaktır²⁹⁷.

Düşüncelerin basın yoluyla açıklanmasından elde edilecek yararın karşısında kişilerin şeref ve haysiyeti ile özel hayat alanı yer almaktadır²⁹⁸. Basın yoluyla kullanılan düşünce ve kanaat özgürlüğü ile kişilik hakkının çatışması durumunda hangi hakkın daha üstün tutulacağı elde edilecek yararların karşılaştırılması yoluyla bulunabilecektir²⁹⁹. Kişilerin özel hayatı veya onur ve saygınlığını ihlal edici nitelikteki basın faaliyetlerinin kamu yararına yönelik ve uygun bir araç kullanılarak gerçekleştirilmesi durumunda hukuka uygun kabul edilecektir³⁰⁰. Dolayısıyla basın yoluyla düşünce ve kanaatlerini açıklama özgürlüğü ile kişilerin şeref ve haysiyeti ve özel hayatı arasında denge kurularak değerlendirme yapılmalı ve somut olayda hukuka uygunluk sebeplerinin varlığına göre sorumluluk belirlenmelidir.

Kişilerin özel hayat alanına yönelik müdahaleler sosyal medya aracılığıyla de gerçekleşebilmektedir. Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmelere paralel olarak artan sosyal medya kullanımı kişilerin özel hayatına yönelik saldırı gerçekleşmesi riskini de beraberinde getirmiştir. Kişilerin kendileri ile ilgili bir profil oluşturarak özel yaşamına dair bilgi, belge, fotoğraf gibi unsurları paylaşmasının yanı sıra çoğu zaman arkadaşları tarafından da bu tür paylaşımlar gerçekleştirildiğinden kişilere özel alan bırakılmamaktadır³⁰¹. Bu paylaşımlar bulunduğu hesabın herkese açık olması veya hesapların şifrelerinin kırılarak kötü niyetli kişilerce ele geçirilmesi durumunda çeşitli porno sitelerinde paylaşılması, reklam amaçlı olarak kullanılması gibi durumlarda bu kişilerin mağduriyetleri ortaya çıkmaktadır³⁰². Söz

²⁹⁶ Acabey, s. 2.

²⁹⁷ Acabey, s. 4.

²⁹⁸ Kılıçoğlu, Ahmet M., “Sorumluluk Açısından Basın Özgürlüğünün Özel Hukuktaki Yeri”, Yargıtay Dergisi, C.13, S.1-2, 1987, Sayı:1-2, s.s. 88-97, (Basın Özgürlüğü), s.88.

²⁹⁹ Acabey, s. 7.

³⁰⁰ Kılıçoğlu, Basın Özgürlüğü, s. 89.

³⁰¹ Kaya, Mine, “Sosyal Medya ve Sosyal Medyada Üçüncü Kişilerin Kişilik Haklarının İhlali”, TBB Dergisi, C.28, S.119, Temmuz 2015, s.s. 277-306, (Sosyal Medya), s.295.

³⁰² Kaya, Sosyal Medya, s. 295.

konusu bu kişilerin çocuk olması durumunda ise bu durumdan etkilenmesi, manevi olarak yıpranması ve mağduriyeti daha büyük olmaktadır.

Kişilerin özel hayat alanına yönelik müdahaleler basın yoluyla gerçekleştirilen saldırılarda kamuya mal olmuş kişilerin özel hayat alanı daha dar bir çerçevede belirlenmektedir. Kamuya mal olmuş kişiler de özel hayatın gizliliği ilkesinden faydalanacaktır ancak pek çok halde bu kişilerin özel hayatlarına yönelik yapılan müdahaleler hukuka uygun sayılmaktadır. Özel hayat alanına yönelik yapılan müdahalenin hukuka uygunluk şartlarından birincisi, müdahalede bulunulan kişinin rızasıdır. Tam ehliyetli kişiler söz konusu bu müdahalelerle ilgili olarak tek başlarına rıza gösterebileceklerdir. Ancak ayırt etme gücüne sahip olmayan çocuklar bakımından durum daha farklıdır. Özel hayat alanı üzerindeki hak şahsa sıkı sıkıya bağlı hak niteliğinde olduğundan, tam ehliyetsiz çocuk adına yasal temsilcisi rıza gösteremeyecektir³⁰³. Tam ehliyetsiz çocuklar, ayırt etme gücüne sahip olmadıklarından özel alanlarına yönelik gerçekleştirilen müdahalelerle ilgili kendileri de rıza gösteremeyecektir. Dolayısıyla tam ehliyetsiz çocuklara yönelik gerçekleştirilen müdahalelerde rıza bir hukuka uygunluk sebebi olarak değerlendirilemeyecektir. Ayırt etme gücüne sahip çocuklar ise; TMK md.16 hükmü çerçevesinde şahsa sıkı sıkıya bağlı olan özel hayat alanı üzerindeki hakkı kural olarak tek başlarına kullanabileceklerdir³⁰⁴. Ancak gerçekleştirilen müdahalenin niteliğine bağlı olarak, çocuk göstermiş olduğu rızanın sonuçlarını tam olarak anlayamayacak durumda ise çocuğun üstün yararının korunması çerçevesinde yasal temsilcinin de rıza göstermesi aranacaktır. Basın yoluyla gerçekleştirilen müdahaleler nitelik itibarıyla uzun süre akılda kalması ve birçok kişi tarafından öğrenilebilmesi sebebiyle daha özel niteliklidir ve bu müdahalelerle ilgili olarak yasal temsilcinin de izninin alınması gerektiği kabul edilmektedir³⁰⁵. Ancak çocuk yerine yasal temsilcinin rıza göstermesi veya çocuğun izni olmaksızın çocuğa ait özel alanla ilgili bilgi verilmesi müdahalenin niteliğine göre velayet hakkı kapsamında öngörülen önlemlerin ana baba hakkında alınmasına sebep olabilecektir³⁰⁶. İkinci olarak, özel hayat alanına yönelik yapılan müdahalenin hukuka uygun sayılabilmesi için, üstün kamusal veya özel yarar

³⁰³ Özcan Büyüktanır, s. 209.

³⁰⁴ Özcan Büyüktanır, s.209.

³⁰⁵ Kılıçoğlu, Hukuksal Sorumluluk, s.298-299; Özcan Büyüktanır, s.210.

³⁰⁶ Özcan Büyüktanır, s. 210.

bulunmalıdır³⁰⁷. Bunun yanı sıra özel hayat alanı ile ilgili olarak yapılan açıklama bu kişilerin yaptıkları iş veya bulundukları konum ile ilgili olmalıdır³⁰⁸.

Kişilerin özel hayat alanına yönelik hukuka aykırı bir müdahale, sadece bu alana yönelik bilgilerin açıklanması yoluyla gerçekleşmemekte; bu alana yönelik herhangi bir bilginin öğrenilmesi dahi hukuka aykırı müdahale niteliği taşımaktadır³⁰⁹. Günümüzde gelişen teknoloji ile birlikte kişilerin birçok kişisel bilgisi internet ortamına aktarılmakta, hastane, bankalar gibi alanlarda kişilerin özel bilgileri kitle iletişim araçları yoluyla kaydedilmekte ve saklanmaktadır. Kaydedilen bu bilgilerin üçüncü kişilere aktarılması, yayınlanması, amacı dışında kullanılması hukuka aykırıdır ve kişilik hakkı ihlali sonucu doğurmaktadır. Kanaatimce söz konusu bu bilgilerin kişinin rızası olmaksızın kaydedilmesi dahi hukuka aykırı nitelik taşımaktadır.

Çocuğun özel hayatı içerisinde yer alan özel alanı, aile fertleri ile birlikte yaşandığından, bu kişilere karşı koruma altında olmayacaktır. Başka bir ifadeyle, çocukların özel hayat alanı içerisine, ana babası ile olan ilişkileri dahil olduğundan bu alana ilişkin bilgiler ana babaya karşı değil, üçüncü kişilere karşı koruma altındadır³¹⁰. Bunun yanı sıra çocuğun üçüncü kişilerle olan ilişkileri bakımından ana babanın velayet hakkından kaynaklanan müdahale hakkı saklıdır³¹¹. Ancak daha önce de ifade ettiğimiz üzere³¹²; velayet hakkının amacı çocuğa bağımsız bir kişilik kazandırmak olduğundan ana baba bu amacı gerçekleştirmek için çocuğa olgunluğu ölçüsünde çevresi ile temas hakkı tanınmalıdır³¹³.

Çocuğun özel hayat alanından farklı olarak bir de gizli alanı mevcuttur. Gizli alan; kişilerin yalnızca belirli kişilerle paylaştığı, üçüncü kişiler tarafından bilinmesi istenmeyen alan olarak ifade edilebilir³¹⁴. Çocuğun gizli alanına ilişkin olarak doktrinde kabul edilen görüşe göre; ayırt etme gücüne sahip çocuk kural olarak gizlilik alanının ana babasına karşı korunmasına ilişkin talep hakkına sahiptir³¹⁵. Söz konusu bu sınırlı ehliyetsiz çocuklar, sır

³⁰⁷ İmre, Şahsiyet, s. 159; Dural/ Ögüz, s. 142.

³⁰⁸ İmre, Şahsiyet, s. 162; Dural/ Ögüz, s. 142.

³⁰⁹ Dural/ Ögüz, s. 140.

³¹⁰ İmamoğlu, s. 209.

³¹¹ İmamoğlu, s. 209.

³¹² Bkz: 1.2.1.

³¹³ İmamoğlu, s. 209.

³¹⁴ Dural/Ögüz, s. 138.

³¹⁵ İmamoğlu, s. 209.

saklama iradesine sahip olduklarından gizlilik alanının korunması ile ilgili iradeye sahip olduğu kabul edilmektedir³¹⁶.

Kişinin sırları da özel hayat alanı kapsamında yer almaktadır. Dolayısıyla özel hayat alanı ile ilgili yaptığımız açıklamalar, kişinin sırlarının korunması için de geçerli olacaktır. Bu kapsamda mesleki olarak sır saklama yükümlüsü olan kişilere değinmekte fayda vardır. Avukatlar, doktorlar, diş hekimleri, noterler gibi meslek mensupları sır saklama yükümlülüğü altındadır. Mevzuatımızdaki düzenlemeleri incelediğimizde; Hasta Hakları Yönetmeliği md.21 hükmü ile Hasta Hakları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik md.20 hükmü hastanın mahremiyet hakkını ve bununla bağlantılı olarak hekimin yükümlülüklerini düzenlemektedir. 19.03.1969 tarih ve 1136 Sayılı Avukatlık Kanunu md.36 hükmü kapsamında avukatların meslekleri sebebiyle öğrendikleri sırları açıklamaları yasaktır. Söz konusu kişilerin, meslekleri sebebiyle öğrendikleri bilgileri açıklamaları durumunda bu kişiler hem ilgili kanun hükümlerince hem de kişilik hakkı ihlali sebebiyle sorumlu olacaklardır.

Kişinin resmi üzerindeki hakkı da kişiliği oluşturan manevi değerler arasındadır ve bu alana yönelik yapılan saldırılar kişilik hakkı ihlali niteliği taşımaktadır. Kişilerin izni olmaksızın fotoğraflarının çekilmesi, resminin yapılması, kişinin fotoğrafının aynen veya değiştirilerek reklam amacıyla, ticari amaçla çoğaltılarak kullanılması gibi durumlarda kişilik hakkına müdahale gerçekleşmekte ve hukuki sorumluluk doğmaktadır³¹⁷. Çocuklara ait resimlerin çekilmesi veya bir gazete veya dergide yayımlanması suretiyle çocukların resmi üzerindeki hakkı ve özel hayat alanı ihlal edilebilmektedir. Çocukların veya yasal temsilcilerinin rızası olmaksızın çocuğun resimlerinin aynen veya fotomontaj yapılarak kullanılması durumunda çocukların kişilik hakkı ihlal edilmekte ve hukuki sorumluluk doğmaktadır³¹⁸. Bu hususta ayırt etme gücüne sahip çocuk veya çocuğun yasal temsilcisi resmin çekilmesi, çoğaltılması, paylaşılması veya yayınlanması gibi hususlarda rıza gösterebileceği gibi söz konusu bu fiillerin gerçekleştirilmesini yasaklayabilecektir. Çocuğun veya yasal temsilcisinin, çocuğun resminin çekilmesine veya kullanılmasına rızasının bulunduğu durumlarda; rıza aşılmaksızın söz konusu durumların gerçekleştirilmesi halinde kişilik hakkı ihlali gerçekleşmeyecektir³¹⁹.

³¹⁶ İmamoğlu, s. 209.

³¹⁷ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.197-198; Helvacı, Gerçek Kişiler, s. 133.

³¹⁸ Özcan Büyüktanır, s. 205.

³¹⁹ Dural/Öğüz, s. 143.

1.4.6. Kişilik Hakkı İle Kişisel Verileri Oluşturan Ortak Değerler

Kişilik hakkı; belirttiğimiz üzere; yaşam, vücut bütünlüğü, sağlık, özgürlük, şeref ve haysiyet, ehliyetler, ad, resim, ses ve özel hayat ve iktisadi bütünlüğü oluşturan değerleri kapsamaktadır. Çocuklar da bu değerler üzerinde kişilik hakkına sahiptir ve bu değerlerine yönelik saldırı gerçekleştirilmesi durumunda somut olaya göre ana babası eliyle veya bizzat kendileri kişilik hakkının korunması için gerekli olan hukuki yollara başvurabileceklerdir. Çalışmamız kapsamında esas üzerinde durduğumuz husus çocukların kişisel verileri olduğundan kişilik hakkını oluşturan değerlerden hangilerinin aynı zamanda kişisel veri olarak değerlendirebileceğini belirlemekte fayda vardır. Kişisel veri; Kişisel Verilerin Korunması Kanunu(KVKK) md.3/1-d hükmü kapsamında kimliği belirli veya belirlenebilir olan gerçek kişilere ilişkin her türlü bilgi olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda kanaatimizce kişisel veri ile kişilik hakkını oluşturan ortak değerler belirlenirken dikkat edilmesi gereken husus; kişilik hakkını oluşturan değerlerden hangilerinin kişi ile ilgili bilgileri kapsadığı ve kişiyi belirli veya belirlenebilir kıldığıdır. Bu husustan hareketle; çocukların yaşam hakkı, vücut bütünlüğü üzerindeki hakkı, ehliyetleri kişisel veri kavramı içerisinde değerlendirilemeyecektir. Sağlık üzerindeki hak ile ilgili olarak da kanaatimizce ayırım yaparak değerlendirmekte fayda vardır. Çocukların maddi, manevi varlıklarını sürdürebilmeleri bakımından vazgeçilmez nitelikte olan sağlık hakkı kişilik hakkı kapsamında mutlak haktır ancak bu yönüyle kişisel veri kapsamında değerlendiremeyecektir. Ancak çocukların sağlık bilgileri kişisel veri kapsamında değerlendirilerek hem kişilik hakkının hem de kişisel verilerin korunması için düzenlenen koruyucu hükümler kapsamında korunabilecektir. Özel hayat alanına ilişkin bilgiler, ad, resim, ses gibi değerler aynı zamanda çocuklara ait kişisel veri kapsamında değerlendirileceğinden hem kişilik hakkı hem de kişisel verilerin korunması ile ilgili hükümler yoluyla korunabilecektir. Çocukların kişilik hakkını oluşturan diğer değerler bakımından; çocukların kişisel verilerinin işlenmesi veya üçüncü kişilerle paylaşılması bu değerlere yönelik saldırı niteliğinde ise hem kişisel verilerin korunması hem de kişilik hakkının korunması talep edilebilecektir. Örneğin çocuğun adı veya sağlık durumuna ilişkin bilgisi gibi bir kişisel verisi üçüncü kişilerle paylaşıldığında aynı zamanda çocuğun şeref ve haysiyeti de saldırıya uğruyorsa; hem kişisel verilerinin korunması hem de kişilik hakkının korunması talep edilebilecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

KİŞİSEL VERİ VE KİŞİSEL VERİ KAVRAMI İLE İLGİLİ TEMEL AÇIKLAMALAR

2.1. Genel Olarak

Teknolojinin gelişmesine paralel olarak kişilerin bilgiye erişimi kolaylaşmıştır. Kişiler dünyanın diğer ucundaki bilgiye kolaylıkla erişebilmekte, çok uzakta olan hatta tanımadığı insanların dahi hayatları ile ilgili kolaylıkla bilgi sahibi olabilmektedir. 20. yüzyılda yaşanan teknolojik gelişmelerin kişilere sağladığı olanakların yanı sıra; bilgisayar yoluyla yapılan dolandırıcılık, kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişim ve haksız müdahale, elektronik ticarete yaşanan olumsuzluklar ve bilgisayar yoluyla yapılan saldırılar gibi pek çok hukuki problemi de beraberinde getirmiştir³²⁰. Teknolojinin gelişmesine paralel olarak kişilerin internet kullanımı da artmış, özellikle sosyal ağların kullanımı yaygınlaşmıştır. Kişiler arasındaki görünmez sınırlar adeta ortadan kalkmış, özel hayat birçok yönüyle üçüncü kişilerin gözleri önüne serilmiştir. Bu durum da kişilerin hak ve özgürlük ihlallerinin artmasına sebep olmuştur. Kişiler tarafından paylaşılan kişisel verileri ele geçiren kişilerin bu verileri hangi amaçla kullanacağı, üçüncü kişilerle paylaşp paylaşmayacağı hususu ise belirsizlik taşımaktadır³²¹. Bu kişiler çoğu zaman amacı dışında, farklı şekilde yorumlayarak kullanmakta ve söz konusu bu durum verilerini paylaşan gerçek kişilere zarar vermektedir.

Teknolojinin herkes tarafından ulaşılabilir olmasına paralel olarak çocuklara ait kişisel verilerin korunması ihtiyacı da büyük ölçüde artmıştır. Başta aileleri ve yakın çevreleri olmakla birlikte üçüncü kişiler tarafından da çocuklara ait verilerin başkaları ile paylaşılması, bu verilerin korunma ihtiyacını arttırmıştır. Kişilerin kişiliklerini serbestçe geliştirebilmeleri bakımından verilerinin güvenliğinden emin olmaları gerekmektedir. Çocukların kişiliği ise daha gelişme aşamasında olduğundan ve başta ana babaları olmak üzere bu hususta kişilere büyük sorumluluklar düştüğünden çocuğun korunması kapsamında kişisel verilerinin de korunmasına özen gösterilmelidir. Çocukların kişisel verilerinin korunması hem onların gelişiminin uygun şekilde sağlanması hem de kötü niyetli üçüncü kişilere karşı korunması bakımından önemlidir.

³²⁰Kılınç, Doğan, “Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması”, AÜHFD, C.61, S.3, 2012, s.s.1089-1172, s.1090.

³²¹Gürpınar, Damla, “Kişisel Verilerin Korunamamasından Doğan Hukuki Sorumluluk”, DEÜHFD, Prf. Dr. Şeref Ertaş’a Armağan, C.9, Özel Sayı, 2017, s.s. 679-694, s.683.

Kişilerin bilgiye erişiminin kolaylaşmasında; haberleşme araçlarının gelişiminin rolü büyüktür. Söz konusu bu gelişim kişilerin, kişisel verilerinin korunması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Kişisel verilerin korunması kavramı ile ifade edilen husus, esasında verinin ilişkili olduğu kişinin kişilik hakkının korunmasıdır³²². Kişiler sağlıklı ilişkiler kurabilmek, kişiliklerini geliştirecek faaliyetlerde bulunmak için, kişisel verilerinin korunduğu hususunda şüpheye düşmemelidir. Aksi halde; kişilerin söz konusu bu özel bilgilerinin öğrenilmesi endişesi taşımaları, kişileri psikolojik olarak rahatsız edecek, kişiliklerini geliştirmek için uygun ortamı sağlayabilmelerine engel olacaktır. Ancak kanun koyucu kişisel verileri korurken, bilgi akışının sağlanabilmesi olanağını da sağlamalıdır. Bu kapsamda kişisel verilerin korunması ile ilgili normlar koyarken devletler, özel yaşamın gizliliği ile bilgi akışının gerektiği ölçüde serbestliğini sağlayarak bir denge oluşturmalıdır³²³.

Kişilerin verilerini başkaları ile paylaşması günümüz bilgi toplumunda sosyal ve ekonomik bir gereklilik halini almıştır³²⁴. Ancak bu verilerin paylaşılması; veri sahibinin rızasıyla ve verilerin paylaşım amacı doğrultusunda olmalıdır. Aksi halde veri sahibinin zarara uğrama tehlikesi gündeme gelmektedir.

Teknolojik gelişmeler, sosyal, yönetsel ve siyasal kararların birbirini etkileyen ve dinamik yapısının bir sonucu olarak; kişilere ilişkin bilgilerin toplanması ve birbiri ile ilişkilendirilmesi kolaylaşmıştır³²⁵. Bilgi teknolojilerinin hızlı gelişimi de kişisel verilerin işlenmesi ve kayıt altına alınmasını kolaylaştırmış ve hatta kişisel verilerin işlenmesini kaçınılmaz hale getirmiştir³²⁶. Kişilerin bankalarda, sigorta şirketlerinde, hastanelerde, okullarda, işyerlerinde, elektronik alışveriş ve haberleşme sitelerinde ve uygulamalarında kişisel verileri işlenmekte ve daha sonra bunlardan yararlanılmak amacıyla saklanmaktadır. Söz konusu bu bilgilerin işlenmesi, saklanması ve kullanımı hukuka uygun ve amacı doğrultusunda olduğu müddetçe herhangi bir sorunla karşılaşmamaktadır ancak; amacı aşarak, kişilerin maddi, manevi, iktisadi bütünlüğünü zedeleyecek nitelikte kullanımlarında verilerin korunma ihtiyacı gündeme gelmektedir. Kişisel verilerin korunması hakkı kişilerin kendisi ile ilgili verilere ilişkin özgür iradesi ile düzenleme yapabilmesi esasına

³²² Yıldırım, Mustafa Fadıl, “Gen Analizleri ve Kişilik Haklarının Korunması”, EÜHFD, C. 11, S.3-4, 2007, s.s. 383-402, s.383.

³²³ Tortop, Nuri, “Çağımızın Önemli Sorunu Kişisel Verilerin Korunması”, Amme İdaresi Dergisi, C.33, S.3, 2000, s.s. 1-14, s. 6.

³²⁴ Gürpınar, s.683.

³²⁵ Küzeci, Elif, Kişisel Verilerin Korunması, Turhan Yayınevi, Ankara, 2019, s.29.

³²⁶ Başalp, Nilgün, Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması, Yetkin Yayınları, Ankara, 2004, s.23.

dayanmaktadır³²⁷. Kişisel verilerin korunmasındaki amaç yalnızca kişinin özel hayatının korunması ile sınırlı olmayıp, kişinin kendisiyle ilgili olan verilerin kullanılması neticesinde uğrayabileceği tüm zararları da kapsamaktadır.

2.2. Tanımı

Kişisel verilerle ilgili olarak gerek ulusal ve uluslararası mevzuatta gerekse doktrinde pek çok tanım bulunmaktadır. Kişisel veri kavramını daha iyi anlamlandırabilmek için “*kişisel*” ve “*veri*” kavramının ayrı ayrı sözlük anlamlarını incelemekte fayda vardır. Kişisel kavramı; “*Kişi ile ilgili, kişiye ilişkin, kişinin kendi malı olan, şahsi*”³²⁸ olarak ifade edilmektedir. Veri kavramı ise; “*Bir araştırmanın, bir tartışmanın, bir muhakemenin temeli olan ana öge, bilgi, olgu, kavram veya komutların, iletişim, yorum ve işlem için elverişli biçimli gösterimi*”³²⁹ şeklinde anlamlandırılmaktadır.

Kişisel verilerle ilgili olarak ulusal ve uluslararası mevzuatta yapılan tanımları incelediğimizde; birbiri ile benzer nitelikte tanımlar yapıldığı görülecektir. 108 Sayılı Sözleşme’ yi incelediğimizde kişisel veri; “*kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişi (ilgili kişi) hakkındaki tüm bilgiler*”³³⁰ olarak tanımlanmıştır.

95/46/EC sayılı Direktif md.2/a³³¹ hükmünde kişisel veri; kimliğin doğrudan veya dolaylı olarak tespitine olanak sağlayan gerçek kişiye ilişkin bilgi olarak tanımlanmaktadır.

Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü’nde kişisel veri; “*tanımlanmış veya tanımlanabilir bir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi*”³³² şeklinde tanımlanmaktadır.

³²⁷ Yıldız, Tuba, Kişilik Hakları Açısından Unutulma Hakkı, Çankaya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019, s.118.

³²⁸ Kaynak: “<https://sozluk.gov.tr/>”, Erişim Tarihi: 19.10.2019.

³²⁹ Kaynak: “<https://sozluk.gov.tr/>”, Erişim Tarihi: 19.10.2019.

³³⁰ Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi Madde 2/a.

³³¹ 95/46/EC sayılı “Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Direktifi md.2/a : “*kişisel veri*” fiziksel, fizyolojik, zihinsel, ekonomik, kültürel veya sosyal kimliğine özel bir veya daha fazla faktöre veya bir kimlik numarasına atıf başta olmak üzere doğrudan veya dolaylı olarak tespit edilebilen bir tespit edilebilir kişi; tespit edilmiş veya tespit edilebilir gerçek kişiye (“veri öznesi) ilişkin herhangi bir bilgiyi kastedecektir.” Kaynak: <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce>, Erişim Tarihi: 20.10.2019.

³³² Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü md.4/1: “*“kişisel veri” tanımlanmış veya tanımlanabilir bir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgidir ('veri sahibi'); tanımlanmış bir gerçek kişi özellikle bir isim, kimlik numarası, konum verileri, çevrim içi tanımlayıcı ya da söz konusu gerçek kişinin fiziksel, fizyolojik, genetik, ruhsal,*

Ülkemiz mevzuatında da kişisel veri KVKK başta olmak üzere pek çok kaynakta tanımlanmıştır. 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu md. 3/1-d hükmüne göre kişisel veri; “*kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi*”³³³ şeklinde tanımlanmaktadır.

Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik’te kişisel veri; “*belirli veya kimliği belirlenebilir gerçek veya tüzel kişilere ilişkin bütün bilgiler*”³³⁴ şeklinde tanımlanmaktadır. Mevzuattaki diğer düzenlemelerden farklı olarak söz konusu bu yönetmelikte tüzel kişilere ilişkin bilgiler de kişisel veri kapsamına dahil edilmiştir. Dolayısıyla tüzel kişiler, kişisel verilerin korunmasıyla ilgili olarak Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik hükümlerinde dayanarak koruma talep edebilecektir³³⁵.

Kişisel veri ile ilgili olarak doktrinde de ulusal ve uluslararası mevzuattaki tanımlara benzer tanımlar yapıldığı görülecektir. Doktrindeki tanımlara göre kişisel veri; “*doğrudan veya dolaylı olarak bir gerçek kişi ile bağlantılı olan her türlü bilgi*”³³⁶, *kimliği açıkça belli veya belirlenebilir olan kişiye ilişkin bilgiler*³³⁷ *kişi hakkındaki önemsiz ve yayınlanmış veriler de dahil olmak üzere, kişiyi belirleyen veya belirlenebilir kılan bilgiler*³³⁸ olarak ifade edilmektedir. Kimliği belirli veya belirlenebilir bir kişinin kimliği, etnik durumu, fiziksel yapısı, sağlık ve eğitim durumu, aile hayatı, inançları³³⁹, kişinin kişisel ve mal varlıksal değerleri, içinde bulunduğu sosyal ve fiziksel çevre ile ilgili olan bilgiler³⁴⁰, mesleği, telefon

ekonomik, kültürel veya toplumsal kimliğine özgü bir ya da daha fazla sayıda faktöre atıfta bulunularak doğrudan veya dolaylı olarak tanımlanabilen bir kişidir. Kaynak: <https://www.kisiselverilerinkorunmasi.org> (21.10.2019); Üzeltürk, Hakan, “Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Düzenlemesi”, YÜHFD, C.15, 2018/2, s.s.161-179, s.164.

³³³ 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu md.3/1-d.

³³⁴ Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik Madde 3/1-h.

³³⁵ Avcı, s. 5.

³³⁶ Başalp, s. 33.

³³⁷ Küzeci, s. 9.

³³⁸ Özdemir, Hayrunnisa, Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009, s.124; Yıldız, s.116.

³³⁹ Aksoy, s. 1; Duman, Berat, Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Konya, 2020, s.49.

³⁴⁰ Özdemir, s.124; Gürpınar, s. 681.

numarası, doğum tarihi, kişisel görüntüsü, banka hesap numarası, kredi kartı numarası, sosyal ağlarda gerçekleştirmiş olduğu paylaşımlar, mahkumiyeti, politik veya sendikal faaliyetlerine ilişkin bilgileri, boş zamanlarında yaptığı faaliyetler³⁴¹, kişisel veri kapsamında değerlendirilmektedir³⁴². Tanım içerisinde verilen, kişiye ilişkin bilgiler örnekleme amacıyla belirtilmiş, sınırlayıcı, sınırlı sayıda değildir. Bu kavramların kapsamı, tıpkı kişilik hakkını oluşturan değerlerde olduğu gibi gelişen teknoloji, sosyolojik yapı, kişilerin içerisinde bulunduğu sosyal çevre gibi sebeplerle daha da genişleyebilecektir³⁴³. Söz konusu bu tanımlardan hareketle kişisel veri; doğrudan veya dolaylı olarak kişinin belirlenmesinde olanak sağlayan, gerçek kişiye ilişkin tüm bilgiler olarak ifade edilebilir. Kişisel verilerle ilgili olarak yapmış olduğumuz genel tanımlardan yola çıkarsak; çocuğun adı, soyadı, yaşı, doğum tarihi, fotoğrafları, sesi gibi çocuğa ilişkin olan ve onu niteleyen, belirleyici kılan her türlü bilgi çocuğun kişisel verisidir ve bu kapsamda korunmalıdır³⁴⁴. Verilerin kişisel veri olarak değerlendirilebilmesi için bilgisayar sistemi üzerinde otomatik olarak işlenmesi zorunlu değildir. Bilgisayar dışı sistemlerde de veri otomatik ve sistemsal olarak işlendiğinde kişisel veri olarak kabul edilecektir³⁴⁵.

Kişisel verilerin korunması yargı kararlarına da konu olmuş ve bu kapsamda hangi bilgilerin bu kapsamda değerlendirilebileceği üzerinde durulmuştur. Kişisel verilerle ilgili olarak Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin kararını incelediğimizde, kişisel veri olarak nitelendirilebilecek bilgiler sayılmış ve kişisel verinin tanımı yapılmıştır. Söz konusu bu karara göre; *“kişisel veri; kişinin, yetkisiz üçüncü kişilerin bilgisine sunmadığı, istediğinde başka kişilere açıklayarak ancak sınırlı bir çevre ile paylaştığı nüfus bilgileri (T.C. kimlik numarası, adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, anne ve baba adı gibi), adli sicil kaydı, yerleşim*

³⁴¹ Şimşek, Oğuz, Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, Beta Basım Yayın, İstanbul, 2008, s.120-121.

³⁴² Kişisel veri kavramının tanımı için Kişisel Verilerin Korunması Kanunu madde 3 hükmünün gerekçesini incelediğimizde; kişinin doğrudan belirlenmesini sağlayan, kişinin adı, soyadı, doğum tarihi, doğum yeri gibi bilgilerin yanı sıra; kişinin fiziki, ailevi, ekonomik bilgileri, telefon numarası, taşıt plakası, sosyal güvenlik ve pasaport numarası, özgeçmiş, resim, ses ve görüntü kayıtları, parmak izi ve genetik bilgileri de kişisel veri kapsamında kabul edilmektedir. Yani kişinin fiziksel, ekonomik, kültürel, sosyal, psikolojik kimliğine ilişkin somut bilgiler taşıyan verilerin yanı sıra, kişiye ilişkin herhangi bir kayıtla ilişkilendirilmesi neticesinde kişinin belirlenmesine olanak sağlayan veriler de kişisel veri kapsamında değerlendirilecektir.

³⁴³ Anı, Nevzat Ali, Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Açık Rıza, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018, s.10.

³⁴⁴ Girgin/Gönel, s. 107.

³⁴⁵ Duman, s. 47-48.

yeri, eğitim durumu, mesleği, banka hesap bilgileri, telefon numarası, elektronik posta adresi, kan grubu, medeni hali, parmak izi, DNA'sı, saç, tükürük, tırnak gibi biyolojik örnekleri, cinsel ve ahlaki eğilimi, sağlık bilgileri, etnik kökeni, siyasi, felsefi ve dini görüşü, sendikal bağlantıları gibi kişinin kimliğini belirleyen veya belirlenebilir kılan, kişiyi toplumda yer alan diğer bireylerden ayıran ve onun niteliklerini ortaya koymaya elverişli, gerçek kişiye ait her türlü bilgi olarak tanımlanmıştır³⁴⁶. Yargıtay'ın kişisel verilerle ilgili olarak vermiş olduğu diğer kararları incelediğimizde; bir kararında kişilerin whatsapp uygulaması üzerinden gerçekleştirdikleri iletişimleri özel hayat kavramı içinde ele alınarak kişisel veri olarak değerlendirilmiştir³⁴⁷. Yargıtay'a göre kişilerin cep telefonu numaraları³⁴⁸, sosyal medya üzerinden paylaşmış oldukları fotoğrafları³⁴⁹ da kişisel veri olarak değerlendirilmeli ve bu kapsamda koruma altına alınmalıdır. Ayrıca Yargıtay tarafından verilen kararlara göre herkes tarafından bilinen ya da kolaylıkla bilinmesi mümkün olan veriler de kişisel veri kapsamında değerlendirilerek inceleme yapılmıştır³⁵⁰. Kanaatimizce de Yargıtay'ın bu husustaki görüşü oldukça isabetlidir. Günümüzde kişisel verilerin internette ve sosyal medya platformlarında sıkça paylaşılması sebebiyle söz konusu bu veriler herkes tarafından kolaylıkla ulaşılabilir hale gelmiştir. İnternet ortamında paylaşılan bu verilerin herkes tarafından bilinmesi veya bilinebilir olması sebebiyle korunmaması kanunun ruhuna ve amacına aykırı olacağından bunların da KVKK kapsamında korunabilmesi oldukça isabetlidir.

Mevzuat hükümleri, doktrin ve yargı kararlarında yapılan tanımlardan hareketle; çocukları belirli veya belirlenebilir kılan tüm bilgiler çocuklara ait kişisel veri olarak kabul edilecektir. Çocukların kimliği, fiziksel özellikleri, sesi, sağlığı, eğitim bilgileri gibi çocuğu belirli veya belirlenebilir kılan tüm bilgiler çocuklara ait kişisel veri kapsamında değerlendirilecektir.

³⁴⁶ Yarg. 12. CD, T. 15.05.2019, E. 2018/8219, K. 2019/6191 (erişim tarihi: 18.05.2021), <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>.

³⁴⁷ Yarg. 9. HD., T. 10.01.2019, E. 2018/10718, K. 2019/559 (erişim tarihi: 06.10.2019), <https://karararama.yargitay.gov.tr/>.

³⁴⁸ Yarg. 12. CD. T. 29.05.2019, E. 2018/8260, K. 2019/6850 K. (erişim tarihi:06.10.2019), <https://karararama.yargitay.gov.tr/>.

³⁴⁹ Yarg. 12. CD. T. 19.06.2019, E. 2018/8331, K. 2019/7459. (erişim tarihi: 06.10.2019), <https://karararama.yargitay.gov.tr/>.

³⁵⁰ Yarg. CGK. T. 17.06.2014, E. 2012/12-1510, K. 2014/331, (erişim tarihi: 18.05.2021), <https://karararama.yargitay.gov.tr/>.

2.3. Unsurları

Doktrinde ve mevzuatta kişisel verilerle ilgili yapılan tanımlar incelendiğinde; tanımlarda ortak olan üç unsur bulunduğu görülecektir. Yapılan tanımlardan hareketler bu unsurları;

- Bilgi
- Kimliği belli veya belirlenebilir gerçek kişi
- Bilginin gerçek kişiye ilişkin olması

olarak belirlemek mümkündür³⁵¹.

2.3.1. Bilgi

Kişisel verinin ilk unsuru olan bilgi; *“İnsan aklının erebileceği olgu, gerçek ve ilkelerin bütünü, kurallardan yararlanarak kişinin veriye yönelttiği anlam”*³⁵² şeklinde tanımlanmaktadır. Veri kavramı daha önce de ifade ettiğimiz üzere³⁵³; *“Bir araştırmanın, bir tartışmanın, bir muhakemenin temeli olan ana öge, bilgi”*³⁵⁴ şeklinde anlamlandırılmaktadır. Türk Dil Kurumu’nca yapılan veri tanımı incelendiğinde “bilgi” kelimesinin “veri” kelimesi yerine kullanıldığı görülmektedir. Çalışmamızda ise herhangi bir ayırım gözetilmeksizin bilgi ve veri ifadeleri aynı anlama gelecek şekilde kullanılmıştır³⁵⁵.

Bir bilginin kişisel veri olarak kabul edilebilmesi için; eldeki bilginin kişiyi diğer kişilerden ayırması, onu belirlenebilir kılmayı gerektirmektedir. Kişiyi belirleyen veya belirlenebilir kılan tüm bilgiler kişisel veri kapsamında değerlendirildiğinden; kişinin maddi, manevi ve iktisadi bütünlüğüne ilişkin tüm değerler kişisel veri kapsamında korunacaktır³⁵⁶. Kişilerin adları, sesleri, yerleşim yerleri, yaşı, mesleği, medeni hali, aile yapısı, parmak izleri, yüz ve el yapısı, sağlık durumu, röntgen filmleri, e-posta adresi, kredi kartı harcamaları kişiyi belirleyen veya belirlenebilir kılan bilgiler olduğundan kişisel veri kapsamında değerlendirilmelidir. Söz konusu bu bilgilerin yanı sıra; kişilerin diğer kişilerle yaptığı telefon

³⁵¹ Aksoy, s.13; Küzeci, s.9; Avcı, s.6; Turhan, Ayşe Melek, Kişiliğin Korunması ve Veri Koruma Hukuku Kapsamında Unutulma Hakkı, İstanbul Medipol Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Yüksek Lisans Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018, s.78; Kuşkonmaz, Elif Mendos, Kişisel Verilerin Türk Ceza Kanunu Kapsamında Korunması, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2013, s.5.

³⁵² Kaynak: <https://sozluk.gov.tr/?kelime=>. (25.10.2019)

³⁵³ Bkz: 2.3.

³⁵⁴ Kaynak: <https://sozluk.gov.tr/?kelime=>. (25.10.2019)

³⁵⁵ Bilgi, veri ve enformasyon ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz: Küzeci, s. 9-12.

³⁵⁶ Aksoy,s.13-14; Avcı, s. 7.

konuşmaları, kişilerin güvenlik kameraları ile kaydedilen görüntüleri, müşteri temsilcileri ile gerçekleştirilen işlemler sırasında kaydedilen sesleri de kişisel veri kapsamında koruma altındadır³⁵⁷.

Doktrin ve mevzuatta yapılan tanımlarda kişiye ilişkin söz konusu bu bilgilerin doğru veya yanlış olması ile ilgili herhangi bir ayırım gözetilmemiştir. Dolayısıyla kişilere ilişkin doğru veya yanlış olan bilgilerin tümü kişisel veri kapsamındadır³⁵⁸.

Kişiye ilişkin elde edilen bilginin objektif veya sübjektif nitelikte olması da kişisel veri kapsamında değerlendirilmesi bakımından herhangi bir önem taşımamaktadır³⁵⁹. Kişiye ilişkin objektif nitelikteki bilgilerin yanı sıra; kişinin güvenilirliği, değer yargıları gibi sübjektif nitelikteki değerler de kişisel veri kapsamında değerlendirilmektedir³⁶⁰.

Kişilere ilişkin bilgilerin, kişisel veri kapsamında değerlendirilmesi hususunda eldeki bilginin işlenme şekline de değinmekte fayda vardır. Daha önce de ifade ettiğimiz üzere³⁶¹; 95/46/EC sayılı Direktif; gerçek kişilere ait tamamen veya kısmen otomatik yollarla işlenen veriler veya otomatik yollarla işlenmeye de veri kayıt sisteminin bir parçası olan verileri koruma altına almaktadır. KVKK md.2 hükmünde³⁶² de 95/46/EC sayılı Direktif'e paralel bir düzenleme yapılarak; otomatik yollarla işlenen veya otomatik yollarla işlenmeye de herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olan veriler koruma kapsamına alınmıştır. Dolayısıyla kişilere ilişkin otomatik yollarla işlenmeyen ve herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmayan kişisel verilere ilişkin koruma genel kanun olan TMK kapsamında sağlanabilecektir.

2.3.2. Kimliği Belirli Veya Belirlenebilir Gerçek Kişi

Kişi; hak ve borçlara sahip olabilen varlıklardır. Hukuki anlamda kişi; gerçek kişiler ve tüzel kişiler olmak üzere ikiye ayrılarak incelenmektedir³⁶³. Konumuz kapsamında KVKK md.2 hükmü incelendiğinde, yalnızca “gerçek kişilere” ilişkin işlenen verilerin koruma kapsamında olduğu tüzel kişilere ait verilerin bu kanun kapsamında korunmadığı

³⁵⁷ Küzeci, s.315; Aksoy, s. 16.

³⁵⁸ Aksoy, s.14-15; Kuşkonmaz, s.6; Avcı, s.7; Duman, s.54.

³⁵⁹ Aksoy, s. 14; Kuşkonmaz, s. 6.

³⁶⁰ Aksoy, s. 14; Kuşkonmaz, s. 6; Avcı, s. 7.

³⁶¹ Bkz: 2.2.

³⁶² Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Madde 2: “Bu Kanun hükümleri, kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile bu verileri tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulanır.”

³⁶³ Gerçek kişiler ve tüzel kişilere ilişkin meselelere daha önce değindiğimizden burada tekrar değinilmeyecektir.

görülmektedir³⁶⁴. Uluslararası belgelerdeki düzenlemelerde de tüzel kişilere ait olan veriler kişisel veri olarak kabul edilmemektedir³⁶⁵. Tüzel kişilerin manevi varlığı olmadığı fikrinden yola çıkılarak tüzel kişilerin verilerinin korunması amacıyla KVKK kapsamında bir düzenleme öngörülmemiştir³⁶⁶. Kanun kapsamında her ne kadar yalnızca gerçek kişiler koruma altına alınmış olsa da, Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik'te kişisel veri kavramına tüzel kişiler de dahil edilerek koruma altına alınmıştır. Bu kapsamda tüzel kişilere ilişkin veriler uygun düştüğü ölçüde söz konusu yönetmelik kapsamında korunacak, diğer durumlarda ise genel kanun niteliğinde olan TMK kapsamında koruma altında olacaktır.

Kişisel verilerin korunmasının kişi bakımından kapsamının belirlenmesinde ölmüş kişilere ilişkin kişisel verileri de incelemekte fayda vardır. Kişilerin hak ehliyeti doğum ile başlayıp ölümle sona erdiğinden kişiler öldükten sonra hak süjesi olmaktan çıkmaktadır. Dolayısıyla hukukumuzda kural olarak ölmüş kişinin kişisel verilerinin korunmasından bahsedilemeyecektir³⁶⁷. Başka bir yaklaşıma göre; kişisel verilerin korunması hakkı temel bir insan hakkı olarak kabul edilmektedir ve hak sahibinin yaşayan bir kişi olması gerektiği kabul edilmektedir³⁶⁸. Böyle kabul edilmesinin sebebi olarak da kişisel verilerin korunması hakkının bireyin kendi verilerinin geleceğini belirleme hakkı ile ilgili olduğu hususu gerekçe gösterilmektedir³⁶⁹. Bu yaklaşımlar kapsamında gerçek kişilerin ölümünden sonra kişisel verilerinin korunması hakkının doğrudan sahibi olmasının mümkün olmadığı kabul edilmektedir³⁷⁰. Ancak istisnai olarak ölmüş kişinin verileri aynı zamanda yakınları

³⁶⁴ Anı, s.15; Korkmaz, İbrahim, “ Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Bir Değerlendirme”, TBB Dergisi, Sayı: 124, 2016, s.s. 81-152, s.90; Ayözger, Ayşe Çiğdem, İlgili Kişinin Kişisel Verilerin Korunması Kanunundan Kaynaklanan Hakları, Prf, Dr. Hüseyin Hatemi'ye 80. Yıl Armağanı, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s.359.

³⁶⁵ Duman, s. 51.

³⁶⁶ Duman, s. 51.

³⁶⁷ Taştan, Furkan Güven, Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s.35; Develioğlu, Hüseyin Murat, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Uyarınca Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s.32; Yılmaz, Çiğdem, Kişiliğin Korunmasında Unutulma Hakkı, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Lisansüstü Programlar Enstitüsü, Hukuk Yüksek Lisans Programı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, (Unutulma Hakkı) s.19.

³⁶⁸ Duman, s. 57.

³⁶⁹ Duman, s. 57.

³⁷⁰ Duman, s. 57.

bakımından da kişisel veri niteliğinde ise söz konusu bu kişiler veriler korunabilecektir³⁷¹. Bir başka deyişle; ölmüş kişilere ilişkin verilerin, sağ olan kişileri etkileme ihtimali olduğu durumlarda, ölmüş kişilere ilişkin veriler koruma kapsamında kabul edilmektedir³⁷².

Kişisel verilerin korunması ile ilgili olarak ceninin kişisel verilerinden bahsetmekte fayda vardır. Ceninin kişisel verileri ile ilgili TMK md.28 hükmünü incelediğimizde; çocuk tam ve sağ doğmak koşuluyla anne karnına düştüğü andan itibaren hak ehliyetine sahiptir. Dolayısıyla kişilik tam ve sağ doğum ile birlikte, kişinin anne karnına düştüğü andan itibaren başlayacaktır³⁷³. Bu kapsamda ceninin kişisel verileri de anne karnına düştüğü andan itibaren korunmaya başlayacaktır³⁷⁴.

Bilginin kişisel veri sayılabilmesi için, ait olduğu kişinin kimliğini belirlemesi veya belirlenebilir kılması gerekmektedir. Kişinin kimliğinin belirli olması, diğer insanlardan açıkça ayırt edilebilmesini, belirlenebilir olması ise; henüz ayırt edilememiş ancak eldeki bilgilerle ayırt edilmesinin mümkün olduğu anlamına gelmektedir³⁷⁵. Eldeki bir verinin kişisel veri olarak değerlendirilebilmesi için bir kişiyle ilişkilendirilebilmesi gerekmektedir³⁷⁶. Kişinin kimliğini açık olarak belirlememekle birlikte, kişiye ilişkin bazı ek bilgilerle birleştirilerek kişinin kimliğinin anlaşılmasını sağlayan veriler, kişiyi belirlenebilir kılan verilerdir³⁷⁷. Kişiyi belirlenebilir kılan kişisel veriler yalnızca kişinin kesin olarak teşhis edilmesini sağlayan bilgiler değil bunların yanı sıra kişinin belirlenmesine olanak sağlayan fiziki, ailevi, ekonomik, sosyal alana ilişkin bilgiler olarak ifade edilebilecektir³⁷⁸. Örneğin kişinin ismi, kimlik numarası gibi veriler kişiyi doğrudan belirlemeye olanak sağlarken, kişinin telefon numarası, pasaport numarası, yaşı, mesleği gibi bilgiler kişiyi dolaylı olarak

³⁷¹ Taştan, s. 35.

³⁷² Aksoy, s. 21; Avcı, s. 12.

³⁷³ Taştan, s. 36.

³⁷⁴ Taştan, s. 36.

³⁷⁵ Kişinin belirli veya belirlenebilir olması ile ilgili olarak madde gerekçesini incelediğimizde; “ Kişinin belirli veya belirlenebilir olması, mevcut verilerin herhangi bir şekilde bir gerçek kişiyle ilişkilendirilmesi suretiyle, o kişinin tanımlanabilir hale gelmesini ifade eder. yani verilerin; kişinin fiziksel, ekonomik, kültürel, sosyal veya psikolojik kimliğini ifade eden somut bir içerik taşıması veya kimlik, vergi, sigorta numarası gibi herhangi bir kayırla ilişkilendirilmesi sonucunda kişinin belirlenmesini sağlayan tüm halleri kapsar.” İfadesi yer almaktadır; Aksoy, s. 21.

³⁷⁶ Duman, s. 50.

³⁷⁷ Yılmaz, Kişisel Veriler, s.15; Develioğlu, s. 33.

³⁷⁸ Ayözger, s. 360.

belirlemekte, bazı ek bilgilerle birleşerek kişiyi belirlenebilir kılmaktadır³⁷⁹. Kişiyeye ilişkin elde edilen verilerin kişiyi belirli veya belirlenebilir kılması her somut olay bakımından ayrı ayrı değerlendirilecektir³⁸⁰. Somut olay çerçevesinde elde edilen verilerle kişinin kimliğinin tespit etmeye çalışan bir kişinin, gerekli olan tüm araç ve yöntemleri kullanması gerekir. Bu kapsamda; kimliğin tespit edilmesi için araştırma yapan kişi azimli ve kararlı olmalı, gerekli olan tüm resmi sicil ve kayıtları incelemeli ve makul anlamda yapılabilecek mali harcamaları yapmalıdır³⁸¹.

2.3.3. Bilginin Kişiyeye İlişkin Olması

Kişisel veri kavramının unsurları ile ilgili olarak değineceğimiz en son unsur “*bilginin kişiyeye ilişkin olması*” unsurudur. Bilginin kişiyeye ilişkin olması; kişiyeye ilgili elimizde bulunan bilgi ile kişi arasında bağlantı kurularak kişinin kimliğine ulaşılabilmesi anlamına gelmektedir³⁸². Belli bir kişiyeye ilişkin olan bilgi “içerik”, “amaç” veya “sonuç” bakımından kişiyeye bağlantılı olmasını, bilginin kişi hakkında olmasını ifade etmektedir³⁸³. Çocuklara ilişkin olan bilginin içerik, amaç veya sonuç bakımından çocukla bağlantılı olması durumunda söz konusu bu bilgiler çocuğa ilişkin kişisel veri olarak kabul edilebilecektir.

Bilginin içerik bakımından kişiyeye ilişkin olmasına örnek olarak kişinin özgeçmişinde bulunan bilgiler, tıbbi kayıtlarına ilişkin bilgiler, sabıka durumuna ilişkin bilgiler, gösterilebilir. Söz konusu kayıtlarda yer alan bilgiler, kişinin kimliğine ulaşma, kişiyi belirlenebilir kılma imkanı vermektedir. Ancak bazı hallerde bilgi, içerik olarak kişiyeye bağlantılı olmasa dahi, kişiyeye ilişkin kabul edilmektedir. Örneğin kişinin sahip olduğu bir eşyanın maddi değerine ilişkin bilgi içerik olarak kişiyeye bağlantılı değildir ancak kişinin mali durumuna ilişkin bilgi verdiğinden kişiyeye ilişkin kabul edilerek kişisel veri kapsamında değerlendirilebilmektedir.

Bilginin amaç bakımından kişiyeye ilişkin olması, elde edilen bilgilerin, kişinin hali hazırdaki durumunu ve davranışlarını değerlendirmek, kişiyeye belli bir şekilde davranmak amacıyla kullanılması olasılığının bulunması şeklinde ifade edilmektedir³⁸⁴. Söz konusu duruma örnek olarak doktrinde bir fabrikada bulunan makinenin verimliliğini tespit etmek

³⁷⁹ Aksoy, s. 22; Avcı, s. 12.

³⁸⁰ Aksoy, s. 23; Avcı, s. 13.

³⁸¹ Aksoy, s. 24.

³⁸² Yılmaz, Kişisel Veriler, s.15.

³⁸³ Aksoy, s. 28-29; Kuşkonmaz, s. 11.

³⁸⁴ Aksoy, s. 29.

amacıyla toplanan bilgilerin, makineyi kullanan işçinin verimliliğini değerlendirmek amacıyla kullanılması gösterilebilir³⁸⁵.

Bilginin sonuç bakımından kişiye ilişkin olması; kişiye ilişkin kullanılan bilgi, somut olay çerçevesinde kişinin hak ve menfaatlerini etkileyecek, söz konusu bilginin kullanılması sebebiyle kişi ayrımcılığa maruz kalacak ise bilgi sonuç bakımından kişiye ilişkin kabul edilecektir.

Bir bilginin kişisel veri olarak nitelendirilebilmesi için kişiyi belirli veya belirlenebilir kılması gerektiğinden anonim veriler kişisel veri olarak değerlendirilemeyecektir. Kişiye ilişkin elde edilen bilginin, kişinin kimliğini belirli veya belirlenebilir kılma özelliği ortadan kalkmışsa, verinin kaynağı belirlenemeyecek halde ise, söz konusu bu verilere “*anonim veri*” adı verilir. Anonim verilerde, veri ile veri sahibi arasındaki illiyet bağı koptuğundan, bu tür verilerin işlenmesi ile ilgili olarak herhangi bir hukuki sorumluluk doğmayacaktır³⁸⁶. Dolayısıyla kişisel verilerin işlenmesi ile ilgili olarak KVKK ve mevzuattaki ilgili diğer hükümler anonim veriler için uygulanmayacaktır³⁸⁷.

2.4. Kişisel Verilerle İlgili Mevzuattaki Düzenlemeler

2.4.1. Uluslararası Düzenlemeler

Kişisel verilerin korunması ile ilgili olarak atılan ilk uluslararası adım OECD tarafından 23.09.1980 tarihinde kabul edilen “*Mahremiyetin Korunması ve Kişisel Verilerin Sınır Ötesi Akışına İlişkin Rehber İlkeler*” dir. Söz konusu bu ilkeler örgüte üye devletler bakımından tavsiye niteliğinde olup herhangi bir bağlayıcılığı bulunmamakta³⁸⁸; ülkelerde kabul edilen veri koruma yasalarının birbiri ile uyum içinde olmasını amaçlamaktadır³⁸⁹.

³⁸⁵ Aksoy, s. 29; Avcı, s. 13.

³⁸⁶ Ersoy, Uğur, Bir İnsan Hakları Kavramı Olarak Kişisel Verilerin Korunması, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2009, s.16; Dülger, Murat Volkan, “Sağlık Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Hasta Mahremiyeti” İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1 (2), 2014, s.s. 43-80, s.54.

³⁸⁷ Develioğlu, s. 35.

³⁸⁸ Yılmaz, Berrak, Türk Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2019, (Kişisel Veriler), s.124.

³⁸⁹ Aksoy, Hüseyin Can, Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması, Çakmak Yayınevi, Ankara, 2010, s.4.

OECD'nin bir ticari örgüt olduğu göz önüne alındığında; kişisel verilerin korunmasının ekonomik anlamda da önemli olduğu sonucuna ulaşılabilecektir³⁹⁰.

Kişisel verilerin korunmasıyla ilgili olarak bağlayıcılığı olan ilk uluslararası belge; 1981 yılında Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen, 1985 yılında yürürlüğe giren, 108 Sayılı “*Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunmasına Dair Sözleşme*(108 Sayılı Sözleşme)”³⁹¹,dir³⁹². Söz konusu bu sözleşme; kişisel verilerin korunması hususunda yeknesak kuralların oluşturulmasını hedefleyerek ortaya çıkarılmıştır³⁹³. Sözleşmenin amacı; üye devletlerdeki gerçek kişilerin uyruğu ve yerleşim yeri fark etmeksizin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel nitelikteki verilerinin otomatik işleme tabi tutulması karşısında özel yaşam haklarını güvence altına almaktır³⁹⁴. 108 Sayılı Sözleşme, Avrupa Konseyi üyesi olmayan, sözleşmeye taraf diğer ülkeler için de çerçeve hükümler sunması ve hali hazırda kişisel verilerin korunmasıyla ilgili olarak bağlayıcılığı olan tek uluslararası belge olması bakımından önemini korumaktadır³⁹⁵. Sözleşmenin kapsamı gerçek kişilere ait, kamusal ve özel sektör tarafından otomatik yollarla işlenen veriler olarak belirlenmiştir³⁹⁶. Türkiye söz konusu sözleşmeyi 28 Ocak 1981 tarihinde imzalamıştır. Söz konusu sözleşme 30 Ocak 2016 tarihli 6669 sayılı kanun ile uygun bulunarak 29 Şubat 2016 tarihli ve 2016/8576 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanarak 17 Mart 2016 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmış ve böylelikle iç hukukumuza dahil olmuştur³⁹⁷.

Birleşmiş Milletler kişisel verilerin korunması ile ilgili olarak “*Bilgisayarla İşlenen Kişisel Veri Dosyalarına İlişkin Yönlendirici İlkeler*” başlıklı belgeyi 1990 yılında kabul

³⁹⁰ Küzeci, s. 114.

³⁹¹ 29 Ocak 1981 tarih ve 108 no’lu “*Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi*”, Anılan sözleşme Türkiye tarafından 28.01.1981 yılında imzalanmış, 30.01.2016 tarihli, 6669 sayılı Kanunla onaylanmış, 18.02.2016 tarihli, 29628 sayılı Resmi Gazete’de Onaya Uygun Bulma Kanunu yayımlanmış, 17.03.2016 tarihli Resmi Gazete’de sözleşme metninin yer aldığı Bakanlar Kurulu Kararı yayımlanmıştır, Metin için bkz: <https://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0320.pdf>.

³⁹² Yılmaz, *Kişisel Veriler*, s. 130; ; Özel, Kadir Can, “Ana Hatlarıyla Kişisel Verilerin Korunmasının Tarihsel Süreci İle Amacı Ve Kişisel Verilerin Korunması Hakkı”, *İstanbul Barosu Dergisi*, Cilt:94, Sayı:2, 2020, s.s.241-255, s.243.

³⁹³ Başalp, s. 24.

³⁹⁴ Kaynak: <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4183/Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Alaninda-Uluslararası-ve-Ulusal-Düzenlemeleri>, Erişim Tarihi: 20.10.2019.

³⁹⁵ Küzeci, s. 126; Yılmaz, *Kişisel Veriler*, s. 131.

³⁹⁶ Aksoy s. 5; Yılmaz, *Kişisel Veriler*, s. 131.

³⁹⁷ Özel, s. 243.

etmiştir³⁹⁸. BM tarafından kabul edilen tavsiye niteliğindeki bu ilkeler; kişisel verilerin korunmasıyla ilgili olarak “yetkili organ” kurulmasını öngören ilk uluslararası belge³⁹⁹ olmasının yanı sıra yalnızca bilgisayarla işlenen kişisel veriler bakımından uygulanacak kuralları içermektedir⁴⁰⁰.

Kişisel verilerin korunmasıyla ilgili olarak önemli olan bir diğer uluslararası metin Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilen; 24.10.1995 tarihli, 95/46/EC sayılı “*Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Direktifi*”dir⁴⁰¹. Avrupa Birliği Komisyonu tarafından hazırlanan söz konusu bu yönerge ile kişisel verilerin korunmasıyla ilgili olarak, üye devletlerarasındaki farklılığın ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır⁴⁰². Söz konusu bu direktif üye devletler bakımından bağlayıcılığı olan ve kendi iç hukuklarında yapacakları düzenlemelerle kapsamının genişletilebileceği asgari veri koruma ilkeleri belirlemektedir⁴⁰³. Bu ilkelerle, üye ülkeler arasında serbest veri akışı ile kişilerin temel haklarının korunması arasında hassas bir dengenin oluşturulması hedeflenmiştir⁴⁰⁴. 95/46/EC sayılı Direktif md.3 hükmü⁴⁰⁵ kapsamında; gerçek kişilere ait tamamen veya kısmen otomatik yollarla işlenen veriler veya otomatik yollarla işlenmesi de veri kayıt sisteminin bir parçası olan veriler koruma altındadır⁴⁰⁶. AB’de ve diğer ülkelerde veri koruması ile ilgili olarak önemli role sahip olan bu direktif 25.05.2018 tarihine kadar yürürlükte kalmış, veri koruması ile ilgili olarak yapılan birçok hukuki düzenlemeye kaynaklık etmiştir.

Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilen 95/46/EC Sayılı Direktif kişisel verilerin korunması alanında her ne kadar önemli düzenlemeler içeriyor olsa

³⁹⁸ Aksoy, s. 6.

³⁹⁹ Yılmaz, Kişisel Veriler, s.126.

⁴⁰⁰ Aksoy, s. 6.

⁴⁰¹ Aksoy, s. 7; Henkoğlu, Türkay, Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması, Yetkin Yayınları, 2015, s.57.

⁴⁰² Aksoy, s.7; Avcı, Yasemin, Kişisel Verilerin Korunması, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2019, s.25; Henkoğlu, s.58.

⁴⁰³ Avcı, s. 25.

⁴⁰⁴ Henkoğlu, s. 58.

⁴⁰⁵ 95/46/EC Sayılı Direktif Madde 3 Hükmü: “Bu Direktif, bir dosyalama sisteminin parçasını oluşturması istenen veya bir dosyalama sisteminin parçasını oluşturan kişisel verilerin otomatik araçlar dışında işlenmesine ve kısmen veya tamamen otomatik araçlarla kişisel verilerin işlenmesine uygulanacaktır.”, kaynak: <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce>.

⁴⁰⁶ Henkoğlu, s.58; Metin Turan: Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s.171.

da; 1995 yılından bu yana uygulandığı düşünüldüğünde, yaşanan sosyolojik ve teknolojik gelişmeler karşısında çağın gerisinde kaldığı ifade edilmektedir⁴⁰⁷. Bu kapsamda teknolojinin, internet kullanımının, elektronik ticaretin gelişmesine paralel düzenlemeler içeren kuralların koyulması amacıyla 14 Nisan 2016 tarihinde Avrupa Parlamentosu tarafından “Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü”⁴⁰⁸ onaylanarak kabul edilmiş, uygulamaya başlama tarihi ise 25 Mayıs 2018 olarak belirlenmiştir⁴⁰⁹. Söz konusu bu tüzüğün yayımlanması ile küreselleşmeden ve teknolojinin gelişmesinden kaynaklanan sorunlar karşısında bireylerin daha etkin şekilde korunması, veri akışının sağlanmasında bürokratik süreçlerin azaltılması ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin daha etkin kuralların oluşturulması amaçlanmıştır⁴¹⁰.

Çocukların kişisel verilerin korunması ile ilgili olarak uluslararası alanda Amerikan hukukunda yapılan özel düzenlemeler mevcuttur. Çocukların kişisel verilerinin korunması ile ilgili Amerikan Hukukunda Children's Online Privacy Protection Rule (Çocukların Çevrimiçi Gizliliğini Koruma Yasası) bulunmaktadır. Söz konusu bu yasa on üç yaşından küçük çocukların kişisel verilerini online olarak kullanan kişiler için getirilen sorumlulukları içermektedir. Amerikan hukukundaki bu yasa özel olarak çocukların kişisel verilerinin korunması ile ilgili olarak düzenlemeler içermesi bakımından önemlidir.

2.4.2. Ulusal Düzenlemeler

Kişisel verilerin korunmasıyla ilgili olarak yapılan uluslararası düzenlemelerin yanı sıra Türk Hukukunda da çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Kişisel verilerin korunması hususunda ulusal anlamda atılan adımlardan biri 108 Sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşlemlere Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi'nin Türkiye tarafından 28 Ocak 1981 tarihinde söz konusu bu sözleşmeyi imzalanarak, 17 Mart 2016 tarih ve 29656 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanması ile iç hukukumuzda dahil edilmesidir. Bu tarihe kadar olan dönemde kişisel verilerin korunmasıyla ilgili olarak ulusal anlamdaki düzenlemelerin hız kazanması 2000 yılında başlamıştır. Kişisel verilerin korunmasıyla ilgili olarak 2004 yılında kişisel verilerin korunmasıyla ilgili kanun hazırlanması maksadıyla bir komisyon

⁴⁰⁷ Akıncı, Ayşe Nur, Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi, T.C. Kalkınma Bakanlığı, İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, 2017, s.11.

⁴⁰⁸ “Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü”, 4 Mayıs 2016 tarihinde tüm AB resmi dillerinde AB Resmi Gazetesi'nde yayımlanmış, 24 Mayıs 2016 tarihinde yürürlüğe girmiş, uygulanmaya başlama tarihi 25 Mayıs 2018 olarak belirlenmiştir.

⁴⁰⁹ Akıncı, s. 13.

⁴¹⁰ Akıncı, s. 13.

kurulmuştur⁴¹¹. Bu kapsamda kişisel verilerin korunmasıyla ilgili olarak atılan ilk önemli adım Bilgi Teknolojileri Kurumu tarafından “*Telekomünikasyon Sektöründe Kişisel Bilgilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik*”⁴¹² in yayımlanması olarak kabul edilebilir. Ancak söz konusu yönetmeliğin kapsamı yalnızca telekomünikasyon sektörüne ilişkin kişisel verilerle sınırlı olduğundan, geniş çerçevede uygulama alanı bulamamıştır⁴¹³.

Kişilerin kişisel verilerinin korunmasının anayasal güvenceye kavuşturulması 2010 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan anayasa değişikliği ile Anayasa md.20/3 hükmü⁴¹⁴ çerçevesinde kişiler, kişisel verileri ile ilgili olarak; verilerinin korunmasını talep etme, bilgi edinme, verilere erişme ve verilerin düzeltilmesini veya değiştirilmesini talep etme, verilerinin hangi amaçla kullanıldığını denetleme imkanına sahip olmuştur.

Kişisel verilerin korunmasıyla ilgili olarak özel bir kanun tasarısı hazırlanıp Meclis Başkanlığı’na gönderilmesi 2016 yılında olmuştur. Bu kapsamda hazırlanan “*Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı*” Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilerek 18 Ocak 2016 tarihinde Meclis Başkanlığı’na gönderilmiştir⁴¹⁵. Bu kapsamda yürütülen çalışmalar neticesinde 24.03.2016 tarihinde “*Kişisel Verilerin Korunması Kanunu*”⁴¹⁶ kabul edilmiştir. Söz konusu bu kanun Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilen 1995/46 Sayılı Yönerge ile yine Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen 108 Sayılı Sözleşme hükümleri dikkate alınarak hazırlanarak kişisel verilerin korunmasıyla ilgili olarak çerçeve

⁴¹¹ Kaynak: “<https://mecliste.org/dosya/kisisel-verilerin-korunmasi-kanun-tasarisi/hangi-asamada>”, Erişim Tarihi: 16.10.2019.

⁴¹² 06.02.2004 Tarihli, 25365 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

⁴¹³ Avcı, s. 38; Ayrıca Telekomünikasyon Sektöründe Kişisel Bilgilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik md.1 hükmünde yönetmeliğin amacı “*telekomünikasyon sektöründe kişisel bilgilerin işlenmesi ve gizliliğinin korunmasının güvence altına alınmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.*” Şeklinde belirlenmiştir. Söz konusu hüküm de yönetmeliğin kapsamının yalnızca telekomünikasyon sektöründeki kişisel verilerle sınırlı olduğunu vurgulamaktadır.

⁴¹⁴ Anayasa md. 20/3: “(Ek fıkra: 7/5/2010-5982/2 md.) Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.”

⁴¹⁵ Kaynak: “<https://mecliste.org/dosya/kisisel-verilerin-korunmasi-kanun-tasarisi/hangi-asamada>”, Erişim Tarihi: 16.10.2019.

⁴¹⁶ 07.04.2016 Tarihli, 29677 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

nitelikte hükümler sunmaktadır⁴¹⁷. Söz konusu kanunun yayımlanmasındaki amaç md.1 hükmünün gerekçesinde de belirtildiği üzere; kişisel verilerin işlenmesinin disiplin altına alınması, kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin, özel hayatının korunmasıdır⁴¹⁸. Kişisel verilerinin kim tarafından, ne zaman, hangi sebeple toplandığını, toplama amacı dışında başkaca bir işleme tabi tutulup tutulmadığını veya ne kadar süre muhafaza edilip edilemeyeceğini öngörememesi durumunda kişilerin serbest karar verebileceğinden ve özgür iradeleri ile yaşamlarını şekillendirebileceğinden bahsedilemeyecektir⁴¹⁹. Kişisel verilerin korunması hakkı; kişilerin insan onurunun korunması ve kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçimi olarak kabul edilmekte ve kişilerin hak ve özgürlüklerinin veri işleme faaliyeti esnasında korunmasını ifade etmektedir⁴²⁰. Dolayısıyla kişilere kişisel verilerinin korunması hakkının sağlanması, kişilerin kişiliklerini geliştirmesi ve özel hayatlarında özgürce karar verebilmesi bakımından da önemlidir.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun kabul edilmesinin ardından ülkemizde kişisel verilerin korunması ile ilgili olarak atılan adımlar artmıştır. KVKK çerçevesinde Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından kişisel verilerin korunmasıyla ilgili olarak birçok yönetmelik çıkarılmıştır.

2.5. Kişisel Verilerin Hukuki Niteliği

Kişisel verilerin hukuki niteliği ile ilgili olarak doktrinde üç temel görüş üzerinde durulmaktadır. Bu görüşler kişisel verinin hukuki niteliğini:

- Kişilik hakkı
- Mülkiyet hakkı

⁴¹⁷ Avcı, s. 40.

⁴¹⁸ Türkiye Büyük Millet Meclisi 26. Yasama Yılı, 1. Yasama Dönemi, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı (1/541) ve Adalet Komisyonu Raporu, Madde Gerekçeleri, Madde 1- Maddeyle, Kanunun amacı belirlenmektedir. Amaç, kişisel verilerin işlenmesinin disiplin altına alınması ve Anayasada öngörülen başta özel hayatın gizliliği olmak üzere temel hak ve özgürlüklerin korunmasıdır. Son yıllarda önem kazanan kişinin mahremiyet hakkı ile bilgi güvenliği hakkının korunması da bu kapsamda değerlendirilmektedir. Ayrıca, kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasların da düzenlenmesi Kanunun amaçları arasında yer almaktadır., s.6, <https://www.tbmm.gov.tr> (21.10.2019)

⁴¹⁹ Küçük, Tefik Sönmez, “Kişisel Verilerin Korunması Hakkı Çerçevesinde Kamuya Açık Alanların Kamu Tüzel Kişileri Tarafından Video Kamera Aracılığı İle Önleyici Amaçla İzlenmesi”, YÜHFD, C.15, S.1, 2018, s.s.49-87, s.55.

⁴²⁰ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, T. 09.12.2015 Tarih, E. 2014/2242, K. 2015/4991, (erişim tarihi: 20.09.2020), <https://www.danistay.gov.tr/> .

- Fikri mülkiyet hakkı

olarak nitelendirmektedir.

2.5.1. Kişilik Hakkı

Kişisel verilerin kişilik hakkı içerisinde değerlendirilmesi Kıta Avrupası ülkelerinde kabul edilmektedir⁴²¹. Kişisel verileri, kişilik hakkı içerisinde ele alan görüşe göre; kişisel verilerin kişilik hakkı kapsamında korunması, söz konusu bu verilere en geniş koruma imkanını sağlamaktadır⁴²². Kişilik hakkı devredilemeyen ve vazgeçilemeyen mutlak hak niteliğinde olduğundan kişisel verilere daha kapsamlı bir koruma sağlamaktadır. Kişisel verilerin bu kapsamda kabul edilmesinde özellikle mahremiyet ve özel hayat kavramları üzerinde durulmaktadır. 95/46/EC Sayılı Direktif'in çeşitli maddelerinde ve AİHS md. 8 hükmünde kişisel veri özel hayat kavramı içinde ele alınarak korunmaktadır.

Kişisel verileri kişilik hakkı kapsamında değerlendiren görüşe göre; kişilerin mahremiyet ve özel hayatının gizliliği hakkı, kişilik hakkının bir görünümüdür ve kişisel verilerin korunması esasında kişilik hakkının korunması amacına hizmet etmektedir⁴²³.

Kişilik hakkı görüşü; kişisel verilerin korunmasını, yalnızca kişilerin mahremiyeti ve özel hayatının korunması hakkına dayandırıldığı için eleştirilmektedir⁴²⁴. Bu hususta yöneltilen ilk eleştiri, özel hayat ve kişisel veri kavramları birbiri ile ilişkili olsa da; birbiri ile eş anlamlı olmadığı hususundadır⁴²⁵. KVKK ve ilgili mevzuat, kişilere ilişkin bilgilerin doğru veya yanlış olduğuna bakılmaksızın kişisel veri olarak kabul etmekte ve koruma altına almaktadır. Kişisel verilerin yalnızca özel hayat kavramı içerisinde korunması durumunda; kişilere ilişkin yanlış bir bilgi de kişisel veri niteliğinde korunacak ancak özel hayatın gizliliğini zedelediğinden kişilik hakkının sağladığı korumadan faydalanamayacaktır.

Kanaatimizce; kişisel verilerin hukuki niteliğinin kişilik hakkı içerisinde değerlendirilmesi hususunda bir isabetsizlik yoktur. Ancak doktrinde de yöneltilen eleştirilerde belirtildiği gibi; kişilik hakkının yalnızca özel hayat kavramı ile sınırlandırılması ve kişisel verilerin bu kapsamda değerlendirilmesi isabetsizdir. Çünkü kişilik hakkını oluşturan değerler çalışmamızın birinci bölümünde de değinildiği üzere yalnızca özel hayat

⁴²¹ Aksoy, s. 47.

⁴²² Aksoy, s. 55.

⁴²³ Aksoy, s. 55; Yıldız, s. 117.

⁴²⁴ Aksoy, s. 62.

⁴²⁵ Aksoy, s. 62.

kavramı ile sınırlı olmayıp, kişilerin maddi, manevi ve iktisadi bütünlüğüne ilişkin kapsamı genişletilebilecek birçok değerden oluşmaktadır. Kişilik hakkını oluşturan değerler ve kişisel veriler ayrıntılı olarak incelendiğinde her iki kavramda da koruma altına alınan birçok ortak bilgi olduğu görülecektir. Dolayısıyla kanaatimce de kişisel veriler hukuki nitelik olarak kişilik hakkı içerisinde değerlendirilmelidir ancak bu değerlendirme Kıta Avrupası sisteminde benimsendiği gibi yalnızca özel hayat kavramı ile sınırlandırılmamalıdır.

2.5.2. Mülkiyet Hakkı

Kişisel verileri mülkiyet hakkı içerisinde değerlendiren görüş, daha çok Amerikan Hukuku'nda kabul görmektedir⁴²⁶. Bu görüşe göre; kişisel veriler kişiliğin bir uzantısı olmasının yanı sıra; aynı zamanda kişiliğin bir ürünü olarak da kabul edilmekte ve bu kapsamda verilerin mülkiyet hakkı içerisinde değerlendirilmesi kişilere mutlak bir koruma yetkisi sağlamaktadır⁴²⁷.

Kişisel verileri mülkiyet hakkı kapsamında değerlendiren görüşün çıkış noktası, kişisel verilerin gittikçe artan ticari bir öneme sahip olması ve ticaret hayatında kullanımının sıklıkla karşımıza çıkıyor olmasıdır. Özellikle günümüzde gelişen teknolojiyle beraber, kişilerin elektronik ortamda elde edilen verileri kaydedilmekte ve kişilere sunulacak ürün ve hizmet konusunda kişilere çeşitli teklifler sunulmasına olanak sağlanmaktadır. İnternet ortamında girdiğimiz siteler, beğendiğimiz ürünler servis sağlayıcıları tarafından kaydedilmekte ve daha sonra bu ürünler ve benzer ürünleri satın almamız maksadıyla reklamlar gönderilmektedir.

Kişisel veriler her ne kadar ticari öneme sahip olsa da; mülkiyet hakkı içerisinde değerlendirilmesi mümkün değildir. Mülkiyet hakkının, sahibine sağladığı tasarruf yetkisi kişisel veriler ile bağdaşır nitelikte değildir⁴²⁸. Verilerini ekonomik amaçlarla satan kişilerin, verileri üzerindeki denetim hakkını tekrar kazanması mümkün olmayacağından; söz konusu bu durumdan fayda sağlayan verileri satın alan şirketler olurken, bireyler zarar gören konumunda olacaktır⁴²⁹. Kişisel verileri üzerinde mülkiyet hakkı sahibi olan malik, bu verileri üzerinde istediği gibi tasarrufta bulunabilecek, üçüncü kişilere bir edim karşılığında devredebilecektir⁴³⁰. Kişisel verilerini üçüncü kişilere satan kişilerin, bu verilerin hangi

⁴²⁶ Aksoy, s. 57.

⁴²⁷ Aksoy, s. 57.

⁴²⁸ Aksoy, s. 64.

⁴²⁹ Küzeci, s. 61.

⁴³⁰ Aksoy, s. 65.

ölçüde kötüye kullanılabileceğini öngörmesi mümkün olmadığından; ilerleyen zamanda uğrayacakları zarar ve elde ettikleri ekonomik fayda arasındaki dengenin kurulup kurulamayacağı belirsizdir⁴³¹.

2.5.3. Fikri Mülkiyet Hakkı

Kişisel verilerin hukuki niteliğine ilişkin olarak bir diğer görüş; kişisel verilerin fikri mülkiyet hakkı içerisinde değerlendirilmesi gerektiğidir. Bu görüşü savunan bazı ABD’li yazarlara göre kişisel verilerin korunması ile fikri mülkiyet hakkının korunmasında; bilginin korunması ve dağılımının sağlanması yönünden amaçsal birlik bulunmaktadır⁴³². Fikri mülkiyet hakkı ve kişisel verilerde ortak olarak, kişiye ait ve kişinin denetimini kaybedebileceği bir veri bulunmaktadır⁴³³.

Kişisel verileri fikri mülkiyet hakkı içerisinde değerlendiren bu görüş, iki kavram arasında önemli farklılıklar olduğu noktasında eleştirilmektedir. Fikri mülkiyet hakkına konu olan değerler, kişilerin belirli bir çaba neticesinde elde ettikleri ürünler olarak belirlenmekteyken; kişisel veriler herhangi bir çaba ve emek göstermeksizin, kişilerin yaşamları sırasında, kendiliğinden ortaya çıkmaktadır⁴³⁴.

Kanaatimizce; kişisel verilerin fikri mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilerek korunması uygun görünmemektedir. Fikri mülkiyet hakkının korunması, bu hakka konu bir eserin diğer kişilerce kullanımının sınırlarını çizmek, bu eser ile ilgili olarak maddi ve manevi hakları ve hakka tecavüz halinde uygulanacak yaptırımları belirlemektir. Kişisel verilerin korunmasındaki amaç ise; kişiye ilişkin bilgilerin, kişinin rızası olmaksızın elde edilmesini, saklanması ve kullanılmasını engellemek, kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumaktır. Bu kapsamda her iki hakkın korunmasında, hem konu bakımından hem de amaç bakımından farklılık bulunduğundan, kişisel veriler fikri mülkiyet hakkı içerisinde değerlendirilemeyecektir.

⁴³¹ Aksoy, s. 65.

⁴³² Aksoy, s. 60.

⁴³³ Küzeci, s. 62.

⁴³⁴ Aksoy, s. 66-67; Küzeci, s. 63.

2.6. Türleri

2.6.1. Hassas Olmayan Veriler

Kişisel veriler; hassas veriler(özel nitelikli veriler) ve hassas olmayan veriler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Hassas veriler ve hassas olmayan veriler esasında eşit öneme sahiptir ancak; kanun koyucu bir takım toplumsal ve siyasal kaygılar sebebiyle hassas verilere bazı ayrıcalıklar tanımıştır⁴³⁵. Gerçek kişilere ilişkin tüm bilgiler kişisel veri olarak kabul edildiğinden, burada yalnızca hassas veriler üzerinde durulacak, söz konusu bu veriler dışında kalan gerçek kişilere ilişkin bilgiler ise hassas olmayan veri kapsamında kabul edilecektir.

2.6.2. Hassas Veriler

Kişisel veriler temel olarak eşit korumaya sahiptir ancak KVKK’ da “özel nitelikli veriler” olarak adlandırılan hassas veriler, kanun koyucu tarafından hassas olmayan verilere göre daha özel bir koruma sağlanarak koruma altına alınmıştır. Kişiye ilişkin hassas nitelikteki verilerin öğrenilmesi halinde, veri sahibinin ayrımcılığa uğrama tehlikesi mevcut olduğundan, söz konusu bu verilerin özel olarak korunma ihtiyacı doğmuştur. Hassas veriler; kişilerin ırkı ve etnik kökenini, ten rengini, siyasi görüşlerini, dini ve felsefi inançlarını, sendika üyeliğini, sağlık ve cinsel yaşamını ve mahkumiyetlerini doğrudan veya dolaylı olarak belirli kılan veriler olarak tanımlanmaktadır⁴³⁶.

Hassas verilerle ilgili olarak uluslararası mevzuatı incelediğimizde; 108 Sayılı Sözleşme ve 95/46/EC Sayılı Direktifte ortak olarak kişilerin; ırksal ve etnik unsurlarına, siyasi görüşlerine, dini, felsefi veya diğer inançlarına, sağlık veya cinsel hayatlarına ilişkin bilgileri hassas veri olarak kabul edilmiştir. Uluslararası mevzuatta 2016 yılında Avrupa Parlamentosu tarafından onaylanan AB Veri Koruma Tüzüğü’nü incelediğimizde; kişilerin ırk veya etnik kökeni, siyasi görüşü, dini ve felsefi inancı, sendika üyeliği, kimlik teşhisine olanak sağlayan genetik ve biyometrik verileri, sağlık, cinsel yaşam ve cinsel eğilimlerine ilişkin bilgileri özel kategorideki veri olarak kabul edilmiş ve işlenmesi bir takım şartlara bağlanmıştır.

Hassas veriler KVKK md.6 hükmünde “özel nitelikli veri” olarak ifade edilmiş ve kişilerin; ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, din, mezhep veya diğer inançları, kılık- kıyafeti, dernek vakıf veya sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkumiyeti ve

⁴³⁵ Sert, s. 278.

⁴³⁶ Kaya, Cemil, “Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Ekseninde Hassas(Kişisel) Veriler ve İşlenmesi”, C. 69, S.1-2, 2011, s.s. 317-334, s.348.

güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri, biyometrik ve genetik verileri bu kapsamda koruma altına alınmıştır. Hassas veriler sınırlı sayı ilkesine bağlı kalınarak belirlenmiştir⁴³⁷. Dolayısıyla kanun kapsamında sayılan verilerin kapsamı genişletilemeyecek, bu veriler dışında kalan veriler hassas olmayan veri kapsamında koruma altında olacaktır. Görüldüğü üzere KVKK uluslararası düzenlemelere paralel bir düzenleme getirmekle beraber, hassas verilerle ilgili olarak uluslararası metinlerde belirlenen kapsamı genişleterek kişilere daha geniş bir koruma sağlamıştır. KVKK ‘da hassas veri niteliğinde koruma altına alınan veriler:

- Irk
- Etnik köken
- Siyasi düşünce
- Felsefi inanç
- Din, mezhep veya diğer inançlar
- Kılık kıyafet
- Dernek, vakıf ve sendika üyeliği
- Ceza mahkumiyeti ve güvenlik tedbirleri
- Cinsel hayat
- Sağlık
- Biyometrik ve genetik veriler

olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda kişilerin sağlık verileri ile genetik ve biyometrik verileri üzerinde durmakta fayda vardır.

Kişisel sağlık verileri; Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesi ve Mahremiyetinin Sağlanması Hakkında Yönetmelik md.4/1-g hükmünde; *“kimliği belirli veya belirlenebilir olan gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi”* olarak tanımlanmaktadır. Doktrinde ise; kişilerin sağlık hizmetinden faydalanmak maksadıyla sağlık kuruluşunda yaptığı işlemlere ilişkin bilgiler kişisel sağlık verisi olarak nitelendirilmektedir⁴³⁸. Söz konusu bu veriler; tıbbi kayıtlar, kişilerin geçirdiği hastalıklara ilişkin arşiv kayıtları, kişinin sahip olduğu ve toplum tarafından dışlanmasına sebep olabilecek nitelikte bulaşıcı hastalıklara sahip olduğuna ilişkin kayıtlar gibi pek çok bilgi içermektedir. Kişilere ilişkin her türlü tahlil sonucu, kişinin geçirmiş olduğu hastalıklar, kullanmış olduğu ilaçlar gibi veriler de hassas veri kapsamında

⁴³⁷ Kaya, Hassas Veriler, 319; Yücedağ, Nafiye, “Medeni Hukuk Bakımından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri”, İÜHFD, C.75, S.2, 2017, s.s. 765-790, s.768.

⁴³⁸ Yılmaz, Sabire Sanerm, Tıp Alanında Kişisel Verilerin Açıklanması Suçu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s.60.

koruma altındadır⁴³⁹. Kişilerin sağlık verilerinin ilgili kişi ve kurumlarca işlenmesi vazgeçilmez niteliktedir. Hekimler uygulayacağı tedaviyi belirlerken, hastalıkla ilgili teşhis koyarken kişinin daha önce geçirdiği hastalıklar, kişinin ailesinin sahip olduğu genetik hastalıklar gibi verilerden yararlanmaktadır. Hal böyle olunca söz konusu bu verilerin işlenmesi, hastaya sağladığı faydalar bakımından önemlidir. Ancak diğer taraftan sağlık verileri kişiseldir; söz konusu bu bilgilerin öğrenilmesi halinde kişilerin eşleri tarafından terk edilebilme, işlerinden kovulma, ayrımcılığa maruz kalma gibi tehlikelere maruz kalma ihtimalleri bulunduğundan, sağlık verilerinin korunmasının önemi daha iyi anlaşılacaktır⁴⁴⁰. Ayrıca kişilerin, sağlık verilerinin yeterli düzeyde korunmayacağı, üçüncü kişilerce bu verilerin öğrenilebileceği hususunda şüpheye düşmeleri halinde, tedavi olmaktan kaçınma tehlikesi de mevcuttur⁴⁴¹. Böyle bir durumda kişilerin tedavi olmaktan kaçınarak kendisinin uğradığı zarar yanında; bulaşıcı bir hastalığa sahip olması durumunda toplumun uğrayacağı zarar da büyük olacaktır. Bu kapsamda kanun koyucu tarafından bu bilgilerin sahip olduğu önemi dikkate alarak KVKK'da hassas veri kapsamında özel olarak koruma altına alınmıştır.

Biyometrik veriler; Veri Koruma Tüzüğü'nde yer alan tanımına göre; kişilerin yüz görüntüleri veya daktiloskopik verileri gibi kişinin eşsiz olarak teşhis edilmesine olanak sağlayan veya belirlenen kişinin kimliğini doğrulayan fiziksel, fizyolojik veya davranışsal özelliklerine ilişkin teknik işlemeden kaynaklanan verilerdir⁴⁴². Biyometrik verilerin; kişinin parmak izi, avuç içi izi, yüz, iris, retina, kulak, ses, imza, yürüyüş biçimi, el damarı, vücut kokusu veya dna bilgisine ilişkin bilgiler olarak belirlemek mümkündür⁴⁴³.

Genetik veriler ise; gerçek kişilerin fizyolojisi veya sağlığı hakkında bilgiler içeren, kalıtsal veya genetik özelliklerine ilişkin veriler olarak tanımlanmaktadır⁴⁴⁴. Bu kapsamda günlük hayatta sıkça karşılaştığımız gen analizlerini incelemekte fayda vardır. Gen analizleri sosyal hayatta, sigortacılık, eleman alımı, suçluların yakalanması, babalık tespiti gibi birçok alanda kullanılmakta ve analizi yapılan kişinin sosyal durumu, kişilik hakkı gibi konularda hukuki problemlere yol açmaktadır⁴⁴⁵. Gen analizleri neticesinde elde edilen bilgiler kişilerin

⁴³⁹ Ayözger, s. 361.

⁴⁴⁰ Küzeci, s. 247; Dülger, s. 57.

⁴⁴¹ Küzeci, s. 247-248.

⁴⁴² Örnek Büken, Nuket/Zeybek Ünsal, Çağrı, "Kişisel Verilerin Korunması Kanununun Biyomedikal Alana Yansımaları Açısından Değerlendirilmesi", Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, C.7, S. 2, 2017, s.41.

⁴⁴³ Örnek Büken /Zeybek Ünsal, s. 39.

⁴⁴⁴ Örnek Büken/ Zeybek Ünsal, s. 41.

⁴⁴⁵ Yıldırım, s. 387.

genetik yapısı ile ilgili bilgi vermekle kalmayıp, kişilerin sahip olduğu genetik bozukluklar, kalıtsal hastalıklar gibi konularda bilgi içermektedir⁴⁴⁶. Söz konusu bu bilgilerin kullanılması da kişilerin üçüncü kişiler tarafından bilinmesini istemediği bilgilerin öğrenilmesine yol açabilecek, kişisel verilerin korunması hakkının ihlali gündeme gelebilecektir.

Günlük yaşantımızda hassas verilerin korunması ihtiyacı çoğu alanda kendini göstermektedir. İşyerlerinde tutulan işçilerin sendika üyeliğine ilişkin kayıtlar, uçak yolculuğu esnasında kişinin dini inancına göre yaptığı yemek seçimi, kişilerin tekerlekli sandalye kullanması gerekliliğini belirten otel rezervasyonu, kişilerin hastane kayıtları⁴⁴⁷ gibi günlük yaşantımızda karşılaşılabileceğimiz durumlarda söz konusu bu hassas verilerin korunması konusu gündeme gelmektedir.

Hassas kişisel verilerin işlenmesine ilişkin kesin işlem yasağı söz konusudur, ancak KVKK md.6⁴⁴⁸ hükmünde sayılan istisnai hallerde işlenebilir⁴⁴⁹. Madde hükmünde hassas verilerin işlenmesinde gerekli olan açık rıza; yalnızca hassas verilerin işlenmesine ilişkin kesin işlem yasağını ortadan kaldırmakta, verilerin işlenmesi esnasında uyulması gereken diğer kurallara uyulması zorunluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. Yani; kişilerin hassas verilerin işlenmesine ilişkin açık rızaları mevcut olsa da; verilerin işlenmesi, kullanılması, kaydedilmesi gibi durumlarda KVKK mevzuatına aykırılık olması durumunda hukuki sorumluluk söz konusu olacaktır. Yani; her durumda söz konusu bu verilerin işlenmesinde daha sonra üzerinde duracağımız kişisel verilerin işlenmesine ilişkin genel ilkelere ve uyulmalıdır. Aksi halde hukuka aykırılık söz konusu olacaktır.

2.7. Kişisel Verilerin İşlenmesi

Kişisel verilerin işlenmesi KVKK md.3/1-e hükmünde; “kişiye ilişkin bilgilerin tamamen veya kısmen otomatik yollarla veya veri kayıt sisteminin parçası olmak koşuluyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi,

⁴⁴⁶ Yıldırım, s. 388.

⁴⁴⁷ Kaya, Hassas Veriler, 322.

⁴⁴⁸ Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Madde 6/3: “Birinci fıkrada sayılan sağlık ve cinsel hayat dışındaki kişisel veriler, kanunlarda öngörülen hâllerde ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın işlenebilir. Sağlık ve cinsel hayata ilişkin kişisel veriler ise ancak kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından ilgilinin açık rızası aranmaksızın işlenebilir.”

⁴⁴⁹ Özdemir, s. 127.

değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem⁴⁵⁰” olarak tanımlanmıştır.

Kişisel bilgilerin bilişim sistemleri aracılığıyla elde edilmesi, depolanması, yok edilmesi gibi veri üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem, kişisel verilerin otomatik yolla işlenmesi olarak ifade edilmektedir⁴⁵¹. Kişisel verilerin işlenmesi ile ilgili olarak sayılan bu faaliyetler sınırlı sayı ilkesine bağlı olmayıp somut olay kapsamında kapsamı genişletilebilecektir. Kişisel verilerin işlenmesinde bilgisayar veya benzeri otomasyon sistemi kullanılması halinde kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik yolla işlenmesinden bahsedilebilecek ve söz konusu bu veri işleme faaliyeti KVKK kapsamında değerlendirilecektir⁴⁵². Kanun hükmünde ifade edilen “otomatik olmayan ortam” kavramı ise; verilerin basılı bir kağıt gibi fiziki ortamlarda saklanması anlamına gelmektedir⁴⁵³. Otomatik olmayan ortamda saklanan veriler, veri kayıt sisteminin parçası olmak koşuluyla KVKK’ da sağlanan korumadan faydalanabilecektir. Bu kapsamda; fiziksel ortamda saklanan bir verinin bulunabilmesi için arşivlenme, dosyalama, alfabetik sıraya koyma gibi verilere erişimi kolaylaştıran bir sistem bulunuyor ve veriye de bu sistem aracılığıyla erişilebiliyorsa; kişisel veri, veri kayıt sisteminin bir parçası olacak ve KVKK kapsamında korunacaktır⁴⁵⁴. Ancak otomatik yollarla işlenmemiş ve herhangi bir veri kayıt sisteminin de parçası olmayan veriler KVKK’ nun sağladığı korumadan faydalanamayacaktır.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında kişilerin özel hayatının korunması ve veri işleme faaliyetinde keyfiliğin önüne geçilmesi amacıyla; kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hallerde işlenebileceği ve veri işleme faaliyetinin ancak kanunla

⁴⁵⁰ **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Madde 3/1-e:** Kişisel verilerin işlenmesi: Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi ifade eder.

⁴⁵¹ Bük, Alaattin, Bilişim Alanında Kişisel Verilerin Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s.43; Göçmen Uyarer, Sinem, Kişisel Verilerin Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s.116.

⁴⁵² Taştan, s. 46; Duman, s. 103.

⁴⁵³ Anı, s. 87.

⁴⁵⁴ Anı, s. 88.

sınırlandırılabilceğı hükme bağlanarak kanunilik ilkesini esas alan bir yaklaşım benimsenmiştir⁴⁵⁵.

2.7.1. Kişisel Verilerin İşlenmesi İle İlgili Bazı Kavramlar

2.7.1.1. Veri Sorumlusu

Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin tüm sistemleri, ölçütleri, sınırları ve yöntemleri belirleyen, veri işleme faaliyetinin varlığına sebebiyet veren, veri sorumlusudur⁴⁵⁶. Kişisel verilerin korunması hakkının yükümlüsü doktrinde “veri sorumlusu” olarak ifade edilmektedir⁴⁵⁷. Veri sorumlusu; kişisel verilerin işlenmesi amacını ve yöntemini belirleyen, veri işleme faaliyetinin “neden” ve “nasıl” yapılacağına cevabını veren gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlanmaktadır⁴⁵⁸. Bu kapsamda veri işleme faaliyetinden doğan sorumlulukta, “veri sorumlusu” vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Veri sorumlusu, kişisel verilerin işlenmesi sebebiyle doğan yükümlülüklerin yerine getirilip getirilmediğinin belirlenmesi, yerine getirilmemesi halinde sorumlu olan kişiye uygulanacak yaptırımlar bakımından önem arz etmektedir⁴⁵⁹. KVKK sistemiği incelendiğinde, söz konusu bu husus daha iyi anlaşılacaktır.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu md.3 hükmüne göre veri sorumlusu; “ *kişisel verilerin işlenmesine ilişkin amaçları ve araçları belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulması ve yönetilmesi hususunda sorumlu olan gerçek veya tüzel kişi*” olarak tanımlanmaktadır. Kanun sistemiği bakımından veri sorumlusuna bazı yükümlülükler getirilmiştir. Kişisel verilerin elde edilmesi esnasında, veri sahibinin aydınlatılması yükümlülüğü, veri sorumlusu veya onun yetkili kıldığı kişilerce yerine getirilecektir.(md.10). Ayrıca veri sahibinin, sahip olduğu haklarla ilgili(md.11) ve kanunun uygulanmasıyla ilgili taleplerin iletilmesi bakımından(md.13) veri sorumlusuna başvurulabileceğı öngörülmüştür.

Veri güvenliğinin sağlanması maksadıyla KVKK md.12 hükmünde veri sorumlusuna bir takım yükümlülükler getirilmiştir. Buna göre veri sorumlusu;

1-Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini, erişilmesini önlemek ve kişisel verilerin muhafazasını sağlamak maksadıyla gerekli tedbirleri almak hususlarında

⁴⁵⁵ Ersoy, s. 103.

⁴⁵⁶ Halicioğlu, Mesut, Türk Hukukunda Veri Sorumlusu Kavramı, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019, s.33.

⁴⁵⁷ Küzeci, s. 318.

⁴⁵⁸ Halicioğlu, s. 37.

⁴⁵⁹ Avcı, s. 18.

yükümlüdür. Ayrıca veri işlemenin kendi adına başka bir gerçek veya tüzel kişi tarafından işlenmesi halinde söz konusu bu hususlarda bu kişilerle birlikte müştereken sorumlu olacaktır.

2- Kendi kurum ve kuruluşunda KVKK hükümlerinin uygulanmasını sağlamak için gerekli denetimleri yapmak veya başka bir kişiye yaptırmak hususunda zorunlu tutulmuştur.

3- Öğrendikleri kişisel verileri açıklamama ve bunları işleme amacı dışında kullanmama yükümlülüğü altındadırlar. Madde hükmü kapsamında; veri sorumluları ve veri işleyenler belirlenen bu hususta yükümlü kılınmıştır ve bu yükümlülüğün ihlal edilmesi halinde hukuki sorumlulukları söz konusu olacaktır⁴⁶⁰. Kişiler görevlerinden ayrılırlar dahi bu yükümlülükleri devam etmektedir.

4- Veri sorumluları ve veri işleyen tarafından işlenen kişisel verilerin hukuka aykırı olarak elde edilmesi durumunda bu hususu ilgisine ve Kurul'a bildirme yükümlülüğü altındadır.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu md.12 hükmünde veri güvenliğine ilişkin söz konusu bu yükümlülüklerin yanı sıra; md.16/2 hükmü kapsamında; veri işleyen gerçek veya tüzel kişiler veri sorumlularının kayıtlı olduğu ve kişisel verilerin işlenmesi ile ilgili bilgileri beyan ettikleri “*veri sorumluları sicili(VERBİS)*”ne kayıt yükümlülüğü altındadır.

2.7.1.2. Veri İşleyen

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu md. 3 hükmünde veri işleyen; “veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak, veri sorumlusu adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişi” olarak tanımlanmaktadır. Veri işleyen bakımından en önemli unsur; veri sorumlusu adına ve veri sorumlusunun verdiği yetki çerçevesinde hareket etmesi gerekliliğidir⁴⁶¹. Bu kapsamda veri işleyen, veri sorumlusunun verdiği talimat ve çizdiği çerçeve doğrultusunda hareket edebilecektir. Kişisel verilerin işlenmesi sorumluluğu, veri sorumlusu üzerinde olduğundan; veri sorumlusu, veri işleyenin belirlenmesinde gerekli niteliklerin olup olmadığını ve veri işleme faaliyetinin gereği gibi yerine getirilip getirilmediğini denetleme yetkisine sahiptir⁴⁶².

⁴⁶⁰ Avcı, s. 91.

⁴⁶¹ Halicioğlu, s. 41.

⁴⁶² Halicioğlu, s. 41.

Veri sorumlusu, veri işleme faaliyetini başka bir kişiye devredebileceği gibi kendisi de yerine getirebilmektedir. Veri işleme faaliyetinin veri sorumlusu tarafından yerine getirilmesi durumunda, aynı andan hem veri sorumlusu hem de veri işleyen sıfatına haiz olacaktır⁴⁶³.

Veri sorumlusunun, veri işleme ile ilgili sorumluluğu temel sorumluluk iken; veri işleyen belirli açılardan sorumlu tutulmuştur⁴⁶⁴. Ayrıca veri işleyenin sorumlu olması, veri sorumlusunun sorumluluğunu bertaraf etmemekte, bu sorumluluk devam etmektedir⁴⁶⁵.

2.7.1.3. Veri Kayıt Sistemi

Kişisel verilerin korunması ile ilgili olarak KVKK'da çizilen sınır; verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işlenmesidir. Bu kapsamda kanunun çizdiği korumanın sınırını belirlemek maksadıyla “*veri kayıt sistemi*” ifadesinden ne anlaşılması gerektiği üzerinde durulması gerekmektedir. KVKK kapsamında yer alan veriler bu kanun yoluyla korunabilecekken, kapsam dışında kalan veriler bakımından genel koruma mekanizmalarının uygulanması gerekecektir.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu md.3/1-h hükmünde veri kayıt sistemi; “*kişisel verilerin belli kriterlere göre yapılandırılarak işlendiği kayıt sistemi*” olarak tanımlanmıştır. Madde hükmünde sözü edilen kayıt sistemi, elektronik ortamda oluşturulabileceği gibi, elektronik olmayan ortamda da oluşturulabilecektir.

Veri kayıt sistemi ile ilgili olarak kanun gerekçesini incelediğimizde; veri kayıt sistemi, kişisel verilere ulaşılmasını kolaylaştıracak biçimde, verilerin belirli kriterlere göre yapılandırıldığı işlem olarak ifade edilmektedir.

Yapmış olduğumuz açıklamalar kapsamında; söz konusu bu veri kayıt sisteminin parçası olan veriler KVKK kapsamında koruma altında olacaktır. Bu sistemin elektronik ortamda olması ile fiziki ortamda olması arasında herhangi bir ayrım olmadığından, manuel yollarla tutulan kayıtlardaki kişisel veriler de KVKK kapsamında koruma altında olacaktır.

2.7.2. Kişisel Verilerin İşlenmesine Hakim Olan İlkeler

Kişisel verilerin işlenmesi ile ilgili olarak hem uluslararası mevzuatta hem de ulusal mevzuatımızda temel ilkeler belirlenmiş ve veri işleme faaliyeti esnasında bu ilkelere

⁴⁶³ Avcı, s. 18.

⁴⁶⁴ Küzeci, s. 320.

⁴⁶⁵ Küzeci, s. 320.

uyulması yükümlülüğü getirilmiştir. Uluslararası mevzuatta; OECD tarafından yayınlanan Rehber İlkeler, 108 Sayılı Sözleşme, 95/46/EC Sayılı Yönerge ve AB Genel Veri Koruma Tüzüğü benzer düzenlemeler öngörmüştür. Ülkemiz mevzuatımızda da sözü edilen bu düzenlemelere paralel ilkeler belirlenmiştir. Bu ilkeler:

- Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma
- Doğru ve gerektiğinde güncel olma
- Belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme
- Amaca bağlı, sınırlı ve ölçülü olma
- Amaç için gereken süre kadar muhafaza edilme

olarak belirlenmiştir.

Veri işleme faaliyeti esnasında, hukuka uygunluk sebeplerinin varlığının yanı sıra, belirlenen bu temel ilkelere de uyulması gerekmektedir. Söz konusu bu temel ilkelerin belirlenmesinin amacı; verilerin serbest dolaşımının sağlanmasıdır. Zira; kişiler, verilerinin korunduğu, üçüncü kişilerce erişilemeyeceği hususunda şüphe duymadığı takdirde, verilerin ulaşılabilirliği ve çeşitliliği artacaktır.

2.7.2.1. Hukuka ve Dürüstlük Kurallarına Uygun Olarak İşleme

Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin olarak KVKK md.4/2-a hükmünde yer alan ilk ilke verilerin “hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun” olarak işlenmesi ilkesidir. Kişisel verilerin saydamlığının sağlanması maksadıyla söz konusu bu ilkenin; kişisel verilerin işlenmesi sürecinde en baştan en sona kadar bulunması gereklidir⁴⁶⁶. Kişisel verilerin işlenmesi ile ilgili olan diğer ilkeler hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olarak işleme ilkesiyle bağlantılı olduğundan söz konusu bu ilke kanunda öngörülen en temel ilke olarak belirlenmektedir⁴⁶⁷.

Hukuka uygun olarak işleme; kişisel verilerin işlenmesi ile ilgili olarak mevzuat hükümlerince belirlenen hükümlere uygun hareket edilmesi gerekliliğini ifade etmektedir⁴⁶⁸. Bu kapsamda hukuka uygun olarak işleme ilkesine uyulmaması, verilerin işlenmesi ile ilgili olan hukuki düzenlemenin ihlali anlamına gelmektedir.

Dürüstlük kuralına uygun olarak işleme ifadesinden anlaşılması gereken; veri işleme faaliyeti esnasında veri sahibinin çıkarlarının ve makul beklentilerinin dikkate alınarak veri

⁴⁶⁶ Özdemir, s. 137; Küzeci, s. 201.

⁴⁶⁷ Gürler, Halil Emre, “Türk Hukukunda Kişisel Verilerin İşlenmesinin Sınırları”, İstanbul Barosu Dergisi, C.93, S.2019/5, 2019, s.s. 38- 59, s.44.

⁴⁶⁸ Küzeci, s. 200; Kılınç, s. 1124.

işleme faaliyetinin gerçekleştirilmesi⁴⁶⁹, veri sahibinin verilerin işleme ve toplama amacı hususunda yanıltılmaması⁴⁷⁰ ve veri sahibine karşı şeffaf olunması gerekliliğidir⁴⁷¹. Kişisel verilerin, yasal bir temele dayanmaksızın, yasada öngörülen amaca aykırı olarak toplanması, işlenmesi ve gizli kayıt altında tutulması dürüstlük kuralına aykırılık teşkil etmektedir⁴⁷².

2.7.2.2. Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olma

Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin olarak KVKK'da ve uluslararası düzenlemelerde yer alan ikinci ilke; verilerin “*doğru ve gerektiğinde güncel olması*” ilkesidir. Bu kapsamda işlenen veriler doğru ve güncel olmalıdır⁴⁷³. Söz konusu bu ilkenin, hem veri sahibi hem de veri işleyen kişi bakımından önemi yadsınamaz niteliktedir. Zira; veri sahibi bakımından, verilerinin yanlış olarak işlenmesi temel hak ve özgürlüklerini, kişilik hakkını, maddi ve manevi bütünlüğünü zedeleyici sonuçlar ortaya çıkaracaktır. Veri işleyen bakımından ise; veri işleme faaliyeti belirli bir amaç için yapıldığından, doğru olmayan verilerin işlenmesi veri işleyenin çıkarlarının zedelenmesi sonucunu doğuracaktır⁴⁷⁴.

Kişisel verilerin doğru ve güncel olması ilkesi, kişilerin verilerine erişim hakkı ile de yakından ilgilidir⁴⁷⁵. Kişiler, kendileri ile ilgili işlenen verilere erişebilmeleri durumunda; verilerinin doğruluğunu talep edebilecek, kendilerine ait bilgilerin doğruluğunu belli aralıklarla kontrol edebilecek, yanlış olan bilgilerinin düzeltilmesini talep edebileceklerdir⁴⁷⁶. Ayrıca kişiler, değişen durumlarda, verilerinin gerçeğe uygun olmadığından bahisle işlenen verilerinin değiştirilmesi hakkına da sahip olacaktır. Bu kapsamda veri sahibinin, kendisi ile ilgili işlenen verilere erişim hakkı hem verilerin doğruluğunu hem de güncelliğini sağlama amacına hizmet edecektir.

2.7.2.3. Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar İçin İşlenme

Kişisel verilerin işlenmesi ile ilgili uluslararası ve ulusal düzenlemeler kapsamında; verilerin işlenmesi süreci boyunca belirli, açık ve meşru amaç kapsamında hareket

⁴⁶⁹ Küzeci, s. 201.

⁴⁷⁰ Kuşkonmaz, s. 89; Anı, s. 90.

⁴⁷¹ Kılınç, s. 1124.

⁴⁷² Şimşek, s. 85; Küzeci, s. 201.

⁴⁷³ Başalp, s. 38; Küzeci, s. 213; Özdemir, s. 138; Şimşek, s. 84.

⁴⁷⁴ Küzeci, s. 213.

⁴⁷⁵ Küzeci, s. 214; Özdemir, s. 139.

⁴⁷⁶ Özdemir, s. 138.

edilmelidir⁴⁷⁷. Kişisel verilerin, belirli bir amaç olmaksızın işlenmesi durumunda; kişilerin maddi ve manevi bütünlüğü, kişilik hakkı gibi temel değerlerinin zarar görme ihtimali bulunmaktadır. Böyle bir durumda da kişiler kendilerini özgürce ifade edememesi ve verilerini saklaması tehlikesi ortaya çıkabilecektir⁴⁷⁸.

Kişisel verilerin meşru amaçlar için işlenmesi ise; veri işleme faaliyetinin hukuki bir düzenlemeye dayanılarak yapılmasını ifade etmektedir. Bu kapsamda verilerin işlenmesi mevcut hukuki düzenlemelerle uyumlu ve verilerin işlenmesinden elde edilecek fayda ele dengeli biçimde olması gerekmektedir⁴⁷⁹.

2.7.2.4. Amaca Bağlı, Sınırlı ve Ölçülü Olma

Kişisel verilerin işlenmesi ile ilgili olarak KVKK md.4 hükmünde yer alan bir diğer ilke, verilerin “*amaca uygun olarak*” işlenmesi ilkesidir. Kişisel verilerin amaca uygun olarak işlenmesi ilkesi; verilerin daha önceden belirlenmiş veya belirlenebilen hukuka uygun amaçlar için toplanması veya bu amaçlarla orantılı olacak şekilde işlenmesini ifade etmektedir⁴⁸⁰.

Kişisel verilerin amaca uygun olarak işlenmesi, veri sahibinin açık rızasını gerektirmektedir. Zira; veri sahibi, verilerinin işlenmesine ilişkin rızasını hangi amaç için belirtmişse, rıza dar yorumlanarak, veriler yalnızca belirlenen amaç doğrultusunda işlenebilecektir⁴⁸¹. Kişisel verilerin işlenmesi amacının değişmesi durumunda; bilginin geleceğini belirleme hakkı kapsamında, veri sahibi bu konu hakkında bilgilendirilmeli ve tekrar açık rızasına başvurulmalıdır⁴⁸². Ancak; değişen amacın, yeni amaçla uyumlu, birbirini tamamlayıcı nitelikte olması durumunda; veri işleyen, dürüstlük kuralı çerçevesinde, veri sahibinin tekrar açık rızasına başvurmaksızın verileri işleyebilecektir. Böyle bir durumda, amaca bağlılık ilkesinin ihlali söz konusu olmayacaktır.

Kişisel verilerin amaca uygun olarak işlenmesi ilkesi, verilerinin hangi amaçla kullanılacağına veri sahibi tarafından bilinmesini sağladığından, veri sahibi bakımından önleyici bir koruma mekanizması görevini üstlenecektir. Verilerinin hangi amaçlarla

⁴⁷⁷ Başalp, s. 38; Küzeci, s. 202; Özdemir, s. 141; Şimşek, s. 83-84.

⁴⁷⁸ Küzeci, s. 203.

⁴⁷⁹ Küzeci, s. 203.

⁴⁸⁰ Özdemir, s. 141.

⁴⁸¹ Özdemir, s. 142.

⁴⁸² Özdemir, s. 141.

kullanılacağından emin olmayan veri sahibi, hem verilerinin işlenmesine göstereceği rıza bakımından sağlıklı karar veremeyecek, hem de verileri üzerindeki denetimini kaybetme tehlikesi söz konusu olacaktır⁴⁸³. Bu kapsamda söz konusu bu ilke, veri sahibinin kişisel verilerinin rıza gösterdiği amaç dışında kullanılmayacağını güvence altına aldığından; kişilerin verilerinin kötü amaçlarla kullanılabileceğine ilişkin endişesini ortadan kaldırmakta, buna duyulan güvenle veri paylaşımının artmasına olanak sağlamaktadır.

Kişisel verilerin işlendikleri amaçla ölçülü olması kapsamında orantılılık ilkesini incelemekte fayda vardır. Söz konusu bu ilke kapsamında kişisel veri; açıklanan işleme aracı bakımından faydalı ve gerekli olmalıdır⁴⁸⁴. Orantılılık ilkesi kapsamında, işlenen her verinin işleme amacına uygunluğu ve verinin işlenmesinin amacın gerçekleşmesi için gerekli olup olmadığı, veri ile işleme amacı arasındaki illiyet bağının varlığı hususunda somut olay kapsamında değerlendirilerek karar verilecektir⁴⁸⁵. Verilerin amaçla orantılı olarak işlenmesi ilkesi, işlenen verilerin işleme amacı dışında kullanılmasını ve gereksiz, ilgisiz verilerin toplanması ya da kullanılmasını yasaklamaktadır⁴⁸⁶. Bu kapsamda amaca ilişkin olmayan, ulaşılmak istenen amaç ile arasında illiyet bağı bulunmayan verilerin toplanması veya işlenmesinden kaçınılmalıdır.

2.7.2.5. Amaç için Gereken Süre Kadar Muhafaza Edilme

Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin KVKK'da yer alan son ilke; verilerin “*amaç için gereken süre kadar muhafaza edilmesi*” ilkesidir. Bu ilke kapsamında, kişisel veriler, belirlenen amacın gerektirdiği süre kadar saklanabilecektir⁴⁸⁷. Verilerin amaç için gereken süre kadar muhafaza edilmesi kişilerin unutulma hakkı ve veri güvenliğinin sağlanması bakımından önemlidir. Kişisel verilerin “*yeri geldiği zaman*” kullanılmak üzere bekletilmesi, kişilerin bireysel özerkliği, maddi ve manevi bütünlüğü, özel yaşamın gizliliği gibi pek çok değeri ihlal etme tehlikesi bulunduğu⁴⁸⁸ kişisel veriler belirlenen amaç için gereken süre kadar saklanmalıdır. Bu kapsamda her somut olay kapsamında, amacın gerçekleştirilmesi için verilerin ne kadar süre saklanması gerektiği belirlenmeli ve belirlenen sürenin sonunda kişisel

⁴⁸³ Küzeci, s. 206.

⁴⁸⁴ Kılınç, s. 1125.

⁴⁸⁵ Özdemir, s. 142-144.

⁴⁸⁶ Kılınç, s. 1125.

⁴⁸⁷ Başalp, s. 39; Özdemir, s. 209.

⁴⁸⁸ Küzeci, s. 203.

verilerle ilgili anonimleştirme ya da tamamen ortadan kaldırma yollarından birine başvurulmalıdır.

2.7.3.Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Hukuka Uygunluk Sebepleri⁴⁸⁹

2.7.3.1.Genel Nitelikteki Verilerin İşlenmesine İlişkin Hukuka Uygunluk Sebepleri

Kişisel verilerin işlenmesi ile ilgili olarak Anayasa md.20/3 hükmünde yer alan düzenlemeye göre; kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilecektir. Başkasına ait fotoğrafların, seslerin, film veya videoların ev adresi, telefon numarası gibi verilerin, kişinin rızası olmaksızın veya göstermiş olduğu rızanın aşılması suretiyle kaydedilmesi, kullanılması, çoğaltılması, yayınlanması, sosyal medyada paylaşılması gibi durumlarda kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesi söz konusu olmaktadır ve ilgili mevzuat hükümlerince kişilerin sorumluluğu söz konusu olmaktadır. Bu kapsamda KVKK ve verilerin korunması ile ilgili diğer mevzuat hükümlerinde ilgili Anayasa hükmüne paralel düzenlemeler öngörerek verilerin işlenmesini belli bir takım şartlara bağlamıştır. Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin olarak, KVKK md.5 ve md.6 hükümlerinde özel olarak hukuka uygunluk sebepleri düzenlenmiştir. Doktrindeki bir görüşe göre; kişisel verilerin işlenmesiyle ilgili hukuka uygunluk sebepleri özel olarak düzenlendiğinden daha genel nitelikli TMK md.24/2 ve hükmünde kişilik hakkına yönelik müdahalelerle ilgili olarak uygulanan hukuka uygunluk sebepleri, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin hukuka aykırılığın belirlenmesinde dikkate alınamayacaktır⁴⁹⁰. Ancak bir diğer görüşe göre; kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesi aynı zamanda kişilik hakkına da saldırı teşkil ettiğinden, TMK kapsamında belirlenen genel hukuka uygunluk sebepleri de uygulanmalıdır⁴⁹¹. Bu görüşe göre; KVKK md.5 ve md.9 hükümlerinde öngörülen hukuka uygunluk sebepleri özel hüküm niteliğinde olduğundan öncelikli olarak uygulanmalı, söz konusu bu hükümlerde öngörülmeyen haller için ise TMK md.24 kapsamında öngörülen genel nitelikli hukuka uygunluk sebepleri uygulanmalıdır⁴⁹². Kanaatimizce de ikinci görüş daha isabetlidir. Çünkü kişisel verileri oluşturan değerler aynı zamanda kişilik hakkını oluşturan değerler arasındadır ve bu değerlere hukuka aykırı bir müdahale olması durumunda hem kişisel veri hem de kişilik hakkı ihlali oluşmaktadır. Dolayısıyla KVKK kapsamında belirlenen özel hukuka uygunluk

⁴⁸⁹ Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda söz konusu bu sebepler, "Kişisel Verilerin İşlenebileceği Haller" başlığı altında düzenlenmiş olsa da; doktrindeki benimsenen şekliyle "hukuka uygunluk sebepleri" başlığı altında incelenecektir.

⁴⁹⁰ Yücedağ, s. 771.

⁴⁹¹ Avcı, s. 102.

⁴⁹² Avcı, s. 103.

sebeplerinin yanı sıra TMK kapsamında belirlenen genel hukuka uygunluk sebeplerinin de uygulanması daha yerinde olacaktır. Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin hukuka uygunluk sebepleri kanunda sayma yoluyla, sınırlı sayı ilkesine bağlı kalınarak belirlenmiş olup, belirlenen hukuka uygunluk sebepleri genişletilemeyecektir⁴⁹³.

Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin hukuka uygunluk sebeplerinden herhangi birinin varlığı, verilerin işlenmesine ilişkin belirlenen genel ilkelere uyma zorunluluğunu ortadan kaldırmaz. Dolayısıyla kişiler, mevcut durumda hukuka uygunluk sebebi mevcut olsa dahi, kanunda belirlenen genel ilkelere uymakla yükümlüdür⁴⁹⁴.

2.7.3.1.1. Açık Rıza

Açık rıza; belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve kişinin özgür iradesi ile açıkladığı rıza beyanıdır. KVKK md.3/1-a hükmünde de açık rıza; “*belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirmeye dayanan ve özgür irade ile açıklanan rıza*” olarak tanımlanmıştır. Kanunda açık rızanın varlığı; “*kişisel verilerin işlenmesi(md.5), özel nitelikli verilerin işlenmesi(md.6), kişisel verilerin aktarılması(md.7-8)*” durumlarında hukuka uygunluk sebebi olarak düzenlenmiştir⁴⁹⁵. Kişisel verilerin işlenmesi ile ilgili olarak verilecek rıza; veri sahibinin olumlu irade beyanını içermelidir⁴⁹⁶. Rızanın şekli ile ilgili olarak herhangi bir ayırım yapılmadığından yazılı, sözlü veya elektronik ortamda uygun yollarla rıza beyan edilebilecektir ve rızanın alındığına ilişkin ispat yükümlülüğü veri sorumlusuna aittir⁴⁹⁷.

95/46/EC Sayılı Direktif kapsamında rıza; “*ilgili kişinin kendisiyle ilgili veri işlenmesine özgürce, konuyla ilgili yeterli bilgi sahibi olarak, tereddüde yer bırakmayacak açıklıkta ve sadece o işlemle sınırlı olarak verdiği onay beyanı*” olarak tanımlanmıştır⁴⁹⁸. Kişisel Verilerin Korunması Kurumu’nun açık rıza ile ilgili yayınladığı rehbera göre; kişisel verilerin işlenmesi faaliyetinde öncelikle diğer hukuka uygunluk sebeplerinden birine başvurulup başvurulamayacağı değerlendirilmeli, bu sebeplerden herhangi birinin

⁴⁹³ Kişisel Verilerin Korunması Kurumu, Rehberler, “Verilerin İşlenme Şartları”, s.2; <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2030/Rehberler> (Erişim Tarihi:26.11.2019).

⁴⁹⁴ Kuşkonmaz, 2013: 102; Anı, 2018: 89.

⁴⁹⁵ Anı, s. 128.

⁴⁹⁶ Duman, s. 97.

⁴⁹⁷ Duman, s. 97.

⁴⁹⁸ Kişisel Verilerin Korunması Kurumu, Rehberler, “Açık Rıza”, s.2, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2030/Rehberler> (Erişim Tarihi: 26.11.2019).

uygulanamaması durumunda ilgili kişinin açık rızasına başvurulmalıdır⁴⁹⁹. Kişisel verilerin işlenmesi, kanunda sayılan açık rıza dışındaki diğer hukuka uygunluk sebeplerinden birine dayanıyorsa, bu durumda ilgili kişiden rıza alınmasına gerek yoktur⁵⁰⁰. Ancak bu görüş açık rızanın diğer hukuka uygunluk sebeplerine göre daha önemsiz veya daha önemli şeklinde bir ayırım yapılması şeklinde anlaşılmamalıdır. Her veri işleme faaliyetinde, hukuka uygunluk sebeplerinin hepsi ayrı ayrı değerlendirilmeli ve somut olaya uygunluğu belirlenmelidir⁵⁰¹.

Kişisel verilerle ilgili olarak; bilginin geleceğini belirleme düşüncesinin bir yansıması olan rıza beyanı, ilgili kişinin, kişisel verileri üzerindeki denetimini sağlama amacına hizmet etmektedir⁵⁰². Başka bir anlatımla açık rıza; veri sahibinin işlenmesine izin verdiği verilerin sınırlarını, kapsamını ve gerçekleştirilme biçimini belirleme hakkı sağlamaktadır⁵⁰³.

Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin olarak verilmiş alelade nitelikte bir rıza, KVKK'da öngörülen şartları taşımayacağından, veri işleme faaliyetini meşru kılmayacaktır⁵⁰⁴. KVKK md.3 hükmünde tanımlanan rıza koşulu 3 ana unsurdan oluşmaktadır:

- Verilen rızanın belli bir konuya ilişkin olması
- Rızanın bilgilendirmeye dayalı olması
- Rızanın özgür irade ürünü olması⁵⁰⁵.

Bu unsurlardan hareketle, rızanın geçerli olabilmesi için; veri sahibi yeterli ölçüde bilgilendirilmeli ve rıza belli bir duruma ilişkin olarak verilmiş olmalıdır⁵⁰⁶. Verilerin işlenmesine ilişkin belli bir duruma özgülenmeyen, genel nitelikte olan rıza beyanı geçersizdir ve veri işleme faaliyetini hukuka uygun hale getirmez. Rızanın belli bir duruma veya amaca özgülenmesi ancak ilgili kişinin somut olayla ilgili olarak açıkça bilgilendirilmesi koşuluyla

⁴⁹⁹ Kişisel Verilerin Korunması Kurumu, Rehberler, “Açık Rıza”, s.6, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2030/Rehberler> (Erişim Tarihi: 26.11.2019).

⁵⁰⁰ Kişisel Verilerin Korunması Kurumu, Rehberler, “Verilerin İşlenme Şartları”, s.3, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2030/Rehberler> (Erişim Tarihi:26.11.2019).

⁵⁰¹ Anı, s. 126.

⁵⁰² Kuşkonmaz, s. 101; Küzeci, s. 231; Anı, s. 127.

⁵⁰³ Kişisel Verilerin Korunması Kurumu, Rehberler, “Açık Rıza”, s.3, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2030/Rehberler> (Erişim Tarihi: 26.11.2019).

⁵⁰⁴ Çekin, Mesut Serdar, “6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun’un Big Data(Büyük Veri) ve İrade Serbestisi Açısından Değerlendirilmesi”, İÜHFD, C.74, S.2, 2016, s.s.629-644, s.636.

⁵⁰⁵ Küzeci’ye göre bu unsurlar: kişinin rıza gösterdiği hususunda herhangi bir şüphe bulunmaması, rızanın özgür irade ürünü olması, rızanın belli bir duruma özgülenerek verilmesi, rıza veren ilgili kişinin aydınlatılmış olması olarak belirlenmiştir, Küzeci, s. 232-234.

⁵⁰⁶ Kaya, Hassas Veriler, 326; Küzeci, s. 234.

sağlanabilecektir. Uygulamada kişilerin bilgilendirilmesi ve verilerin hangi amaçlarla işlendiği hususunda yapılan açıklamalarda bir takım olumsuzluklar mevcuttur. Şirketler kişilerin anlamasını zorlaştıracak uzunlukta ve karmaşıklıkta bilgilendirme formları sunarak kişilerin rızasını alma yoluna başvurmaktadır⁵⁰⁷. Bu şekilde yapılan bilgilendirmeler, bir süre sonra kişilerde “bilgilendirme yorgunluğu” na yol açmakta, çoğu zaman da verilen rızalar bir seçim olmaktan çok, bir zorunluluk şeklinde olmaktadır⁵⁰⁸. Birçok durumda kişiler rıza vermeden sunulan mal veya hizmetten faydalanamamaktadır. Böyle durumlarda açıklanan rızada özgür iradeye dayanma şartı tam olarak gerçekleşmediğinden, diğer hukuka uygunluk sebeplerinden herhangi birinin bulunmaması durumunda veri işleme faaliyeti hukuka uygun olmamaktadır. Başka bir deyişle verilen hizmetin açık rıza şartına bağlanmış olması gösterilmiş olan rızayı sakat hale getirmektedir⁵⁰⁹. Örneğin; spor salonu üyeliğinde kişinin parmak izinin alınmasının zorunlu tutularak kişiye başka bir tercih imkanı verilmemesi durumunda; parmak izine ilişkin verilen rıza, sözleşmenin ifası için zorunlu bir unsur olmadığından geçersiz olacaktır⁵¹⁰. Bu durumda kişinin özgür iradesinin sakatlandığı kabul edilmektedir ve kişinin rızası geçersiz sayılmaktadır.

Açıklanan rızanın belli bir konuya ilişkin olması koşulunun uzantısı olarak TMK md.23 hükmüne de değinmekte fayda vardır. KVKK ‘da hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilen rıza beyanı TMK md.23 hükmünün çizdiği sınırları aşmamalıdır⁵¹¹. TMK md.23 hükmü kişilerin hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen dahi olsa vazgeçemeyeceğini, özgürlüklerinden vazgeçme, hukuka veya ahlaka aykırı olarak sınırlandırma sonucunu doğuran hukuki işlemler yapamayacağını hükme bağlamaktadır. Söz konusu bu hükme aykırı hukuki işlemler yapılması durumunda ise söz konusu bu hukuki işlem TBK md. 27 hükmü çerçevesinde kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olacaktır. Bu kapsamda kişisel verilerin işlenmesine ilişkin gösterilen rıza; belirlenen bu sınırları aşmıyorsa geçerli olacak, aksi halde ise bir hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilemeyecek ve bu rızaya dayanarak gerçekleştirilen hukuki işlem kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olacaktır.

Verilerin işlenmesine ilişkin olarak verilen rızanın bir diğer unsuru rızanın ilgili kişinin bilgilendirilmesine dayalı olarak verilmiş olmasıdır. Veri sahibinin bilgilendirilmiş

⁵⁰⁷ Çekin, s. 637.

⁵⁰⁸ Yücedağ, s. 774.

⁵⁰⁹ Akyazıcı, Nihal, “Kişisel Verileri Koruma Kurumu Kararlarının Değerlendirilmesi”, İstanbul Barosu Dergisi, C.93, S.2, 2019, s.s. 25-38, s.36.

⁵¹⁰ Yücedağ, s. 774.

⁵¹¹ Avcı, s. 59.

olması koşulunun sağlanabilmesi için kişiye; verilerinin nerede ve hangi amaçla kullanılacağı, verilerin işleme mahiyeti, saklanma süresi gibi hususlarda açıkça bilgi verilmelidir⁵¹². Kişilerin bilgilendirmesi unsuru, veri sorumlusunun KVKK md.10 hükmünde belirlenen aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi ile sağlanacaktır. Kişilerin bilgilendirilmesi unsurunun kapsamı KVKK md. 10⁵¹³ ve madde 11 hükümlerine göre belirlenecektir⁵¹⁴.

Kişilerin bilgilendirilmesi amacıyla kanun koyucu tarafından veri sorumlusuna getirilen aydınlatma yükümlülüğü, veri işleme faaliyeti başlamadan önce yerine getirilmelidir⁵¹⁵. Aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi ile ilgili uyulması gereken usul ve esaslarla ilgili olarak “*Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ*” ile kanun koyucu ayrıntılı düzenlemeler getirmiştir. Söz konusu bu tebliğin md.5 hükmü kapsamında aydınlatma yükümlülüğü; veri sorumlusu ya da yetkilendirdiği kişi tarafından sözlü, yazılı, ses kaydı, çağrı merkezi gibi fiziksel veya elektronik ortam kullanılmak suretiyle yerine getirilecektir. Aynı hüküm kapsamında aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilirken açık, sade ve anlaşılır bil dil kullanılması gerekmektedir. Veri sahibinin anlayamayacağı, karmaşık ifadeler içeren, matbu bilgilendirme formları ile gerçekleştirilen bilgilendirme neticesinde kişilerin rızasının alınması, gerçekleştirilen işlem bakımından bir hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilemeyecektir⁵¹⁶.

Açık rıza ile ilgili olarak son unsur “*rızanın özgür irade ürünü olması*” unsurudur. Açık rızanın varlığından bahsedilebilmesi için; ilgili kişi verilerinin işlenmesine ilişkin rızasını gönüllü, özgür, iradi ve bilinçli bir şekilde açıklamış olmalıdır⁵¹⁷. İlgili kişi üzerinde, rıza göstermeye yönelik iradesini sakatlayacak bir hal bulunmamalı ve kişi rıza göstermeye mecbur bırakılmamalıdır⁵¹⁸. Bu kapsamda yanıltma, aldatma, korkutma gibi TBK’da sayılan

⁵¹² Yücedağ, s. 774; Anı, s. 132; Korkmaz, s. 108.

⁵¹³ **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Madde 10** : (1) Kişisel verilerin elde edilmesi sırasında veri sorumlusu veya yetkilendirdiği kişi, ilgili kişilere; a) Veri sorumlusunun ve varsa temsilcisinin kimliği, b) Kişisel verilerin hangi amaçla işleneceği, c) İşlenen kişisel verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılabileceği, ç) Kişisel veri toplamanın yöntemi ve hukuki sebebi, d) 11 inci maddede sayılan diğer hakları, konusunda bilgi vermekle yükümlüdür.

⁵¹⁴ Yücedağ, s. 774.

⁵¹⁵ Kişisel Verilerin Korunması Kurumu, Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi, s.13, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2030/Rehberler> (Erişim Tarihi: 26.11.2019).

⁵¹⁶ Küzeci, s. 235.

⁵¹⁷ Kaya, Hassas Veriler, s.326.

⁵¹⁸ Küzeci, s. 233.

irade bozukluğu hallerinin yanı sıra; taraflar arasında dikey ilişki bulunan ve bir tarafın diğer taraf üzerinde baskı kurması ihtimali bulunan hallerde de rızanın özgür iradeye dayanıp dayanmadığı sorgulanmalıdır⁵¹⁹. Kişinin verilerinin işlenmesine yönelik iradesini yanılma, aldatma, korkutma gibi irade sakatlığı hallerinden herhangi biri altında göstermesi durumunda, özgür bir iradede bahsedilemeyeceği için veri işleme faaliyeti hukuka uygun hale gelmeyecektir. Dikey ilişkinin mevcut olduğu durumlarda ise açık rızanın varlığı somut olay kapsamında değerlendirilmelidir. Bu kapsamda işçi ve işveren arasında dikey bir ilişki söz konusu olduğundan, iş ilişkisinde işçilerin kişisel verilerinin işlenmesi hususuna değinmekte fayda vardır. İş ilişkisinde, işçi ve işveren arasında bir bağımlılık ilişkisi bulunduğu; işçinin göstermiş olduğu rızaya kuşku ile yaklaşılmalı ve somut olayda başkaca bir hukuka uygunluk sebebi bulunmadığı hallerde, işçinin açık rızasının alınması yoluna gidilmelidir⁵²⁰.

Kanun koyucu kişisel verilerin işlenmesi ile ilgili olarak hem genel nitelikli hem de özel nitelikli(hassas) veriler bakımından “açık rıza” şartını öngörmüştür. Bu kapsamda, açık rızanın varlığından bahsedebilmek için kişinin verilerinin işlenmesine yönelik iradesini ortaya koyan müspet bir hareketi bulunmalıdır⁵²¹. Kişinin verilerinin işlenmesi karşısında sessiz kalması gibi durumlarda açık rızanın varlığından bahsedilemeyecektir⁵²².

Kişisel verilerin işlenmesine yönelik gösterilen açık rıza beyanı kanun koyucu tarafından herhangi bir şekil şartına bağlanmamıştır. Dolayısıyla yazılı, sözlü, sesli, görüntülü yöntemlerle ortaya konulan rıza beyanı verilerin işlenmesinin hukuka uygun kabul edilebilmesi için yeterli olacaktır⁵²³. KVKK kapsamında açıkça düzenlenmemiş olsa da doktrinde kabul edilen görüşe göre kişisel verilerin işlenmesine ilişkin verilen rıza her zaman geri alınabilmelidir⁵²⁴. Açık rıza ile ilgili herhangi bir anlaşmazlık olması durumunda rızanın verildiğini ispat yükü veri sorumlusuna aittir⁵²⁵.

⁵¹⁹ Küzeci, s. 233.

⁵²⁰ Yücedağ, s. 775.

⁵²¹ Küzeci, s. 240.

⁵²² Küzeci, s. 240.

⁵²³ Avcı, s. 63.

⁵²⁴ Avcı Braun, Cihan, “Kişisel Verilerin İşlenmesinde Rıza”, YÜHFD, C.15, S.1, 2018, s.s.13-33, s.17; Taştan, s.165.

⁵²⁵ Kişisel Verilerin Korunması Kurumu Kişisel Verilerin Korunması Kurumu, Rehberler, “Açık Rıza”, s.3, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2030/Rehberler> (Erişim Tarihi: 26.11.2019).

Çocuklara ait kişisel verilerin işlenmesine ilişkin KVKK kapsamında açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak Kişisel Verilerin Korunması Kurulu tarafından çocukların kişisel verilerinin işlenmesi ile ilgili verilen bir karar incelendiğinde⁵²⁶; *kişisel verisi işlenen ilgili kişinin reşit olmaması halinde veri işleme ile ilgili KVKK kapsamında alınacak rızanın kişinin velisinden alınması gerektiği, rızaya ilişkin yerine getirilmesi gereken aydınlatma yükümlülüğünün reşit olmayan kişinin velisine yönelik yerine getirilmesi ve bu yükümlülüğün yerine getirildiğinin hiçbir şüphe olmayacak şekilde veri sahibi tarafından yerine getirilmesi gerektiği, aksi halde verilen rızanın hukuka aykırı olarak kabul edileceği belirtilmiştir.* Söz konusu karar incelendiğinde Kişisel Verilerin Korunması Kurulu’nun çocuklara ait kişisel verilerin işlenmesine ilişkin TMK kapsamında belirlenen genel ilkelere uygun bir yorum yaptığı ve buna paralel bir karar verdiği görülecektir. Çalışmamız kapsamında TMK kapsamında düzenlenen kişilik hakkı ihlallerinde gösterilecek rıza kavramı bir sonraki bölümde⁵²⁷ açıklanacağından burada üzerinde durulmayacaktır.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu md.5/2 hükmü kapsamında kişisel verilerin veri sahibinin rızası olmaksızın işlenebileceği haller düzenlenmiştir. Kişisel verilerin açık rıza olmaksızın işlenebilmesi için öncelikle veri işlemenin faaliyeti meşru bir amaç için gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir⁵²⁸. Veri sahibinin açık rızasının aranmasının gerekli olmadığı bu hallerde kişinin rızasına başvurulması dürüstlük kuralına aykırı olarak kabul edilmektedir⁵²⁹. Dolayısıyla KVKK md.5/2 hükmü kapsamında açık rızanın aranmadığı hallerde kişinin rızasına başvurulması kişiyi yanıltacağından bu yola başvurulmaması daha isabetli olacaktır.

2.7.3.1.2.Açık Rızanın Aranmadığı Haller

2.7.3.1.2.1. Kanunlarda Açıkça Öngörülmesi

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu md.5/2-a hükmü kapsamında; kişisel veriler, kanunda açıkça öngörülmesi halinde ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenebilecektir. Kişisel veriler, Anayasa md.20/3 hükmü ile temel haklar kapsamında korunduğundan,

⁵²⁶ Kişisel Verilerin Korunması Kurulu’nun 02.04.2020 Tarih, 2020/255 No’lu Kararı, <https://kvkk.gov.tr/Icerik/6894/2020-255> , Erişim Tarihi: 26.04.2021.

⁵²⁷ Bkz: 3.3.4.3.1.1.

⁵²⁸ Göçmen Uyarer, s.126.

⁵²⁹ Göçmen Uyarer, s. 131.

Anayasa md.13 çerçevesinde kişisel verilerin korunması hakkı ancak kanunla sınırlanabilecektir⁵³⁰.

Kişisel verilerin kanunlarda açıkça öngörülmesi koşuluyla açık rıza aranmaksızın işlenebilmesi hali, madde gerekçesinde kolluk tarafından bir suç soruşturması sebebiyle Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu md.5 Hükümü ve Adli Sicil Kanunu uyarınca kişilerin ceza mahkumiyetlerine ilişkin bilgilerin işlenmesi örnek gösterilmiştir⁵³¹.

Madde gerekçesinde yer alan örneklerin yanı sıra, mevzuatımızda pek çok kanunda kişisel verilerin işlenmesine izin verilmiştir. Örneğin; Ceza Muhakemesi Kanunu(CMK) md.75 hükmünde⁵³² delil etmek amacıyla şüpheli veya sanığın vücudundan örnek alınması, CMK md. 81 hükmünde⁵³³ kişilerin fiziki kimliklerinin tespiti amacıyla fotoğraf, beden ölçüleri, parmak izi gibi kayıtların alınabileceği hükme bağlanmıştır. Adli Sicil Kanunu md. 2⁵³⁴ hükmünde, kişilerin adli sicil kayıtlarının tutulması maksadıyla, adli sicil bilgilerinin tutulması gerekliliği yer almaktadır. Türk Ticaret Kanunu md. 24/5 hükmü⁵³⁵ kapsamında ticaret sicilinin tutulması için gerekli olan kişisel verilerin işlenmesi yer almaktadır. Mevzuatımızda söz konusu bu düzenlemelerin yanı sıra diğer kanunlarda da kişisel verilerin

⁵³⁰ Avcı, s. 64-65.

⁵³¹ TBMM Komisyon Raporu, s.8.

⁵³² **Ceza Muhakemesi Kanunu Madde 75** – (Değişik: 25/5/2005 – 5353/2 md.) (1) Bir suça ilişkin delil elde etmek için şüpheli veya sanık üzerinde iç beden muayenesi yapılabilmesine ya da vücuttan kan veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilmesine; Cumhuriyet savcısı veya mağdurun istemiyle ya da re'sen hâkim veya mahkeme, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilebilir. Cumhuriyet savcısının kararı, yirmidört saat içinde hâkim veya mahkemenin onayına sunulur. Hâkim veya mahkeme, yirmidört saat içinde kararını verir. Onaylanmayan kararlar hükümsüz kalır ve elde edilen deliller kullanılamaz.

⁵³³ **Ceza Muhakemesi Kanunu Madde 81** – (Değişik: 25/5/2005 – 5353/5 md.) (1) Üst sınırı iki yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı şüpheli veya sanığın, kimliğinin tespiti için gerekli olması halinde, Cumhuriyet savcısının emriyle fotoğrafı, beden ölçüleri, parmak ve avuç içi izi, bedeninde yer almış olup teşhisini kolaylaştıracak diğer özellikleri ile sesi ve görüntüleri kayda alınarak, soruşturma ve kovuşturma işlemlerine ilişkin dosyaya konulur.

⁵³⁴ **Adli Sicil Kanunu Madde 2-** (1) Hakkında Türk mahkemeleri veya yabancı ülke mahkemeleri tarafından kesinleşmiş ve Türk Hukukuna göre tanınan mahkûmiyet kararı bulunan Türk vatandaşları ile Türkiye'de suç işlemiş olan yabancıların kayıtları da dahil tüm adli sicil bilgileri; mahallinde bilgisayar ortamına aktarılmasını takiben, Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğündeki Merkezî Adli Sicilde tutulur.

⁵³⁵ **Türk Ticaret Kanunu Madde 24/5:** Ticaret sicili kayıt işlemlerinin elektronik ortamda yapılması için toplanması ve işlenmesi gerekli olan kişisel veriler, kişisel verilerin korunması ve bilgi güvenliğinin sağlanmasına ilişkin mevzuata uygun bir şekilde korunur.

kanundan kaynaklanan sebeplerle işlenmesi hususunda pek çok hüküm bulunmaktadır. Kanunlarda sayılan hallerde, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin ilgilinin rızasının aranmaksızın, kişisel veriler kanun hükmüne dayanarak işlenebilecek, herhangi bir hukuka aykırılık oluşmayacaktır.

2.7.3.1.2.2. Rıza Açıklayamayacak Durumda Olan Bir Kişinin veya Bir Başkasının Hayatı veya Beden Bütünlüğünün Korunması İçin Zorunlu Olması

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu md.5/2-b hükmü kapsamında; veri sahibinin fiili veya hukuki sebeplerle rızasını açıklayamayacağı bir durumda, veri sahibi veya bir başka kişinin hayati çıkarlarının korunması amacıyla kişisel veriler açık rıza olmaksızın işlenebilecektir.

Veri sahibinin fiili sebeplerle rızasını açıklayamayacak durumda olmasına örnek olarak, geçirdiği kaza neticesinde bilinci kapalı şekilde hastaneye getirilen bir kişinin tıbbi müdahaleye ihtiyaç duyması durumu gösterilebilecektir⁵³⁶. Böyle bir halde, veri sahibi kişisel veri niteliğindeki bilgilerinin öğrenilmesi veya işlenmesine ilişkin rızasını açıklayamayacak durumda olduğundan, hayati çıkarı gözetilerek açık rıza aranmaksızın söz konusu bu bilgiler işlenebilecektir. Kendisinden haber alınamayan, hayati tehlike içerisinde bulunduğu şüphelenilen bir kişinin konum bilgisi, son görüştüğü kişiler gibi verilerinin GSM şirketi tarafından açıklanması halinde de kişinin hayati çıkarı söz konusu olduğundan gerçekleştirilen fiil hukuka aykırı olmayacaktır⁵³⁷. Hukuki sebeplerle açık rızanın alınamaması ise; veri

⁵³⁶; Kişisel Verilerin Korunması Kanunu gerekçesine göre; kişinin bilincinin kapalı olduğu veya akıl hastası olması sebebiyle rızasını açıklayamayacak olduğu durumlarda tıbbi müdahale gerçekleştirilmesi maksadıyla kişinin kan grubu, geçmiş olduğu hastalıklar ve ameliyatlar, kullandığı ilaçlara ilişkin veriler açık rıza aranmaksızın işlenebilecekken; hürriyeti kısıtlanan bir kişinin kurtarılması maksadıyla telefon, bilgisayar, kredi kartı veya diğer bir teknik araçla yerinin belirlenmesine olanak sağlayan veriler işlenebilecektir. Ancak **Avrı s.74**'de de üzerinde durulduğu üzere; kişilerin sağlık ve cinsel hayatına ilişkin veriler, KVKK'da özel nitelikli veriler kapsamında koruma altına alınmış, bu verilere ilişkin hukuka uygunluk sebepleri ayrıca belirlenmiştir. Bu verilere ilişkin, genel hukuka uygunluk sebeplerinin uygulanması kanunun lafzı ve sistematığı bakımından hatalı olacaktır. Kanaatimce de söz konusu değerlendirme yerindedir. Bu değerlendirme doğrultusunda bilinci kapalı şekilde hastaneye getirilen ve rızasını açıklayamayacak durumda olan kişilere tıbbi müdahale gerçekleştirmek maksadıyla bazı özel nitelikli verilerin işlenmesi halinde ileride açıklayacağımız KVKK md.6/3 hükmünde belirlenen “*tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi için gerekli olması*” hukuka uygunluk sebebi kapsamında değerlendirilmelidir.

⁵³⁷ Özdemir, s. 176.

sahibinin küçük olması veya ayırt etme gücünden yoksun olması durumlarında söz konusu olabilecektir⁵³⁸.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu md.5/2-b hükmüne göre; bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması maksadıyla da kişisel veriler işlenebilecektir. Bu duruma örnek olarak; veri sahibinin, bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünü etkileyen bulaşıcı bir hastalığa sahip olması halinde, ilgili kişiler tarafından, hastalığın bulaşma tehlikesinin bulunduğu kişilere veri sahibinin açık rızası olmaksızın bilgi verilmesi hali gösterilebilecektir⁵³⁹. Böyle bir durumda madde hükmünde belirtilen bir başka kişinin hayatı veya beden bütünlüğü söz konusudur ve böyle bir durumda gerçekleştirilen fiil, veri sahibinin açık rızasının alınmasına gerek olmaksızın hukuka uygun olacaktır.

Son dönemde tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını üzerinde durmakta fayda vardır. Bilindiği üzere çok çabuk bulaşarak hızlı bir yayılma gösteren covid-19 virüsü dünya genelinde pek çok kişinin hastalanmasına ve hatta bazı kişilerin ölümüne yol açmaktadır. Ülkemizde de bu salgının durdurulması amacıyla pek çok önlem alınmaktadır. Bu önlemler çerçevesinde virüs salgını sebebiyle risk grubunda olan kişiler ve bu virüs sebebiyle hastalanmış kişilerin takibinin yapılması amacıyla sağlık bakanlığı tarafından yeni bir uygulama geliştirilmiştir. Bu uygulama çerçevesinde söz konusu bu kişilerin bilgisine erişilerek takibi yapılmaktadır. Böyle bir uygulama hem risk grubundaki kişilerin salgın tehlikesinden korunabilmesi, hem de hasta kişilerin virüsü sağlıklı kişilere bulaştırmasının engellenmesi bakımından önemlidir. AB Genel Veri Koruma Tüzüğü md.6 hükmü çerçevesinde; ilgili kişinin veya diğer bir gerçek kişinin hayatî menfaatlerinin korunması için gerekli olması halinde, işlemenin hukuka uygun olduğunu kabul edilmektedir. Bu kapsamda covid-19 riski taşıyan kişinin takibinin yapılması için bazı kişisel verilerin işlenmesi AB Genel Veri Koruma Tüzüğü md.6 hükmü kapsamında hukuka uygun kabul edilecektir. Ancak KVKK kapsamında söz konusu bu durumun tam olarak karşılığı bulunmamaktadır. KVKK md.5/2-b hükmünün sağladığı koruma ile AB Veri Koruma Tüzüğü md.6 hükmünün sağladığı koruma esasında aynı menfaati korumaya yöneliktir⁵⁴⁰. KVKK kapsamındaki düzenlemeleri incelediğimizde ise söz konusu bu kişilerin özellikle sağlık verilerinin işlenmesi, fiyasyon ekiplerinde bulunan kişiler tarafından sağlık verilerinin öğrenilerek takibinin yapılması KVKK md.6/3 hükmü kapsamında değerlendirilerek hukuka uygun kabul edilebilecektir.

⁵³⁸ Kaya, Hassas Veriler, s.327.

⁵³⁹ Kaya, Hassas Veriler, s.327; Anı, s 106.

⁵⁴⁰ Develioğlu, s.63.

Madde hükmü incelendiğinde “Sağlık ve cinsel hayata ilişkin kişisel veriler ise ancak kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından ilgilinin açık rızası aranmaksızın işlenebilir.” ifadesine yer verilmektedir. Dolayısıyla burada kamu sağlığının korunması amaçlandığından gerçekleştirilen eylem hukuka uygun olarak kabul edilebilecektir.

2.7.3.1.2.3.Sözleşmenin Kurulması Veya ifasıyla Doğrudan İlişkili Olma

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu md.5 hükmü kapsamında açık rıza olmaksızın veri işleme faaliyetini hukuka uygun hale getiren bir diğer durum, işlenen kişisel verinin sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan ilişki içinde olmasıdır. KVKK md. 5/2-c hükmü kapsamında; “bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması” kaydıyla kişisel veriler açık rıza aranmaksızın işlenebilecektir. Sözleşmenin kurulması veya ifası ile ilgili olma deyiminden anlaşılması gereken; söz konusu bu verinin sözleşmenin kurulması veya ifası için zorunlu olmasıdır⁵⁴¹. Bu kapsamda sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya bağlantılı olan bilgiler KVKK md.5/2-c hükmü kapsamında işlenebilecek ve ilgili kişinin açık rızası olmasa dahi gerçekleştirilen fiil hukuka uygun olacaktır. Ancak söz konusu bu hukuka uygunluk sebebi yalnızca sözleşme yapılacak taraf için geçerli olacaktır⁵⁴². Daha sonra yapılması planlanan bir sözleşme için önceden veri araştırması yapılması bu kapsamda değerlendirilemeyecektir⁵⁴³.

Elektronik ortamda kurulan bir satış sözleşmesinde ödemenin gerçekleştirilebilmesi için kredi kartı bilgilerinin, satın alınan ürünün alıcıya ulaştırılabilmesi için adres bilgilerinin işlenmesi sözleşmenin kurulması veya ifası ile doğrudan doğruya ilgili olduğundan hukuka uygun kabul edilecektir⁵⁴⁴. İş ilişkisinde de işverenin bir takım yükümlülüklerini yerinde getirmesi için işçiye ait vergi kimlik numarası, sigorta kaydı gibi bilgilerin işlenmesi zorunludur. Söz konusu bu bilgilerin işlenmesi de sözleşmenin ifası için zorunlu olduğundan, işçinin açık rızası olmaksızın işlenmesi hukuka uygun olacaktır. Ancak burada önemle belirtmek gerekir ki işverenin işçinin kişisel verilerinin işlenmesinin hukuka uygun kabul

⁵⁴¹ Yücedağ, s. 777.

⁵⁴² Özdemir, s. 182.

⁵⁴³ Özdemir, s. 182.

⁵⁴⁴ Yücedağ, s. 778.

edilebilmesi için mutlaka KVKK md. 4 hükmünde belirlenen ilkelere uyulmalıdır. Aksi halde hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olarak işlenmeyen veya işleme amacının sınırlarını aşan veri işleme faaliyetleri gibi durumlarda gerçekleştirilen işlem hukuka aykırı olacaktır.

2.7.3.1.2.4. Veri Sorumlusunun Hukuki Yükümlülüğünü Yerine Getirebilmesi İçin Zorunlu Olma

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu md.5 hükmünde belirlenen bir diğer hukuka uygunluk hali *veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için veri işleme faaliyetinin zorunlu olmasıdır*. Söz konusu bu hüküm kapsamında gerçekleştirilen veri işleme faaliyeti, veri sahibinin açık rızası aranmaksızın hukuka uygun kabul edilecektir.

Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünün kaynağı ile ilgili olarak doktrinde farklı görüşler savunulmaktadır. Bir görüşe göre; veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğü kanundan, yönetmelikten veya ilgili diğer mevzuat hükümlerinden doğabileceği gibi ilgili kişilerle yapılan sözleşmelerden de doğabilecektir⁵⁴⁵. Bir diğer görüşe göre ise; veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünün kanundan veya ikincil mevzuattan doğması halinde söz konusu bu hukuka uygunluk sebebi uygulanabilecek, sözleşmeden doğan yükümlülüğün yerine getirilmesi kapsamında bu hukuka uygunluk sebebi uygulanamayacaktır⁵⁴⁶. Kanaatimizce de veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünün yerine getirilmesi kapsamında veri işlenmesi halinde; KVKK md.5/2-c hükmünde belirtilen *sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan bağlantılı olma* hukuka uygunluk sebebi uygulanabilecek, veri sorumlusunun sözleşmeden doğan yükümlülüğünü yerine getirmesi KVKK md.5/2-ç hükmü kapsamında değerlendirilemeyecektir⁵⁴⁷.

2.7.3.1.2.5. Veri Sahibi Tarafından Alenileştirilmiş Olma

Kişisel verilerin işlenmesi ile ilgili olarak KVKK’ da belirlenen bir diğer hukuka uygunluk hali “*verilerin, veri sahibi tarafından alenileştirilmiş olması*” olarak kabul edilmektedir. Kişisel verilerin alenileştirilmesi kavramı ile ifade edilmek istenen husus, söz konusu bu bilgilerin herkes tarafından bilinebilir hale gelmesidir⁵⁴⁸. KVKK gerekçesinde, veri sahibi tarafından alenileştirilmiş olan veriye ilişkin korunmaya değer hukuki menfaatin

⁵⁴⁵ Türkmen, Sevgi, Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 191.

⁵⁴⁶ Taştan, s.170-171; Yücedağ, s. 779.

⁵⁴⁷ Bu kapsamda bkz: Avcı, s. 67.

⁵⁴⁸ Küzeci, s. 345.

ortadan kalktığı üzerinde durulmuştur⁵⁴⁹. Ancak böyle bir durumun her durumda kabulü mümkün değildir. Doktrinde de ifade edildiği üzere; veri sahibi tarafından kişisel veri alenileştirilmiş olsa dahi hala korunmaya değer hukuki menfaatin varlığı söz konusu olabilir⁵⁵⁰.

Kişisel verilerin işlenmesi ile ilgili olarak söz konusu bu hukuka uygunluk sebebinin uygulanabilmesi için; alenileştirme, kişinin kendisi tarafından gerçekleştirilmiş olmalıdır⁵⁵¹. Alenileştirmenin bir kurum tarafından gerçekleştirilmesi durumunda KVKK md.5/2-d hükmünde belirlenen bu hukuka uygunluk sebebi uygulanamayacaktır⁵⁵². Ayrıca önemle belirtmek gerekir ki; kişisel veriler veri sahibi tarafından alenileştirilmiş olsa dahi bu verilerin işlenmesinde veri sahibinin temel hak ve özgürlüklerinin korunmaması halinde gerçekleştirilen fiil hukuka aykırı olacaktır⁵⁵³.

Kişisel veriler, veri sahibi tarafından alenileştirilmiş olsa da, söz konusu bu verilerin işlenmesi ile ilgili belirlenen serbestlik sınırsız değildir. Daha önce de ifade ettiğimiz üzere⁵⁵⁴, somut olayda veri işleme faaliyetine ilişkin bir hukuka uygunluk sebebi bulunsa dahi KVKK md.4 hükmünde belirlenen genel ilkelere uyma zorunluluğu ortadan kalkmamaktadır. Bu kapsamda verilerin alenileştirilmesi ile ilgili olarak “amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma” ilkesi dikkate alınarak değerlendirme yapılmalıdır⁵⁵⁵. Ayrıca bir kişiye ilişkin verinin herkesin erişebileceği bir yerde bulunması söz konusu bu verinin alenileştirildiği anlamına gelmemektedir⁵⁵⁶. Verilerin aleni olduğunun kabulü için alenileştirme iradesi bulunmalıdır⁵⁵⁷. Bu kapsamda örneğin sosyal medyada yer alan her paylaşımın aleni olarak kabul edilmesi yerinde olmayacak, somut olay çerçevesinde kişinin alenileştirme iradesinin bulunup

⁵⁴⁹ TBMM Komisyon Raporu, s.7.

⁵⁵⁰ Yücedağ, s. 780: yazar tarafından verilen örneğe göre; iş başvurusunda bulunan bir kişinin sosyal medyada paylaştığı işi ile ilgili olmayan bilgilerin, başvuru şirketin insan kaynakları tarafından işlenmesi, bu verinin alenileştirilmiş olması gerekçesiyle hukuka uygun sayılmayacaktır.

⁵⁵¹ Kaya, Hassas Veriler, s. 329; Kuşkonmaz, s. 114; Avcı, s. 68.

⁵⁵² Küzeci, s. 345.

⁵⁵³ Özdemir, s. 130.

⁵⁵⁴ Bkz: 2.7.3.1.

⁵⁵⁵ Küzeci, s. 346.

⁵⁵⁶ Kişisel Verilerin Korunması Kurumu, Rehberler, “Verilerin İşlenme Şartları”, s.11, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2030/Rehberler> (Erişim Tarihi:26.11.2019).

⁵⁵⁷ Kişisel Verilerin Korunması Kurumu, Rehberler, “Verilerin İşlenme Şartları”, s.11, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2030/Rehberler> (Erişim Tarihi:26.11.2019).

bulunmadığının saptanması daha yerinde olacaktır⁵⁵⁸. Alenileştirme hususunda bir diğer örnek olarak mesleki kartvizitler de gösterilebilecektir. Birçok kartvizitte, kişilerin uğraşmış oldukları meslekle ilgili olarak iletişime geçilmesinin kolaylaştırılabilmesi için telefon bilgileri yer almaktadır. Böyle bir durumda kişinin telefon numarasının başka amaçlar için kullanılması durumunda, bu verinin alenileştirilmiş olduğu gerekçesiyle hukuka uygun kabul edilmemelidir.

2.7.3.1.2.6. Veri İşlemenin Bir Hakkın Tesisi, Kullanılması veya Korunması İçin Zorunlu Olması

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu md.5/2-e hükmü çerçevesinde; veri işlemenin bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için zorunlu olması durumunda kişisel veriler veri sahibinin açık rızası olmaksızın hukuka uygun olarak işlenebilecektir. KVKK gerekçesini incelediğimizde; şirketin kendi çalışanı tarafından açılan davada delil olarak kullanmak maksadıyla işçi ile ilgili bazı kayıtların kullanılması, kısıtlı bir kişinin haklarının korunması maksadıyla vasi veya kayyım tarafından kısıtlının mali kayıtlarının tutulması durumları örnek olarak gösterilmektedir⁵⁵⁹. Bu kapsamda Kişisel Verilerin Korunması Kurumu tarafından yayınlanan kişisel verilerin işleme şartları ile ilgili rehberde kanun gerekçesinde verilen örneklerle ek olarak; taraflar arasında akdedilen sözleşme sona erdikten sonra olası yasal takiplere karşı, zamanaşımı süresinin sonuna kadar fatura, sözleşme, kefaletname gibi belgelerin saklanması hususu örnek olarak gösterilmiştir⁵⁶⁰. Kişisel verilerin işlenmesi söz konusu bu örneklerde olduğu gibi bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için zorunlu ise veri sahibinin açık rızası aranmaksızın işlenebilecektir.

2.7.3.1.2.7. Veri İşlemenin İlgili Kişinin Temel Hak ve Özgürlüklerine Zarar Vermemek Şartıyla Veri Sorumlusunun Meşru Menfaatleri İçin Zorunlu Olması

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu md.5/2-f hükmüne göre; “*ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması*” halinde gerçekleştirilen veri işleme faaliyeti hukuka uygun olarak kabul edilecektir. Söz konusu bu hüküm çerçevesinde; veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işleme zorunlu ise veri sahibinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek şartıyla kişisel veriler açık rıza aranmaksızın işlenebilecektir. Ancak söz konusu bu

⁵⁵⁸ Akkurt, s. 111.

⁵⁵⁹ TBMM Komisyon Raporu, s.9.

⁵⁶⁰ Kişisel Verilerin Korunması Kurumu, Rehberler, “Verilerin İşlenme Şartları”, s.12, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2030/Rehberler> (Erişim Tarihi:26.11.2019).

hukuka uygunluk sebebi kanunun lafzından da açıkça anlaşılacağı üzere, veri işleme veri sahibinin meşru menfaatinin gerçekleşmesi için zorunlu olması halinde uygulanabilecek; bu menfaatin gerçekleşmesi için kişisel verilerin işlenmesi haricinde başka bir yol bulunması halinde uygulanamayacaktır⁵⁶¹. Ayrıca hüküm çerçevesinde belirlenen bir diğer şart; veri işleme, veri sahibinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemelidir. Aksi halde, veri sorumlusunun meşru menfaati zorunlu kılrsa da veri işleme hukuka uygun kabul edilemeyecektir.

Kanun metninde, veri sahibinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek koşuluyla veri sorumlusunun meşru menfaatlerine üstünlük tanınmıştır⁵⁶². Meşru menfaat kavramı kişisel verilerin korunması hukukunun benimsediği sistem ile ilişkili olarak dar yorumlanmalıdır⁵⁶³. Bu kapsamda veri sorumlusunun dar olarak yorumladığımız meşru menfaatinin kişisel veri işlemeyi zorunlu kılması durumunda, veri sahibinin açık rızası olmaksızın veri işleme faaliyeti gerçekleştirilecek ve herhangi bir hukuka aykırılık söz konusu olmayacaktır.

2.7.3.2.Hassas Verilerin İşlenmesine İlişkin Hukuka Uygunluk Sebepleri

Hassas(özel nitelikli) veriler, kişilere ilişkin daha özel nitelikte ve bazı durumlarda öğrenilmesinde sakınca bulunan verilerdir. Hassas verilerin üçüncü kişiler tarafından öğrenilmesi; veri sahibine karşı ayrımcılık yapılmasına veya veri sahibinin mağdur olmasına yol açabileceğinden bu verilerin işlenmesi daha sıkı koşullara bağlanmıştır⁵⁶⁴. Bu kapsamda hassas veriler; veri sahibinin açık rızası veya KVKK md.6 hükmünde sayılan istisnai durumlarda hukuka uygun olarak işlenebilecektir.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu md.6 hükmüne göre; özel nitelikli verilerin veri sahibinin açık rızası olmaksızın işlenmesi yasaklanmıştır. Dolayısıyla kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini mezhebi veya inançları, sağlığı, cinsel hayatı, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verilerinin veri sahibinin açık rızası

⁵⁶¹ Avcı, s. 71.

⁵⁶² Taştan, s. 173.

⁵⁶³ Küzeci, s. 347.

⁵⁶⁴ Kişisel Verilerin Korunması Kurumu, Rehberler, “Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenme Şartları”, s.1, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2030/Rehberler>, (Erişim Tarihi:05.01.2020); Avcı Braun, 2018: 30.

olmaksızın işlenmesi yasaktır⁵⁶⁵. Genel nitelikli verilerin işlenmesine ilişkin hukuka uygunluk sebebi olarak açık rıza kavramı için yaptığımız açıklamalar, özel nitelikli veriler bakımından da geçerli olacaktır. Veri sahibinin açık rızası, gerekli şartları taşıması koşuluyla veri işleme faaliyetini hukuka uygun hale getirecektir.

Özel nitelikli verilerin işlenmesine ilişkin, veri sahibinin açık rızasının yanı sıra diğer bir takım hukuka uygunluk sebepleri de öngörülmüştür. KVKK md. 6/3 hükmü kapsamında; *“sağlık ve cinsel hayat dışındaki veriler, kanunlarda öngörülen durumlarda veri sahibinin açık rızası olmaksızın işlenebilecektir.”* Madde hükmünde sağlık ve cinsel hayata ilişkin verilerin daha özel bir korumaya ihtiyaç duyduğundan hareketle söz konusu bu verilerin işlenmesine ilişkin daha dar kapsamlı bir istisna getirilmiştir. Madde hükmüne göre; sağlık ve cinsel hayata ilişkin veriler:

- Kamu sağlığının korunması
- Koruyucu hekimlik
- Tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi
- Sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi

amaçları ile ancak *“sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar”* tarafından veri sahibinin açık rızası aranmaksızın işlenebilecektir. Madde hükmünün lafzından da anlaşılacağı üzere; sağlık ve cinsel hayata ilişkin verilerin ilgilinin açık rızası aranmaksızın hukuka uygun olarak işlenebilmesi için belirlenen amaçların gerçekleştirilmesi maksadıyla işlenmesinin yanı sıra, veri işlemenin sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişi veya kurumlarca yerine getirilmesi şartı aranmaktadır. Sağlık ve cinsel hayata ilişkin verilerin açık rıza olmaksızın işlenebilmesinin ön koşulu *“sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar”* tarafından işlenmesidir. Bu kapsamda söz konusu bu verilerin üçüncü kişiler tarafından, veri sahibinin açık rızası olmaksızın işlenmesi durumunda KVKK md.6/3 hükmünde belirlenen hukuka uygunluk sebepleri uygulanamayacaktır.

⁵⁶⁵ Özkaya, Gürkan, “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’na Genel Bir Bakış”, İstanbul Barosu Dergisi, C.92, S.5, 2018, s.s. 138-143, s.140.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOCUKLARA AİT KİŞİSEL VERİLER, BU VERİLERE YÖNELİK SALDIRILAR VE BU SALDIRILARA KARŞI BAŞVURULABİLECEK HUKUKİ YOLLAR

3.1. Çocuklara Ait Kişisel Veri Kavramı

Kişisel veri kimliği belirli veya belirlenebilir bir kişinin kimliği, etnik durumu, fiziksel yapısı, sağlık ve eğitim durumu, aile hayatı, inançları, kişinin kişisel ve mal varlıksal değerleri, içinde bulunduğu sosyal ve fiziksel çevre ile ilgili olan bilgiler, mesleği, telefon numarası, doğum tarihi, kişisel görüntüsü, banka hesap numarası, kredi kartı numarası, sosyal ağlarda gerçekleştirmiş olduğu paylaşımlar, mahkumiyeti, politik veya sendikal faaliyetlerine ilişkin bilgileri, boş zamanlarında yaptığı faaliyetler olarak değerlendirilmektedir⁵⁶⁶. KVKK ve doktrindeki tanımlar incelendiğinde kişisel veriler tanımlanırken kişiler arasında yaş küçüklüğü, ehliyet durumu bir ayırım yapılmadığı, tüm kişilere yönelik genel bir düzenleme olduğu görülecektir. Dolayısıyla çocuklara ilişkin kişisel verilerin tanımlanmasında da herhangi bir ayırım gözetilmeksizin çocukları belirli veya belirlenebilir kılan tüm bilgiler çocuklara ait kişisel veri olarak kabul edilmelidir. Bu kapsamda çocukların kimlik bilgileri, yaşı, sağlık bilgileri, eğitim bilgileri, fotoğrafları, videoları, sesleri gibi veriler çocuklara ait kişisel verilere örnek olarak gösterilebilecektir. Sayılan bu veriler sınırlı sayı ilkesine bağlı olmayıp somut olaya göre çocuğu belirli veya belirlenebilir kılan veriler kavram içerisinde değerlendirilerek kapsamı genişletilebilecektir.

3.2. Çocukların Kişisel Verilerine Yönelik Saldırıları

Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler, kişilere ait birçok bilginin elektronik ortamda kayıt altında tutulması, herkesin teknolojiye ve sosyal medya araçlarına erişim sağlayabilmesi gibi olanaklar birçok problemi de beraberinde getirmiştir. Kişiler, üçüncü kişiler tarafından bilinmesinin sakıncalı olabileceği bilgilerini, özel hayatlarının pek çok anını internet ortamında paylaşmaktadır. Bazıları bu paylaşımları belli bir arkadaş çevresi ile sınırlandırabilirken, bazıları ise tüm dünyanın erişim sağlayabileceği şekilde paylaşmaktadır. Hatta büyük kitlelerle erişim sağlayabilen bazı kişiler firmalarla anlaşarak ürün reklamlarını dahi kendi sosyal medya hesaplarından yaparak para kazanmaktadır.

İnternet kullanımının artması beraberinde kişilik hakkına yönelik saldırıları arttırmış ve hızlandırmış; internet sitelerinde yazı ve resim yoluyla kişinin şeref ve haysiyeti, özel

⁵⁶⁶ Aksoy, s. 1; Şimşek, s. 120-121; Özdemir, s. 124; Duman, s. 116; Gürpınar, s. 681.

hayatı, sır alanının ihlali tehlikesi oluşmuştur⁵⁶⁷. Kişilik hakkı ve bu hakkın bir görünümü olan kişisel verilere yönelik müdahaleler daha çok sosyal medya araçları yoluyla gerçekleştirilmektedir. Sosyal medya araçları; bloglar, mikro bloglar, sosyal ağ siteleri, medya paylaşım siteleri, wikiler, sosyal işaretleme siteleri gibi sınıflandırılabilir⁵⁶⁸. Kişilerin sıklıkla kullandığı Twitter, Instagram, Foursquare gibi uygulamalar mikro blog⁵⁶⁹; Facebook uygulaması sosyal ağ sitesi⁵⁷⁰ ve Youtube medya paylaşım sitesi⁵⁷¹ sınıfında yer almaktadır. Sosyal medya kullanıcılarının söz konusu bu platformlarda paylaştığı duyguları, düşünceleri, bilgileri, siyasi eğilimleri, fotoğraf ve videoları, ticari ve mesleki faaliyetleri gibi esasında kişisel veri niteliğindeki unsurlar içerik olarak adlandırılmaktadır⁵⁷². Bu platformların esas amacı ise bu içeriklerin oluşturulması ve paylaşılmasıdır⁵⁷³. Kişiler kendi rızaları ile bizzat kendileri ile ilgili olan içerikleri serbestçe üretilip sosyal medya platformlarında paylaşabilir ancak çocukları, arkadaşları, eşi, anne veya babası gibi kişilere bu içeriklerde yer verilmesi durumunda söz konusu bu kişilerin fiil ehliyetine sahip olup olmama durumunda bakılarak rızası alınması gerekebilecektir.

Youtube, Facebook gibi platformlarda kişisel verilerin saklanması ücretsiz ve son derece kolay olduğundan internet ortamında saklanan kişisel veriler gün geçtikçe artmaktadır⁵⁷⁴. Ayrıca bu veriler yalnızca kaydedilmekle kalmamakta, bunun yanı sıra söz konusu kişisel veriler kopyalanabilmekte, farklı yerlerde farklı amaçlarla kullanılabilir⁵⁷⁵. Kişilerin internete yükledikleri içerikler bir kez yüklendikten sonra kişinin kontrolünden çıkmakta ve çeşitli web sitelerinde kopyalanarak yayınlanma tehlikesi söz konusu olmaktadır⁵⁷⁶. Çocuklarla ilgili olarak yapılan paylaşımların kötü niyetli kişilerce ele geçirilmemesi amacıyla her ne kadar önlem alınmış olsa da internet ortamı göz önüne

⁵⁶⁷ Durak, Yasemin, “İnternet Yoluyla Kişilik Haklarına Saldırı ve Hukuki Koruma”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 22, S.1, s.s. 101-125, s.103.

⁵⁶⁸ Kaya, Mine, “Sosyal Medya ve Sosyal Medyada Üçüncü Kişilerin Kişilik Haklarının İhlali”, TBB Dergisi, C.28, S.119, 2015, s.s. 277-306(Sosyal Medya), s.282.

⁵⁶⁹ Kaya, Sosyal Medya, s.284.

⁵⁷⁰ Kaya, Sosyal Medya s.285.

⁵⁷¹ Kaya, Sosyal Medya, s.286.

⁵⁷² Akkurt, s. 102.

⁵⁷³ Akkurt, s. 102.

⁵⁷⁴ Yavuz, Can, İnternetteki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması Unutulma Hakkı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s.22.

⁵⁷⁵ Yavuz, s. 22.

⁵⁷⁶ Karan, Ulaş, “İnternette Haber Arşivlerinde Unutulma Hakkı: İfade Özgürlüğü İhlali Mi, Özel Yaşama Saygı Hakkının Doğal Sonucu Mu?” Legal Hukuk Dergisi, S.189, 2018, s.s. 4201 vd., s.4209.

alındığında bunların geri dönüşü olmayacak şekilde yayılması tehlikesi söz konusudur ve bu hususta alınan önlemler tam olarak yeterli olmayacaktır⁵⁷⁷. Bu sebeple kişisel verilerin kaydedilmesi ve saklanması her zaman insanlar lehine değil, aleyhine olacak durumlar da oluşturduğundan internet ortamında veri paylaşılması ve saklanması hususunda daha dikkatli olunması gerekmektedir. İnternete yüklenmiş olan bir veri daha sonra yayımlanmış olduğu yerden kaldırılmış olsa dahi kaldırılmadan önce başka bir kişi tarafından başka bir yere kaydedilmesi halinde kişilerin kaldırmış oldukları veri yok olmamaktadır⁵⁷⁸. Bu durum her ne kadar ilk bakışta zararsız gibi görünse de ciddi sonuçlara yol açabilecek niteliktedir. Bu sebeplerle özellikle ebeveynler internet ortamında çocukları ile ilgili bir veriyi paylaşırken bu verinin kaydedildiğini ve uzun süre saklanacağını öngörerek hareket etmelidir.

Sosyal medya platformları serbest bilgi akışının olduğu, herkes tarafından bilgiye ulaşılabilirdiği ve kişilerin fikirlerini özgürce beyan ettiği bir ortam olarak karşımıza çıksa da söz konusu bu özgürlükler sınırsız değildir. Başkalarının hak ve özgürlükleri, özellikle kişilik hakkı; kişilerin sosyal medya platformlarındaki özgürlüklerini sınırlandıran başlıca unsurdur⁵⁷⁹.

Gerçek kişilerin internet ortamında pek çok hususu paylaşmasının yanı sıra bazı özel kurumlar, restoranlar, kafeler, okullar, kreşler de tanınırlığını arttırmak amacıyla hizmet ve ürün sağladıkları kişilerin yer aldığı pek çok paylaşım yapmaktadır. Ancak bu paylaşımlar yapılırken çoğu kez kişilerin rızasının alınması yoluna başvurulmamaktadır.

İnternet ortamında, sosyal medyada gerçekleştirilen paylaşımlarda kişilerin kendi verilerinin paylaşılmasının yanı sıra çocukların da kişisel verileri paylaşılmaktadır⁵⁸⁰. Aileler söz konusu bu paylaşımları gerçekleştirirken çocukların üstün yararının zedeleneyeceğini veya zarara uğrama tehlikesi olduğunu düşünmeden hareket etmektedir. Ancak içinde yaşadığımız çağda pek çok kötü niyetli kişinin bu görüntüler üzerinde değişiklik yaparak kullanma ihtimali bulunmaktadır. Söz konusu bu tehlikenin yanı sıra çocukların konum bilgisi, okul veya kreş bilgisi gibi verilerinin paylaşılması çocuklarla ilgili kötü niyet besleyen, onları kaçırmak isteyen kişilere yol gösterici nitelikte olmaktadır. Çocukların kişisel verilerinin paylaşılması neticesinde ortaya çıkabilecek tehlikeler bunlara sınırlı değildir. Bu sebeple

⁵⁷⁷ Girgin/Gönel, s. 107.

⁵⁷⁸ Yavuz, s. 24.

⁵⁷⁹ Kaya, Sosyal Medya, s. 291.

⁵⁸⁰ İnce Akman, Nurten, “Çocuğun Kişisel Verilerinin Korunması”, Uluslararası Necmettin Erbakan Hukuk Kongresi, Bildiri Özet Kitapçığı, 2021, s.149.

çocuklara ait kişisel verilerin korunması çocuğun yararının, yaşam hakkının, kişilik hakkının tehlikeye düşmemesi için büyük öneme sahiptir.

3.2.1. Saldırının Kim Tarafından Yapılabileceği

3.2.1.1. Ana Baba ve Kardeş Tarafından Yapılan Saldırıları

Hukumumuzda velayet hakkına sahip olan ana babaya çocuğun korunması ve kişiliğinin geliştirmesi için gerekli önlemlerin alınması sorumluluğu yüklenmiştir. Ana baba bu çerçevede çocuğun gelişimi ve korunması için gerekli olan tüm önlemleri almalı ve kendilerinin çocuğa karşı olan davranışlarını da bu çerçevede şekillendirmelidir. Çocuğun kişiliğinin gelişimi için eğitim olanaklarının sağlanması, önemli hususlarda çocuğun fikrinin alınması gibi yükümlülöklere uymanın yanı sıra çocukların kişilik hakkına saygı gösterilmesi ve kişisel verilerinin korunması da büyük öneme sahiptir. Çocukların erken dönemlerde paylaşılan kişisel verilerinden daha sonra rahatsız olabilecekleri, paylaşılan veriler sebebiyle toplumdan dışlanma tehlikesi ile karşı karşıya kalabilecekleri ihtimalleri de düşünölerek söz konusu bu veriler paylaşılmalıdır.

Hukumumuzda her ne kadar çocukların özel hayat alanının varlığı ve buna saygı gösterilmesi gerekliliği kabul ediliyor olsa da toplumumuzun geleneksel yapısını incelediğimizde çocuğun özel hayat alanına yeterli saygının gösterilmediği görölecektir. Ana baba velayet hükümleri çerçevesinde çocuğu koruyucu önlemleri alabilmek ve onun gelişiminin olumsuz şekilde gelişimini önlemek amacıyla çocuğun özel hayatına bazı hususlarda müdahale edebilecektir. Ana babanın velayet hakkından doğan yetkilerini kullanarak çocuğa yönelik bazı müdahalelerde bulunması TMK md.24/2 hükmü kapsamında hukuka uygunluk sebebi olarak belirlenen kanundan doğan yetkinin kullanılması olarak değerlendirilmektedir⁵⁸¹. Örneğin henüz gerçekleştirdiği fiillerin sonuçlarını öngöremeyecek durumda olan çocuğun sosyal medya hesaplarının denetlenmesi, bazı mektuplarının okunması suretiyle sırlarının öğrenilmesi gibi durumlarda ana babanın çocuğu korumak için hareket ettiği ve bu suretle çocuğun özel hayat alanına bir saldırı oluşmadığı söylenebilecektir. Çocukların anayasal hakları ile ana babanın velayetten doğan sorumluluklarının çatışması durumunda her somut olay çerçevesinde ölçölölük ilkesine göre hareket edilecektir ve gerçekleştirilen fiilin hukuka aykırı olup olmadığı bu çerçevede belirlenecektir⁵⁸².

⁵⁸¹ İmamoğlu, s. 203.

⁵⁸² Serozan, Çocuk, 261-262.

Günümüzde çocukların sosyal medya hesapları üzerinden onlarla iletişime geçerek çocukları kandırmaya yönelik ve cinsel içerikli mesajlar gönderen, çocukları tehdit eden kötü niyetli kişilerin varlığı, ana babanın, çocuklarının sosyal medya hesapları gibi özel hayat alanı içerisinde kalan bilgiler üzerinde kontrol sağlamasını bir gereklilik haline getirmiştir. Bu sebeple burada velayet hükümlerinin ana babaya yüklediği sorumluluktan yola çıkılarak söz konusu bu denetimin kişilik hakkına saldırı olmadığı kabul edilebilecektir. Ancak ana babanın müdahale hakkı çocuğun özel hayat sınırına göre değişiklik göstermektedir. Çocukların özel hayat sınırı yaşlarına bağlı olarak değişmektedir ve 6 aylık bir çocuk ile 10 yaşındaki bir çocuğun ana babasına karşı sahip olduğu özel hayat sınırı farklılık göstermektedir⁵⁸³. Bu sebeple çocuk gerçekleştirdiği fiillerin sonuçlarını öngörebilecek yeterliliğe sahipse artık ana baba bu müdahale hakkını kullanamayacaktır. Ana babanın çocuğun özel hayatına yönelik müdahalede bulunma hakkı; hukuka uygunluk sebebi, ölçülülük ilkesi, çocuğun korunması gereken üstün yararı ve velayet sorumluluğu kapsamında söz konusu olabilir⁵⁸⁴. Çocukla ilgili olan meselelerde esas olan çocuğun menfaatinin ve üstün yararının korunmasıdır ve ana baba da bu esas çerçevesinde hareket etmelidir.

Çocuğun kişilik hakkına ve kişisel verilerine yönelik gerçekleştirilen saldırı bazen ana baba tarafından gerçekleştirilmektedir. Ancak yaşadığımız toplumda söz konusu bu durum herkes tarafından normal olarak karşılandığından, ana baba gerçekleştirdikleri eylemin bir saldırı olduğunu dahi öngörememektedir. Yetişkinlerin sosyal platformlarda kendi fotoğraf veya videolarını paylaşması hususunda herhangi bir sakınca bulunmamaktadır⁵⁸⁵. Ancak henüz kendi adına karar verebilme yeteneğine haiz olmayan çocuklarla ilgili verilerin paylaşılması, çocukların bu hususla ilgili olan hakkının istismar edilmesi olarak kabul edilmektedir⁵⁸⁶. Sosyal medya platformlarında çocukların fotoğrafları, videoları, sesleri gibi verilerinin ana baba tarafından paylaşılması çocukların özel hayatı içerisinde yer alan özel ve gizli alana müdahale niteliği taşıyabilecektir⁵⁸⁷. Hatta bazı anne babalar çocuğun gelecekte kötü etkileneceğini düşünmeksizin tatilde, deniz kenarında, havuzda çocuğun vücudunu teşhir eden fotoğrafları sosyal medya hesaplarında paylaşmaktadır. Söz konusu bu haller çocuğun

⁵⁸³ Erdoğan, Canan, “Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması (Sosyal Medya Örneği Kapsamında)”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, C.21, Özel Sayı, 2019, s.s. 2445-2467, s.2453.

⁵⁸⁴ Akdi, Murat, “Ana-Babanın Çocuğun Fotoğraf ve Görüntülerinin Sosyal Medyada Yayınlanmasından Doğan Sorumluluğu”, MÜHFHAD, C.22, S.3, 2016, s.s.123-144, s. 131.

⁵⁸⁵ Serin, s. 3.

⁵⁸⁶ Serin, s. 3.

⁵⁸⁷ Erdoğan, s. 2456.

kişiliğinin gelişmesini olumsuz yönde etkileyebileceği gibi bazı durumlarda kişilik hakkına yönelik saldırı teşkil etmektedir. Kişilerin resmi ve sesinin konu edildiği kişilik hakkına saldırı niteliğindeki fiil, genellikle kişinin şerefine, onuruna veya özel hayat alanına müdahale kapsamında değerlendirilmektedir⁵⁸⁸. Dolayısıyla söz konusu bu verilerin izinsiz olarak kullanılması, paylaşılması, yayılması kişilerin hem kişisel verileri üzerindeki hakkının hem de kişilik hakkının ihlali sonucunu doğuracaktır.

İnternet ve sosyal medya yoluyla gerçekleştirilen kişilik hakkına yönelik müdahaleler daha çok kişinin özel hayat alanının veya şeref ve haysiyetinin ihlali şeklinde ortaya çıkmaktadır⁵⁸⁹. Çocuğun rızası alınmaksızın ana veya babası tarafından onun fotoğraflarının, videolarının paylaşılması özellikle ayırt etme gücüne sahip sınırlı ehliyetsiz çocuk bakımından özel alanın izinsiz olarak üçüncü kişilere açılması anlamına gelmektedir⁵⁹⁰. Çocukların fotoğraflarının veya videolarının üçüncü kişilerin erişimine açık hale getirilmesi, çocuk hakkında üçüncü kişiler tarafından olumsuz yargılarda bulunulmasına yol açabileceğinden çocuğun kişilik gelişimini olumsuz yönde etkilenebilmesine yol açmaktadır. Ayrıca söz konusu bu durum çocuk hakkında oluşan yargıların dava yoluyla tam olarak giderilmesi mümkün olmadığından çocuğun unutulma hakkının kullanılmasını daha zor hale getirmektedir⁵⁹¹.

Çocuk ayırt etme gücüne sahip olması halinde ana babasına karşı resminin paylaşmasını yasaklayabilme hakkına sahip olacaktır ve böyle bir durumda söz konusu bu kişiler tarafından çocuğun resminin paylaşılması hukuka aykırı olacaktır⁵⁹². Başka bir ifadeyle çocuklar medeni haklarını kullanabilme ehliyetine sahip oldukları döneme geldiklerinde ana babasının veya üçüncü kişilerin kendileri ile ilgili yayınlamış oldukları resim, ses, görüntü gibi kişisel verilerin paylaşılmış olmasına ilişkin hukuki yollara başvurabileceklerdir⁵⁹³. Ancak çocuğun ayırt etme gücüne sahip olmaması durumunda resminin yayınlanmasının yasaklanmasını istemesi beklenemez⁵⁹⁴. Böyle bir durumda ana babanın çocuğun resmi üzerindeki hakkı velayet hükümlerine göre belirlenmeli ve çocuğun üstün yararını, menfaatini

⁵⁸⁸ Atasoy, Kemal, “Kişilik Hakkı Kapsamında Sosyal Medyada Kişisel Verilerin Korunması Ve Veri Sahibinin Rızası”, MÜHFHAD, C.22, S.3, 2016, s.s.269-301, s.277.

⁵⁸⁹ Özcan Büyüktanır, s. 210.

⁵⁹⁰ Özcan Büyüktanır, s. 210.

⁵⁹¹ Özcan Büyüktanır, s. 210.

⁵⁹² Akdi, s. 132.

⁵⁹³ Serin, s. 15.

⁵⁹⁴ Akdi, s. 132.

tehlikeye düşüren, çocuğun şeref ve haysiyetini zedeleyici ve kişiliğinin gelişmesi için gerekli olan özel hayat alanının ihlali sonucunu doğuran paylaşımlardan kaçınılmalıdır. Aksi halde velayet hükümlerinden doğan sorumlulukları söz konusu olacaktır.

Çocuklara ait kişisel verilerin ana baba tarafından paylaşılması bazı durumlarda çocuğun şeref ve haysiyeti, özel hayat alanı, resmi, sesi gibi kişilik değerlerine hukuka aykırı müdahale teşkil etmesinin ve çocuğun gelişiminin olumsuz yönde etkilenmesine sebep olmasının yanı sıra bazı istenmeyen durumlara da sebep olabilmektedir⁵⁹⁵. Pedofili eğilimli kişilerin yoğun olarak kullanıldığı sosyal medya platformlarında çocukların fotoğraflarının hiçbir koruma öngörülmezsizin paylaşılması, bu fotoğrafların kötü niyetli kişilerce kullanımına yol açabilecektir. Hal böyle olunca ana babanın çocuklarına ait fotoğrafları paylaşırken söz konusu bu sonuçları öngörmesi gerekmektedir. Çoğu kez bu fotoğraflar aracılığıyla ana babanın arkadaşları ve akrabaları tarafından takdir toplamak, çocukları ile gösteriş yapmak ve beğenilmek arzusu hakimdir⁵⁹⁶. Ancak çocuklar ana babaya teslim edilen birer obje değillerdir⁵⁹⁷. Bu sebeple ana baba gösteriş yaparak kendi psikolojik arzularını tatmin etmek amacıyla çocuklarını kullanmamalıdır⁵⁹⁸.

Sosyal medyada gelişen pazarlamacılık anlayışı neticesinde de çocukların haklarının ihlal edilmesi tehlikesi söz konusu olmaktadır. Birçok ticari marka sosyal medya platformlarında takipçi sayısı fazla olan hesaplarla işbirliği yaparak ürünlerini tanıtmaya yoluna gitmektedir. Bazı ana babalar tarafından sosyal medyada çocukla ilgili gerçekleştirilen paylaşımlar neticesinde takipçi sayısı arttırılmakta ve reklam vermek isteyen markalarla bu hesaplar üzerinden işbirliği yapılmaktadır. Ana baba bu yolla çocuğun masumiyetini ve sempatikliğini kullanarak ticari firmalarla reklam işbirliği yaparak çocukları üzerinden maddi kazanç elde etmektedir⁵⁹⁹. Bu aşamadan sonra ana babanın yapmış olduğu paylaşımlar ticari kaygılara dönüşebilmektedir⁶⁰⁰. Böyle bir durumda çocuğun metalaştırılması ve kazanç kaynağı haline getirilmesi suretiyle şeref ve onurunun ihlal edilmesinin yanı sıra Anayasa md.18 hükmü kapsamında düzenlenen zorla çalıştırma yasağının ihlal edildiği de kabul edilmektedir⁶⁰¹. Ayrıca doktrinde bu yolla çocuğun ekonomik istismara maruz bırakıldığı

⁵⁹⁵ Akdi, s. 132.

⁵⁹⁶ Akdi, s. 132.

⁵⁹⁷ İmamoğlu, s. 193; Akdi, s. 133.

⁵⁹⁸ Akdi, s. 133.

⁵⁹⁹ Girgin/Gönel, s.108.

⁶⁰⁰ Gültekin, s. 123.

⁶⁰¹ Gültekin, s. 123.

yorumu yapılmaktadır⁶⁰². Ana baba tarafından çocukla ilgili olarak gerçekleştirilen paylaşımlar neticesinde çocuğun kişisel verileri üzerinde sahip olduğu hakkı da ihlal edilmektedir. Belli bir takipçi sayısına ulaşmak için çocukla ilgili olarak yapmış oldukları paylaşımların yanı sıra ticari kaygıları neticesinde de çocukların kişisel verileri üzerindeki hakkını ihlali edici nitelikteki paylaşımlar gerçekleştirilmektedir. Çocuklarla ilgili olan sosyal medya hesapları ile reklam işbirliği içerisinde olan firmalar genellikle oyuncak, çocuk kıyafeti, bebek ve çocuk ürünleri satışı yapan firmalar olduğundan bu ürünlerin tanıtımı da hesabın süjesi konumunda bulunan çocuk yoluyla gerçekleştirilmektedir. Evinde oyuncakları ile oynadığı esnada çocuğun videosunun çekilmesi ve üçüncü kişilerle paylaşılması veya bir kıyafetin manken gibi çocuk üzerinden tanıtılması ilk başta zararsız gibi görünse de ileriki yaşlarda çocuğun insanların ilgisinden bunalabileceği, kişilik gelişiminin olumsuz yönde etkilenebileceği göz önüne alındığında pek de masum olmayan paylaşımlar olduğu kanaatine varılacaktır. Ayrıca çocuk bu reklamlar veya ana babasının yaptığı diğer paylaşımlar sebebiyle kazanmış olduğu ünden daha sonra rahatsız olabilecek ve henüz karar verme yetisi olmadan kazanmış olduğu bu tanınırlıktan dolayı ilerleyen yaşlarında olumsuz durumlarla karşılaşabilecektir. Sosyal medya yoluyla tanınırlığı çok küçük yaşlarında artan çocuklar sanal ortamda kendilerine yönelik oluşan ilginin doğal olduğu algısına kapılarak gerçek hayatta da aynı ilgiyi bekleyebilir ve diğer kişiler tarafından sürekli bir beğenilme ve onaylanma beklentisine girebilir⁶⁰³. Bu durumda çocukların kişilik gelişimleri duygusal olarak olumsuz yönde etkilenecek ve velayet hakkının ana baba tarafından düzgün kullanılmaması söz konusu olacaktır. Sosyal medya anneleri(blogger anneler- instamom) olarak adlandırılan annelere de değinmekte fayda vardır. Bu kişiler de sosyal medya aracılığıyla hem kendi hayatı hem çocuğunun hayatı ve çocuk ve bebek bakımı ile ilgili olan hususlarla ilgili olarak kendi kişisel profillerinden paylaşımlar gerçekleştirmekte ve çoğu zaman bu paylaşımlar bir reklam anlaşması neticesinde bir ticari kaygı güdülerek yapılmaktadır. Annelik vasfının bir meslek olarak icra edilmesi, çocuğun ticari bir metaya dönüştürülmesi, çocuk üzerinden bu şekilde para kazanılması da çocuğun ekonomik istismarı olarak değerlendirilmektedir⁶⁰⁴. Ayrıca bu durum çocuğun ses, görüntü veya videolarının paylaşılması yoluyla kişisel verileri üzerindeki hakkını ve kişilik hakkını ihlal edici nitelikte kabul edilmelidir.

⁶⁰² Girgin/Gönel, s.108.

⁶⁰³ Duygulu, Serap, “Sosyal Medyada Çocuk Fotoğrafi Paylaşımlarının Mahremiyet İhlali ve Çocuk İstismarı Açısından Değerlendirilmesi”, TRT Akademi, C.4, S.8, 2019, s.s. 428-487, s.440.

⁶⁰⁴ Girgin/Gönel, s.109.

Ana baba çocuğun bir hak süjesi olduğunun bilincine vararak çocuğun kişiliğine saygı göstermeli ve çocuğun kişiliğinin korunması için gerekli önlemleri almalıdır⁶⁰⁵. Aksi halde ana babanın velayet hükümlerinden doğan sorumluluğu söz konusu olacaktır. Doktrinde bir görüşe göre; ana babanın çocuğun başarılar, yetenekleri ile ilgili olan, çocukla olan bağı ve sevgisini gösteren çocuğun menfaatine ve üstün yararına aykırı olmayan, kişilik gelişimini olumsuz yönde etkilemeyen paylaşımları velayet hakkı kapsamında kabul edilerek hukuka aykırı müdahale oluşturmayacağı savunulmaktadır⁶⁰⁶. Ancak kanaatimizce ana babanın çocuğun fotoğrafı, videosu kişisel verilerinin aile ve arkadaşlar gibi sınırlı bir çevre ile paylaşılması çocuğun menfaati ve üstün yararını zedelemeyecek olsa da herkesin erişimine açık olan paylaşımları söz konusu bu menfaati zedeleyecek niteliktedir. Ayrıca çocuk, ayırt etme gücüne sahip olması durumunda bu paylaşımların yapılmasına rıza göstermeyeceği gibi, daha önceden yapılan paylaşımlara yönelik itiraz edebilme hakkına sahip olmalıdır. Ayırt etme gücüne sahip olan çocuk; kişilik hakkı şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olduğundan, kişiliğinin korunması yoluna tek başına başvurabilecektir⁶⁰⁷. Ana babadan birinin çocuğun kişilik hakkını ihlal etmesi durumunda diğeri çocuğun kişiliğinin korunması için gerekli önlemleri almalıdır⁶⁰⁸. Ana babanın çocuk henüz tam ehliyetsiz iken gerçekleştirdiği paylaşımların çocuğu daha sonra rahatsız etmesi, bu paylaşımlar yüzünden kişiliğinin olumsuz yönde etkilenmesi durumunda çocuk bu paylaşımların kaldırılmasını isteyebileceği gibi ana babasına karşı kişiliğini korunması ile ilgili olan hukuki yollara başvurabilecektir⁶⁰⁹.

Çocuğun kişisel verileri ile ilgili olarak sağlık verileri üzerinde de durmakta fayda vardır. Daha önce de bahsettiğimiz üzere⁶¹⁰ sağlık verileri KVKK md. 6 hükmü kapsamında hassas veri olarak belirlenmiş ve özel olarak koruma altına alınmıştır. Bahsettiğimiz üzere⁶¹¹; hastanın küçük veya kısıtlı olması halinde yasal temsilcisinin de tedavi ile ilgili rızası aranacağından çocukların sağlık verilerinin ana babaya karşı korunması çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Bazı ana babalar çocuklarının sağlık durumları, tedavi süreçleri gibi verilerini herkesin erişimine açık olacak şekilde paylaşmakta ve bu verilerin üçüncü kişiler tarafından öğrenilmesinde herhangi bir sakınca görmemektedir. Söz konusu bu paylaşımlar benzer

⁶⁰⁵ İmamoğlu, s.193; Akdi, s. 133.

⁶⁰⁶ Akdi, s. 133.

⁶⁰⁷ Gültekin, s. 112.

⁶⁰⁸ Gültekin, s. 112.

⁶⁰⁹ Erdoğan, s. 2464.

⁶¹⁰ Bkz:2.5.1.

⁶¹¹ Bkz: 1.4.5.2.

hastalığa sahip ebeveynler açısından tedavi sürecinin öğrenilmesi ve hastalıkla ilgili kaygının azaltılması gibi pek çok hususta fayda sağlayabilmektedir⁶¹². Ancak bu durum çocuklar için bazı olumsuz sonuçlara sebep olabilecek ve kişiliğini olumsuz yönde etkileyebilecek niteliktedir. Çocukların sahip olduğu kronik bir hastalığın herkese açık şekilde paylaşılması ileriki dönemlerde çocuğu rahatsız edebilecek ve toplum tarafından dışlanmasına sebep olabilecektir. Konu ile ilgili olarak doktrinde verilen bir örneği incelediğimizde; kronik bir hastalığa sahip olan Carly Findlay ailesinin bu durumu kamuya açık şekilde paylaşırdı onun için utanılacak bir durum teşkil edeceğini, kendi yolunu belirlemesinin onu mutlu ettiğini ve diğer ailelerin çocukları ile ilgili uzun süreli etkiler oluşturan paylaşım yapmasının onu şaşırttığını dile getirmiştir⁶¹³. Çocuğun sağlık verilerinin paylaşılması çocuğun hassas verileri üzerinde sahip olduğu hakkı ihlal etmesinin yanı sıra çocuğun özel hayat alanına yönelik müdahale teşkil etmektedir. Çocukla ilgili sadece yakınlarının veya dostlarının bilmesini istediği bir hastalığı, engeli veya sakatlığının paylaşılması çocuğun özel hayat alanının ihlali sonucunu doğurmaktadır⁶¹⁴. Ayrıca bu durum çoğu zaman çocuğun menfaatine aykırılık teşkil edeceğinden velayet hakkının kapsamının aşılması anlamına da gelmektedir⁶¹⁵.

Çocukların kişisel verilerine yönelik müdahalenin kim tarafından gerçekleştirilebileceği hususunda ana babanın boşanmış olması haline de değinmekte fayda vardır. Daha önce de bahsettiğimiz üzere; ana babanın evli olması halinde evlilik devam ettiği müddetçe velayet hakkı birlikte kullanılacaktır⁶¹⁶. Ancak evlilik birliğinin sona ermesi halinde ortak velayete hükmedilmemişse, hakim tarafından çocuk kendisine bırakılan eş velayet hakkına sahip olacaktır. Böyle bir durumda velayet hakkı kendisine bırakılmayan eşin çocuğun kişisel verilerini paylaşmasından doğan sorumluluğunu incelerken ikili bir ayırım yapmak gerekmektedir. Ana babanın boşanmış olması halinde velayet hakkına taraflardan yalnızca biri sahip olduğundan çocukla ilgili meselelerde velayet hakkına sahip olmayan eş üçüncü kişi olarak kabul edilebilecektir. Böyle bir durumda çocukların kişisel verilerine yönelik velayet hakkına sahip olmayan tarafça gerçekleştirilen müdahaleler üçüncü kişi tarafından gerçekleştirilmiş bir müdahale olarak kabul edilebilecektir. Söz konusu bu müdahaleye karşı çocuk tarafından uygun düştüğü ölçüde kişiliğini ve kişisel verilerini

⁶¹² Erdoğan, s.2448; Sert Sütçü, Selin, “Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması”, Kişisel Verilerin Korunması Alanında Yeni Gelişmeler Sempozyumu, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s. 195.

⁶¹³ Erdoğan, s. 2450.

⁶¹⁴ Akdi, s. 131.

⁶¹⁵ Akdi, s. 132.

⁶¹⁶ Bkz: 1.2.2.

koruyucu önlemlere başvurulabilmesinin yanı sıra, velayet hakkına sahip olan taraf da bu hak kapsamında çocuğu koruyucu önlemlere başvurabilecektir. Bir diğer yaklaşıma göre; ana baba boşanmış ve çocuk üzerindeki velayet hakkı taraflardan birine verilmiş olsa da ana babanın çocuk üzerindeki sorumlulukları ve çocukla olan bağı devam ettiğinden çocukla ilgili meselelerde üçüncü kişi sayılmayacağı savunulabilir. Bu yaklaşımın kabul edilmesi halinde; ana babadan herhangi biri velayet hakkına sahip olmasa da çocuğun ebeveyni olmaya devam etmektedir ve çocuk üzerinde bazı haklarının mevcut olduğu kabul edilebilir. Ancak burada velayet hakkının sınırı aşılmamalı, çocuğun kişiliğini olumsuz yönde etkileyecek ve üstün yararını tehlikeye düşürecek fiillerden kaçınılmalıdır. Aksi halde diğer eş çocuğun kişisel verilerinin ve kişiliğinin korunması için gerekli önlemleri alabilecektir. Çocuğun kişisel verilerine yönelik saldırının velayet hakkına sahip olan eş tarafından gerçekleştirilmesi halinde ise velayet hakkına sahip olmayan eş çocuğun yasal temsilcisi sıfatına sahip olmadığından çocuk adına gerekli önlemleri alamayacaktır. Mahkemeye başvurarak velayetin kötüye kullanıldığı gerekçesiyle, velayet hakkının diğer eşten alınıp kendisine verilmesini ve bu süreçte hakim tarafından gerekli önlemlerin alınmasını talep edebilecektir⁶¹⁷.

Çocuklara ait kişisel verilerin kardeş tarafından ihlal edilmesi de mümkündür. Özellikle sosyal medyada fenomen olarak adlandırılan kişilerin çocukların masumluluğu, sevimliliği gibi özelliklerini kullanarak kendi tanınırlığını arttırmaya çalıştığı görülecektir. Bunun yanı sıra çocuğa ait kişisel verilerin kötü niyetli olarak kardeş tarafından üçüncü kişilerle paylaşılması da mümkündür. Ana baba tarafından gerçekleştirilen saldırıların hepsinin kardeş tarafından da gerçekleştirilebileceği unutulmamalıdır.

3.2.1.2.Üçüncü Kişiler Tarafından Yapılan Saldırıları

Çocukların kişisel verileri üzerindeki hakkı ana babaları tarafından ihlal edilebileceği gibi üçüncü kişiler tarafından da ihlal edilebilmektedir. Kişisel veri, kişiyi belirli veya belirlenebilir kılan her türlü veri olduğundan çocukları belirli veya belirlenebilir hale getiren her türlü veri bu kapsamda değerlendirilecek ve korunacaktır. Çocukların kişisel verilerine yönelik saldırılar daha çok resim, ses gibi değerlerin paylaşılması ve üçüncü kişilerin erişimine açık hale getirilmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır. Kişilerin resmi ve sesi üzerindeki hakkı daha çok özel hayat alanı içerisinde değerlendirilerek korunmaktadır⁶¹⁸. Dolayısıyla kişilerin resmi veya sesi üzerindeki hakkına yönelik hukuka aykırı bir müdahale

⁶¹⁷Konuya ilişkin bir gazete haberi bkz: <https://www.cnnturk.com/turkiye/blogger-anneye-cocuk-istismari-suclamasi-mahkeme-fotograflari-yasakladi?page=3>.

⁶¹⁸ Özdemir, s. 147.

gerçekleştirilmesi durumunda hem kişilik hakkı hem de kişisel verileri üzerindeki hakkı ihlal edilmiş olacaktır.

Çocukların kişisel verilerine yönelik ihlaller basın, internet veya sosyal medya gibi yollarla gerçekleşebilmektedir. Basın yoluyla çocukların kişisel verilerinin ihlali çocuğun resminin, özel hayatı ile ilgili bilgilerin, sırlarının gazetede yayımlanması şeklinde gerçekleşebilecektir. Bu ihlallerden en sık karşılaştığımız çocukların resminin kullanılmasıdır. Çocuk veya yasal temsilcisi, çocuğun resminin çekilmesi, yayımlanması ve dağıtılmasını yasaklayabileceği⁶¹⁹ gibi söz konusu bu hususlarda rıza da gösterebilecektir. Ayırt etme gücüne ve resminin kullanılmasının sonuçlarını öngörebilecek yeterliliğe sahip olan çocuğun ve çocuk ayırt etme gücüne sahip olmaması halinde ise ana babasının rızası gerçekleştirilen fiili hukuka uygun hale getirecektir.

Teknolojinin sağladığı olanaklar elektronik haberleşme sektöründe de pek çok gelişmeye zemin hazırlamıştır. Artık herkes tarafından kullanılabilir durumda olan elektronik haberleşme araçlarını çocuklar da kullanır hale gelmiştir. Bazı kötü niyetli kişiler tarafından gerçekleştirilen saldırılar yetişkinleri etkilediği gibi çocukları da etkilemektedir. Elektronik haberleşme alanında kullanılan teknoloji sayesinde kişilerin özel bilgisayarlarına gizlice sızılarak ilgililerin resimleri, sesleri, üçüncü kişilerle gerçekleştirdiği bağlantılarına erişilebilmektedir⁶²⁰. Söz konusu bu durum kişilerin kişilik hakkı ve kişisel verileri üzerinde sahip olduğu hakka müdahale niteliğindedir. Günümüzde pek çok çocuğun kendilerine ait bilgisayarları, tabletleri ve telefonları bulunmaktadır. Bu araçlara bahsedildiği şekilde hukuka aykırı olarak sızılması ve buradaki bilgilerin ele geçirilmesi çocuğun kişilik gelişimini olumsuz yönde etkileyecek bir saldırı niteliğindedir. Özel bilgilerinin, fotoğraflarının, videolarının veya seslerinin, başkalarıyla paylaşmak istemediği sırlarının ele geçirilmesi ve üçüncü kişilerin erişimine açık hale getirilmesi çocuğun kendini küçük düşmüş hissetmesine, arkadaşları arasında ayrımcılığa maruz kalmasına sebep olabilecektir. Hatta bazı durumlarda bu bilgiler çocuğun karşısına ömür boyu çıkabilecek ve hayatı boyunca bu saldırının etkisinden kurtulamayacaktır.

Çocukların kişisel verilerine yönelik saldırılar, gitmiş oldukları okul veya kreşlerde de gerçekleşebilmektedir. Günümüzde pek çok özel kurum, öğrencilerinin veya ziyaretçilerin memnuniyetini, aldıkları hizmeti üçüncü kişilere göstermek ve bu yolla kendi reklamını yapmak amacıyla kişilerin fotoğraflarını internet sitelerinde veya sosyal medya

⁶¹⁹ Özcan Büyüktanır, s. 205.

⁶²⁰ Özdemir, s. 150.

platformlarında paylaşabilmektedir. Çoğu zaman kişiler bu fotoğrafların kurumlar tarafından kullanıldığını bilincinde olmadan fotoğraf çekilmesine rıza göstermektedir. Örneğin küçük çocukların okul öncesi dönemde gittikleri kreşlerde yemek saatleri, etkinlik saatleri gibi zamanlarda çocukların fotoğrafları çekilerek internet ortamında paylaşılmaktadır. Okul öncesi dönemdeki çocukların yaşları itibarıyla ayırt etme gücüne sahip olduğu ve kendi resmi üzerinde tasarruf yetkisi bulunduğu bahsedilemeyecektir. Dolayısıyla çocukların bu fotoğraflarda poz vermesi, fotoğraf veya video çekilmesine itiraz etmemesi, rıza gösterdikleri anlamına gelmeyecek ve hukuka uygunluk sebebi oluşturmaz. Dolayısıyla çocukların kişisel verilerinin kullanılması durumunda velayet hakkına sahip olan ana babanın rızası aranacaktır. KVKK md.5/1 hükmünde belirtildiği üzere kişisel verilerin işlenebilmesi için ilgili kişinin açık rıza göstermesi gerekmektedir. Dolayısıyla ana baba bu hususta bilgilendirilmiş ve özgürce rıza göstermiş olmalıdır. Her ne kadar ana baba bilgilendirilmiş olsa da kanaatimizce çocuğun kişisel verilerinin üçüncü kişiler tarafından elde edilmesi ve kullanılması hususunda rıza gösterirken velayet hakkının kendilerine yüklemiş olduğu yükümlülükler kapsamında hareket ederek karar vermelidirler. Bu kapsamda ana baba çocuğun verilerinin paylaşılması ile ilgili rıza gösterirken çocuğun üstün yararını göz önüne almalı ve çocuğun gelecekte bunu isteyip istemeyeceğini düşünerek hareket etmelidir. Aksi halde çocukların kişisel verilerine yönelik bu yolla gerçekleştirilen saldırılar hukuka aykırı olacaktır. Ayrıca bu hususla ilgili olarak TMK ve KVKK kapsamında düzenlenen ilgili hükümlerin yanı sıra Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bir genelge yayımlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 2975829 sayılı ve 2017-12 no'lu Genelge⁶²¹ kapsamında il, ilçe, okul ve kurum yöneticileri tarafından, okul veya kurumlarında görev yapan tüm personel ile öğrenim gören öğrencilerin, kişilerle ilgili her türlü ses, yazı, görüntü ve video kayıtlarının internette veya farklı dijital ortamlarda paylaşılmasının Anayasa ve diğer mevzuat hükümlerine aykırı olduğu belirtilerek ilgili kişilerin bu hususta bilgilendirileceği ve gerekli önlemlerin alınacağı ifade edilmektedir.

Çocukların okulda geçirdikleri zamanlarda kişisel verilerinin ihlali öğretmenleri aracılığıyla da gerçekleşebilmektedir. Sosyal medya platformlarında fenomen olarak anılan öğretmenler öğrencilerinin sınıfta bulundukları zamandaki fotoğraflarını pek çok kişinin erişimine açık olacak şekilde kendi hesaplarında paylaşmaktadır. Özellikle son zamanlarda yaşadığımız olumsuz durumlar sebebiyle neredeyse tüm eğitim kurumları eğitimlerine geçici bir süre ile online ortamda devam etmektedir. Bu eğitimler sırasında da bazı öğretmenler

⁶²¹ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı 07.03.2017 Tarihli, 2975829 Sayılı, 2017-12 No'lu, "Okullarda Sosyal Medyanın Kullanılması" Konulu Genelge, <http://mevzuat.meb.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 07.02.2021.

çocukların ders esnasındaki görüntülerini kendi sosyal medya hesaplarında paylaşmaktadır. Söz konusu bu durum ilk bakışta çocuklara zarar vermeyecek nitelikte görünse de bazı istisnai hallerde çocukların kişi varlığına yönelik tehlike oluşturabilecektir. Çocukların okul bilgisinin öğrenilmesi kanaatimizce hassas bir konudur. Çocuklara zarar vermek isteyen kötü niyetli kişilerce bu bilgilerin öğrenilmesi bazı olumsuz sonuçlara yol açabilecek niteliktedir. Bu sebeple bazı aileler çocuklarının okul bilgisinin bu yolla öğrenilmesinden, fotoğraflarının paylaşılmasından rahatsız olabilecektir. Dolayısıyla velayet hakkına sahip olan ana babanın çocuklarının kişisel verilerinin öğretmenleri tarafından paylaşılmasına rıza göstermemesi durumunda gerçekleştirilen fiil hukuka aykırı olacaktır.

Çocukların kişisel verilerine yönelik saldırılarla ilgili olarak bazı kurum veya okullar tarafından yapılan sınavlarda almış oldukları puanların, kişisel veri niteliğindeki kimlik bilgilerinin açık olacak şekilde internet sitelerinde yayınlanmasına değinmekte fayda vardır. Kişisel Verilerin Korunması Kurulu tarafından verilen kararları⁶²² incelediğimizde; kişilerin sınav sonuçlarının kimlikleri açık olacak şekilde paylaşılmaması gerektiği, kimlik doğrulama sistemi aracılığıyla veya isimleri yalnızca kişinin kendisinin anlayabileceği, üçüncü kişiler tarafından anlaşılmayacak şekilde isminin yıldızlanarak sonuçların paylaşılması gerektiği yönünde kararlar verilmiştir. Söz konusu bu kararlardan hareketle çocukların sınav sonuçlarının paylaşılmasında da Kişisel Verilerin Korunması Kurulu tarafından verilen kararlarda belirlenen şekillerden birine riayet edilmesi gerekmektedir. Aksi halde çocukların kimlik bilgileri ile birlikte almış oldukları puanlar gibi verilerin paylaşılması ve üçüncü kişilerin erişimine açık hale getirilmesi hukuka aykırı olacaktır.

3.3.Saldırılara Karşı Başvurulabilecek Hukuki Yollar

3.3.1.Genel Olarak

Çocuklar hem ulusal mevzuatımız hem de uluslararası mevzuat hükümleri ve benimsenen görüşler çerçevesinde korunmaya muhtaç durumda kişiler olarak kabul edildiğinden çocukların kişisel verilerinin korunması ayrıca önem arz etmektedir. Uluslararası mevzuat hükümlerini incelediğimizde; AB Genel Veri Koruma Tüzüğü çocukları korumasız kişiler olarak belirleyerek çocukların kişisel verileri ile ilgili korumanın onlara özgü olması gerektiğine vurgu yapmıştır⁶²³. Türk hukuk sistemimizde kişisel verilerle ilgili olarak; kişisel verilerin korunması bakımından özel kanun niteliğinde olan KVKK çerçevesinde belirlenen

⁶²² Kişisel Verilerin Korunması Kurulu, T. 26.12.2019, K. 2019/389 ve T. 01.07.2019, K. 2019/188 Sayılı Kararları.

⁶²³ Taştan, s. 19.

hukuki yollara başvurulabilmesinin yanı sıra söz konusu veriler aynı zamanda kişilik hakkını oluşturan değerler kapsamında olduğundan, genel kanun niteliğindeki TMK md.23, md.24 ve md.25 hükümleri TBK md.58 hükmüne de başvurularak gerekli koruma sağlanabilecektir⁶²⁴. Ancak söz konusu kanunlarda çocukların kişisel verilerinin işlenmesi ve korunması ile ilgili özel bir düzenleme öngörülmediğinden; çocukların kişisel verilerine yönelik gerçekleştirilen saldırılarda başvurulabilecek hukuki yollar fiil ehliyeti ve kişiye sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılabilmesi çerçevesinde yorum yapılarak belirlenebilecektir⁶²⁵. Ayrıca çocukların kişisel verilerine yönelik gerçekleştirilen saldırılarda, saldırının velayet hakkına sahip olan ana baba dışında bir üçüncü kişi tarafından gerçekleştirilmesi halinde ana baba velayet hakkı çerçevesinde çocuğun verilerinin ve kişilik hakkının korunması için gerekli hukuki yollara başvurulabileceklerdir⁶²⁶.

Çocukların kişisel verileri ile ilgili gerçekleştirilen fiillerin hukuka aykırı müdahale niteliğinde kabul edilebilmesi için hukuka uygunluk sebepleri mevcut olmamalıdır. Bu kapsamda çocukların kişisel verilerinin işlenmesi, paylaşılması ile ilgili olarak üzerinde durulması gereken hukuka uygunluk sebebi “açık rıza” dır. AB Genel Veri Koruma Tüzüğü md.6 hükmüne göre; veri sorumlusu veya üçüncü kişinin, çocukların kişisel verilerinin işlenmesi ile ilgili menfaatinin ağır basması durumunda veri işleme faaliyeti gerçekleştirilebilecek, aksi halde bu verilerin işlenmesi hukuka aykırı olacaktır⁶²⁷.

Çocukların kişisel verilerinin işlenmesi ile ilgili rıza gösterebilmesi hakkı AB Genel Veri Koruma Tüzüğü md.8 hükmünde yer almaktadır. Buna göre; çocuğun en az on altı yaşında olması halinde ilgili çocuğun rızası ile kişisel verilerinin işlenmesi hukuka uygun olacaktır⁶²⁸. Ancak on altı yaşından küçük çocukların kişisel verilerinin işlenmesi için velayet hakkına sahip olan kişinin rızasının aranması gerektiği hükme bağlanmıştır. Üye devletler on üç yaşından daha küçük olmamak kaydıyla çocuğun kişisel verilerinin ana babasının rızasına ihtiyaç duymaksızın işlenmesi ile ilgili daha erken bir yaş belirleyebileceklerdir. Böyle bir düzenleme öngörülmesinin sebebi, çocuğun kişisel verilerinin işlenmesi ile ilgili riskleri ve sonuçları kavrayamayacak durumda olduğunun düşünülmesidir⁶²⁹. Söz konusu bu madde

⁶²⁴ Sert Sütçü, s.199.

⁶²⁵ Sert Sütçü, s. 199.

⁶²⁶ Sert Sütçü, s. 199.

⁶²⁷ Erdoğan, s. 2458.

⁶²⁸ Develioğlu, s. 54.

⁶²⁹ Erdoğan, s.2456.

hükmü çocukların kişisel verilerinin üçüncü kişilere karşı korunmasını sağlamaktadır⁶³⁰. Ancak çocukların kişisel verilerine yönelik ihlalin bizzat ana baba tarafından gerçekleştirilmesi halinde nasıl bir yol izlenebileceği ile ilgili belirsizlik mevcuttur. Bu belirsizliğin sebebi, ana babanın çocuğun zararına işlem yapmayacağına düşünülmesi olarak kabul edilmektedir⁶³¹. Ancak bu yorum her zaman yapılamayacaktır. Özellikle günümüzde ana babanın sosyal medyada hayatının her anını pervasızca paylaştığı göz önüne alındığında çocukları ile ilgili verileri paylaşırken her durumda riskleri ve sonuçları değerlendirerek hareket ettikleri söylenemeyecektir.

KVKK kapsamında çocukların kişisel verilerinin işlenmesine rıza gösterebilmesi, verilerini koruma yolları ile ilgili özel bir düzenleme öngörülmemiştir. Dolayısıyla bu hususta çocuğun fiil ehliyeti ile ilgili hükümlere göre değerlendirme yapılmalıdır. Geçerli bir rızanın varlığından bahsedebilmek için kişi ayırt etme gücüne sahip olmalıdır. Bu kapsamda tam ehliyetsiz kişiler, ayırt etme gücünden yoksun olduklarından, kişisel verilerinin işlenmesine yönelik göstermiş oldukları “açık rıza” beyanı geçerli olmayacaktır. Doktrindeki bir görüşe göre; ayırt etme gücüne sahip olmayan kişi adına yasal temsilcisi rıza gösterebilecektir⁶³². Ancak ağırlıklı olan görüşe göre; tam ehliyetsiz adına yasal temsilcisinin rıza gösterebilmesi için somut olay kapsamında veri işleme, tam ehliyetsiz çocuğun menfaatine olmalıdır⁶³³. Örneğin sağlık, eğitim gibi hizmetler sunan kurumlarda tam ehliyetsiz çocuğun verilerinin yasal temsilcinin rızası ile işlenmesinde çocuğun menfaatinin bulunduğu savunulabilecektir⁶³⁴. Ancak herhangi bir sosyal paylaşım sitesinde, internet ortamında çocuklara ilişkin verilerin işlenmesi veya paylaşılması durumunda çocuğun menfaatinin olduğu savunulamayacaktır. Hatta bazı durumlarda çocuğun aleyhine bir durum teşkil etmektedir.

Tam ehliyetli ve sınırlı ehliyetli kişiler ise verilerinin işlenmesine yönelik açık rıza beyanında bulunabileceklerdir⁶³⁵. Burada üzerinde durulması gereken husus sınırlı ehliyetsizlerin durumudur. Kişilerin verileri üzerindeki hakkı, kişilik hakkının bir uzantısı

⁶³⁰ Erdoğan, s. 2457.

⁶³¹ Erdoğan, s. 2457.

⁶³² Develioğlu, s. 57.

⁶³³ Han, Işık Aslı, “Kişisel Verilerin İşlenmesi Bağlamında Hukuka uygunluk Sebebi Olarak Veri Sahibinin Rızası”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.18, S.1, 2019, s.s.417-459, s. 442; Dural/Öğüz, s.82-83.

⁶³⁴ Han, s. 442.

⁶³⁵ Avcı, s. 62; Han, s. 441; Develioğlu, s. 57.

niteliğinde olduğundan, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardandır⁶³⁶. TMK md.16 hükmü kapsamında şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarla ilgili işlemler, sınırlı ehliyetsiz tarafından tek başına yapılabilecektir. Ancak, kişisel verilerin işlenmesi sınırlı ehliyetsizleri maddi veya manevi yönden zarar sokabileceğinden, yasal temsilcinin rızasının aranması gerektiği kabul edilmektedir⁶³⁷. Çocukların kişisel verilerinin işlenmesi ile ilgili olarak velayet hakkına sahip olan ana babasının rıza göstermesi gerekliliğini kabul eden görüşe göre; çocukların kendi kişisel verilerinin işlenmesi ile ilgili olarak göstermiş oldukları rıza geçerli olmayacaktır⁶³⁸. Bu sebeple söz konusu bu rızaya dayanarak gerçekleştirilen veri işleme faaliyeti hukuka aykırı kabul edilmektedir. Bu görüşün savunulmasının sebebi; çocukların kişisel verilerinin işlenmesi hususunda bu durumun riskleri ve sonuçları ile ilgili olarak yeterli bilinç ve fikre sahip olmamasının düşünülmesidir⁶³⁹. Ancak ebeveynlerin çocukların kişisel verilerinin işlenmesi ile ilgili olarak her zaman çocuğun menfaatine hareket ettikleri ve her durumda gerçekleştirdikleri veri işleme faaliyetinin sonuçlarını öngörerek hareket ettikleri söylenemeyecektir. Dolayısıyla ana baba velayet hakkını kötüye kullanmaması gerekmektedir. Aksi halde çocukların KVKK kapsamında kendilerine tanınmış olan hakları ilerde kullanabilecekleri kabul edilmektedir⁶⁴⁰. Bir diğer görüşe göre; kişisel verilerin korunması hakkı çocuğa tanınmış bir hak olduğundan, somut olay kapsamında çocuk kendisi rıza gösterebilecek durumdaysa rıza göstermeye ilişkin karar çocuğa bırakılmalı, aksi durumda ise anne- babasının rızasına başvurulmalıdır⁶⁴¹. Kanaatimizce ikinci görüş daha isabetlidir. Kişisel veriler hukuki nitelik olarak kişilik hakkı kapsamında kabul edildiğinde; kişisel veriler üzerindeki hak kişiye sıkı sıkıya bağlı hak niteliğinde olacaktır. Dolayısıyla ayırt etme gücüne sahip, durumun sonuçlarını öngörebilecek nitelikteki çocuklar kendi kişisel verilerinin işlenmesi ile ilgili rıza gösterme hakkına sahip olmalıdır. Çocukların ayırt etme gücüne sahip olmaması durumunda ise velayet hakkına sahip olan ana baba, bu hakkı kötüye kullanmaksızın veri işleme faaliyetine rıza gösterebilecektir. Çocuk ile ilgili kişisel verilerin işlenmesine yasal temsilcinin rızası ile başlanan durumlarda, çocuk reşit olduğu zaman söz

⁶³⁶ Aksoy, Hüseyin Can: “Kişisel Verilerin İşlenmesi Kapsamında Rıza Unsuru ve Sınırlı Ehliyetsizlerin Durumu”, O.B. Gürzumar(Ed.), Haluk Konuralp Anısına Armağan, C.3, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009, s.s. 47-67, s. 57 (Rıza), Avcı, s. 62.

⁶³⁷ Aksoy, Rıza, s. 59.

⁶³⁸ Erdoğan, s. 2463.

⁶³⁹ Erdoğan, s.2463.

⁶⁴⁰ Erdoğan, s. 2463.

⁶⁴¹ Küzeci, s. 238-239.

konusu bu rızayı geri alabileceği gibi, verilerinin işlenmesine devam edilmesini istemesi halinde bazı durumlarda açık rıza vermesi aranabilecektir⁶⁴².

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda kişisel verilerine yönelik hukuka aykırı bir müdahale gerçekleştirilmesi halinde çocukların sahip olduğu haklarla ilgili özel bir düzenleme öngörülmemiştir. Dolayısıyla çocukların da yetişkinler ile aynı haklara sahip olduğu ancak bu hakları fiil ehliyetine sahip olduğunda kullanabileceği kabul edilmektedir⁶⁴³. Kanaatimizce; kişisel veriler üzerinde sahip olunan hak, kişilik hakkının bir uzantısı olarak kabul edildiğinde; çocuklar ayırt etme gücüne sahip olması koşuluyla KVKK' da belirlenen hakları kullanabileceklerdir. Daha önce de belirttiğimiz üzere⁶⁴⁴, kişilik hakkı şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır ve çocuk ayırt etme gücüne sahip olması halinde bu hakları tek başına kullanabilecektir. Çocuğun ayırt etme gücüne sahip olmaması halinde ise velayet hakkı kapsamında çocuğun korunması ve üstün yararının gözetilmesi esas olduğundan, velayete sahip olan ana baba tarafından çocuğun kişisel verilerinin korunması ile ilgili hukuki yollara başvurulabilecektir⁶⁴⁵.

Kişisel verilerin korunması KVKK' da belirlenen düzenlemelerin yanı sıra söz konusu bu veriler aynı zamanda kişilik hakkının da konusunu oluşturduğundan TMK'da belirlenen kişilik hakkını koruyucu hükümlerle de sağlanabilecektir. Bu hususta çalışmamızda KVKK ve TMK kapsamında belirlenen koruyucu hükümler ve başvurulabilecek hukuki yollar üzerinde durulacaktır.

3.3.2.Kişisel Verilerin Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Korunması

3.3.2.1.Veri Sahibinin Hakları

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu md.11 hükmü kapsamında veri sahibine bazı haklar tanınmıştır. Kişisel verisi işlenen her gerçek kişi, veri sorumlusuna başvurarak md.11 hükmünde belirlenen haklarını kullanabilecektir⁶⁴⁶. KVKK md.11 hükmü kapsamında herkes veri sorumlusuna başvurarak kendisiyle ilgili:

- Bilgi edinme hakkı kapsamında; kişisel veri işlenip işlenmediğini öğrenme, verilerin işlenmesi durumunda bununla ilgili bilgi talep etme, verilerin işlenme

⁶⁴² Küzeci, s. 238.

⁶⁴³ Erdoğan, s. 2459.

⁶⁴⁴ Bkz: 1.4.3.

⁶⁴⁵ Sert Sütçü, s. 199.

⁶⁴⁶ Avcı, s. 82.

amacını, işlenme amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını öğrenme ve yurt içi veya yurt dışında verilerinin aktarıldığı üçüncü kişileri bilme hakkı,

- Verilerin eksik veya yanlış işlenmiş olması halinde bunların düzeltilmesini isteme, verilerin silinmesini veya yok edilmesini isteme ve buna ilişkin işlemlerin kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişilere bildirilmesini talep etme,
- İşlenen verilerin münhasıran otomatik sistemler aracılığıyla analiz edilmesi suretiyle veri sahibi aleyhine sonuç doğmasına itiraz etme,
- Zarara uğraması halinde uğradığı zararın giderilmesini talep etme haklarına sahiptir.

Kişisel verilerin korunması ile ilgili olarak KVKK kapsamında veri sahibi tarafından kullanılabilir haklar *ilgili kişi* tarafından kullanılacaktır. KVKK md.3/1-ç hükmünde “*ilgili kişi; kişisel verisi işlenen gerçek kişi*” olarak tanımlanmıştır. Madde hükmünde ilgili kişinin ehliyet durumu ile ilgili bir düzenleme yer almadığından, kanaatimizce bu durum TMK kapsamındaki fiil ehliyeti ile ilgili düzenlemeler kapsamında ele alınmalıdır. Kişisel verilerin hukuki niteliği ile ilgili olarak katıldığımız görüş uyarınca kişisel verileri kişilik hakkı kapsamında değerlendirdiğimizden; kişisel verilerin korunması ile ilgili kullanılabilir haklar şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olacaktır. Dolayısıyla tam ehliyetli kişiler herhangi bir kısıtlamaya tabi olmaksızın kişisel verilerinin korunması ile ilgili taleplerini öne sürebilecektir. Sınırlı ehliyetsiz kişiler bakımından ise şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmaları bakımından herhangi bir sakınca olmadığından bu taleplerini tek başlarına öne sürebileceklerdir. Ayırt etme gücüne sahip çocuklar da sınırlı ehliyetsiz olarak kabul edildiğinden kişisel verilerinin korunması ile ilgili olarak KVKK kapsamında tanınan hakları tek başlarına kullanabileceklerdir. Ancak sınırlı ehliyetsiz çocukların üstün yararının korunması amacıyla yasal temsilcisinin izni ve onayının alınmasının daha yerinde olması durumunda yasal temsilcinin rızasına başvurulabilecektir. Ayırt etme gücüne sahip olmayan tam ehliyetsiz çocuklar ise yasal temsilcileri aracılığıyla KVKK kapsamında düzenlenen haklarını kullanabilmelidir.

3.3.2.1.1.Bilgi Edinme Hakkı

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu md.11 hükmü kapsamında veri sahibine, veri sorumlusuna başvurarak kişisel verileri ile ilgili bilgi talep etme hakkı tanınmıştır. Kişiler bilgi edinme hakkı kapsamında; kendisiyle ilgili verilerin işlenip işlenmediğini, hangi işlemlere tabi tutulduğunu, verilerin işlenme amacını ve bu amaca uygun olarak kullanılıp kullanılmadığını, verilerin aktarılması durumunda kimlere aktarıldığını öğrenme hakkına

sahiptir⁶⁴⁷. Veri sahibinin, kişisel verileri üzerindeki kontrolü sağlayabilmesi, bilgilendirilme ile doğrudan ilişki içerisinde⁶⁴⁸. Kişilerin verilerinin, hangi amaçla, ne şekilde ve ne kadar süre için işleneceği gibi hususlarda bilgi sahibi olması, verilerin korunması ile ilgili hakların kullanılması bakımından da önem arz etmektedir⁶⁴⁹. Veri sahibi, kendisi ile ilgili verilerin işlenmesi ile ilgili bilgi sahibi olmadığı takdirde, kendisine sağlanan korumadan gerçek anlamda faydalanamayacaktır⁶⁵⁰. Dolayısıyla KVKK ve diğer kanunlar kapsamında sağlanan koruma yollarının kullanılabilmesi için veri sahibinin işlenen kişisel verileri ile ilgili bilgi sahibi olması gerekmektedir.

Veri işleme ile ilgili olarak veri sahibinin bilgilendirilmesi; veri sorumlusu tarafından yerine getirilmesi gereken bir yükümlülük, veri sahibinin bilgi talep etmesi ise bir hak⁶⁵¹. Veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğü kapsamında bahsettiğimiz üzere veri sahibi; veri sorumlusunun kimliği, verinin hangi amaçla ve ne kadar süre için işleneceği, kimlere hangi amaçla aktarılabilceği, verileri toplamanın yöntemi ve hukuki sebebi gibi hususlarda bilgilendirilmiş olmalıdır⁶⁵². Veri sorumlusu tarafından söz konusu bu hususlarla ilgili olarak bilgilendirilmeyen veri sahibi, bilgi edinme hakkını kullanarak, veri sorumlusundan bilgi talep edebilecektir.

Kişisel verilerin korunması ile ilgili olarak, karşımıza çıkan sorunlardan biri “*veri sızıntıları*” dır. Veri sızıntılarının en aza indirilmesi kişisel verilere ilişkin “*şeffaflık*” ilkesinin uygulanması ile mümkün olacaktır⁶⁵³. Bu kapsamda kişilerin, işlenen verileri ile ilgili bilgi sahibi olmaları şeffaflığın sağlanması bakımından büyük öneme sahiptir. Kişilerin kanun kapsamında sağlanan haklarını kullanabilmeleri, verileri ile ilgili doğru bilgiye erişebilmeleri ve şeffaflığın sağlanması ile mümkün olacaktır.

3.3.2.1.2. Verilerin Düzeltilmesini, Silinmesini, Yok Edilmesini İsteme Hakkı

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında; kişisel verileri işlenmiş olan kişiler, verilerinin düzeltilmesini, silinmesini, yok edilmesini ve bu işlemlere ilişkin bilgilerin üçüncü

⁶⁴⁷ Kılıç, Kerim, Kişisel Verilerin Korunması ve 6698 Sayılı Kanun, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2016, s.97.

⁶⁴⁸ Halet Avcıoğlu, s. 28.

⁶⁴⁹ Develioğlu, s. 83.

⁶⁵⁰ Şimşek, s. 88.

⁶⁵¹ Şimşek, s. 90.

⁶⁵² Yücedağ, s. 774.

⁶⁵³ Küzeci, s. 358.

kişilere bildirilmesini isteme hakkına sahiptir. Kişilere ilişkin verilerin yanlış olması bunların kişisel veri olma niteliğini değiştirmedığından; kişiler yanlış olan verilerinin düzeltilmesini, eksik olanların ise tamamlanmasını veri sorumlusuna başvurarak talep edebilecektir⁶⁵⁴. KVKK md.11/1-d hükmünün düzenleniş biçiminden de anlaşılacağı üzere; kişisel veri sahipleri, verilerinin düzeltilmesi hakkını her durumda kullanamayacak, ancak verilerinin eksik veya yanlış işlenmiş olması durumunda kullanabileceklerdir⁶⁵⁵.

Kişisel verilerle ilgili olarak tanınmış olan bu haklar, veri sahibinin bilgi edinme hakkı ile yakın ilişki içerisindedir. Kişilerin verileri ile ilgili bilgi alma, verilerine erişebilme hakkı, düzeltme, sildirme ve yok edilmesini isteme haklarının bir gerekliliği olarak kabul edilmektedir⁶⁵⁶.

Kişisel veriler belli bir amaç ve amaç için gereken süre kadar işlenmekte ve muhafaza edilmektedir. Verilerin işlenme amacı ortadan kalktığında kişiler; verilerinin silinmesini veya yok edilmesini talep edebilir⁶⁵⁷. Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi ile ilgili olarak md.11/1-e hükmüne göre söz konusu bu işlemler md.7 hükmünde belirlenen şartlar çerçevesinde gerçekleştirilecektir⁶⁵⁸. Ayrıca yanlış veya eksik olan, amacın gerçekleşmesi için belirlenen süresi dolmuş, işleme amacı ortadan kalkmış olan verilerin daha önceden üçüncü kişilere aktarılmış olması halinde, veri sahibinin düzeltme, sildirme veya yok etme işlemlerinin verilerin aktarıldığı üçüncü kişilere bildirilmesini isteme hakkı bulunmaktadır.

AB Genel Veri Koruma Tüzüğü kapsamında düzenlenmiş olan “unutulma hakkı” kavramı Anayasa ve KVKK kapsamında düzenlenmemiş olsa da Anayasa md.5 hükmünde devlete kişilerin maddi ve manevi varlığını geliştirmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak görevi yüklenerek bu hususta pozitif bir yükümlülük getirilmiştir. Yargıtay’a göre unutulma hakkının dayanağı AİHS md. 8 hükmünde ve Anayasa’nın md.20/1 hükmünde yer

⁶⁵⁴ Avcı, s. 83-84.

⁶⁵⁵ Kılıç, s. 99.

⁶⁵⁶ Küzeci, s. 222; Şimşek, s. 92; Hatipoğlu, s. 97.

⁶⁵⁷ Halet Avcıoğlu, s. 29.

⁶⁵⁸ **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Madde 7-** (1) Bu Kanun ve ilgili diğer kanun hükümlerine uygun olarak işlenmiş olmasına rağmen, işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması hâlinde kişisel veriler resen veya ilgili kişinin talebi üzerine veri sorumlusu tarafından silinir, yok edilir veya anonim hâle getirilir. (2) Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesine ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümler saklıdır. (3) Kişisel verilerin silinmesine, yok edilmesine veya anonim hâle getirilmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

alan özel yaşama saygı hakkı ile Anayasa'nın md.20/3 hükmünde düzenlenen kişisel verilerin korunması hakkı olarak kabul edilmektedir⁶⁵⁹. Anayasa'nın söz konusu hükümlerinin yanı sıra KVKK kapsamında düzenlenen kişisel verilerin silinmesini, yok edilmesini isteme hakkı kişilerin geçmişte yaşadıkları olumsuzlukların unutulmasına imkan sağladığından bu hakkın kullanılması ile kişilerin unutulma hakkının sağladığı korumadan faydalanabilecekleri ifade edilebilir⁶⁶⁰. Kişisel verilerin korunması hakkı ile unutulma hakkı birbiri ile iç içe geçmiş haklar olarak kabul edilmektedir⁶⁶¹. Unutulma hakkı kişilere kendi kişisel verileri üzerinde kontrol sağlama olanağı tanımaktadır⁶⁶². Unutulma hakkı ve bununla ilişkili olarak kişisel verilerin gerektiği ölçüde ve amacın gerçekleşmesi için gerekli olan en kısa süreliğine depolanması ilkesi kişisel verilerin korunması hakkının çatısını oluşturmaktadır⁶⁶³. Kişisel verilerin korunması hakkı ile unutulma hakkının ortak noktaları; her iki hakkın da kişilerin verileri üzerinde serbestçe tasarruf edilebilmesini sağlaması, kişilerin geçmişe takılmaksızın geleceğe yönelik planlar yapabilmesine olanak tanınması, verilerin kişilerin aleyhine kullanılmasına engel olması ve bireyin geçmişi ile barışık yaşayarak toplumun kalitesine fayda sağlaması olarak ifade edilmektedir⁶⁶⁴. AB tarafından yapılan tanımda bu hak kişinin ismi herhangi bir arama motoruna yazıldığında hangi bilgilerine erişilebileceğine karar verme ve erişilmesini veya erişilmemesini istediği verilere bu doğrultuda işlem yapıldığından emin olma hakkı olarak anlandırılmaktadır⁶⁶⁵. Sosyal platformların çeşitliliği de göz önüne alındığında kullanıcıların bu platformlarda paylaşmış oldukları fotoğraf, yaş, cinsiyet, adres, ilgi alanı gibi birçok kişisel verinin yer aldığı bir dijital hafızadan bahsedilmektedir⁶⁶⁶. Bu dijital hafızada yer alan kişisel veriler bazen veri sahibinin rızası ile bazen ise rızası olmaksızın üçüncü kişilerle paylaşılabilir⁶⁶⁷. Unutulma hakkı ile ilgili olarak Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından verilen kararda bu hak; üstün kamu yararının bulunması hali hariç olmak üzere dijital hafızadaki olumsuz olayların belli bir süre sonra unutulmasını,

⁶⁵⁹ Karan, s. 4222.

⁶⁶⁰ AYM. T. 03.03.2016, B.No: 2013/5653 R.G: T.24.08.2016/29811.

⁶⁶¹ Güleler, Serdar, "Dijital Hafızadan Silinmeyi İstemek: Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı", TBB Dergisi, 2012, s.s.219-240, s. 252.

⁶⁶² Çelik, Yeşim, "Özel Hayatın Gizliliğinin Yansıması Olarak Kişisel Verilerin Korunması ve Bu Bağlamda Unutulma Hakkı", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S. 32, 2017, s.s. 391-410, s.397.

⁶⁶³ Yarg. HGK. T. 17.06.2015, E. 2014/4-56, K. 2015/1679 (erişim tarihi: 25.12.2020) (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

⁶⁶⁴ Güleler, s. 252

⁶⁶⁵ Örnek Büken /Zeybek Ünsal, s. 46.

⁶⁶⁶ Güleler, s. 224-225.

⁶⁶⁷ Güleler, s. 225.

üçüncü kişiler tarafından öğrenilmesi istenilmeyen kişisel verilerin silinmesini ve yayılmasının önlenmesini isteme hakkı olarak tanımlanmaktadır⁶⁶⁸. Doktrinde ise unutulma hakkı; kişilere ait fotoğraf, kimlik bilgisi, adres veya diğer ilgili içeriklerin bulunduğu dijital hafızadan kişinin kendi talebi üzerinde bir daha geri getirilemeyecek biçimde kaldırılması olarak tanımlanmaktadır⁶⁶⁹. Başka bir tanıma göre unutulma hakkı; kişilerin hukuka aykırı olarak elde edilmiş veya hukuka uygun olmakla birlikte veri işlenmesini haklı kılan sebeplerin ortadan kalktığı kişisel verilerin işlenmesine son verilmesini isteme hakkı olarak ifade edilmektedir⁶⁷⁰. Kişilere unutulma hakkının tanınmasındaki ana düşünce; kişilerin verileri üzerinde serbest tasarruf edebilmelerini, geçmişin engeline takılmaksızın geleceklerini şekillendirebilmelerini ve kişisel verilerin kişi aleyhine kullanılmasının engellenmesini sağlamaktır⁶⁷¹. Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin amacın ortadan kalkması durumunda unutulma hakkı ileri sürülebilecektir⁶⁷². Unutulma hakkı kişilere, kendilerine ait fotoğraf, internet günlüğü gibi içeriklerin silinmesi için üçüncü kişileri zorlama yetkisi içermesinin yanı sıra geçmişte almış oldukları cezalara ilişkin bilgilerin veya haklarında olumsuz düşünce veya yorumlara sebep olabilecek bilgi ve fotoğraf gibi verilerin kaldırılmasını isteme hakkı sağladığı kabul edilmektedir⁶⁷³. Kişilerin geçmiş suçları ile ilgili adli sicil kayıtlarının silinmesini, erişimden kaldırılmasını veya kitle iletişim araçlarıyla geçmişte yaşanan suça konu durumun tekrar gündeme getirilmemesini isteme hakkı da unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmektedir⁶⁷⁴. Unutulma hakkı sahibi, unutulması istenen kişisel verilerin sahibi olan gerçek kişidir⁶⁷⁵. Söz konusu bu hakkın yükümlüsü ise; kişisel verilerin silinmesi ya da unutulmasını gerektiren haklı sebeplerin mevcut olması halinde veri işleme faaliyetine dahil olan ve verileri silmek, yok etmek ile yükümlü olan kişilerdir⁶⁷⁶.

⁶⁶⁸ Yarg. HGK. T. 17.06.2015, E. 2014/4-56, K. 2015/1679 (erişim tarihi: 25.12.2020) (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

⁶⁶⁹ Güleener, s. 226.

⁶⁷⁰ Yılmaz, Unutulma Hakkı, s. 4.

⁶⁷¹ Yarg. HGK. T. 17.06.2015, E. 2014/4-56, K. 2015/1679(erişim tarihi: 25.12.2020) (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

⁶⁷² Yılmaz, Unutulma Hakkı, s. 81.

⁶⁷³ Yarg. HGK. T. 17.06.2015, E. 2014/4-56, K. 2015/1679(erişim tarihi: 25.12.2020) (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

⁶⁷⁴ Hatipoğlu, s. 99.

⁶⁷⁵ Yılmaz, Unutulma Hakkı, s. 7.

⁶⁷⁶ Yılmaz, Unutulma Hakkı, s. 8.

Unutulma hakkı kapsamında; hayatlarına dair pek çok olayı ve durumu internet ortamında paylaşan çocuklar ve gençler için söz konusu bu hak bireysel özerkliklerinin korunması ve ileriki yaşamlarında daha önceden yapmış oldukları paylaşımlarından etkilenmemeleri bakımından oldukça büyük bir öneme sahiptir⁶⁷⁷. Ayrıca kişilerin çocukken, verilerinin işlenmesine ilişkin vermiş olduğu rızayı ileriki yaşlarda geri almak istemesi halinde, rıza verilmesine konu verilerin kaldırılması da unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmelidir⁶⁷⁸. Söz konusu bu hak kapsamında ABAD'ın vermiş olduğu “*Google İspanya Kararı*” kişilerin bu hak kapsamında öne sürebilecekleri talepler hakkında bilgi sahibi olması bakımından büyük öneme sahiptir⁶⁷⁹. Unutulma hakkını Türkiye kapsamında değerlendirdiğimizde KVKK md.11 hükmünde verilerin silinmesini, yok edilmesini isteme hakkı olarak yer almaktadır. Bu kapsamda kişiler Google, Facebook, Twitter, Instagram gibi sitelerde paylaşılan verilerinin KVKK md.11 hükmü kapsamında silinmesini, yok edilmesini talep edebilmelerinin yanı sıra bu verilerin internet ortamında bulunması aynı zamanda kişilik hakkını zedeleyici nitelikte ise TMK’da belirlenen kişilik hakkının korunması için gerekli hukuki yollara başvurabilecektir.

3.3.2.1.3. İtiraz Hakkı

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu md.11 hükmü ile veri sahibine tanınmış olan bir diğer hak “*itiraz hakkı*” dır. Madde hükmünde açıkça belirtildiği üzere itiraz hakkı; “*işlenen verilerin münhasıran otomatik sistemler vasıtasıyla analiz edilmesi suretiyle kişinin kendisi aleyhine bir sonucun ortaya çıkması*” halinde söz konusu olacaktır. Bu kapsamda veri sahibinin itiraz hakkını kullanabilmesi için:

- 1) Verilerin münhasıran otomatik sistemler vasıtasıyla analiz edilmesi
- 2) Veri sahibi aleyhine sonuç ortaya çıkması

şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir. Veri sahibinin haklı itirazda bulunması durumunda, itiraz edilen veriler dikkate alınmayacaktır⁶⁸⁰. Otomatik olmayan yollarla verilerin analiz edilmesi durumunda veri sahibi bir zarara uğramış olsa dahi KVKK

⁶⁷⁷ Küzeci, s. 224.

⁶⁷⁸ Küzeci, s. 228.

⁶⁷⁹ Karar için ayrıntılı açıklamalar için bkz: Küzeci, s. 223-228; Yıldırım, Canberk, “Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Kapsamında Unutulma Hakkı”, İstanbul Barosu Dergisi, C.93, S.5, 2019, s.s. 60-72, s.67-68.

⁶⁸⁰ Başalp, s. 51; Avcı, s. 84.

kapsamında itiraz hakkını kullanamayacak⁶⁸¹ böyle bir durumda genel hükümlere başvurarak uğradığı zararın giderilmesini talep edebilecektir.

3.3.2.1.4. Zararın Giderilmesini İsteme Hakkı

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu md.11/1-ğ hükmü kapsamında; “herkes, veri sorumlusuna başvurarak kendisiyle ilgili kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması halinde, zararın giderilmesini talep etme hakkına sahiptir.” Kişisel veri sahibine tanınan bu hak, maddi-manevi tazminat davası ile benzerlik gösteriyor olsa da ilgili kişinin taleplerini ileri sürme şekli bakımından birbirinden ayrılmaktadır. Genel hükümlere göre maddi-manevi tazminat talep hakkı dava yoluyla ileri sürülecekken, KVKK kapsamında zararın giderilmesini talep hakkı veri sorumlusuna başvurarak kullanılabilir⁶⁸².

Kişisel veri sahibinin veri sorumlusuna başvurarak zararın giderilmesini talep edebilmesi için öncelikle işlenmiş olan kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmiş olması gerekmektedir. Bu kapsamda veri işleme faaliyeti esnasında veri sahibinin rızasının alınmamış olması veya KVKK kapsamında belirlenen hukuka uygunluk sebeplerinden herhangi birinin bulunmaması halinde veriler hukuka aykırı olarak işlenmiş olacaktır. Ancak veri sahibinin söz konusu bu talep hakkını kullanması için verilerin hukuka aykırı olarak işlenmiş olması yeterli olmayıp, bu hukuka aykırı işleme neticesinde zarar ortaya çıkmış olmalıdır. Bu şartların birlikte gerçekleşmiş olması halinde veri sahibi, veri sorumlusuna başvurarak zararın giderilmesini talep hakkını kullanabilecektir.

3.3.3. Veri Sahibinin Hak Arama Yöntemleri

3.3.3.1. Veri Sorumlusuna Başvuru

Veri sahibi KVKK md.13 hükmü çerçevesinde; kişisel verileri ile ilgili bilgi alma, verilerin düzeltilmesini, silinmesini veya yok edilmesini isteme, itiraz etme ve zararın giderilmesine ilişkin taleplerini veri sorumlusuna başvuru yoluyla kullanabilecektir⁶⁸³. Kişilerin veri sorumlusuna başvuru yapma usullerini düzenleyen “Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ⁶⁸⁴” e göre; kişisel verileri işlenen her gerçek kişi, veri

⁶⁸¹ Avcı, s. 85.

⁶⁸² Avcı, s. 85.

⁶⁸³ **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Madde 13- (1)** “İlgili kişi, bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili taleplerini yazılı olarak veya Kurulun belirleyeceği diğer yöntemlerle veri sorumlusuna iletir.”

⁶⁸⁴ 10 Mart 2018 Tarihli, 30356 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

sorumlusuna başvuru hakkını kullanabilecektir⁶⁸⁵. Tebliğ kapsamında kişilerin başvurularını Türkçe olarak yapmaları veri sorumlusuna başvuru hakkının kullanılmasının ön koşulu olarak belirlenmiştir.

Veri sahibi taleplerinin değerlendirilmesi için veri sorumlusuna yazılı veya kayıtlı elektronik posta adresi, güvenli elektronik imza, mobil imza ya da ilgili kişi tarafından veri sorumlusuna daha önce bildirilen ve veri sorumlusunun sisteminde kayıtlı bulunan elektronik posta adresini kullanarak başvurabilecektir⁶⁸⁶.

Veri sorumlusu, veri sahibinin taleplerini en kısa sürede ve en geç otuz gün içinde değerlendirip ücretsiz olarak sonuçlandırmalıdır. Veri sahibinin başvurusu ile ilgili bir maliyet ortaya çıkması durumunda Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ’de belirlenen tarife göre ücret talep edilebilecektir⁶⁸⁷. Veri sorumlusu, başvuruyu reddetmesi durumunda ret gerekçesini açıklamalı ve cevabı veri sahibine yazılı olarak veya elektronik ortamda bildirmelidir.⁶⁸⁸ Başvurunun kabul edilmesi halinde ise gereği veri sahibi tarafından en kısa sürede yerine getirilmeli ve veri sahibine bilgi verilmelidir⁶⁸⁹.

⁶⁸⁵ **Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ Madde 4 – (1)**” Kişisel verisi işlenen gerçek kişiler, veri sorumlusuna başvuru hakkına sahiptir.”

⁶⁸⁶ Avcı, s. 97; **Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ Madde 5 – (1)** İlgili kişi, Kanunun 11 inci maddesinde belirtilen hakları kapsamında taleplerini, yazılı olarak veya kayıtlı elektronik posta (KEP) adresi, güvenli elektronik imza, mobil imza ya da ilgili kişi tarafından veri sorumlusuna daha önce bildirilen ve veri sorumlusunun sisteminde kayıtlı bulunan elektronik posta adresini kullanmak suretiyle veya başvuru amacına yönelik geliştirilmiş bir yazılım ya da uygulama vasıtasıyla veri sorumlusuna iletir.

(2) Başvuruda;

a) Ad, soyad ve başvuru yazılı ise imza,
b) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için T.C. kimlik numarası, yabancılar için uyruğu, pasaport numarası veya varsa kimlik numarası,
c) Tebligata esas yerleşim yeri veya iş yeri adresi,
ç) Varsa bildirim esas elektronik posta adresi, telefon ve faks numarası,
d) Talep konusu,
bulunması zorunludur.

(3) Konuya ilişkin bilgi ve belgeler başvuruya eklenir.

(4) Yazılı başvurularda, veri sorumlusuna veya temsilcisine evrakın tebliğ edildiği tarih, başvuru tarihidir.

(5) Diğer yöntemlerle yapılan başvurularda; başvurunun veri sorumlusuna ulaştığı tarih, başvuru tarihidir.

⁶⁸⁷ Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ md.6.

⁶⁸⁸ KVKK md.13/3.

⁶⁸⁹ KVKK md.133; Veri Sahibine Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ, md.6/6.

3.3.3.2.Şikayet

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu md.14 kapsamında; veri sahibinin yaptığı başvuruya verilen cevabın yeterli olmaması veya hiç cevap verilmemesi durumunda veri sahibi cevabı öğrendiği tarihten itibaren otuz gün içinde ve her halde başvuru tarihinden itibaren altmış gün içinde Kurul⁶⁹⁰'a şikayette bulunabilecektir⁶⁹¹. Veri sahibinin Kurul'a şikayet hakkının kullanabilmesi için daha önceden veri sorumlusuna başvuruda bulunması KVKK md.14/2 hükmü kapsamında bir ön koşul olarak belirlenmiştir.

Kurul; şikayet üzerine inceleme yapmasının yanı sıra ihlal iddiasını öğrenmesi halinde re'sen de görev alanına giren konularda gerekli incelemeyi yapacaktır⁶⁹². Kurul'un şikayet üzerinde inceleme yaptığı durumlarda; talebi inceleyerek ilgililere altmış gün içerisinde cevap verir. Süre hesabında, başlangıç olarak şikayet tarihi esas alınır ve şikayete altmış gün içerisinde cevap verilmemesi halinde talep reddedilmiş sayılır⁶⁹³.

Şikayet üzerine veya re'sen inceleme sonucunda ihlalin olduğu anlaşılırsa Kurul; tespit ettiği hukuka aykırılığın veri sorumlusu tarafından giderilmesine karar vererek ilgililere tebliğ eder. Kurul'un söz konusu bu karar gecikmeksizin ve en geç otuz gün içinde yerine getirilmelidir⁶⁹⁴.

Kişisel verilerle ilgili gerçekleştirilen ihlalin yaygın olduğunun anlaşılması durumunda kurul bu hususta ilke kararı alır ve bu kararı yayımlar. Telafisi güç veya imkansız zararların doğması, açıkça hukuka aykırılık olması halinde Kurul, veri işlenmesinin veya verinin yurt dışına aktarılmasının durdurulmasına karar verebilecektir⁶⁹⁵.

Kişisel Verilerin Korunması md.14/3 hükmü kapsamında, kişisel verilerinin hukuka aykırı olarak işlenmesi neticesinde, kişilik hakkı ihlal edilen kişiler, genel hükümlere göre tazminat talep edebileceklerdir⁶⁹⁶. Söz konusu bu hüküm KVKK md. 11/1-ğ hükmü ile karıştırılmamalıdır. Çünkü md.11/1-ğ hükmünde kişiler, uğramış oldukları zararın veri sorumlusuna başvurarak giderilmesini istemekteyken, burada genel hükümlere göre dava

⁶⁹⁰ Kişisel Verileri Koruma Kurulu; Kurul'un görev ve yetkileri KVKK md.22 hükmü kapsamında ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

⁶⁹¹ KVKK md.14/1.

⁶⁹² KVKK md.15/1.

⁶⁹³ KVKK, md.15/4.

⁶⁹⁴ KVKK md.15/5.

⁶⁹⁵ KVKK md.15/5, md.15/6.

⁶⁹⁶ **KVKK Madde 14/3:** "Kişilik hakları ihlal edilenlerin, genel hükümlere göre tazminat hakkı saklıdır."

yoluyla tazminat talep edebileceklerdir. Bu hüküm öngörölmüş olmasaydı da, kişisel verileri oluşturan değerler, aynı zamanda kişilik hakkının da konusunu oluşturduğundan, bu değerlere yönelik herhangi bir hukuka aykırı müdahale gerçekleştirilmesi halinde, kişiler TMK md.23 ve md.24 hükümlerinde belirlenen kişilik hakkını koruma yollarına başvurabileceklerdir

3.3.4. Kişisel Verilerin Türk Medeni Kanunu Kapsamında Korunması

3.3.4.1. Genel Olarak

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında; kişiyi belirli veya belirlenebilir kılan her türlü bilgi kişisel veri olarak değerlendirilmektedir. Kişiyi belirlenebilir kılan veriler kişinin ismi, fotoğrafı, e-posta adresi, özel hayatına dair bilgileri, sağlığı, etnik kökeni, ırkı, biyometrik ve genetik bilgileri gibi bilgiler sınırlı sayı ilkesine bağlı kalmaksızın kişisel veri olarak değerlendirilebilecektir. Söz konusu bu bilgiler incelendiğinde çalışmamızın birinci bölümünde de üzerinde durduğumuz kişilik hakkını oluşturan değerlerle örtüşmektedir. Ayrıca kişisel verilerin hukuki niteliği ile ilgili olarak kabul ettiğimiz görüşe göre kişisel veriler hukuki nitelik bakımından kişilik hakkı kapsamında değerlendirilecektir. Dolayısıyla kişisel verilere yönelik gerçekleştirilen saldırılarda hukuka aykırı fiil aynı zamanda kişilik hakkını da ihlal ediyorsa kişiler TMK kapsamında öngörölen genel nitelikli korumadan faydalanabileceklerdir. Kişiler, saldırının hukuki işlem yoluyla gerçekleştirilmesi halinde TMK md.23 hükmü, saldırının üçüncü kişiler tarafından gerçekleştirilmesi halinde ise TMK md.24 ve md.25 hükümleri öngörölen hukuki korumadan faydalanabileceklerdir.

3.3.4.2. Hukuki İşlem Yoluyla Gerçekleştirilen Saldırıların Karşı Korunması

Toplumsal yaşamda kişiler birçok alanda birbiri ile eşit durumda değildirler. Söz konusu bu eşitsizlik; güçlü olan kişilerin zayıf durumda olan kişiler üzerinde hakimiyet kurmaya çalışmasına, zayıf olanların ise ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla kişisel varlıkları üzerinde büyük özverilerde bulunmasına yol açabilir⁶⁹⁷. Hukuk düzenimizce eşitsizliğin doğuracağı söz konusu bu kötü durumları önlemek ve ortadan kaldırmak maksadıyla bir takım sınırlamalar getirilmiştir. Bu kapsamda kişiliğin hak sahibinin yapacağı hukuki işlemlere karşı korunması amacıyla TMK md. 23 hükmü düzenlenmiştir.

Türk Medeni Kanunu md 23 hükmüne göre; kimse hak ve fiil ehliyetlerinden, özgürlüklerinden vazgeçemez, özgürlüklerinin hukuka aykırı olarak sınırlandırmaz. Ayrıca yazılı rıza ile biyolojik madde verme borcu altına girmiş olan kişilerin edimini yerine getirmesi istenemez; maddî ve manevî tazminat isteminde bulunulamaz.

⁶⁹⁷ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.359.

Türk Medeni Kanunu md.23 hükmü lafzi olarak incelendiğinde yalnızca hak ve fiil ehliyeti, özgürlükler ve beden tamlığını koruma altına aldığı şeklinde bir sonuç çıkarılabilecekse de; TMK md.23 hükmü kişilik hakkını oluşturan tüm değerleri kapsamına alarak koruma amacı gütmektedir⁶⁹⁸.

Türk Medeni Kanunu md.23 hükmünde sözleşme özgürlüğü ile ilgili çizilmiş olan sınır kanaatimce kişisel verilerin konu edildiği sözleşmeler için de uygulanmalıdır. Bu kapsamda kişilerin kişisel verileri üzerindeki haktan vazgeçeceğine ilişkin yapmış olduğu sözleşmeler kesin hükümsüz olacaktır. Burada çocukların kişisel verileri ile ilgili gerçekleştirilen sözleşmeleri kimlerin yapabileceği üzerinde durmakta fayda vardır. Ayırt etme gücüne sahip olmayan tam ehliyetsiz çocukların fiil ehliyeti olmadığından söz konusu bu çocuklar adına yapılacak sözleşmeler velayet hakkına sahip olan ana baba tarafından gerçekleştirilecektir. Çocuğun sınırlı ehliyetsiz olması halinde ise kişisel veriler üzerindeki hak hukuki nitelik olarak kişilik hakkı kabul edildiğinde; kişiye sıkı sıkıya bağlı hak niteliğinde olacaktır. Bu kapsamda sınırlı ehliyetsiz çocuk kendi adına kişisel verileri üzerinde hukuki işlem gerçekleştirebilecektir. Ancak kanaatimizce kişisel verilerin korunması hassas ve çocukların gelecekteki yaşantılarını önemli derecede etkileyebilecek nitelikte olduğundan ana babasının da iznine başvurulması daha yerinde olacaktır. Çocuğun tam ehliyetsiz veya sınırlı ehliyetsiz olmasına bakılmaksızın velayet hakkına sahip olan ana baba tarafından verilecek olan rıza çocuğun yararına olmalıdır. Aksi halde velayet hakkının kötüye kullanılması sebebiyle ana babanın hukuki sorumluluğu doğacaktır.

3.3.4.3. Saldırlara Karşı Korunması

Türk Medeni Kanunu md.24 ve 25 hükümlerinde öngörülen kişilik hakkını koruyucu davalar; kişilik hakkına saldırı olması, saldırı tehdidi olması ya da sona ermiş ancak etkisi

⁶⁹⁸ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.361; Ayan/Ayan, s.114; Arpacı, s.147; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir'e göre; söz konusu yorum yapılırken TMK md.23 hükmü ile TBK md.27 hükmü birlikte değerlendirilmelidir. Türk Borçlar Kanunu md.27 hükmüne göre; kişilik hakkına aykırı nitelikteki sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür. Bu kapsamda sözleşmelerin kişilik hakkına aykırı olup olmadığının belirlenmesinde TMK md.23 hükmü uygulanarak yorum yapılmalıdır. TMK md.23/2 hükmünde belirtilen kişisel özgürlük kavramı, tüm kişilik değerlerine ilişkin serbest karar verme yetkisini de kapsadığından kimse kişiliği oluşturan maddi, manevi ve iktisadi varlıklarının hiçbirini üzerinde serbestçe tasarrufta bulunamayacak, hukuk düzeninin çizmiş olduğu sınırların dışına çıkarak sözleşme yapamayacaktır, Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.210-213.

halen devam eden bir saldırı olması halinde hakimden kişiliğin korunması hakkını veren davalardır⁶⁹⁹.

Kişilerin kişisel veri ve kişilik hakkına yönelik saldırılarla ilgili olarak TMK md.24 ve md.25 hükümlerinde öngörülen korumadan faydalanabilmeleri için hukuka aykırı bir fiilin gerçekleştirilmesi şartı aranmaktadır. Kural olarak kişisel verilerin işlenmesi genel nitelikli veri veya hassas veri ayrımı gözetilmeksizin hukuka aykırıdır⁷⁰⁰. Ancak kanunda sayılan hukuka uygunluk sebeplerinin bulunması halinde kişisel verilere ilişkin gerçekleştirilen fiiller hukuka aykırı olmayacaktır. Daha önce de bahsettiğimiz üzere kişisel verilerin işlenmesi ile ilgili olarak hukuka uygunluk sebepleri özel olarak KVKK md.5 ve md.6 hükümlerinde öngörülmüştür⁷⁰¹. Çalışmamızın bu bölümünde bahsedeceğimiz hukuka uygunluk sebepleri TMK md.24/2 hükmü kapsamında kişilik hakkına yönelik müdahalelerde uygulanacak genel nitelikli hukuka uygunluk sebepleridir. KVKK belirlenen sebepler özel hüküm niteliğinde olduğundan kişisel verilerin işlenmesi ile ilgili olarak öncelikli olarak uygulanacak, bu hükümlerde öngörülmeleyen durumlarda ise TMK md.24/2 hükmü uygulanacaktır. TMK md.24/2 hükmü kapsamında belirlenen hukuka uygunluk sebepleri:

- *Kişilik hakkına haksız müdahalede bulunulan kişinin rızası*
- *Daha üstün nitelikte özel yarar*
- *Daha üstün nitelikte kamusal yarar*
- *Kanunun verdiği yetkinin kullanılmış olması*

olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla kişisel verilerin işlenmesi sebebiyle kişilik hakkı saldırıya uğramış kişiler söz konusu bu hukuka uygunluk sebeplerinin bulunmaması durumunda TMK kapsamında sağlanan korumadan faydalanabileceklerdir.

Kişiliğe yönelik hukuka aykırı bir saldırının gerçekleşmesi veya gerçekleşme ihtimalinin bulunması halinde kişi kendisine tanınan dava yollarını kullanarak kişiliğinin devlet eliyle korunmasını sağlayabilecektir. Kişiliğin devlet eliyle korunması TMK md. 24-25 hükümleri ve TBK md.58 hükmü ile gerçekleşmektedir. TMK md. 25 hükmünde düzenlenen koruyucu davalar doktrinde “*tazmini nitelik taşımayan hukuk davaları*” olarak da adlandırılmaktadır⁷⁰².

⁶⁹⁹ Özcan Büyüktanır, s. 220.

⁷⁰⁰ Avcı, s. 101.

⁷⁰¹ Bkz: 2.7.3.

⁷⁰² Karabağ Bulut, s. 177.

Türk Medeni Kanunu md. 25 hükmüne göre;

“(1)*Davacı, hâkimden saldırı tehlikesinin önlenmesini, sürmekte olan saldırıya son verilmesini, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespiti isteyebilir. (2)Davacı bunlarla birlikte, düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da yayımlanması isteminde de bulunabilir. (3)Davacının, maddî ve manevî tazminat istemleri ile hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesine ilişkin istemde bulunma hakkı saklıdır. (4)Manevî tazminat istemi, karşı tarafça kabul edilmiş olmadıkça devredilemez; miras bırakan tarafından ileri sürülmüş olmadıkça mirasçılara geçmez. (5)Davacı, kişilik haklarının korunması için kendi yerleşim yeri veya davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açabilir.*”

Türk Medeni Kanunu md.25 hükmü kapsamında kişiler, kişilik hakkına yönelik saldırı gerçekleşmesi durumunda fiile uygun düştüğü ölçüde “önleme, son verme ve hukuka aykırılığın tespiti” davası açabilecektir. Söz konusu davaların yanı sıra “maddi- manevi tazminat ve vekaletsiz iş görme kapsamında elde edilen kazancın iadesini” de talep edebileceklerdir.

Kişilik hakkı saldırıya uğrayan veya saldırıya uğrama tehlikesi bulunan gerçek veya tüzel kişiler söz konusu bu korumadan faydalanabileceklerdir⁷⁰³. Kişilik hakkına yönelik gerçekleştirilen saldırıdan zarar gören gerçek kişilerin ayırt etme gücüne sahip olması durumunda kendisi, ayırt etme gücünden yoksun olması durumunda ise yasal temsilcisi davacı sıfatına haiz olur⁷⁰⁴. Tüzel kişiler, gerçek kişilerin sahip olduğu sağlık, vücut bütünlüğü ve hayat gibi kişilik değerlerine sahip olmadığından bu değerlerin korunmasını talep ve dava edemeyeceklerdir⁷⁰⁵. Bu kapsamda TMK md.24-25 ve TBK md.58 hükmü kapsamında tanınan dava hakkı tüzel kişiler için de geçerli olacaktır.

⁷⁰³ Helvacı, Gerçek Kişiler, s.169; Kılıçoğlu, Hukuksal Sorumluluk, s. 449; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.256; Gönen, Doruk, Tüzel Kişilerde Kişilik Hakkı ve Korunması, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2011, s.137

⁷⁰⁴ Yıldız, s. 41.

⁷⁰⁵ Taşkın, Alim, “Tüzel Kişilerin Kişilik Hakkının Korunması”, AÜHFD, C. 42, S.1-4, 1991-1992, s.201 vd.

3.3.4.3.1. Kişilik Hakkına Yönelik Saldırılarda Hukuka Uygunluk Sebepleri

3.3.4.3.1.1. Kişinin Rızası

Kişiliği saldırıya uğrayan kişinin, saldırı niteliği taşıyan fiile önceden rıza göstermiş olması durumunda hukuka aykırılık unsuru oluşmayacak ve kişilik hakkı ihlali de söz konusu olmayacaktır. Bu kapsamda verilen rızanın bir hukuka uygunluk hali olarak kabul edilebilmesi için bazı şartları taşıması gerekmektedir. Bu şartlar:

- Rıza kişinin üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği bir hakka ilişkin olmalıdır⁷⁰⁶. Yani; mağdurun verdiği rıza TMK md.23 hükmünde belirtilen hususlara, ahlaka uygun olmalıdır⁷⁰⁷.
- Rıza müdahaleden önce veya en geç müdahale sırasında verilmiş olmalıdır⁷⁰⁸. Kişi, kişilik hakkına yönelik yapılan müdahaleye ilişkin rızasını, müdahale gerçekleşinceye kadar geri alabilir⁷⁰⁹. Rızanın müdahaleden sonra verilmesi hukuka aykırılığı ortadan kaldırmaz⁷¹⁰. Ancak sonradan rıza gösterilmesi durumunda kişinin tazminat talebinden vazgeçmesi olarak kabul edilebilecektir⁷¹¹.
- Rıza geçerli olmalıdır. Kişilik hakkına yönelik müdahaleye ilişkin verilen rızanın geçerli olabilmesi için ilk olarak kişinin ayırt etme gücüne sahip olması gerekmektedir. Ayırt etme gücüne sahip olmayan tam ehliyetsiz kişilerin rızası geçerli değildir. Tam ehliyetsiz çocuklar adına rıza, çocuğun yasal temsilcisi tarafından açıklanır⁷¹². Ancak çocuğun kişilik hakkına yönelik müdahalenin velayet hakkına sahip olan ana baba tarafından gerçekleştirilmesi halinde bu kişilerin hem müdahalede bulunması hem de buna ilişkin rıza göstermesi hukuka uygunluk sebebi olarak değerlendirilemeyecektir⁷¹³. Böyle bir durumda somut olay çerçevesinde hakim tarafından değerlendirme yapılmalı ve aile yapısını bozmayan, müdahalenin ağırlığına göre belirlenecek önlemlere başvurulmalıdır. Çocuğun ayırt etme gücüne sahip olması durumunda kişisel verileri ile ilgili olarak göstermiş olduğu rızanın geçerliliği sınırlı ehliyetsizlerin durumu esas alınarak belirlenecektir. Ayırt etme gücüne sahip olan çocuklar kişilik hakkı şahsa sıkı

⁷⁰⁶ Serozan, Medeni Hukuk, 420; Zeytin/Ergün, s. 93.

⁷⁰⁷ Helvacı, Gerçek Kişiler, s.147.

⁷⁰⁸ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.229.

⁷⁰⁹ Serozan, Medeni Hukuk, s.420, Helvacı, Gerçek Kişiler, s.150.

⁷¹⁰ Ayan /Ayan, s.130; Zeytin/Ergün, s. 93.

⁷¹¹ Zeytin/Ergün, s. 93.

⁷¹² Akyüz, s. 132.

⁷¹³ Akdi, s. 135.

sıkıya bağlı bir hak olduğundan tek başına rıza gösterme ehliyetine sahiptir⁷¹⁴. Ancak burada sınırlı ehliyetsiz çocukların gösterdiği rızanın geçerli kabul edilebilmesi gerçekleştirilen müdahalenin ağırlığına göre belirlenmelidir⁷¹⁵. İhlalin ağırlığı sebebiyle çocuğun göstermiş olduğu rızanın sonuçlarını öngörebilmesi mümkün değilse, menfaatinin korunması amacıyla rızanın geçerliliği yasal temsilcisinin onayına bağlı kabul edilmektedir⁷¹⁶. Doktrindeki bir görüşe göre kişisel verilerin işlenmesi ile ilgili olarak sınırlı ehliyetsiz çocuk tarafından gösterilen rızanın geçerli olabilmesi için örtülü de olsa yasal temsilcinin de icazet göstermesi gerektiği kabul edilmektedir⁷¹⁷.

- Kişilik hakkına müdahalede bulunulacak kişi, müdahalenin kapsamı ve sonuçları hakkında açıkça aydınlatılmış olmalıdır⁷¹⁸. Bu durum özellikle tıbbi müdahalelerle ilgili olarak mevzuatımızda açık olarak düzenlenmiştir⁷¹⁹. Ayrıca müdahalenin kapsamı ve sonuçları hakkında bilgilendirilen kişi, rızayı özgür iradesi ile vermiş olmalıdır⁷²⁰.
- Rızanın herhangi bir şekil şartına bağlandığı durumlarda, bu şekle uyularak verilen rıza geçerli olacaktır. Rızanın herhangi bir şekle bağlı kılınmadığı durumlarda verilen rıza açık veya örtülü olabilir⁷²¹. Rızanın örtülü olması durumunda verilen rızanın geçerli olup olmadığı “güven teorisi” kapsamında belirlenecektir⁷²².

Kişilik hakkına yönelik müdahalelerde hukuka uygunluk sebebi olarak öngörülen rıza KVKK kapsamında açık rıza olarak yer almaktadır. Dolayısıyla kanaatimizce kişisel verilerin işlenmesi ile ilgili olarak hukuka uygunluk sebebi olarak uygulanacak rıza açık rıza olmalıdır. Açık rıza ile ilgili olarak çalışmamızın ikinci bölümünde ayrıntılı olarak açıklama yaptığımızdan⁷²³ burada konuyu bu kadar ele almakla yetiniyoruz.

⁷¹⁴ Akyüz, s. 132.

⁷¹⁵ Akdi, s. 135.

⁷¹⁶ Akdi, s. 135.

⁷¹⁷ Yılmaz, Unutulma Hakkı, s.127-128.

⁷¹⁸ Ayan/Ayan, s.131; Serozan, Medeni Hukuk, s.420; Akdemir, Pınar, Kişilik Haklarının İhlalinden Elde Edilen Kazancın İadesi Davası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014, s.78.

⁷¹⁹ Hasta Hakları Yönetmeliği madde 31: “Rıza alınırken hastanın veya kanuni temsilcisinin tıbbi müdahalenin konusu ve sonuçları hakkında bilgilendirilip aydınlatılması esastır.”

⁷²⁰ Ayan/Ayan, s. 131; Serozan, Medeni Hukuk, s.420; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.224;

⁷²¹ Helvacı, Gerçek Kişiler, s.151.

⁷²² Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s. 225.

⁷²³ Bkz: 2.7.3.1.1.

3.3.4.3.1.2.Daha Üstün Nitelikte Özel Yarar

Türk Medeni Kanunu md.24/2 hükmü kapsamında, kişilik hakkına yönelik saldırı niteliği taşıyan fiilde “üstün özel yarar” ın bulunması durumunda işlenen fiil hukuka aykırı olmayacak, kişilik hakkı ihlali gerçekleşmeyecektir. Örneğin; ameliyat esnasında narkoz altında bulunan kimsenin öngörülemeyen bir durum sebebiyle ameliyatının daha kapsamlı yapılması durumunda, hastanın korunması gereken üstün özel yararı vardır ve hekimin müdahalesi hukuka aykırı olmayacaktır⁷²⁴.

Anayasa’nın md.36⁷²⁵ hükmü kapsamında herkes meşru yollarla hak arama hürriyetine sahiptir. Doktrin tarafından benimsenen görüşe göre; kişilerin korunan üstün yararı işlenen fiilin hukuka aykırılığını ortadan kaldıracığından hak arama faaliyeti sırasında kişilik hakkına yapılan müdahaleler kişilik hakkı ihlali teşkil etmeyecektir⁷²⁶. Ancak kişiler hak arama özgürlüğünü kullandıkları esnada kişilik hakkına saygı göstermek ve iddia ve savunma için gerekli olmayan, gerçek dışı, kişiyi tahkir edecek ifadelerden kaçınmak zorundadır⁷²⁷.

Doktrinde üstün yarar kavramı ile ilgili olarak bazı tartışmalar bulunmaktadır. Kimi yazarlar⁷²⁸ üstün özel yararın hukuka aykırılığı kaldıran bir hal olarak görülmesini sakıncalı bulmaktadır. Ancak aksi görüşte olan yazarlara⁷²⁹ göre; üstün özel yarar kavramının hukuka uygunluk hali olmasında herhangi bir sakınca bulunmamaktadır. Bu yazarlara göre; hükümde bahsedilen üstün yarar, kişinin mülkiyet hakkından, alacak hakkından, kira hakkından kaynaklanmamaktadır. Hukuka aykırılığı kaldıran bir hal olan üstün yarar kişinin “kişilik hakkından kaynaklanan üstün yarar” olmalıdır. Aksi halde işlenen fiil hukuka aykırı olmaya devam edecektir⁷³⁰. Kanaatimizce de söz konusu görüş, üstün özel yarar kavramına verdiği anlam bakımından yerindedir ve hukuka aykırılığı ortadan kaldıran üstün özel yararın ancak kişilik hakkından kaynaklanması durumunda yapılan müdahale hukuka uygun olacaktır.

⁷²⁴ Dural/Öğüz, s. 154; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.231.

⁷²⁵ Anayasa Madde 36 – (1)Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. (2)Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınmaz.

⁷²⁶ Dural/Öğüz, s.154; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.233; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.404.

⁷²⁷ Ayan/Ayan, s.124-125; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.404; Dural/Öğüz, s.154.

⁷²⁸ Arpacı, s.150; Hatemi, Hüseyin, Kişiler Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s.74-75.

⁷²⁹ Dural/Öğüz, s. 154-155.

⁷³⁰ Dural/Öğüz, s. 155.

3.3.4.3.1.3. Üstün Kamu Yararı

Kişilik hakkına yönelik yapılan müdahalelerde hukuka aykırılık unsurunu ortadan kaldıran hallerden biri de “*üstün kamu yararı*” kavramıdır. Toplumun genel menfaat ve değerleri kamu yararı olarak belirlenmektedir⁷³¹. Salgın hastalıkların önlenmesine yönelik olarak kişilerin aşılanması, bulaşıcı hastalıkların yayılmasını önlemek amacıyla karantina uygulaması yapılması, hüküm giyen sanıkların cezaevine konulması gibi durumlarda kamunun üstün yararı vardır ve ilgilinin söz konusu müdahalelere rızası olmasa dahi hukuka aykırılık unsuru oluşmaz ve kişilik hakkı ihlali gerçekleşmez⁷³².

Hukuka aykırılığı ortadan kaldıran sebeplerden olan üstün kamu yararıyla bağlantılı olarak “*basın özgürlüğü*” kavramını incelemekte fayda vardır. Basının; “*haber verme*”, “*denetim ve eleştiri*”, “*kamuoyu oluşturma*” ve “*eğitim ve öğretim*” görevleri vardır⁷³³. Yargıtay⁷³⁴ kararlarında bu husus; “*Basın, olayları izleme, araştırma, değerlendirme, yayma ve böylece kişileri bilgilendirme, öğretme, aydınlatma ve yönlendirmede yetkili ve aynı zamanda sorumludur.*” şeklinde ifade edilmektedir.

Basın söz konusu bu görevleri yerine getirirken özgür olmalıdır ancak bu özgürlük sınırsız değildir⁷³⁵. Basın özgürlüğünün sınırı Anayasa md. 28⁷³⁶ hükmüyle belirlenmiştir. Bu kapsamda Anayasa md.28 hükmü atfıyla, md.26 hükmü incelendiğinde; basın özgürlüğünün sınırını oluşturan değerlerin aynı zamanda kişilik hakkını oluşturan değerler olduğu görülecektir. Dolayısıyla basın özgürlüğünün en önemli sınırı kişilik hakkıdır. Basın görevini yerine getirdiği esnada kişilik hakkına saygı göstermek, bu hakka saldırı niteliği taşıyan fiillerden kaçınmak zorundadır⁷³⁷. Basın özgürlüğü, kamu yararı ya da ilgilinin rızası olmadıkça kişinin özel hayatına, şeref ve haysiyetine müdahale hakkı vermez⁷³⁸.

⁷³¹ Serdar, s. 129.

⁷³² Akipek/Akıntürk/Ateş, s.404; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.234; Ayan/Ayan, s.132, Serdar, s.130.

⁷³³ Kılıçoğlu, Hukuksal Sorumluluk, s. 188-192; Bilen, 2018: 41 vd.

⁷³⁴ Yarg. 4. HD. T. 25.06.2009, E. 2008/12871, K. 2009/8524(erişim tarihi: 20.09.2019) <https://karararama.yargitay.gov.tr/> .

⁷³⁵ Doğan, Pınar Bahar, “Haber Verme ve Kişilik Hakkı”, Ankara Barosu Dergisi, 2014, s.s. 475-493, s. 484.

⁷³⁶ Anayasa md.28/3: “Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27 nci maddeleri hükümleri uygulanır.”

⁷³⁷ Karaman, s. 88.

⁷³⁸ Dural/Öğüz, s. 134.

Basın yoluyla kişilik hakkı ihlalinin bahsedebilmek için ortada basılmış bir eser bulunmalı⁷³⁹ ve bu eser yayımlanmış olmalıdır⁷⁴⁰. Söz konusu bu eser yayımlanmadığı müddetçe basın yoluyla kişilik hakkına saldırı değil, saldırı tehlikesi mevcut olacaktır⁷⁴¹. Eser yayımlanmamış ancak yayım hazırları var ise kişiler “önleme davası” açabileceklerdir⁷⁴². Kişilik hakkı ihlalinin gerçekleşmesi için; yapılan yayın veya basın açıklamasının, haber yapma ölçütleriyle bağdaşmayan, doğrudan kişiliği hedef alan nitelikte olması gerekmektedir.⁷⁴³ Yapılan yayın veya basın açıklaması yoluyla kişilik hakkı ihlalinin bahsedebilmek için ayrıca hukuka uygunluk sebeplerinden herhangi biri bulunmamalıdır. Bu kapsamda; “gerçeklik”, “güncellik”, “kamu yararı”, “toplumsal ilgi”, konu ile ifade arasındaki düşünsel bağlantı” ölçütleri hukuka uygunluk sebepleri olarak kabul edilmektedir⁷⁴⁴.

Yargıtay kararlarında benimsenen görüş doğrultusunda basın özgürlüğü kapsamında oluşan kişilik hakkı ihlallerinin hukuka uygunluk sebeplerinden en önemlisi “kamu yararı”dır⁷⁴⁵. Kamunun bilgi alma hakkının kişiliğin korunması hakkından öncelikli olduğu durumlarda kişilik hakkına saldırı söz konusu olmayacak, özel yarara oranla kamu yararına öncelik verilecektir⁷⁴⁶. Onur ve şahsiyeti veya özel hayatın gizliliğini ihlal eden bir haber kamu yararına hizmet etmek şartıyla hukuka uygun olarak değerlendirilebilir⁷⁴⁷. Toplumsal ilgi uyandıran, kamuoyunu düşünmeye sevk eden, bir sorunun aydınlatılması ve çözüm üretilmesine ilişkin olay ve durumların açıklanmasında kamu yararının varlığından bahsedilebilecektir⁷⁴⁸. Ancak habere konu kişinin çocuk olması halinde çocuğun yararının her

⁷³⁹ Kılıçoğlu, Ahmet, “Kişilik Haklarına Basın Yoluyla Saldırıların Bakımından Medeni ve Borçlar Kanunumuzda Yapılan Değişiklikler”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C.2, S.3, 1990, s.s. 371-400, (Kişilik Hakkı), s.372.

⁷⁴⁰ Bilen, s. 48.

⁷⁴¹ Kılıçoğlu, Hukuksal Sorumluluk, s.35.

⁷⁴² Kılıçoğlu, Kişilik Hakkı, s.374.

⁷⁴³ Bilen, s.49.

⁷⁴⁴ Erdemir, s.16; Esendal, Nihan, Basın Yolu İle Kişilik Haklarının İhlali, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018 Yarg. 4. HD. T. 25.06.2009, E. 2008/12871, K. 2009/8524 (erişim tarihi: 20.09.2019) <https://karararama.yargitay.gov.tr/> . Söz konusu kararda bu durum; “Gerek yazılı ve gerekse görsel basın bu işlevini yerine getirirken, özellikle yayının gerçek olmasını, kamu yararı bulunmasını, toplumsal ilginin varlığını, konunun güncelliğini gözetmeli, haberi verirken özle biçim arasındaki dengeyi de korumalıdır.” denilmek suretiyle açıkça yer almıştır.

⁷⁴⁵ Karaman, s. 92.

⁷⁴⁶ Özcan Büyüktanır, s. 206.

⁷⁴⁷ Kılıçoğlu, Hukuksal Sorumluluk, s.183; Serdar, s. 129; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.238-239.

⁷⁴⁸ Kılıçoğlu, Hukuksal Sorumluluk, s.189.

zaman öncelikli olarak göz önüne alınması gerektiğinden kamu yararı daha dar yorumlanmalıdır⁷⁴⁹. Bu kapsamda çatışan yararlardan hangisinin korunması gerektiğine hakim tarafından somut olay çerçevesinde değerlendirme yapılarak karar verilecektir⁷⁵⁰.

Kamu yararının üstün olup olmadığının takdirini her somut olaya göre hakim yapacaktır⁷⁵¹. Yayımlanan haber veya eleştiri gerçekleri yansıtmıyorsa, haber veya eleştiride toplumu aydınlatma işlevinin dışına çıkılarak kişinin şerefine ve onuruna tecavüz niteliği taşıyan fiillere yer verilmişse hukuka aykırılık unsurunun varlığından bahsedilebilecektir⁷⁵². Toplumu ilgilendirmeyen, salt kişilerin merakını gidermeye yönelik dedikodu niteliğindeki haberler yapmak basın görevleri arasında sayılamayacağı gibi, aynı zamanda bu tür haberler kişilik hakkı ihlali oluşturmaktadır⁷⁵³.

Basın özgürlüğü kapsamında gerçekleşen kişilik hakkı ihlallerinin hukuka uygunluk şartlarından bir diğeri de “*gerçeğe uygunluk*” tur. Yayımlanan haber gerçeğe uygun olmalıdır, aksi halde gerçek haber niteliğinde olmayan her açıklama hukuka aykırıdır ve kişilik hakkı ihlali oluşturmaktadır. Bu kapsamda gazeteci, haber veya açıklama yayımlanmadan önce gerekli özeni göstererek haberin doğruluğunu araştırmalıdır. Ancak haber veya açıklama ne kadar gerçeğe uygun olursa olsun, kişiyi aşağılamaya yönelik ifadeler içermesi durumunda hukuka aykırıdır ve kişilik hakkı ihlali oluşturur⁷⁵⁴.

3.3.4.3.1.4. Kanunun Verdiği Yetki

Kişilik hakkına yönelik müdahalelerde, müdahalenin kanunun verdiği bir yetkiye dayanması durumunda hukuka aykırılık unsuru ortadan kalkacak, kişilik hakkı ihlali gerçekleşmeyecektir. Kanunun verdiği yetki kavramından anlaşılması gereken; kamu görevlileri ve kurumlarının kanuna dayanan yetkilerini kullanmalarıdır⁷⁵⁵. Söz konusu bu yetkinin hukuka aykırılığı ortadan kaldıran bir hal olarak nitelendirilebilmesi için yetki sahibi tarafından kullanılmalı, yetkinin kullanılmasının şartları kanunda kesin olarak belirlenmeli ve

⁷⁴⁹ Özcan Büyüktanır, s. 206.

⁷⁵⁰ Özcan Büyüktanır, s. 207.

⁷⁵¹ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.240.

⁷⁵² Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.240.

⁷⁵³ Dural/Öğüz, s. 133.

⁷⁵⁴ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.245.

⁷⁵⁵ Dural/Öğüz, s.155; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.252; Ayan/Ayan, s.123.

bu sınırı aşılmamış olmalıdır⁷⁵⁶. Aksi halde yapılan müdahale hukuka aykırı olacak ve kişilik hakkı ihlali teşkil edecektir.

Kanunun verdiği yetkinin kullanılmasına örnek olarak; emniyet ve asayişe ilişkin bilgilerin, adli sicil kayıtlarının toplanıp bilgisayara depolanması, mahkeme kararıyla kişinin gizlilik çevresine yönelik yapılan müdahaleler, mektupların açılması, telefonlarının dinlenmesi, durumları sayılabilir⁷⁵⁷.

Kişilik hakkına yönelik müdahalelerde yukarıda sayılan hallerle sınırlı olmamak üzere, kanundan doğan bir yetkinin kullanılması halinde hukuka aykırılık unsuru ortadan kalkacak, kişilik hakkı ihlali söz konusu olmayacaktır.

3.3.4.3.2. Saldırılara Karşı Açılabilir Davalar

3.3.4.3.2.1. Saldırıya Son Verme (Durdurma) Davası

Saldırıya son verme davası(doktrinde saldırının durdurulması davası olarak da adlandırılmaktadır⁷⁵⁸) kişilik hakkına yönelik hâlihazırda devam etmekte olan saldırıya son verilmesi amacını taşımaktadır⁷⁵⁹. Söz konusu bu davanın açılabilmesi için bazı şartlar mevcuttur. Bu şartlar:

- Kişilik hakkını oluşturan değerlerden birine yönelik saldırı mevcut olmalıdır.
- Saldırı hâlihazırda devam ediyor olmalıdır.

Kişilik hakkı saldırıya uğrayan kişilerin “*saldırıya son verme*” davasını açabilmesi için kişiliğe yönelik gerçekleştirilen müdahalenin haksız olması yeterlidir, kusur şartı aranmaz⁷⁶⁰. Söz konusu bu davanın açılabilmesi için herhangi bir zarar doğmuş olması da aranmamaktadır⁷⁶¹. Kişi, zarara uğramasa dahi son verme davasını açabilecektir. Kişiliğe yönelik gerçekleştirilen saldırıda kusur ve zarar unsurları, koruyucu davalarda değil; tazminat davalarında tazminat miktarının belirlenmesinde etkili olmaktadır.

⁷⁵⁶ Dural/Öğüz, s.155; Ayan/Ayan, s.123.

⁷⁵⁷ Ayan/Ayan, s.123; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.404.

⁷⁵⁸ Dural/Öğüz, s.156; Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019(Genel Hükümler), s.883; Serdar, s.255; Kılıçoğlu, Hukuksal Sorumluluk, s.335.

⁷⁵⁹ Serdar, s. 256; Kılıçoğlu, Hukuksal Sorumluluk, 335.

⁷⁶⁰ Ayan/Ayan,139; Arpacı, s.151; Kılıçoğlu, Hukuksal Sorumluluk, s.338; Dural/Öğüz, s.156; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.259; Serdar, s.257.

⁷⁶¹ Dural/Öğüz, s.156; Kılıçoğlu, Hukuksal Sorumluluk, s.338; Serdar, s.257.

Kişiler, haksız saldırı devam ettiği müddetçe son verme davasını açabileceklerdir. Saldırı sona ermedikçe dava zamanaşımına uğramaz⁷⁶². Kişiliğe yönelik saldırı henüz başlamamışsa veya gerçekleştirilen saldırı davanın açıldığı tarihte sona ermiş bulunuyorsa son verme davası açılmayacak; TMK md. 25 hükmünde belirlenen diğer davalar açılabilir⁷⁶³. Kişilik hakkına yönelik gerçekleştirilen saldırının etkisi hala devam ediyor olsa dahi son verme davası açılmaz⁷⁶⁴. Son verme davası açıldıktan sonra da saldırının etkisinin devam ettiği durumlarda, mahkemece saldırının etkilerinin ortadan kaldırılması amacıyla kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da kararın yayınlanması talep edilebilir⁷⁶⁵. Son verme davası neticesinde mahkemece verilecek karar, devam etmekte olan saldırıya son verilmesi ve tekrar böyle bir saldırıda bulunulmamasına ilişkin olacaktır⁷⁶⁶.

3.3.4.3.2.2. Saldırı Tehlikesinin Önlenmesi Davası

Saldırı tehlikesinin önlenmesi davası, hali hazırda mevcut olmayan ancak yakın gelecekte gerçekleşmesinin olası olduğu saldırılara yönelik açılan davadır⁷⁶⁷. Söz konusu bu davada davacının amacı, kişilik hakkına yönelik saldırıyı henüz başlamadan engellemektir⁷⁶⁸. Dava sonucunda davalı, saldırı niteliği taşıyan davranıştan kaçınmaya mahkûm edilmektedir⁷⁶⁹. Ancak davalının mahkûm edildiği kaçınma davranışı TMK md.23 hükmünün öngördüğü korumaya aykırılık teşkil edecek nitelikte olamaz. Davalının özgürlüğünü aşırı derecede kısıtlamayan ve davacı- davalı arasında menfaat dengesinin kurulduğu bir karar verilmelidir⁷⁷⁰.

Kişiliğe yönelik gerçekleştirilen haksız saldırının sona erdiği ancak tekrarlanması tehlikesinin mevcut olduğu durumlarda kişi “önleme davası” açabilecektir⁷⁷¹. Bazı hallerde kişilik hakkı saldırıya uğrayan kişi tarafından açılan saldırıya son verme davası daha sonra gerçekleşecek saldırıları önlediğinden ayrıca “önleme davası” açılması gerekmez. Örneğin

⁷⁶² Dural/Öğüz, s. 156; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.261.

⁷⁶³ Ayan/Ayan, s. 139; Kılıçoğlu, Hukuksal Sorumluluk, s.338-339.

⁷⁶⁴ Dural/Öğüz, s.156; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.398; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s. 259-260.

⁷⁶⁵ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.260.

⁷⁶⁶ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.398.

⁷⁶⁷ Akipek/Akıntürk/Ateş-Kahraman, s.399; Arpacı, s.152; Dural/Öğüz, s.155; Ayan/Ayan, s.138; Eren, Genel Hükümler, s.883.

⁷⁶⁸ Dural/Öğüz, s.157.

⁷⁶⁹ Oğuzman /Seliçi/Oktay-Özdemir, s.263.

⁷⁷⁰ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.263.

⁷⁷¹ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.262.

kişiliğe saldırı teşkil edecek şekilde çekilen bir fotoğrafın negatifinin imha edilmesi(saldırıya son verilmesi), ilerde fotoğrafın tekrar basılarak gerçekleştirilecek saldırıları da önlediğinden ayrıca bir önleme davası açılması gerekmez⁷⁷².

Önleme davasının açılabilmesi için saldırının varlığı aranmamaktadır ancak gerçekleşme ihtimali bulunan her saldırı için bu dava açılamaz. Bu davanın açılabilmesi için saldırı tehlikesi “*ciddi*” ve “*yakın*” olmalıdır⁷⁷³. Aksi halde kişi, kişilik hakkına yönelik tanınan bu korumadan yararlanamayacaktır. Ayrıca bu davanın açılabilmesi için kişiliğe yönelik saldırı tehlikesi oluşturan kişinin kusurlu olması aranmamakta⁷⁷⁴, kusuru olmasa dahi önleme davası açılabilir.

Kişiliğe yönelik saldırı tehlikesi devam ettiği müddetçe önleme davası açılabilir ancak gerçekleşme ihtimali bulunan saldırı gerçekleşmişse veya saldırı sona ermişse önleme davası açılamaz⁷⁷⁵.

3.3.4.3.2.3. Saldırının Hukuka Aykırılığının Tespiti Davası

Saldırının hukuka aykırılığının tespiti davası (tespit davası), kişiliğe yönelik gerçekleştirilen fiilin hukuka aykırı nitelikte olduğunun mahkemece hükme bağlanması amacıyla açılan davadır⁷⁷⁶. Söz konusu bu dava kişiliğe yönelik sona ermiş ve etkisi hala devam eden bir saldırının mevcut olması halinde açılabilir⁷⁷⁷.

Tespit davası sonunda verilen mahkeme hükmü sadece taraflarca bilindiğinden hukuka aykırı saldırının ortadan kaldırılması bakımından fayda sağlamamaktadır. Bu bakımdan kişiler TMK md.25/2 hükmü kapsamında kararın üçüncü kişilere bildirilmesi veya yayınlanmasını talep edebilirler. Kişilerin talebi üzerine kararın yayınlanmasına karar verilmesi halinde, kararın nerede ve nasıl yayınlanacağı hakim tarafından takdir edilecektir⁷⁷⁸. Söz konusu bu hüküm yalnızca tespit davası bakımından öngörülmüş değildir. Kişilik hakkına yönelik saldırı olması durumunda kişilere tanınan durdurma davası, önleme davası ve tespit davasında

⁷⁷² Dural/Öğüz, s. 157.

⁷⁷³ Dural/Öğüz, s.157; Helvacı, Gerçek Kişiler, s.160; Serdar, s.251; Kılıçoğlu, Hukuksal Sorumluluk, s.329.

⁷⁷⁴ Dural/Öğüz, s.157; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.262; Ayan/Ayan, s.138.

⁷⁷⁵ Dural/Öğüz, s.157; Helvacı, Gerçek Kişiler, s.160; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.263; Kılıçoğlu, Hukuksal Sorumluluk, s.328; Serdar, s.251.

⁷⁷⁶ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.400.

⁷⁷⁷ Serdar, s. 249.

⁷⁷⁸ Dural/Öğüz, s. 159.

kişilerin talepte bulunmaları halinde mahkemece kararın üçüncü kişilere bildirilmesi veya yayınlanmasına karar verilebilecektir⁷⁷⁹.

3.3.4.3.2.4. Maddi Tazminat Davası

Kişilik hakkına yönelik gerçekleştirilen saldırı neticesinde maddi zarar doğması halinde; zarara uğrayan kişi, zararın giderilmesi amacıyla maddi tazminat davası açabilir⁷⁸⁰. Maddi tazminat TMK md.25/3, md.26/2, md.120, md.158/2, md.174/2; TBK md. 53, md.54, md.56 ve md.57 hükümleri kapsamında kanuni güvence altına alınmıştır.

Kişilik hakkı saldırıya uğrayan kimsenin talep edebileceği maddi tazminat TBK md. 49 hükmü çerçevesinde belirlenecektir. TBK md.49 hükmüne göre maddi tazminat talep edebilmek için gerçekleştirilen saldırı “*haksız fiil*” niteliğinde olmalıdır⁷⁸¹. Bu kapsamda kişilik hakkı saldırıya uğrayan kimsenin maddi tazminat talep edebilmesi için:

- *Hukuka aykırı fiil*
- *Zarar*
- *İllyet bağı*
- *Kusur*

unsurları bir arada bulunmalıdır⁷⁸². Ancak kişilik hakkına yönelik gerçekleştirilen saldırının kusursuz sorumluluk halinden kaynaklanması durumunda “kusur” şartı aranmayacaktır⁷⁸³. Söz konusu bu şartların oluşması halinde kişiler, uğradıkları maddi zararın, saldırıyı gerçekleştiren kişi tarafından tazmin edilmesi amacıyla maddi tazminat davası açabileceklerdir.

Türk Medeni Kanunu’nda düzenlenen kişilik hakkını koruyucu nitelikteki; *saldırıya son verilmesi, saldırının hukuka aykırılığının tespiti, kararın yayınlanması, manevi tazminat ve vekaletsiz iş görmeye dayanan davalarla* birlikte maddi tazminat davası açılabilecektir

⁷⁷⁹ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.402.

⁷⁸⁰ Arpacı, s.153; Dural/Öğüz, s.161; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.406; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.267; Helvacı, GerçekKişiler, s.166; Helvacı, Serap/Erlüle, Fulya, Medeni Hukuk, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2020; s.99; Zevkliler/Ertas/Havutçu/Acabey/Gürpınar, s.106.

⁷⁸¹ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.406.

⁷⁸² Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.267; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.407-409; Arpacı, s.153.

⁷⁸³ Dural/Öğüz, s.161; Arpacı, s.153.

ancak, henüz zarar doğmadığından önleme davası ile birlikte maddi tazminat davası açılmayacaktır⁷⁸⁴.

Maddi tazminat davası açılmasına sebep olan olayla ilgili olarak birden çok sorumlu bulunması halinde TBK md.61 hükmü kapsamında müteselsil sorumluluk söz konusu olacaktır⁷⁸⁵. Bu kapsamda çocuğun kişisel verilerine ve kişilik hakkına yönelik gerçekleştirilen saldırı neticesinde açılan maddi tazminat davasında; ana baba saldırıyı birlikte gerçekleştirmişse aralarında TBK md.61 hükmü çerçevesinde müteselsil sorumluluk ilişkisi doğacaktır. Ayrıca saldırının üçüncü kişiler tarafından gerçekleştirilmesi durumunda da sorumluların birden fazla kişi olması halinde müteselsil sorumluluk söz konusu olacaktır.

Maddi tazminat davasına ilişkin zamanaşımı; davanın haksız fiilden kaynaklanması durumunda TBK md.72 hükmü çerçevesinde belirlenecektir⁷⁸⁶. TBK md.72 hükmüne göre; zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten itibaren iki yıl, her halde fiilin işlendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımı istemi zamanaşımına uğrar. Tazminat talebinin borca aykırılığa dayanması durumunda ise TBK md.146 hükmü kapsamında maddi tazminat talebi on yıllık zamanaşımına tabi olacaktır⁷⁸⁷. Maddi tazminat talebine çocuk tarafından ana babasına yönelik olarak başvurulması durumunda çocuğun dava açma hakkını elde edene kadar zamanaşımı süresinin dolduğunu kabul etmek hakkaniyete uygun olmayacak, çocuğu koruyucu sistemle bu durum bağdaşmayacaktır⁷⁸⁸. Söz konusu bu durumu kanun koyucu da öngörerek TBK md.153 hükmü kapsamında zamanaşımının durması başlığı altında düzenlemiştir. TBK md.153 hükmüne göre; velayet süresi boyunca çocukların ana babalarından olan alacakları için zamanaşımı işlemeyecek, işlemeye başlamışsa da duracaktır. Dolayısıyla TBK md.153 hükmü kapsamında çocuk, velayet süresince ana babasına yönelik herhangi bir talepte bulunmamış olsa da velayetin sona ermesinden başlayarak iki yıl içinde bu kişilere yönelik tazminat davası açabilecektir⁷⁸⁹.

Kişisel verilere yönelik gerçekleştirilen bir saldırı neticesinde kişilik hakkının da ihlal edilmesi durumunda KVKK md.14/3 hükmü kapsamında saldırıya uğrayan kişilerin genel hükümlere göre tazminat talep etme hakkı saklı tutulmuştur. Dolayısıyla kişisel verilere

⁷⁸⁴ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.268.

⁷⁸⁵ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.267.

⁷⁸⁶ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.268.

⁷⁸⁷ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.268; Helvacı, Gerçek Kişiler, s.167.

⁷⁸⁸ Gültekin, s.139.

⁷⁸⁹ Gültekin, s.139.

yönelik gerçekleştirilen saldırılarda, saldırıya uğrayan kişiler kanunun aradığı şartların gerçekleşmesi durumunda maddi tazminat talep edebilecektir.

3.3.4.3.2.5. Manevi Tazminat Davası

Manevi tazminat; zarar gören kişinin, kişilik değerlerinde meydana gelen eksilmenin giderilmesidir⁷⁹⁰. Kişilik hakkı saldırıya uğrayan kimseler de saldırı sebebiyle duydukları üzüntü ve ıstırabın tedavi edilmesi amacıyla manevi tazminat davası açabilirler⁷⁹¹. Söz konusu durum TBK md. 58 hükmünde “*Kişilik hakkının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir.*” denilerek açıkça hükme bağlanmıştır.

Türk Borçlar Kanunu md. 58 hükmü kişilik hakkını koruyan genel bir hükümdür ve TBK ve TMK kapsamında özel olarak koruma altına alınmayan kişilik değerlerinin saldırıya uğramasında dahi TBK md.58 hükmü kapsamında zarar gören kişiler manevi tazminat davası açabileceklerdir⁷⁹². TBK md. 58 hükmü kapsamındaki manevi zarar TBK md. 56 hükmü dışında kalan hususlara ilişkin manevi zarardır. Yani TBK md.58 hükmü duygusal ve sosyal kişilik değerlerinin ihlali neticesinde doğan manevi zararın giderilmesini amaçlamaktadır⁷⁹³.

Kişilik hakkı saldırıya uğrayan kimsenin manevi tazminat talep edebilmesi için:

- Kişilik hakkına yönelik saldırı
- Manevi zarar
- İlliyet bağı
- Kusur

unsurlarının bulunması gerekmektedir⁷⁹⁴. Ancak maddi tazminat davasında olduğu gibi, saldırının kusursuz sorumluluk hallerinden birinden kaynaklanması durumunda kusur şartı aranmayacaktır⁷⁹⁵. Söz konusu bu unsurların bir arada bulunması halinde, kişilik hakkı saldırıya uğrayan kimseler uğradıkları manevi zararın tazmini amacıyla, manevi tazminat davası açabileceklerdir.

⁷⁹⁰ Eren, Genel Hükümler, 881; Serdar, s. 292.

⁷⁹¹ Arpacı, s.155; Dural/Öğüz, s.162; Helvacı, Gerçek Kişiler, s.165; Helvacı/Erlüle, s.99.

⁷⁹² Eren, Genel Hükümler, 882.

⁷⁹³ Eren, Genel Hükümler, 882.

⁷⁹⁴ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.412-414; Ayan/Ayan, s.144-146.

⁷⁹⁵ Dural/Öğüz, s.163; Helvacı/Erlüle, s.99; Arpacı, s.155.

Manevi tazminat talebine ilişkin zamanaşımı hususunda da yukarıda maddi tazminat talebinin zamanaşımı süresi ile ilgili yapmış olduğumuz açıklamalar geçerli olacaktır⁷⁹⁶.

Kişisel verileri saldırıya uğrayan kişilerin genel hükümlere göre tazminat talepleri ile ilgili yukarıda⁷⁹⁷ yapmış olduğumuz açıklamalar burada da geçerlidir. Dolayısıyla kişisel verileri saldırıya uğrayan kişiler, bu saldırı neticesinde aynı zamanda kişilik hakkının da ihlal edilmiş olması halinde genel hükümlere göre manevi tazminat talep edebilecektir.

3.3.4.3.2.6. Vekaletsiz İş Görmeden Kaynaklanan Dava

Türk Medeni Kanunu md. 25/3 hükmünde yer alan “*hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesine ilişkin istemde bulunma hakkı saklıdır*” ifadesi çerçevesinde; kişilik hakkı saldırıya uğrayan kimse, failin saldırı sebebiyle elde ettiği kazancın geri verilmesini talep edebilecektir⁷⁹⁸. Kişilik hakkının ihlali ile ilgili olarak TMK md.25/3 hükmü vekâletsiz iş görmenin özel bir görünümü olan gerçek olmayan vekâletsiz iş görmedir⁷⁹⁹. Bu kapsamda her somut olayda, bir iş görmeden bahsedilip bahsedilemeyeceği, işin yabancılık unsuru taşıyıp taşımadığı, iş görenini kötü niyetli olup olmadığı ve iş görenin kazanç elde edip etmediği incelenerek, gerçek olmayan vekâletsiz iş görmenin gerçekleşip gerçekleşmediği belirlenmelidir⁸⁰⁰.

Vekaletsiz iş görmeden kaynaklanan kazancın geri verilmesi davası ile kazanç elde etmek amacıyla başkasının kişilik değerlerine yönelen haksız saldırıları önlemek amaçlanmaktadır⁸⁰¹. Kişiliği saldırıya uğrayan kimsenin, elde etmek istemediği veya elde edemeyeceği bir kazancın, saldırıyı gerçekleştiren kişide kalmaması amacıyla bu dava açılmaktadır⁸⁰².

⁷⁹⁶ Bkz: 3.3.4.3.2.4.

⁷⁹⁷ Bkz: 3.3.4.3.2.4.

⁷⁹⁸ Madde hükmünde bahsedilen vekâletsiz iş görme; gerçek olmayan vekâletsiz iş görmedir. Gerçek olmayan vekâletsiz iş görmeye ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz, Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s.921-932; Serdar, s.266; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.414; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.275.

⁷⁹⁹ Helvacı, Serap/ Aydın, Gülşah Sinem, “Kişilik Hakkı İhlalinden Doğan Vekaletsiz İş Görmede Kusurun Bir Şart Olarak Aranıp Aranmayacağı Sorunu”, MÜHFHAD, C.23, S.1 2017, s.s. 265-302, s.272; Erkan Akbıyık, Azra, Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1999, s.77.

⁸⁰⁰ Erkan Akbıyık, s. 78.

⁸⁰¹ Akdemir, s. 115.

⁸⁰² Dural/ Ögüz, s. 160.

Vekâletsiz iş görmeye dayanan dava ile maddi tazminat davasını birbirinden ayıran unsur, “zarar” unsurudur. Saldırı fiilini gerçekleştiren kimse, kişilik hakkı saldırıya uğrayan kimsenin “elde edemeyeceği veya elde etmek istemediği” bir kazancı elde etmişse “vekaletsiz iş görmeden kaynaklanan dava; “elde etmek istediği veya elde edebileceği” bir kazancı elde etmişse ise maddi tazminat davası söz konusu olacaktır⁸⁰³.

Vekâletsiz iş görmeden kaynaklanan davanın açılabilmesi için bir takım unsurların bulunması gerekmektedir. Bu unsurlar⁸⁰⁴:

- Kişisel değerlerden herhangi birine karşı saldırı gerçekleşmiş olmalıdır.
- Saldırı hukuka aykırı olmalıdır.
- Fail, mağdurun elde etmek istemediği veya elde edemeyeceği bir kazancı elde etmiş olmalıdır.
- İlliyyet bağı bulunmalıdır.

Söz konusu bu şartların gerçekleşmesi halinde, gerçek olmayan vekâletsiz iş görme hükümlerine göre elde edilen kazancın iadesi talep edilebilecektir.

Kişilerin resminin amacı dışında izinsiz olarak kullanılması, kişinin özel hayatının izin olmaksızın açıklanması, kişinin hatıralarının izni olmaksızın yayınlanması gibi yollarla kazanç elde edilmesi durumunda vekâletsiz iş görmeden kaynaklanan dava yoluyla, elde edilen bu kazançlar geri istenebilecektir.

Çocuğun görüntüleri, videoları kullanarak internet üzerinden çeşitli yollarla kazanç elde edilmesi durumunda⁸⁰⁵ elde edilen bu kazanç vekâletsiz iş görme hükümlerine göre talep edilebilecektir⁸⁰⁶. Çocuğun kişisel verilerinin üçüncü kişiler tarafından kullanılarak kazanç elde edilmesi durumunda da aynı esas geçerlidir. Örneğin daha önce üzerinde durduğumuz üzere çocukların özel okullarda, özel eğitim merkezlerinde fotoğraf veya videolarının çekilerek internet ortamında reklam amaçlı kullanılması ve bu yolla da kazanç elde edilmesi durumunda çocuğun yasal temsilcisi vekaletsiz iş görme hükümlerine göre kazancın iadesi yoluna başvurabilecektir.

⁸⁰³ Dural/ Öğüz, s. 160.

⁸⁰⁴ Helvacı, Gerçek Kişiler, s. 167-168; Helvacı/Aydın, s.273.

⁸⁰⁵ Bkz: 3.2.1.1.

⁸⁰⁶ Gültekin, s. 128.

3.3.4.3.3. Kişisel Verilere Yönelik Hukuka Aykırı Saldırılara Yönelik Çocukların Davacı Olma Ehliyeti

3.3.4.3.3.1. Genel Olarak

Kişisel verileri hukuki nitelik itibarıyla kişilik hakkı kapsamında kabul ettiğimizden, kişiler, kişisel verilerine yönelik hukuka aykırı müdahalelere karşı TMK md.24/2 ve md.25 hükümlerinde belirlenen davaları açabileceklerdir. Kişiliği koruyucu davalar ile manevi tazminat açma hakkı kişiye sıkı sıkıya bağlı davalar olarak kabul edilmektedir⁸⁰⁷. Dolayısıyla tam ehliyetli, sınırlı ehliyetli kişilerin yanı sıra sınırlı ehliyetsiz kişiler de söz konusu bu davaları açabileceklerdir. Maddi tazminat davası ve vekaletsiz iş görmeden kaynaklanan dava ise malvarlığı ile ilgilidir ve şahsa sıkı sıkıya bağlı davalar kapsamında değerlendirilemez⁸⁰⁸.

Çocukların TMK kapsamında belirlenen kişilik hakkı ile ilgili davalarda davacı sıfatına sahip olabilmesi, çocuğun taraf ehliyeti ile ilgilidir⁸⁰⁹. Taraf ehliyeti hukuka uygun şekilde davanın tarafı olabilme ehliyeti olarak tanımlanan usule ilişkin bir kavramdır⁸¹⁰. Bir başka ifadeyle taraf ehliyeti davada davacı veya davalı olarak yer alabilme ehliyetidir⁸¹¹. Hukuk Muhakemeleri Kanunu md. 50 hükmüne⁸¹² göre; davada taraf olma ehliyeti hak ehliyeti ile özdeş olarak kabul edildiğinden, hak ehliyetine sahip her gerçek ve tüzel kişi davada taraf olabilecektir⁸¹³. Ancak hak ehliyeti ile taraf ehliyeti birbiri ile aynı kavramlar değildir. Taraf ehliyeti davada kimlerin taraf olabileceği hususuna cevap verirken hak ehliyeti kimlerin hak ve borçlara sahip olabileceği hususu ile ilgilenir⁸¹⁴.

Kişilerin taraf ehliyetine sahip olması, tarafı olduğu davaları yürütebilmeleri için yeterli değildir⁸¹⁵. Kişiler taraf ehliyetinin yanı sıra dava ehliyetine de sahip olmaları halinde tarafı oldukları davaları yürütebileceklerdir. Dava ehliyeti, taraf ehliyeti ile aynı anlamda olmayıp fiil ehliyeti ile özdeş olarak kullanılmaktadır⁸¹⁶. Dolayısıyla kişilerin dava ehliyetine

⁸⁰⁷ Özcan Büyüktanır, s. 253.

⁸⁰⁸ Helvacı, Gerçek Kişiler, 169; Özcan Büyüktanır, s. 253.

⁸⁰⁹ Özcan Büyüktanır, s. 254.

⁸¹⁰ Kuru, Baki/ Aydın, Burak, Medeni Usul Hukuk Ders Kitabı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 106.

⁸¹¹ Epözdemir, s. 5.

⁸¹² **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Madde 50** : Medenî haklardan yararlanma ehliyetine sahip olan, davada taraf ehliyetine de sahiptir.

⁸¹³ Kuru/Aydın, s. 106; Yılmaz, Ejder, “ “Çocuk Hakları” Açısından: Çocuğun Davada Temsilinin ve İradesinin Önemi”, DEÜHFD, C.11, Özel Sayı, 2009, s.s. 819-841(Çocuk Hakları), s.824.

⁸¹⁴ Epözdemir, s.18.

⁸¹⁵ Epözdemir, s. 27.

⁸¹⁶ Yılmaz , Çocuk Hakları, 825.

sahip olup olmadığı fiil ehliyetlerine göre belirlenecektir. Tam ehliyetli kişiler dava ehliyetine sahiptir ve tek başlarına dava açabilir, kendilerine karşı açılmış olan davaları tek başlarına yürütebilirler. Ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlılar yani sınırlı ehliyetsiz kişiler ise kural olarak dava ehliyetine sahip değildir⁸¹⁷. Bu kişiler dava ehliyetine sahip olmadığından, kanuni temsilcileri aracılığıyla bu ehliyeti kullanabilirler⁸¹⁸. Ancak sınırlı ehliyetsiz kişiler şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarla ilgili tek başlarına hareket edebileceklerinden kişilik hakkı ile ilgili davalarda dava ehliyetine sahiptirler ve kişilik hakları ile ilgili hakları kullanırken yasal temsilcilerinin iznini almak zorunda değildirler⁸¹⁹. Sınırlı ehliyetsiz kişilerin sahip olduğu şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarla ilgili davaların yasal temsilcileri tarafından açılması bu kişilerin açık veya zımni rızasına bağlıdır⁸²⁰. Tam ehliyetsiz kişiler, doğdukları anda hak ehliyetine sahip olduklarından, davada taraf olma ehliyetine de sahip olduğundan⁸²¹ tam ehliyetsiz kişilere karşı dava açılabilir. Ancak bu kişiler dava ehliyetine sahip olmadığı için⁸²² tek başlarına dava açamazlar ve kendilerine karşı açılmış olan davaları tek başlarına yürütemezler. Tam ehliyetsiz kişi adına hukuki işlemler yasal temsilcisi tarafından yürütülecektir⁸²³. Ancak şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların yasal temsilci aracılığıyla kullanılması hususunda tartışma vardır. Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar niteliği itibarıyla bizzat hak sahibi tarafından kullanılması gereken, temsilci aracılığıyla kullanılamayan haklardandır ancak tam ehliyetsiz kişiler ayırt etme gücüne sahip olmadığından söz konusu bu hakları kullanması ile ortaya çıkabilecek sonuçları kavrayamayacak durumdadır. Bu sebeple tam ehliyetsiz kişiler şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları tek başlarına kullanamazlar. Dolayısıyla burada tam ehliyetsiz kişinin yararı gözetilerek bir yorum yapılması gerekmektedir. Tam ehliyetsiz kişilerin kişilik hakkına yönelik bir saldırı gerçekleştirilmesi durumunda, bu kişilerin yararı gözetilerek kişiliği koruyucu davalar yasal temsilci tarafından açılabilir⁸²⁴. Kişiliğe yönelik saldırının bizzat yasal temsilci tarafından gerçekleştirilmesi halinde ise kanaatimizce saldırının niteliği ve ağırlığına göre velayet hükümleri kapsamında hakim tarafından gerekli önlemler alınmalıdır.

⁸¹⁷ Epözdemir, s.28; Kuru/Aydın, s. 114.

⁸¹⁸ Kuru/Aydın, s. 114-115.

⁸¹⁹ Kuru/ Aydın, s. 115.

⁸²⁰ Özcan Büyüktanır, s. 255.

⁸²¹ Akyüz, s. 116.

⁸²² Epözdemir, s. 28.

⁸²³ Özcan Büyüktanır, s. 254.

⁸²⁴ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.258; Serozan, Medeni Hukuk, s.427; Özcan Büyüktanır, s. 254;

Manevi tazminat davası açma hakkı da şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardandır ve istisnai durumlar haricinde bizzat hak sahibi tarafından kullanılmalıdır. Bu kapsamda kişilik hakkını koruyucu davalarla ilgili olarak yapmış olduğumuz açıklamalar manevi tazminat hususunda da geçerli olacaktır. Manevi tazminat istemi ile ilgili olarak TMK md.25 hükmünü incelediğimizde, söz konusu bu istemin karşı tarafça kabul edilmedikçe devredilemeyeceği, miras bırakan tarafından ölmeden önce talep edilmedikçe mirasçılara intikal etmeyeceği anlaşılmaktadır⁸²⁵. Ancak bazı hallerde; kişiliğe bağlı ad, resim, ses, imza, el yazısı gibi manevi değerler piyasada alınıp satılabilen mallara dönüştüğünden; paraya çevrilmesi mümkün olan manevi kişilik değerlerinin mirasçılar eliyle parasal tazminat veya menfaat devri istemleriyle korunabileceği kabul edilmektedir⁸²⁶. Ayrıca, miras bırakan kişiye yönelik gerçekleştirilen saldırı aynı zamanda mirasçıların da kişilik hakkını zedeleyici nitelikte ise mirasçılar kendi adlarına dava açabilecek, miras bırakanın sağlığında açtığı davaya devam edebileceklerdir⁸²⁷.

Kişilik hakkının korunması ile ilgili olarak saldırı tehlikesinin önlenmesi, saldırıya son verilmesi, saldırının hukuka aykırılığının tespiti ve manevi tazminat davaları şahsa sıkı sıkıya bağlı davalar olarak kabul edildiğinden⁸²⁸ yapmış olduğumuz açıklamalar bu davalar bakımından da geçerli olacaktır. Maddi tazminat davası ve vekaletsiz iş görmeden kaynaklanan dava ise malvarlığına ilişkin davalardandır⁸²⁹. Dolayısıyla bu davalar şahsa sıkı sıkıya bağlı dava olarak kabul edilmediğinden ayırt etme gücünün olup olmadığına bakılmaksızın çocuğun yasal temsilcisi tarafından söz konusu davaların açılması gerekmektedir⁸³⁰. Ancak maddi tazminat davası ve vekaletsiz iş görmeden kaynaklanan davanın çocuğun yasal temsilcisine karşı açılması durumunda TMK md. 426 hükmü kapsamında çocuğu temsil etmesi için kayyım atanmalı ve kayyım tarafından söz konusu davalar açılmalıdır⁸³¹.

⁸²⁵ Özcan Büyüktanır, s. 256.

⁸²⁶ Serozan/Engin, s.124-125; Oğuzman/Seliçi/Oktay- Özdemir, s.257; Helvacı, Gerçek Kişiler, s.169-170: yazar maddi tazminat isteminin mirasçılara intikalini kabul etmekteyken, manevi tazminat isteminin ancak miras bırakan tarafından talep edilmiş olması koşuluyla intikalini savunmaktadır.

⁸²⁷ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.257.

⁸²⁸ Haydaroglu, s.81.

⁸²⁹ Haydaroglu, s. 81.

⁸³⁰ Özcan Büyüktanır, s. 275; Haydaroglu, s. 82.

⁸³¹ İmamoğlu, s. 213; Haydaroglu, s. 83.

Dava ve taraf ehliyeti ile ilgili yaptığımız açıklamalar ışığında; çocuklar doğdukları andan itibaren taraf ehliyetine sahiptir. Dolayısıyla çocuklara karşı dava açılabilir ancak dava açma ve yürütme yetkisi dava ehliyetinin varlığına göre belirlenmektedir. Bu kapsamda tam ehliyetsiz çocukların dava ehliyeti yoktur ve velayet hakkına sahip ana baba veya vasi, kayyım tarafından temsil edilmektedir. Sınırlı ehliyetsiz çocuklarla ilgili olarak ise hakkın niteliğine göre bir ayırım yapılmaktadır. Dava konusu hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olması halinde sınırlı ehliyetsiz çocuklar bu hakla ilgili dava açabilecektir. Hakkın şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olmaması halinde ise çocuk velayet hakkına sahip olan ana babası tarafından temsil edilecektir. Konumuz kapsamında çocukların kişisel verilerinin korunması hakkını şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olarak kabul ettiğimizden tam ehliyetsiz çocuklar kişisel verilerinin korunmasını tek başlarına talep edebileceklerdir. Saldırının ana baba tarafından gerçekleştirilmesi halinde ise saldırının ağırlığına göre ana babanın velayet hükümleri kapsamında sorumluluğu da söz konusu olabilecektir.

3.3.4.3.3.2. Saldırının Ana Baba Tarafından Gerçekleştirilmesi Durumunda Başvurulabilecek Hukuki Yol

Çocukların kişisel verilerine yönelik saldırılar üçüncü kişiler tarafından gerçekleştirilebilmesinin yanı sıra velayet hakkına sahip olan çocuğun ana babası tarafından da gerçekleştirilebilmektedir. Söz konusu saldırıların hangi yollarla ve ne şekilde gerçekleştirildiği yukarıda açıklandığından bu başlık altında bahsedilmeyecektir⁸³². Çocuğun kişiliğinin gelişmesi, topluma faydalı bir birey olarak yetişebilmesi ve bağımsız bir kişilik kazanmasının en önemli yolu ana babanın velayet hakkını doğru kullanması olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla velayet hakkına sahip olan ana baba çocuğun kişilik değerlerine zarar vermemek sorumluluğu altındadır. Çocuklar her ne kadar ana babanın velayeti altında olsa da bir birey olarak kişilik değerlerinin velayet hakkına sahip ana baba tarafından ihlal edilmesi durumunda kişiliğinin korunmasını isteme hakkına sahiptir⁸³³. Çalışmamız kapsamında kişisel veriler kişilik hakkı kapsamında değerlendirildiğinden ana baba çocuğun kişisel verilerinin korunması ile ilgili olarak gerekli önlemleri almalı, çocuğun kişisel verilerine yönelik saldırı niteliği taşıyacak davranışlardan kaçınmalıdır.

Çocuğun kişisel verilerine yönelik velayet hakkında sahip olan ana baba tarafından saldırı gerçekleştirilmesi durumunda velayet hakkının kötüye kullanılması söz konusu olmaktadır. Velayet hakkı amacına uygun, çocuğun güvenliği ilkesini aşmaksızın ve çocuğun

⁸³² Bkz: 3.2.1.1.

⁸³³ Özcan Büyüktanır, s. 267.

üstün yararı gözetilerek kullanılmalıdır⁸³⁴. Aksi halde TMK md. 346 vd. hükümleri kapsamında düzenlenen koruyucu önlemlerin alınması söz konusu olacaktır. Koruma tedbirlerinin alınabilmesinin esas hukuki sebebi “*çocuğun menfaati*” olarak kabul edilmektedir⁸³⁵. Velayetten doğan görevlerin gerektiği gibi yerine getirilmemesi sebebiyle çocuğun menfaatinin tehlikeye düşmesi halinde koruma tedbirleri uygulanacaktır⁸³⁶. Koruma tedbirlerinin alınabilmesi için tehlikenin gerçekleşip çocuğun menfaatinin zarara uğramış olması gerekli olmayıp, ileride gerçekleşmesi muhtemel bir tehlikenin varlığı da koruma tedbirinin alınması için yeterli kabul edilmektedir⁸³⁷. Çocuğun menfaati ile ilgili olarak mevcut olan tehlikenin çocuğu gelecekte zarara uğratma ihtimalinin olması durumunda hakim gerekli koruma tedbirini alabilecektir⁸³⁸. Koruma tedbirleri ile ilgili olarak çalışmamızın birinci bölümünde gerekli açıklamalar yapıldığından burada üzerinde durulmayacaktır⁸³⁹.

Çocuğun kişilik değerlerinin ihlal edilmesi durumunda TMK md.23, md.24 ve md.25 hükümlerinde belirlenen kişiliği koruyucu önlemlerin alınması yoluna başvurulabilecektir⁸⁴⁰. TMK kapsamında düzenlenen kişiliği koruyucu hükümlere hem velayet hakkına sahip olan hem de sahip olmayan ana baba aleyhine başvurulabilecektir. Kişilik hakkının korunması bakımından, ana babanın çocuğun kişiliğine yönelik bir saldırı gerçekleştirilmesi durumunda bu kişiler üçüncü kişi olarak kabul edilmektedir⁸⁴¹. Böyle bir durumda çocuğun kişiliğinin korunması için alınması gerekli olan tedbirler ana baba tarafından alınamayacaktır. Çocuğun kişilik hakkının ana baba tarafından ihlal edilmesi durumunda çocuğun menfaati, ana babanın ifade özgürlüğüne göre daha üstün kabul edilerek gerekli önlemler alınacaktır⁸⁴².

Ayırt etme gücüne sahip çocuk bakımından incelendiğinde, bu kişiler şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları tek başına kullanabileceğinden ana babasına karşı kişiliği koruyucu önlemlere başvurabilecektir⁸⁴³. Ayırt etme gücüne sahip olmayan çocuk adına davanın çocuğun velayet hakkına sahip olan ana babası veya yasal temsilcisine yöneltilmesi durumunda çocuğa kayyım

⁸³⁴ Özcan Büyüktanır, s. 267.

⁸³⁵ Grassinger, s. 64.

⁸³⁶ Grassinger, s. 67.

⁸³⁷ Grassinger, s. 67-68.

⁸³⁸ Grassinger, s. 68.

⁸³⁹ Bkz: 1.2.5.

⁸⁴⁰ Özcan Büyüktanır, s. 273.

⁸⁴¹ Gültekin, s. 112.

⁸⁴² Gültekin, s. 118.

⁸⁴³ Özcan Büyüktanır, s. 273-274.

atanarak söz konusu davalar yürütülebilecektir⁸⁴⁴. Saldırının ana babadan biri tarafından gerçekleştirilmesi durumunda ise saldırının tarafı olmayan ana veya baba çocuğun kişiliğinin korunması için gerekli önlemleri yasal temsilci sıfatıyla alabilecektir⁸⁴⁵.

Saldırının kardeş tarafından gerçekleştirilmesi durumunda çocuğun kendi kişisel verilerini koruma ehliyeti olup olmadığına göre değerlendirme yapılması gerekmektedir. Kanaatimizce kişisel verilerine yönelik saldırı gerçekleştirilen çocuğun tam ehliyetsiz olması durumunda ana baba gerekli önlemleri almalıdır. Böyle bir durumda saldırıyı gerçekleştiren çocuk da ana babanın velayeti altında olduğundan kanaatimizce öncelikle velayet hükümleri kapsamında önlem almaları mümkün olacaktır. Ana babanın sahip olduğu velayet hakkı kapsamında çocuğun ana babasının sözünü dinleme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu sebeple ana baba kardeşler arasındaki uyuşmazlıkta öncelikle durumu velayet hakkından kaynaklanan çocuğun söz dinleme yükümlülüğü kapsamında çözmeye çalışmalıdır. Bu durumun fayda etmemesi durumunda tam ehliyetsiz çocuk adına ana baba diğer kardeşe karşı gerekli hukuki yollara başvurabilmelidir. Bu durumda menfaat çatışması olacağından kişisel verilere yönelik saldırı gerçekleştiren çocuğa vasi atanarak uyuşmazlık çözülmeye çalışılacaktır. Kişisel verilerine yönelik saldırı gerçekleştirilen çocuğun sınırlı ehliyetsiz olması durumunda ise çocuk şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarını kullanabileceğinden, gerekli hukuki yollara kardeşine karşı kendisi başvurabilecektir.

3.3.4.3.4. Yetkili Mahkeme

Yetki kuralları, diğer kanunlardaki yetkiye ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenen hükümlere tabidir⁸⁴⁶. HMK md.6/1 hükmü kapsamında genel yetkili mahkeme davanın açılmış olduğu tarihte, davalı gerçek veya tüzel kişinin yerleşim yeri mahkemesi olarak kabul edilmektedir⁸⁴⁷. Davalının birden çok kişi olması durumunda bunlardan herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesi yetkili olacaktır⁸⁴⁸. HMK md. 6 hükmünde belirlenen genel yetki kuralları kural olarak bütün davalar bakımından uygulanacaktır ancak kesin yetki hallerinin bulunması durumunda genel yetkili mahkeme ile

⁸⁴⁴ İmamoğlu, s. 213-214; Haydaroğlu, s. 82.

⁸⁴⁵ Gültekin, s. 112.

⁸⁴⁶ **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Madde 5:** Mahkemelerin yetkisi, diğer kanunlarda yer alan yetkiye ilişkin hükümler saklı kalmak üzere, bu Kanundaki hükümlere tabidir. (<https://www.resmigazete.gov.tr/>)

⁸⁴⁷ Aşit, Recep, "Kişilik Hakkı İhlallerinde Yetkili Mahkemeler", MÜHFHAD, C.23, S.2, 2017, s.s. 468-492, s.470.

⁸⁴⁸ Aşit, s. 471.

ilgili olan söz konusu hükme başvurulmayacak, dava kesin yetkili mahkemede açılacaktır⁸⁴⁹. Davanın açılacağı yer ile ilgili özel yetki kuralının varlığı durumunda davacı, davayı genel yetkili mahkeme veya özel yetkili mahkemeden herhangi birinde davayı açmak hususunda seçimlik hakka sahiptir⁸⁵⁰.

Kişilik hakkını koruyucu davalarda yetkili mahkeme; TMK md.25/5 hükmünde davacının kendi yerleşim yeri mahkemesi veya davalının yerleşim yeri mahkemesi seçimlik olarak belirlenmiştir⁸⁵¹. Bu kapsamda kişilik hakkını koruyucu davalarda davacı, isterse kendi yerleşim yeri mahkemesinde isterse de davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açabilecektir. Maddi, manevi tazminat davaları ve sebepsiz zenginleşmeden doğan kazancın iadesi davalarının açılmasında doktrinde farklı bir ayrım gözetilmekte ve bu çerçevede iki farklı görüş bulunmaktadır. Bir görüşe göre; maddi, manevi tazminat davası ile sebepsiz zenginleşmeden doğan kazancın iadesi davalarının kişiliği koruyucu davalarla(saldırının hukuka aykırılığın tespiti-saldırının önlenmesi- saldırıya son verilmesi) birlikte açılması durumunda TMK md.25/5 hükmünde düzenlenen yetki kuralları bu davalar bakımından da geçerli olacaktır⁸⁵². Kişilik hakkını koruyucu davalar açılmaksızın yalnızca maddi, manevi tazminat davası veya sebepsiz zenginleşmeden doğan kazancın iadesi davası açılması durumunda ise HMK kapsamında yetkili mahkemenin belirleneceği savunulmaktadır⁸⁵³. Doktrindeki diğer görüşe göre ise; TMK md.25/5 hükmünde koruyucu davalara yönelik açıkça atıf yapılmadığından hem koruyucu davalar hem de tazminat davaları için yetkili mahkeme bu hüküm kapsamında belirlenebilecektir⁸⁵⁴. Kanaatimizce de ikinci görüş daha isabetli olduğundan davacı tazminat davalarını ister kişilik hakkını koruyucu davalarla birlikte, isterse de bu davalardan ayrı olarak açsın her iki durumda da TMK md.25/5 hükmünde belirlenen yetki kuralları uygulanabilmelidir.

Türk Medeni Kanunu md.25/5 hükmü kapsamında düzenlen yetki, doktrinde kesin yetki kuralı olarak kabul edilmemektedir⁸⁵⁵. Kişilik hakkına yönelik saldırı teşkil eden fiiller

⁸⁴⁹ Aşit, s. 472.

⁸⁵⁰ Aşit, s. 472.

⁸⁵¹ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.419; Dural/Öğüz, s.166; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.276; Helvacı, Gerçek Kişiler, s.171.

⁸⁵² Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.277.

⁸⁵³ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.277.

⁸⁵⁴ Tekçe, Fatma Nur, “ Manevi Tazminat Davalarında Görevli Ve Yetkili Mahkeme”, MÜHFHAD, C.22, S.3, 2016, s.s. 2623-2641, s.2636.

⁸⁵⁵ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.278; Dural/Öğüz, s.166; Aşit, s.480.

aynı zamanda haksız fiil niteliğinde olduğundan davacı, dilerse TMK md.25/5 hükmünde belirlenen yetki kuralları, dilerse de HMK md. 16 hükmü kapsamında haksız fiile ilişkin yetki kuralları çerçevesinde dava açabilecektir⁸⁵⁶.

Sorumluların birden çok kişi olması halinde; her birine ayrı dava açılabilmesi gibi herkese karşı tek bir davanın açılması da mümkündür⁸⁵⁷. Tüm sorumlulara karşı tek bir dava açılması durumunda davalıların yerleşim yerleri farklı yerlerde ise dava, davacının yerleşim yeri mahkemesinde veya haksız fiilin işlendiği yerde açılabilir⁸⁵⁸. Gerçekleştirilen eylemin birden çok kişinin kişilik hakkına saldırı teşkil etmesi durumunda saldırıya uğrayanların her biri tek başına dava açabileceği gibi hepsi birlikte de dava açabilir. Böyle bir durumda ise dava; davalının yerleşim yerinde, davacılarından birinin yerleşim yerinde veya haksız fiilin işlendiği yerde açılabilir⁸⁵⁹.

Kişilik hakkına yönelik gerçekleştirilen saldırının bir sözleşme ilişkisinden kaynaklanması durumunda; HMK md.10 hükmü kapsamında belirlenen yerde de dava açılabilir⁸⁶⁰.

⁸⁵⁶ Aşit, s. 480-481.

⁸⁵⁷ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.278.

⁸⁵⁸ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.278.

⁸⁵⁹ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.278.

⁸⁶⁰ Dural/Öğüz, s. 166-167; Tekçe, s. 2638.

SONUÇ

Teknolojinin gelişmesi, internet kullanımının artması, kişilerin birbirleri ile etkileşim kurabileceği platformların artması kişisel verilerin paylaşımını da arttırmıştır. Bu sayede bilginin akışının kolaylaşmasının yanı sıra kişilerin kişisel verilerine yönelik ihlaller de artmıştır. Bu ihlallerin önlenmesi, durdurulması, ihlaller sebebiyle uğranılan zararın giderilmesi gibi amaçlarla ülkeler hukuk düzenleri çerçevesinde çeşitli düzenlemeler öngörmüştür. Türk hukukunda da gerek tarafı olduğumuz uluslararası düzenlemeler gerekse iç hukukumuzda yapılan düzenlemeler yoluyla kişisel verilere yönelik koruma sağlanmıştır. Kişiler söz konusu bu düzenlemeler kapsamında kişisel verilerinin korunmasını sağlayabileceklerdir.

Kişiler arasındaki etkileşimin teknolojinin getirmiş olduğu olanaklar sayesinde artması bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir. Kişiler arasındaki mahremiyet duvarları ortadan kalmış ve pek çok kişi hayatını diğer kişilerin gözleri önünde yaşamaya başlamıştır. Fotoğrafları, videoları, ses kayıtları, günlük rutin alışkanlıkları, gerçekleştirdiği hobi faaliyetleri, beğendiği yemekler, müzik grupları ve sanatçılar, gitmiş olduğu yerler ve hatta bazen evinin, iş yerinin konumu gibi pek çok verisini herhangi bir sakınca görmeksizin internet ortamında üçüncü kişilerle paylaşmaktadır. Bu paylaşımlar neticesinde bazı durumlarda kötü niyetli kişilerce zarara uğraması tehlikesi söz konusu olmaktadır. Böyle bir durumda da kişiler gerek KVKK, gerek TMK ve gerekse ceza hukuku anlamında TCK kapsamında verilerine yönelik koruma sağlama imkanına sahiptir. Ancak kişiler yapmış oldukları bu paylaşımlarda yalnızca kendi verilerini değil, çocuklara ait olan kişisel verileri de üçüncü kişilerle paylaşmaktadır. Çocuklar yaşları ve yetersiz hayat tecrübeleri sebebiyle gerçekleştirilen bu eylemlerin sonuçlarını öngörebilecek ve ona göre karar verebilecek durumda değildirler. Hukukumuzda çocuklar korunmaya muhtaç kişiler konumundadır ve onların üstün yararının korunması için gerekli önlemler alınmalıdır. Dolayısıyla ana baba çocuklarına yönelik kişisel verileri paylaşırken daha dikkatli davranmalı, çocuğun zarar görme ihtimalini veya ilerleyen yaşlarında çocuğun böyle bir kişisel verisinin paylaşılmasından rahatsızlık duyabileceğini ve hatta bu sebeple psikolojik gelişiminin olumsuz yönde etkilenebileceğini göz önüne alarak karar vermelidir. Çocuklara ait kişisel verilerin ana baba tarafından üçüncü kişilerle paylaşılması durumunda; ana babanın sahip olduğu velayet hakkının kapsamı ve çocuğun üstün yararının korunması meselesine değinmekte fayda vardır. Velayet hakkı çocuk üzerinde ana babanın sahip olduğu çift yönlü

bir haktır. Velayet hakkının bir tarafında ana babanın çocuk üzerinde sahip olduğu egemenlik hakkı bulunurken üstün yararının korunması önceliği bulunmaktadır. Ana babanın çocuk üzerinde sahip olduğu egemenlik hakkı ile çocuğun kişilik hakkının çatışması durumunda çocuğun üstün yararı gözetilerek karar verilmelidir. Çocuğun kişisel verilerinin ana baba tarafından üçüncü kişilerle paylaşılması durumunda da çocuk üzerinde ana babasının sahip olduğu egemenlik hakkı ile çocuğun kişilik hakkı birbiri ile çatışmaktadır. Hangi hakka öncelik verileceği çocuğun üstün yararının korunması ilkesi gözetilerek belirlenmelidir. Somut olay kapsamında çocuğun üstün yararının korunması için gerekli olan önlemler alınmalıdır.

Çocuklara yönelik kişisel verilerin üçüncü kişiler tarafından ihlal edilmesi durumunda ise velayet hakkına sahip olan ana baba bu çerçevede çocuğun kişisel verilerinin korunması için gerekli tedbirleri almalıdır. Çocuğun ayırt etme gücüne sahip olup olmadığına yönelik değerlendirme yapılarak gerekli önlemlerin bazı durumlarda çocuk tarafından alınması da mümkündür.

Kişisel verilerin korunması ile ilgili kişiler KVKK kapsamında düzenlenen hukuki yollara başvurabilecekleri gibi kişisel verilerin kişilik hakkı kapsamında değerlendirilmesi halinde TMK kapsamında düzenlenen kişiliği koruyucu hükümlerde belirlenen yollara da başvurabileceklerdir. Çalışmamız kapsamında benimsediğimiz görüş kapsamında kişisel verileri kişilik hakkı kapsamında değerlendirdiğimizden kişisel verisine yönelik hukuka aykırı bir saldırıda bulunulan kişi hem KVKK hem de TMK kapsamında koruma altında olacaktır. KVKK kapsamında kişisel verilerine yönelik hukuka aykırı müdahalede bulunulan veri sahibi veri sorumlusuna başvurarak; *bilgi alma, verilerin düzeltilmesini isteme, itiraz hakkı ve zararın giderilmesini talep etme hakkını* kullanabileceği gibi Kişisel Verileri Koruma Kurulu'na *şikayet* yoluna da başvurabilecektir. Kişisel verilerine yönelik hukuka aykırı müdahalede bulunulan kişi söz konusu bu hukuki yolların yanı sıra TMK kapsamındaki kişiliği koruyucu hükümlere de başvurabilecektir. Kişisel verileri kişilik hakkı kapsamında değerlendirdiğimizden verilere yönelik herhangi bir hukuka aykırı müdahale gerçekleştirilmesi durumunda kişiler; *saldırıya son verme davası, saldırı tehlikesinin önlenmesi davası, saldırının hukuka aykırılığının tespiti davası, maddi-manevi tazminat davası ve vekaletsiz iş görmeden kaynaklanan kazancın iadesi davası* açabileceklerdir.

Kişisel verileri ihlal edilen kişilerin çocuk olması halinde KVKK ve TMK kapsamında düzenlenen hukuki yollara kimin başvurabileceği hususunun tespiti önem arz etmektedir. Kişilik hakkı daha önce de bahsettiğimiz üzere şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır. Dolayısıyla

ayırt etme gücüne sahip olan kişiler bu hakkın korunmasını talep edebileceklerdir. Kişisel verileri de kişilik hakkı içerisinde değerlendirdiğimizden kişisel verilerin korunması hakkını şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olarak kabul etmemiz yerinde olacaktır. Bu kapsamda çocuklara ait kişisel verilerin korunmasında çocuğun ayırt etme gücüne sahip olup olmadığına göre bir değerlendirme yapılması gerekmektedir. Kişisel verilerine yönelik hukuka aykırı müdahalede bulunan çocuk ayırt etme gücüne sahip değilse çocuğun ana babası velayet hakkı kapsamında çocuğun kişisel verilerinin ve kişilik hakkının korunması için gerekli önlemleri almalı çocuğun üstün yararının korunmasına özen göstermelidir. Çocuğun ayırt etme gücüne sahip olması durumunda ise çocuk sınırlı ehliyetsiz kabul edileceğinden şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarını tek başına kullanması mümkündür. Dolayısıyla ayırt etme gücüne sahip olan sınırlı ehliyetsiz çocuk kişisel verilerinin korunması ile ilgili olarak hem KVKK hem de TMK kapsamında sağlanan haklardan tek başına faydalanabilecektir. Ayrıca bu haklardan çocuğun menfaati doğrultusunda velayet hakkına sahip olan ana baba da çocuk adına faydalanabilecektir. Konu ile ilgili olarak Kişisel Verilerin Korunması Kurul'u tarafından verilen bir karar incelendiğinde⁸⁶¹ Kurul'un da bu görüşü benimsediği söylenebilecektir. Ayırt etme gücüne sahip sınırlı ehliyetsiz çocuğun kişisel verilerinin korunması ile ilgili kendisine tanınan hakları tek başına kullanırken bazı hallerde somut olaya göre menfaatinin gerektirdiği ölçüde velayet hakkına sahip ana babasının görüşünü alması gerekli olabilecektir.

Saldırının kim tarafından gerçekleştirildiği kişisel verilerle ilgili sağlanan koruma yollarına kim tarafından başvurulabileceğinin belirlenmesi bakımından önem arz etmektedir. Bu kapsamda saldırının üçüncü kişiler tarafından gerçekleştirilmesi durumunda çocuk ayırt etme gücüne sahip değilse velayet hakkına sahip olana ana babası, ayırt etme gücüne sahipse durumun koşullarına bağlı olarak bizzat kendisi veya velayet hakkına sahip olan ana babası kişisel verilerinin korunması ile ilgili olarak KVKK ve TMK kapsamında düzenlenen hükümlere başvurabilecektir. Saldırının bizzat ana baba tarafından gerçekleştirilmesi durumunda ise ayırt etme gücüne sahip olmayan çocuk için velayet hakkının sağladığı hukuki korumadan faydalanılabileceği gibi çocuğa vasi atanarak ana babasına karşı kişisel verilerinin korunması talep edilebilecektir. Çocuğun sınırlı ehliyetsiz olması durumunda ise kişisel verilerin korunması hakkı şahsa sıkı sıkıya bağlı hak niteliğinde olduğundan çocuk bizzat kendisi ana babasına karşı kişisel verilerinin korunması ile ilgili hukuki yollara başvurabilecektir.

⁸⁶¹ Kişisel Verilerin Korunması Kurulu, 11.08.2020 Tarih, 2020/622 Sayılı Karar, <https://kvkk.gov.tr/Icerik/6816/2020-622> , Erişim Tarihi: 26.04.2021.

Çocuklarla ilgili kişisel verilerin, çocuğun bizzat kendisi tarafından üçüncü kişilerle paylaşılması da mümkündür. Çocuklar da pek çok yetişkin gibi interneti aktif olarak kullanmakta ve çeşitli sosyal medya hesaplarında yer almaktadır. Böyle bir durumda ise kanaatimizce ana baba, çocuğun üstün yararının korunması için velayet hakkının tanımış olduğu yetkileri çocuğa karşı kullanabilmelidir. Bu yetkiyi kullanırken teknolojinin çocuklara yönelik getirmiş olduğu “çocuk kilidi” uygulamasından faydalanabilecektir. Ana baba bu yolla çocuğun eriştiği internet sitelerine sınırlama koyma ve denetleme imkanına sahip olacaktır. Bu hususta getirilebilecek eleştiri çocukların özel hayat alanına ana babasının müdahale etmesi yönünde olacaktır. Çocukların da özel hayat hakkı vardır ve bu hakkı ana babasına yönelik olarak kullanabilmektedir ancak kanaatimizce buradaki önemli olan sınır çocuğun üstün yararının korunmasıdır. Çocuk ayırt etme gücüne sahip değilse böyle bir hakkı daha sınırlı tutularak velayet hükümleri çerçevesinde ana babası tarafından korunması ve denetlenmesi onun üstün yararının sağlanması bakımından önemlidir. Ayırt etme gücüne sahip olması durumunda ise somut olaya göre değerlendirme yapılmalı ve somut olay çerçevesinde çocuğun karar verme olgunluğuna erişmiş olup olmadığına bakılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acabey, Beşir: “Basın Özgürlüğü ve Bu Özgürlüğün Bir Sınırı Olarak Kişilik Hakkı”, Yaşar Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.8, Özel Sayı, Prof. Dr. Aydın Zevkliler’e Armağan, 2013, s.s. 1-54.
- Aka, Beyza: “Sosyal Medyada Kişilik Hakkı İhlalleri ve Korunma Yolları”, İzmir Barosu Dergisi, 2017, s.s. 231-287.
- Akdemir, Pınar: Kişilik Haklarının İhlalinden Elde edilen Kazancın İadesi Davası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014.
- Akdi, Murat: “Ana-Babanın Çocuğun Fotoğraf ve Görüntülerinin Sosyal Medyada Yayınlanmasından Doğan Sorumluluğu”, MÜHFHAD., C.22, S.3, 2016, s.s. 123-144.
- Akıncı, Ayşe Nur: Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü’nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi, T.C. Kalkınma Bakanlığı, İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, 2017.
- Akıntürk, Turgut / Ateş Kahraman, Derya: Türk Medeni Kanunu- Aile Hukuku, Beta Basım Yayın, İstanbul, 2021.
- Akipek, Jale G. /Akıntürk, Turgut/Ateş Kahraman, Derya: Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, Beta Basım Yayın, İstanbul, 2020.
- Akkurt, Sinan Sami: Sosyal Medyada Gerçekleşen İhlaller Karşısında Kişilik Hakkının Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.
- Aksoy, Hüseyin Can: Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması, Çakmak Yayınevi, Ankara, 2010.
- Aksoy, Hüseyin Can: “Kişisel Verilerin İşlenmesi Kapsamında Rıza Unsuru ve Sınırlı Ehliyetsizlerin Durumu”, O.B. Gürzumar(Ed.), Haluk Konuralp Anısına Armağan, C.3, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009, s.s.47-67, (Aksoy, Rıza)
- Akyazıcı, Nihal: “Kişisel Verileri Koruma Kurumu Kararlarının Değerlendirilmesi”, İstanbul Barosu Dergisi, C.93, S.2, 2019, s.s. 25-38.
- Akyüz, Emine: Çocuk Hukuku Çocukların Hakları ve Korunması, Pegem Yayıncılık, Ankara, 2020.
- Anı, Nevzat Ali: Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Açık Rıza, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018
- Arpacı, Abdülkadir: Kişiler Hukuku(Gerçek Kişiler), Beta Basım Yayın, İstanbul, 2000.

- Aşıt, Recep: “Kişilik Hakkı İhlallerinde Yetkili Mahkemeler”, MÜHFAD, C.23, S.2, 2017, s.s. 468-492.
- Avcı Braun, Cihan: “Kişisel Verilerin İşlenmesinde Rıza”, YÜHFD, C.15, s.1, 2018, s.s. 13-33.
- Avcı, Feyzullah: Ceza Yargılamasında Özel Hayatın Gizliliği Hak ve Hürriyetinin Hukuka Aykırı Olarak Elde Edilen Deliller Nedeniyle İhlali, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2006.
- Avcı, Yasemin: Kişisel Verilerin Korunması, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2019
- Ayan, Mehmet / Ayan, Nurşen: Kişiler Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara 2020.
- Ayiter, Nurşin: “Şahsiyet Hakları Açısından Organ Nakli”, AÜHFD, C.25, S.1, 1968, s.s. 137-144.
- Ayözger, Ayşe Çiğdem: “İlgili Kişinin Kişisel Verilerin Korunması Kanunundan Kaynaklanan Hakları”, Y. Güllüoğlu Altun(Ed.). Prf, Dr. Hüseyin Hatemi’ye 80. Yıl Armağanı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- Balo, Yusuf Solmaz: Uluslararası İlkeler Işığında Çocuk Koruma Kanunu ve Uygulaması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009.
- Başalp, Nilgün: Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması, Yetkin Yayınları, Ankara, 2004.
- Berki, Şakir: “Türk Medeni Kanunu’nda Rüşd”, AÜHFD, C.22, S.1,1966, s.s. 239-260.
- Bilen, Selim: Basın Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018.
- Bük, Alaattin: Bilişim Alanında Kişisel Verilerin Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018.
- Bükel Koç, Merve: Ortak Velayet, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2020.
- Çekin, Mesut Serdar: 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun’un Big Data(Büyük Veri) ve İrade Serbestisi Açısından Değerlendirilmesi, İÜHFD, C.74, S.2, 2016, s.s.629-644.

- Çelik, Cemil: “Çocuk Kavramı ve Medeni Hukuk Açısından Çocuk Haklarının Tarihsel Gelişimi”, e- Akademi, Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, S.36, Şubat 2015, pgf:7, <http://www.e-akademi.org/>
- Çelik, Yeşim: “Özel Hayatın Gizliliğinin Yansıması Olarak Kişisel Verilerin Korunması ve Bu Bağlamda Unutulma Hakkı” , Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S.32, 2017, s.s. 391-410.
- Çetiner, Selma: “Velayet Müessesinin Tarihi Gelişimi ve Hukuki Niteliği”, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ’a Armağan, C. 19, Özel Sayı, 2017, s.s. 25-46.
- Dede, Emine: Tıp Hukukunda Çocuk Hastaların Hakları, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017.
- Demir, Remzi: “Türk Medeni Kanunu’na Göre Çocuğun Kişiliğinin Korunması”, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.9, S.2, 2019, s.s. 271-303.
- Demir, Esra Peker: İnternet Aracılığı İle Kişilik Haklarına Saldırı, İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2014.
- Demirci, Günseli: Türk Medeni Hukukunda Çocuğun Korunması, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2010.
- Develioğlu, Hüseyin Murat: 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Uyarınca Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, On iki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- Doğan, Pınar Bahar: Haber Verme Ve Kişilik Hakkı, Ankara Barosu Dergisi, 2014/4, s.s. 475-493.
- Duman, Berat: Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Konya, 2020.
- Durak, Yasemin: “İnternet Yoluyla Kişilik Haklarına Saldırı ve Hukuki Koruma”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 22, S.1, 2014, s.s. 101-125.
- Dural, Mustafa / Öğüz, Tufan: Türk Özel Hukuku, Cilt:2, Kişiler Hukuku, Filiz Kitabevi Basım , İstanbul, 2020.
- Dural, Mustafa/Öğüz, Tufan/ Gümüş, Mustafa Alper: Türk Özel Hukuku Cilt III- Aile Hukuku, Filiz Kitabevi Basım , İstanbul, 2021.

- Duygulu, Serap: “Sosyal Medyada Çocuk Fotoğrafi Paylaşımlarının Mahremiyet İhlali ve Çocuk İstismarı Açısından Değerlendirilmesi”, TRT Akademi, C.4, S.8, Temmuz 2019, s.s. 428-487.
- Dülger, Murat Volkan: “Sağlık Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Hasta Mahremiyeti” İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1 (2), Güz 2014.
- Elgün Toğrul, Emel Şeyda: Medeni Usul Hukuku Bağlamında Dava Ehliyeti, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2019.
- Epözdemir, Rezan: Taraf Ehliyeti, Adalet Yayınevi, 2017.
- Erdem, Mehmet: Aile Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.
- Erdemir, İrem: Kişilik Hakkının İnternet Ortamında İhlali, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk (Medeni Hukuk) Anabilim Dalı, Özel Hukuk Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019.
- Erdoğan, Canan: “ Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması (Sosyal Medya Örneği Kapsamında)”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, C.21, Özel Sayı, 2019, s.s. 2445-2467
- Eren, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, Ankara 2019,(Eren, Genel Hükümler)
- Eren, Fikret: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- Erkan Akbıyık, Azra: Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1999.
- Ertaş, Şeref: “Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar”, TNBHD, S.106, 2000, s.s. 1-12.
- Ersoy, Uğur: Bir İnsan Hakları Kavramı Olarak Kişisel Verilerin Korunması, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2009.
- Esendal, Nihal: Basın Yolu İle Kişilik Haklarının İhlali, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018.
- Girgin, Ömer Ali/ Gönal Seray: “Çocuğun Kişisel Verilerinin Sosyal Medyada Ebeveyn Tarafından Paylaşılmasının Hukuki Sonuçları”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S.44, Ekim 2020, s.s. 99-127.
- Göçmen Uyarer, Sinem: Kişisel Verilerin Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.
- Gönen, Doruk: Tüzel Kişilerde Kişilik Hakkı ve Korunması, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2011.
- Grassinger, Gülçin Elçin: Küçüğün Kişi Varlığının Korunması İçin Alınacak Tedbirler, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2009.

- Gülener, Serdar: Dijital Hafızadan Silinmeyi İstemek: Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı, TBB Dergisi, S.102, 2012, s.s.219-240.
- Gültekin, Esra: “Çocuğun Kişilik Hakkının Ana-Baba Tarafından Sosyal Medya Aracılığıyla İhlalinin Hukuki Görünümü”, Çocuk Ve Medeniyet, C.3, S.5, 2018, s.s.103-143.
- Gürler, Halil Emre: “Türk Hukukunda Kişisel Verilerin İşlenmesinin Sınırları”, İstanbul Barosu Dergisi, C.93, S.5, 2019, s.s. 38- 59.
- Gürpınar, Damla: “Kişisel Verilerin Korunamamasından Doğan Hukuki Sorumluluk”, DEÜHFD, Prf. Dr. Şeref Ertaş’a Armağan, C.9, Özel Sayı, 2017, s.s.679-694
- Gürbüz, Meral: Kişilik Hakkı Açısından Tıbbi Genetik Analizler, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk (Medeni Hukuk) Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2011.
- Gürcan, Ertuğrul Cenk: “Ötenazi: Yaşama Hakkı Açısından Bir Değerlendirme”, AÜHFD, C.60, S.2, 2011, s.s. 255-280.
- Hafizoğulları, Zeki: İnsan Hakkı Olarak Kişilik Hakkı ve Kişilik Haklarının Korunması, AÜHFD, C.46, S.1-4, 1997, s.s.1-40.
- Hafizoğulları, Zeki/ Özen, Muharrem: “Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar”, Ankara Barosu Dergisi, C.67, S.4, 2009, s.s. 9-22.
- Halet Avcıoğlu, Nur: Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması Hakkı, KTO Karatay Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2018.
- Halıcıoğlu, Mesut: Türk Hukukunda Veri Sorumlusu Kavramı, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019.
- Han, Işık Aslı: “Kişisel Verilerin İşlenmesi Bağlamında Hukuka uygunluk Sebebi Olarak Veri Sahibinin Rızası”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 18, S.1, 2019, s.s. s.417-459.
- Hanaz, Fatma Esenyel: Kişilik Haklarının İhlalinde Sorumluluk ve Uygulanacak Hukuk, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2018.
- Hatemi, Hüseyin: Kişiler Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020.

- Hatipoğlu, Selami: Kişisel Verilerin Korunması Ve İdarenin Sorumluluğu, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2019.
- Haydaroğlu, Hale: Türk Medeni Hukukunda Çocuğun Kişilik Hakkının Korunması, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2020.
- Helvacı, Serap/Aydın, Gülşah Sinem: “Kişilik Hakkı İhlalinden Doğan Vekaletsiz İş Görmede Kusurun Bir Şart Olarak Aranıp Aranmayacağı Sorunu”, MÜHFHAD, C.23, S.1, 2017, s.s.265-302.
- Helvacı, Serap: Gerçek Kişiler, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- Helvacı, Serap / Erlüle, Fulya: Medeni Hukuk, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2011.
- Henkoğlu, Türkay: Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015.
- İmamoğlu, S. Hülya: Çocuğun Kişiliğinin Ana Babaya Karşı Korunması, AÜHFD, C.54, S.2, 2005, s.s. 183-218.
- İmre, Zahit: “Şahsiyet Haklarından Şahsın Özel Hayatının ve Gizliliklerinin Korunmasına İlişkin Meseleler”, İHFM, C.39, S.1-4, 1974, 147-168, (Şahsiyet)
- İmre, Zahit: Medeni Hukuka Giriş, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1980.
- İnan, Ali Naim: Türk Medeni Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014, (İnan, Medeni Hukuk)
- İnan, Ali Naim: Çocuk Hukuku, İstanbul, 1968.
- İnan, Ali Naim: Çocuğun Korunmasında Medeni Kanunumuzun İlkeleri ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşmede Hak Grupları, İstanbul Üniversitesi Cumhuriyet’in 75. Yıl Armağanı, İstanbul, 1999.
- İnce Akman, Nurten, “Çocuğun Kişisel Verilerinin Korunması”, Uluslararası Necmettin Erbakan Hukuk Kongresi, Bildiri Özet Kitapçığı, 2021, s.s.149-150.
- İncel Şahin, Saliha: Türk Aile Hukukunda Çocuğun Kişi Varlığının Hukuki Açısından Korunması, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2016.
- Kahraman, Zafer: “Medeni Hukuk Bakımından Tıbbi Müdahaleye Hastanın Rızası”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.7, S.1, 2016, s.s.479-510.

- Kapancı, Kadir Berk/ Başoğlu, Başak: “Çocuğun Medeni Hukuk Kuralları Çerçevesinde Şiddete Karşı Korunması”, MÜHFHAD, C. 22, S.1, 2016, s.s. 347-364.
- Kara Kılıçarslan, Seda: Kişilik Hakkına Saldırıda Üstün Nitelikte Özel ve Kamusal Yarar, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015.
- Karaca, Hilal: Velayetin Kapsamı Ve Hükümleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015.
- Karabağ Bulut, Nil: Medeni Kanunun 23. Maddesi Kapsamında Kişilik Hakkının Sözleşme Özgürlüğüne Etkisi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2014.
- Karaman, Şebnem: Basın Özgürlüğünün bir Sınırı Olarak Kişilik Hakkı, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2018.
- Karan, Ulaş: “İnternette Haber Arşivlerinde Unutulma Hakkı: İfade Özgürlüğü İhlali Mi, Özel Yaşama Saygı Hakkının Doğal Sonucu Mu?” Legal Hukuk Dergisi, Sayı:189, 2018, s.s. 4201 vd.
- Karauz, Agah Kürşat; Çokkaş Yakup: “İlk Ve Orta Dereceli Okullarda Öğrencilerin Birbirlerine Verdikleri Zarardan Kaynaklanan Sorumluluk Esasları”, SÜHFD, C.28, S.1, 2020, s.s.37-74.
- Kaya, Mine: Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015.
- Kaya, Mine: “Hekimin Hastayı Aydınlatma Yükümlülüğünden Kaynaklanan Tazminat Sorumluluğu”, TBB Dergisi, S.100, 2012, s.s.46-82, (Kaya, Tazminat Sorumluluğu)
- Kaya, Cemil: “Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Ekseninde Hassas(Kişisel) Veriler ve İşlenmesi”, C. 69, S.1-2, 2011, s.s. 317-334, (Kaya, Hassas Veriler)
- Kaya, Mine: “Sosyal Medya ve Sosyal Medyada Üçüncü Kişilerin Kişilik Haklarının İhlali”, TBB Dergisi, C.:28, S.119, 2015, s.s. 277-306, (Kaya, Sosyal Medya)
- Kazancı, Behiye Eker: “Kişilerin İzinsiz Görüntülerinin Alınmasının TCK md. 134 Çerçevesinde Korunması”, Dokuz Eylül Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 1, 2007, s.s. 131-164.
- Kılıç, Kerim: Kişisel Verilerin Korunması ve 6698 Sayılı Kanun, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2016.
- Kılınç, Doğan: “Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması”, AÜHFD, C.61, S.3, 2012, s.s. 1089-1172.

- Kılıçoğlu, Ahmet M. : Basın Yoluyla Saldırlardan Hukuksal Sorumluluk, Turhan Kitabevi, Ankara, 2016, (Kılıçoğlu, Hukuksal Sorumluluk).
- Kılıçoğlu, Ahmet M.: “Kişilik Haklarına Basın Yoluyla Saldırıların Bakımından Medeni ve Borçlar Kanunumuzda Yapılan Değişiklikler”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C.2, S.3, 1990, s.s.371-400, (Kılıçoğlu, Kişilik Hakkı)
- Kılıçoğlu, Ahmet: “Sorumluluk Açısından Basın Özgürlüğünün Özel Hukuktaki Yeri”, Yargıtay Dergisi, C.13, S.1-2, 1987, s.s. 88-97, (Kılıçoğlu, Basın Özgürlüğü).
- Korkmaz, İbrahim: “ Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Bir Değerlendirme”, TBB Dergisi, S. 124, 2016, s.s. 81-152.
- Köprülü, Bülent: Medeni Hukuk, Genel Prensipler- Kişinin Hukuku, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1984.
- Kurt, Ekrem: “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar ve Hukukî Sonuçları”, İKÜHFD, Y. 2016, S. 15 (2), 2016, s.s. 121-187.
- Kurt, Müjde: “Kamuya Mal Olmuş Kişi Kavramı” AÜHFD, C.66, S.3, 2017, s.s. 581-604.
- Kuru, Baki/ Aydın, Burak: Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.
- Küçük, Tevfik Sönmez: “Kişisel Verilerin Korunması Hakkı Çerçevesinde Kamuya Açık Alanların Kamu Tüzel Kişileri Tarafından Video Kamera Aracılığı İle Önleyici Amaçla İzlenmesi”, YÜHFD, C.15, S.1, 2018 s.s. 49-87.
- Küzeci, Elif: Kişisel Verilerin Korunması, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019.
- Mendos Kuşkonmaz, Elif: Kişisel Verilerin Türk Ceza Kanunu Kapsamında Korunması, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2013.
- Oğuzman, M. Kemal / Seliçi, Özer / Oktay-Özdemir, Saibe: Kişiler Hukuku, Filiz Kitabevi Basım, İstanbul, 2020.
- Oktay, Gonca: Kişilik Haklarının Korunması, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tez, Antalya 2011.
- Örnek Büken, Nüket ./ Zeybek Ünsal, Çağrı: “Kişisel Verilerin Korunması Kanununun Biyomedikal Alana Yansımaları Açısından Değerlendirilmesi”, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, C.7, S. 2, 2017, s.s.33-53.
- Özcan Büyüktanır, Burcu Gülseren: Çocuğun Kişilik Hakkı ve Çocuğun Kişilik Hakkının Hukuka Aykırı Fiillere Karşı Korunması, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.

- Özdemir, Hayrunnisa / Ruhi, Ahmet Cemal: Çocuk Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012
- Özdemir, Hayrunnisa: Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009.
- Özek, Çetin: Türk Basın Hukuku, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1978.
- Özel, Kadir Can: “Ana Hatlarıyla Kişisel Verilerin Korunmasının Tarihsel Süreci İle Amacı Ve Kişisel Verilerin Korunması Hakkı”, İstanbul Barosu Dergisi, C.94, S.2, 2020, s.s. 241-255.
- Özen, Muharrem / Ekici Şahin, Meral: “Ötenazi”, Ankara Barosu Dergisi, S.4, s.s. 15- 36.
- Özer Taşkın, Özden: Velayette Çocuğun Üstün Yararı İlkesi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 2006.
- Özkaya, Gürkan: “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’na Genel Bir Bakış”, İstanbul Barosu Dergisi, C.92, S.5, 2018, s.s. 138-143.
- Serdar, İlknur: Radyo ve Televizyon Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali ve Kişiliğin Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 1999.
- Serin, Hüseyin: “Sosyal Medyada Çocuk Hakları İhlaller, Ebeveynler ve Öğretmenler Farkında Mı?”, EOÜSBD, C.20, Özel Sayı, 2019, s.s. 1005-1031.
- Serozan, Rona: “Kişilik Hakkının Korunmasıyla İlgili Bazı Düşünceler”, İÜMHAD, C.11, S.14, 1977, s.s. 93-112.
- Serozan, Rona / Engin, Baki İlkay: Miras Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.
- Serozan, Rona: Medeni Hukuk, Genel Bölüm- Kişiler Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011, (Serozan, Medeni Hukuk)
- Serozan, Rona: Çocuk Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017, (Serozan, Çocuk)
- Serozan, Rona: , “Çocuğun Kişi Varlığının Aile Hukuku Alanında Korunmasında Yetersizlikler” Prf. Dr. Kenan Tunçomağ’a Armağan, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Eğitim Öğretim ve Yardımlaşma Vakfı, İstanbul, 1997.
- Sert, Selin: “İnternet Yoluyla Elde Edilen Kişisel Verilerin Genel Boşanma Sebepleri Arasında Değerlendirilmesi Meselesi”, TBB Dergisi, S. 116, 2016, s.s. 275-292.
- Sert Sütçü, Selin: “Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması”, H. Özcan ve M. Başar ve D. Ormanoğlu ve F. Kayış(Ed.), Kişisel Verilerin Korunması Alanında Yeni Gelişmeler Sempozyumu, Adalet Yayınevi, Ankara, 193-203.
- Şimşek, Oğuz: Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, Beta Basım Yayın, İstanbul, 2008.

- Soysal, Tamer: “Elektronik Posta Yoluyla Kişilik Haklarına Müdahaleden Doğan Hukuki Sorumluluk”, Ankara Barosu Dergisi, C.65, S.1, 2007, s.s.144-167.
- Şenocak, Zarife: “Küçüğün Tıbbi Müdahaleye Rızası”, AÜHFD, C.50, S.4, 2001, 65-80.
- Tandoğan, Haluk: “Şahsiyetin Akit Dışı İhlallere Karşı Korunmasının İşleyiş Tarzı ve Basın Yoluyla Olan İhlallere Karşı Korunması”, AÜFHD, C.20, S.1, 1963, s.s. 1-36.
- Taşkın, Alim: “Tüzel Kişilerin Kişilik Hakkının Korunması” , AÜHFD, C. 42, S.1, 1992, s.s.201-243.
- Tekçe, Fatma Nur: “ Manevi Tazminat Davalarında Görevli Ve Yetkili Mahkeme”, MÜHFHAD, C.22, S.3, 2016, s.s. 2623-2641.
- Tolunay Ozanemre, Hatice: Ayırt Etme Gücünden Yoksun Haksız Fiil Sorumluluğu, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2004.
- Tortop, Nuri: “Çağımızın Önemli Sorunu Kişisel Verilerin Korunması”, Amme İdaresi Dergisi, C.33, S.3, 2000, s.s. 1-14, s. 6.
- Turan, Metin: Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- Turhan, Ayşe Melek: Kişiliğin Korunması ve Veri Koruma Hukuku Kapsamında Unutulma Hakkı, İstanbul Medipol Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Yüksek Lisans Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018.
- Türkmen, Sevgi: Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019.
- Üzeltürk, Hakan: “Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Düzenlemesi”, YÜHFD, C.15, S.2, 2018, s.s. 161-179.
- Yavuz, Can: İnternetteki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması Unutulma Hakkı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.
- Yıldırım, Mustafa Fadıl: “Gen Analizleri ve Kişilik Haklarının Korunması”, EÜHFD, C.11, S.3-4, 2007, s.s.383-402.
- Yıldırım, Canberk, “Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Kapsamında Unutulma Hakkı”, İstanbul Barosu Dergisi, C.93, S.5, 2019, s.s. 60-72.

- Yıldız, Tuba: Kişilik Hakları Açısından Unutulma Hakkı, Çankaya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019.
- Yılmaz, Berrak: Türk Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2019, (Yılmaz, Kişisel Veriler)
- Yılmaz, Çiğdem: Kişiliğin Korunmasında Unutulma Hakkı, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Lisansüstü Programlar Enstitüsü, Hukuk Yüksek Lisans Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, (Yılmaz, Unutulma Hakkı)
- Yılmaz, Sabire Sanem: Tıp Alanında Kişisel Verilerin Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- Yılmaz, Berfin Işık: “Tıbbi Müdahalelerde Hekimin Aydınlatma Yükümlülüğü”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı:98, 2012, s.s. 389-410, (Yılmaz, Aydınlatma Yükümlülüğü)
- Yılmaz, Ejder: “ “Çocuk Hakları” Açısından: Çocuğun Davada Temsilinin ve İradesinin Önemi”, DEÜHFD, C.11, Özel Sayı, 2009, s.s. 819-841, (Yılmaz, Çocuk Hakları)
- Yücedağ, Nafiye: Medeni Hukuk Bakımından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri, İÜHFD, C.75, S.2, 2017, s.s. 765-790.
- Yüzer, Dilara: 1982 Anayasası’nda Basın Özgürlüğü Karşısında Kişilik Hakkı ve Korunması, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013.
- Zeytin, Zafer / Ergün, Ömer: Türk Medeni Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020.
- Zevkliler, Aydın/Havutçu, Ayşe/ Ertaş, Şeref /Acabey, M. Beşir / Gürpınar, Damla: Medeni Hukuk (Temel Bilgiler), Turhan Kitabevi, Ankara, 2018.
- Zorlu, Süheyla: İnternet Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali ve Korunması, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2010.

İnternet Kaynakları

<https://www.academia.edu/>

<http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2007-1/11.pdf>

<http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2014-4/13.pdf>

<https://www.cnnturk.com/turkiye/blogger-anneye-cocuk-istismari-suclamasi-mahkeme-fotograf-lari-yasak-ladi?page=3>

<https://www.danistay.gov.tr/>

<https://dergipark.org.tr/>

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/470647>

<http://www.e-akademi.org/>

<https://hukuk.deu.edu.tr/>

<https://hukuk.deu.edu.tr/dosyalar/dergiler/dergimiz11-9-ozel/usul/24%20yilmaz.pdf>

<https://hukukdergi.ebyu.edu.tr/?p=1052>

<https://www.jurix.com.tr/>

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb>

Kişisel Verilerin Korunması Kurumu, Rehberler, “Verilerin İşlenme Şartları”, s.2;

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2030/Rehberler>

Kişisel Verilerin Korunması Kurumu, Rehberler, “Açık Rıza”, s.2,

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2030/Rehberler>

Kişisel Verilerin Korunması Kurumu, Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi, s.13, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2030/Rehberler>

Kişisel Verilerin Korunması Kurumu, Rehberler, “Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenme Şartları”, s.1, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2030/Rehberler>

<https://www.kisiselverilerinkorunmasi.org>

<https://kutuphane.dogus.edu.tr/>

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4183/Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Alaninda-Uluslararası-ve-Ulusal-Düzenlemeleri>

<https://kvkk.gov.tr/Icerik/6816/2020-622>

<https://kisiselveri.com/9546ec-turkce>

<https://law.yeditepe.edu.tr/>

<http://mevzuat.meb.gov.tr/>

<https://mecliste.org/dosya/kisisel-verilerin-korunmasi-kanun-tasarisi/hangi-asamada>

https://en.medipol.edu.tr/Document/Galeri/Dokuman/hukuk_dergisi/Murat_Dulger_2014_2_2.pdf

<https://sozluk.gov.tr>

<https://www.tbmm.gov.tr>

<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2012-98-1133>

<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2015-116-1449>

<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2016-124-1571>

<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2015-119-1496>

<https://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0320.pdf>

Ö Z G E Ç M İ Ş

Adı ve SOYADI	İlknur DENİZ
Doğum Yeri - Tarihi	
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Side Kemer Fatma Turgut Şen Anadolu Lisesi
Lisans Diploması	Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Antalya, 2017
Yabancı Dil / Diller	İngilizce
İŞ DENEYİMİ	
Stajlar	Antalya Barosu
Çalıştığı Kurumlar	Antalya Barosu
E-Posta	